

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

TITULLI ORIGINAL
ASR-I SAÂDETTEN GÜNÜMÜZE
HİDÂYET REHBERLERİ

PËRKTHEU

Ilir Hoxha

FAQOSJA

Bledar Xama

BOTIMI I

Shkodër, 2023

PROGRESI BOTIME

Sheshi “2 Prilli”, Rr: Studenti

Shkodër, Shqipëri

Mob: +355 67 340 6182

UDHËRRËFYESIT E RRUGËS SË DREJTË

Prej Epokës së Lumturisë deri në ditët tona

OSMAN NURI TOPBASH

PREZANTIM

UDHËZONA O ZOT!

Falënderimet e pafundme dhe mirënjohja e përjetshme i takojnë Allahut të Madhëruar, Zotit të të gjitha botëve...

Salatet dhe selamet e pafundme qofshin mbi Profetin (a.s.), i cili është robi dhe i Dërguari i Tij i mrekullueshëm...

Të nderuar lexues, Udhëzimi;

Është një mirësi hyjnore që të çon në vendin e duhur, në rrugën e drejtë; në xhenet dhe në bukurinë, në udhëtimin e përjetësisë, përmes dy rrugëve. Privilegji i robërve të shquar që Allahu i ka bekuar.

Prandaj;

Pas besimit, mirësia hyjnore më e rëndësishme dhe më thelbësore ndaj nesh është:

Të jesh në rrugën e drejtë në Sirat-i Mustakim.

Që këmbët të mos rrëshqasin nga rruga e duhur. E zemrat të mos devijojë nga e Vërteta. Ky është qëllimi i vetëm i Islamit dhe besimit. Sidomos në kohën e fundit!..

Kjo është aq e rëndësishme, saqë në suren Fatiha, suren e parë të Kuranit, Allahu na e bërë atë si lutje.

Kështu që, në zemrat dhe në gjuhët tona, të kemi rrugën e drejtë dhe udhëzimin, dhe që jeta jonë e përkohshme të kthehet në një jetë të vërtetë dhe të përjetshme.

Që, edhe zemrat t'i përgjërohen Allahut për udhëzim, por edhe që kjo lutje të brumos jetën e tyre dhe t'i bëjë besimtarët të devotshëm. Natyrisht, zemrat reflektohen në përjetimin e së vërtetës për të cilën ato janë gjithmonë në një lutje të sinqertë. Në këtë aspekt, lutja në këtë ajet është shumë kuptimplote:

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

“(O Allah!) Udhëzoni në rrugën e drejtë!” (Fatiha, 6.)

Pra;

“Na udhëzo dhe na bëj të jetojmë në rrugën e drejtë!”

Çfarë është sirat-i mustakim / rruga e drejtë?

Është rruga e atyre që janë të bekuar me mëshirën dhe bekimet e mëdha të Allahut, veçanërisht me besimin. Rruga e atyre që vrapojnë tek Allahu. Rruga e atyre që e takojnë Atë. Rruga e atyre që kanë arritur kënaqësinë dhe hirin e Tij të pafund. Rruga e atyre që janë krijuar për dashurinë dhe dritën e Tij. Me pak fjalë, rruga e bekuar e atyre që shkojnë në xhenet.

Nuk është kurrë rruga e atyre që kanë pësuar zemërimin hyjnor dhe atyre që kanë humbur. Nuk është kurrë rruga e atyre që janë në indiferencë të thellë. Nuk është kurrë rruga e atyre që shkojnë në xhehenem.

Këtë e shpreh veçanërisht si lutje edhe ajeti:

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

“Në rrugën e atyre, të cilët i bekoje, jo të atyre që kanë merituar hidhërimin, e as të atyre që kanë humbur!” (Fatiha, 7.)

Kush janë të bekuarit?

- Profetët,
- Besnikët,
- Dëshmorët dhe
- Njerëzit e mirë.

Pra, këta janë;

Udhërrëfyesit e njerëzimit në rrugën e drejtë.

Rrugën që ndoqën ata, Allahu i Madhëruar e ka përcaktuar si sirat-i mustakim. Pra, të qenit në atë rrugë, Allahu e quan «Udhëzim».

Ai shprehet:

«Ata që;

- I binden Allahut
- dhe të Dërguarit

Të cilëve;

- Allahu u ka dhënë begati dhe bashkë me ta janë;

- Profetët,
- Besnikët,
- Dëshmorët dhe
- Njerëzit e mirë..

Me të vërtetë që;

“...Sa shokë të mirë do të jenë ata!” (Nisa, 69.)

Çështja është:

Të jesh në rrugën e Allahut dhe të Dërguarit të Allahut;

- Me bindje të saktë dhe të sinqertë,
- Me miq të vërtetë dhe të dalluar,
- Me shoqëri drejtë dhe reale.

Këtu është paqja e dy botëve. Kjo është bukuria që ia zbardh fytyrën njeriut në Ditën e Gjykimit. Dhe, përgëzimi i kësaj është i veçantë:

وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

**“Fytyrat e të cilëve do të jenë të bardha,
Do të jenë në mëshirë të Allahut,
Ku do të mbesin përgjithmonë.”** (Al-i Imran, 107.)

Lum ata që mund të bëhen umeti i tij (a.s.), në këtë natyrë!

Lum ata që kanë mundur të arrijnë në rrugën e udhërrëfyesve!

Ata udhërrëfyes të rrugës së drejtë që:

Në atmosferën e mëshirës së Profetit, e kthyen periudhën e injorancës e kësaj bote të vdekshme në epokë lumturie.

Ata udhërrëfyes të rrugës së drejtë që:

Shndërruan shumë zemra djerrë në vreshta të gjelbëruara. Ndihmuan shumë të privuar. E shumë shkretëtira i kthyen në trëndafilishte të bukura. Ata shndërruan shumë zemra prej guri në burime mëshire dhe dhembshurie.

Ata udhërrëfyes të rrugës së drejtë që:

U bënë thelbi, fjala dhe fytyra e buzëqeshur e qytetërimit islam.

Kush i pa, u kujtuan Allahun. Vrapuan drejt kuvendeve të tyre. U mbushën me besim dhe urtësi.

Ata udhërrëfyes të rrugës së drejtë që:

Rrënjosën me përpikëri moralin, takvanë, virtytet, robërinë dhe përsosmërinë më të përsosur të urdhëruar nga Allahu dhe i Dërguari i Tij (a.s.).

Ata edukuan personalitetet monumentale të njerëzimit.

Ata udhërrëfyes të rrugës së drejtë që:

Për shekuj me radhë, valëvitnin flamujt e çlirimit nga kontinenti në kontinent. Kudo që kishte një të shtypur, ata u bënë mëshirë. Kudo që kishte një

jetim, ata kujdeseshin për ta. Kudo që kishte një nevojtar dhe të vuajtur, ata u bënë ilaçi më i mirë.

Ata udhërrëfyes të rrugës së drejtë që:

Edhe shoqërinë, edhe familjet i thurën me bukuri të jashtëzakonshme hyjnore. Ata rindërtuan rrënojat. Ata ringjallën zemrat që po vdisnin. Ata ndërtuan ndërgjegjet dhe shpirtrat që po shkatërroheshin.

Ata udhërrëfyes të rrugës së drejtë që:

Hapën të gjitha bllokimet e jetës me delikatesat mistike më të zota dhe i sollën në horizonte të gjera. U bënë merhem për plagët. Shpërndanë mëshirë tek të hidhëruarit.

Ata udhërrëfyes të rrugës së drejtë që:

Mbrujtën diturinë me takva. Plotësuan takvanë me dashuri. U përpoqën të shpëtonin ata që ranë në Efel-i sâfilin dhe t'i ngrinin në vlerën e krijesës më të nderuar. Eliminuan të keqen me mëshirë. Mposhtën padrejtësitë me butësi. E asgjësuan armiqësitë me vëllazërinë e besimit.

Pas këtyre udhërrëfyesve:

Njerëzimi i ka mbijetuar çdo fatkeqësie gjatë historisë. Falë tyre, ai mundi të merrte frymë në kohët më të vështira. Me bukurinë dhe virtytet e tyre, ai kapërceu shumë pengesa dhe arriti në bregun e shpëtimit.

Nga ky këndvështrim:

Lufta më e madhe e poleve të kundërta në Fundin e Kohës është të shkëpusë njerëzit nga ata udhërrëfyes. Të prodhojnë njerëz indiferentë, duke injektuar egoizëm. Kështu, ata duan të shkatërrojnë brezat e besimtarëve.

Kjo është arsyeja pse dikush brenda dhe jashtë përpiqet t'i bëjë të rëndomtë shumë të mëdhenj islamë, dhe madje të shkojë më tej e t'i përçmojë ata. Kjo është arsyeja pse është përpjekur që ato personalitete shembullore dhe të jashtëzakonshme që Allahu ua ka dhuruar njerëzve, të tregohen në mënyrë të thjeshtë dhe të kundërt.

Sepse;

Kur e arrijnë këtë; brezat do të ndjekin lloje të tjera, lokomotiva të tjera, jo udhërrëfyesit e rrugës së drejtë. Duke menduar se edhe emrat e këqij e të çuditshëm të tyre janë të bukur, ai do të thotë: «Këta janë idhujt e mi» dhe do të ndodhë ajo që do të ndodhë.

E në fakt, në rrugë të panjohura, çdo udhëtar ka nevojë për një udhërrëfyes. Ai ose do të kapet pas udhërrëfyesve të rrugës së drejtë, ose do të mashtrohet nga njerëzit e çoroditur e të devijuar.

A nuk është kjo edhe lufta e përjetshme e shejtanit!?

Dihet se;

Kur ai nuk i bëri sexhde Ademit (a.s.) dhe u rebelua kundër Allahut, u përpoq edhe të akuzonte Allahun e Madhëruar, edhe të shfaqet armiqësi:

“(Iblisi) tha: “Për shkak se Ti më flake tej, unë do t’u zë pritë njerëzve në rrugën Tënde të drejtë e do t’u qasem atyre nga përpara dhe nga mbrapa, nga e djathta dhe nga e majta, e kështu Ti do të vëresh se shumica prej tyre nuk të janë mirënjohës!” (Araf, 16-17.)

Ja ditë tona;

Këto janë ditët kur kjo luftë është në kulmin e saj.

Nga një anë;

Tipat, shejtanët dhe shpura e tyre të ulur mbi sirat-i mustakim që duan të vjedhin dhe të shkatërrojnë brezat. Dhe shumë prej tyre, edhe pse u mashtruan dhe devijuan:

“...Mendojnë se janë në rrugën e duhur.” (Zuhruf, 37.)

Nga ana tjetër;

Udhërrëfyesit e rrugës së drejtë, janë ata që do ta çojnë njerëzimin dhe brezat në rrguën e drejtë dhe shpëtimin e vërtetë.

Mirëpo;

Një i shkujdesur mund të bëjë zigzag midis këtyre dy poleve. A përjeton vazhdimisht një baticë-zbaticë se cila ana do t'i pëlqejë më shumë po të zgjedhë.

Disa rrëshqasin në deizëm, disa në ndjenja perverse. Të shumtë janë ata që kanë humbur, janë të shkatërruar dhe kanë dështuar në këto batica-zbatica.

Shumë njerëz të mjerë e të shkujdesur kanë ranë në humnerën e thellë të injorancës moderne dhe janë shkatërruar...

Prandaj;

Për njerëzit e sotëm nevojitet më shumë maturi se kurrë më parë. Është e nevojshme të jesh më i ndërgjegjshëm se dje. Është e nevojshme të jesh më i matur, më i vëmendshëm dhe më i devotshëm se më parë.

Prandaj;

Në këtë kohë, kur shumë libra bosh mbushin raftet dhe kompjuterët, në vend që të endesh mes tyre si një mi indiferent dhe një molë injorance, është e nevojshme të jesh në kontakt me udhërrëfyesit në një zgjim dhe urtësi krejtësisht të ndryshme. Në mënyrë të veçantë, është e nevojshme t'i vini veshin jetës së tyre. Është e nevojshme të dëgjosh fjalët dhe bisedat e tyre gjallëruese. Është e nevojshme të jesh një njeri i zemrës që gjen zgjidhje në përzierjen e atyre zemrave të jashtëzakonshme.

Ja pra;

Për ta siguruar këtë, u shkrua një vepër e jashtëzakonshme nga Hoxha ynë i nderuar, Osman Nuri TOPBASH, si një nga përpjekjet më të mira:

UDHËRRËFYESIT E RRUGËS SË DREJTË

Prej Epokës së Lumturisë deri në ditët tona

Një libër shumë i vlefshëm, që është si ilaç për njerëzit e sotëm.

Në këtë aspekt;

Kjo vepër e bukur është dhurata i këtij viti nga Revista jonë Yüzakı, e cila ka mbushur vitin e 18-të. Një dhuratë e përjetshme nga revista jonë për ju. Një vepër që duhet të lexohet patjetër.

Kjo vepër është shumë e rëndësishme.

Sepse;

Shumë ide fluturojnë kudo,

Tërheqëse shumë nga jashtë, të gjitha pis nga brenda!

Aty ku luhet loja dhe argëtimi,

Macja nga miu i egos u mposht!

Trëndafilat e freskët, bilbilat e rinj nuk e dinë,

Kush Ebu Xhehl, e kush Ebu Bekër është!

Eja në vete o biri Ademit!

Zgjohu, shpëtimi i vetëm tek pendimi dhe dhikri është!

Zemra e shejtanit me mendime të këqija është e ndotur,

Kurrë nuk u pastrua, më i neveritshmi mbeti!

Shiko; mësimi është i qartë... thotë Allahu:

Drejt Meje të vijnë, të pasur e të varfër!

Ndiq udhërrëfyesit në rrugën e drejtë,

Ja ku është Sirat-i mustakim, o ti që mohon!

Udhërrëfyes të vërtetë, janë ata, që nga Zoti bekim u është dhënë,

Ata janë robërit më të bukur, o ti mendimtar!

Mëso edukatën nga Profeti, o ti udhëtar!

Në rrugën e drejtë qëndro dhe zakir e falënderues bëhu!

Lum ata që janë në rrugën e drejtë!

Lum ata që jetojnë të udhëzuar!

Lum ato zemra që kanë përfituar nga udhërrëfyesit!

Lum ata që, duke jetuar me udhëzimin më të mirë, që është rruga e udhërrëfyesve të rrugës së drejtë, arrijnë të qëndrojnë me krenari para Allahut dhe marrin mëshirën e përjetshme!

O Zot!

Na e bëj të mundur!

Amin!..

M. Ali Eshmeli

Xhemazijelevvel 1443 / Dhjetor 2021

Sanxhaktepe / Stanboll

PARAFJALË

UDHËRRËFUESIT TANË NË RRUGËN E DREJTË

Në udhëtimin e rrezikshëm të përjetësisë

Falënderimet e pafundme qofshin për Zotin e Madhërishëm, i Cili e nderoi njeriun dhe e ftoi atë në qiejt madhështor duke i dërguar Kuranin!

Salatet dhe selamet e pafundme qofshin mbi Profetin tonë Muhamedin (a.s.), udhërrëfyesin e Sirat-i Mustakim, e vetmja rrugë që do ta çojë njeriun në Xhenet!

I Dërguari i Allahut (a.s.), thotë:

«Feja është këshillë.» (Muslim, Iman, 95.)

Kurani, i cili është dhurata madhështore e Zotit për njerëzimin; mrekullia e përjetshme dhe e përsosur, është urtësi, këshillë, porosi, e mbushur me njëmijenjë histori mësimdhënëse.

Gjatë gjithë jetës së tij profetike, Profeti (a.s.), e udhëzoi umetin e tij:

- Me moralin e tij madhështor,
- Me zbatimin e tij të jashtëzakonshëm të një Kurani të gjallë dhe
- Me hadithe të përmbledhura dhe të thella në natyrën e xhevamiu'l-kelim.

Dëshira më e madhe e sahabëve ishte t'i përngjanin të Dërguarit të Allahut (a.s.) dhe të përfitonin prej frymëzimit të tij shpirtëror. E po ashtu, ata përpiqeshin të bëheshin edhe pjesë e përgëzimit të hadithit:

الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ

“Njeriu është me atë që do.” (Buhari, Edeb, 96.)

Për këtë arsye, ata u përpoqën ta kuptojnë dhe ta jetojnë të Dërguarin e Allahut (a.s.), duke bërë gjithfarë sakrificash me jetën dhe pasurinë e tyre. Ata u përpoqën me gjithë zemër ta përcillnin mesazhin e tij në Samarkand, Kajravan, Afrikë, e kudo ku jetojnë njerëzit.

Ata u bënë udhërrëfyes të të gjitha horizonteve. Ata e trashëguan Profetin (a.s.) ashtu siç kërkohet nga hadithi i mëposhtëm:

“Dijetarët janë trashëgimtarët e profetëve!” (Ebu Daud, Ilm, 1.)

Duke filluar prej sahabëve, të gjithë miqtë e Zotit, janë nxënës të jashtëzakonshëm të të Dërguarit të Allahut (a.s.).

Fjalët e tyre të mençura dhe historitë e tyre të jetuara, janë:

- Interpretimi i ajeteve të Kuranit Famëlartë,
- Dhe shpjegimi i Sunetit Profetik, që është shënimi i fjalëve të bekuara të të Dërguarit të Allahut dhe jetës së tij.

Sa shumë ka nevojë njeriu për këtë udhëzim!

Sa bukur shprehet Aliu (r.a.):

“Qetësoni shpirtrat tuaj me fjalë dhe veprime të mençura, sepse shpirtrat lodhen ashtu siç lodhen edhe trupat.”

“Paralajmëroji njerëzit me fjalë të mençura që nxitin mendimin, në mënyrë që zemrat e tyre të gjejnë paqe.”

Njeriu është një udhëtar drejt përjetësisë, rruga që duhet të kalojë është shumë e vështirë dhe plot rreziqe.

Miqtë e së vërtetës i njohin vështirësitë, gropat, kthesat e mprehta, humnerat pa fund, kalimet e rrezikshme, hilet e egos dhe të shejtanit në këto rrugë dhe përpiqen t'i mbrojnë ata që i dëgjojnë me paralajmërimet dhe këshillat e nevojshme.

Miqtë e së vërtetës janë si karvanistët e shqetësuar dhe të dhembshur, të cilët zgjojnë njerëzit që bien në një gjumë të pakujdesisë dhe përballen me humbjen e karvanit në këtë udhëtim drejt përjetësisë.

Ndikimi i fortë në fjalët e tyre është prej begatisë së faktit se ato fjalë vijnë nga zemra, jo nga gjuha apo nga buzët. Për këtë arsye, ato nuk arrijnë vetëm në veshin e adresuesit, por edhe në zemër.

E në fakt:

Allahu i Madhëruar i mban të gjalla në zemrat e besimtarëve fjalët e urta të njerëzve të devotshëm dhe robërve të Tij. E për rrjedhojë, Allahu u ka dhënë atyre mundësinë e ndikimit drejt udhëzimit, që vazhdon me shekuj edhe pas vdekjes së tyre.

Për lexuesit tanë të dashur, kemi dashur të mbledhim disa nga këto fjalë të mençura dhe histori plot kuptim - si një buqetë me lule - dhe t'ju prezantojmë.

Kjo vepër, të cilën ne e titulluam UDHËRRËFYESIT E RRUGËS SË DREJTË, nga epoka e lumturisë deri në ditët tona:

- Hapet me një tufë këshillash, mesazhe dhe porosi të bekuara të Profetit tonë (a.s.)...

Pastaj;

- Këshillat të urta nga sahabët dhe Hulefâ-i Raşidîn.
- Këshilla ndriçuese dhe histori kuptimplote nga trashëgimtarët e profetëve, që janë udhërrëfyese shpirtërorë të rrugës së drejtë.
- Këshilla, kujtime dhe histori të bukura, të thella dhe medituese të sufinjve të mëdhenj.

- Porositë e shejh Edebalit dhe të sulltanëve osmanë që u edukuan prej tij; kriteret e vlerave që të ndihmojnë në sundimin e botës.

- Vargjet e përzemërta dhe të sinqerta të poetëve tanë që kënduan dashuritë më të larta në gjokset e tyre të djegura me Dashurinë e Profetit.

Së fundi:

- Në këtë vepër zënë vend aforizma kuptimplote nga mendimtarët tanë dhe vargje nga poetët tanë.

Pa dyshim;

Miqtë e Zotit, dijetarë dhe poetë të çmuar, që lanë pas fjalë të urta dhe të këndshme, nuk kufizohen vetëm me këtë vepër. Për shkak të vëllimit të kufizuar të veprës, ishte e nevojshme të mblidhej lule më lule vetëm një pjesë e një korpusi të madh. Në këtë përmbledhje jemi përpjekur të zgjedhim ato që janë më shërueset dhe rrugëzgjidhje për vuajtjet e njerëzve të shekullit tonë, të cilët janë goditur nga shumë ligësi.

Në ajet thuhet:

“Thirr në rrugën e Zotit tënd me mençuri dhe këshillë të bukur dhe diskuto me ata në mënyrën më të mirë!..” (en-Nahl, 125.)

I lutem Allahut të Madhëruar që puna jonë të jetë një përpjekje e pranueshme për të ndjekur këtë urdhër hyjnor.

Suksesi është nga Allahu.

Osman Nuri TOPBAŞ

Xhemadijel Evvel 1443 - Dhjetor 2021

Sanxhaktepe / Stamboll

KËSHILLA TË URTA
DHE TË VEÇANTA
NGA PEJGAMBERI ﷺ

“Personi është me atë që do.”

(Buhari, Edeb, 96)

*(Dashuria për Pejgamberin (a.s.),
nënkupton të ndjekësh atë me zemër,
me fjalë dhe me vepra.)*

Çelësi dhe Kyçi

“Ka prej atyre njerëzve që janë çelës për mirësinë dhe kyç për të keqen. Ka gjithashtu prej atyre që janë çelës për të keqen dhe kyç për mirësinë.

Sa lumturi është për ata të cilëve Allahu (a.s) u ka dhënë në dorë çelësat e mirësisë! Turp për ata që Allahu u ka dhënë çelësat e sherrit!” (Ibn Maxhe, Mukaddime, 19.)

Shtatë fatalumë

“Ditën e Kiametit, kur nuk do të ketë hije tjetër (përveç hijes së Allahut), Allahu i Madhëruar do t’i strehojë nën hijen e arshit të Tij këto shtatë kategori njerëzish:

- Kryetarin e drejtë të shtetit,
- Të riun që rritet dhe e kalon jetën duke adhuruar Allahun,
- Myslimanin, zemra e të cilit është e lidhur me xhaminë,
- Dy persona të cilët duhen për hir Allahut, e që bashkimin dhe ndarjen e bëjnë po për hir të Allahut,
- Trimin, i cili nuk i afrohet propozimit për të kryer zina me një grua të bukur e me pozitë, duke thënë “Unë i frikësohem Allahut!”
- Atë që jep sadaka me dorën e djathtë pa e ditur e majta,
- Atë që e përmend Allahun dhe derdh lot kur është i vetmuar.” (Buhari, Ezan, 36, Zekat, 16, Rikak, 24, Hudud 19; Muslim, Zekat, 91.)

Marrëdhina jonë me Allahun

Përmisoni marrëdhënien me Allahun;

- Duke dhënë sadaka hapur dhe fshehtas;
- Dhe duke e përmendur shumë Atë (Ibn-i Maxhe, Ikame, 78.)

Detyrat shoqërore

I Dërguari i Allahut (a.s.), i nxiste shokët e tij fisnikë në vepra të mira, duke thënë:

“A keni përkëdhelur sot kokën e një jetimi?”

“A keni vizituar sot një të sëmurë?”

“A keni ushqyer sot një të uritur?”

“A keni përcjellë sot një xhenaze?” (Shih. Muslim, Fedailu's-Sahabe, 12.)

“Nëse dëshiron të të zbutet zemra;

- Ushqeje të varfrin,
- Përkëdheli kokën jetimit!” (Ahmed, II, 263, 387.)

Bëhu i drejtë!..

Sufjan bin Abdullah (r.a.), tregon:

“I thashë Resulullahut (a.s.): «O Resulullah! Ma trego Islamin në atë mënyrë, që të mos kem nevojë të pyes dikë tjetër për të. Profeti ynë (a.s.), tha:

«Thuaj! Besova në Allah dhe bëhu i drejtë!»” (Muslim, Iman, 62.)

Namazi...

“Fale namazin, si namazi i atij që po ndahet nga kjo botë!..” (Ibën Maxhe, Zuhd, 15.)

“...Namazi është përqendrim shpirtëror, modesti dhe përluje...” (Tirmidhi, Salat, 166.)

Asketizmi

- Mos u lidh shpirtërisht me këtë botë, që të dojë Allahu!
- Mos lakmo ato që zotërojnë të tjerët, që të duan njerëzit!” (Ibni Maxhe, Zuhd, 1.)

“Pasuri, nuk është malli i shumtë, por shpirti i ngopur (i kënaqur).” (Buhari, Rikak, 15.)

Virtyti i pëmbajjes në ushqim

“Askush nuk ka mbushur një enë më të keqe se stomakun e tij. Njeriut i mjaftojnë disa kafshata që ta mbajnë në këmbë. Por nëse dikush, patjetër duhet të hajë shumë, atëherë le ta ndajë një të tretën e stomakut për ushqim, një të tretën për pije dhe një të tretën për ajër!” (Tirmidhi, Zuhd, 47.)

Mbizotërimi i vetes

“Trim i vërtetë nuk është ai që mund kundërshtarit, por ai që e përmban veten në çastet e zemërimit.” (Buhari, Edeb, 102; Muslim, Birr, 106-108.)

Kur një person kërkoi nga Profeti (a.s.), këshillë, ai i tha:

“Mos u zemëro!”

Edhe pse ai e përsëriti disa herë pyetjen e tij, nga Resulullahu (a.s.), mori të njëjtën përgjigje. (shih Buhari, Edeb, 76.)

Tregimi i rrugës së drejtë

“Më i miri prej jush, është ai që e mëson Kuranin dhe ua mëson atë të tjerëve.” (Buhari, Fedailu'l-Kur'an, 21.)

“Nëse Allahu e udhëzon dikë përmes teje, kjo është më e vyer për ty sesa gjithçka mbi të cilën lind Dielli!” (Hakim, Mustedrek, III, 690.)

“Edukojini fëmijët tuaj në tri çështje: Në dashurinë ndaj Profetit, në dashurinë ndaj Ehl-i Bejtit dhe në leximin e Kuranit...” (Munavi, I, 226.)

Nga hutbeja e Tebukut...

- Dijeni mirë se, fjalët më të drejta janë Libri i Allahut!
- Vega më e sigurt pas së cilës mund të kapesh, është devocioni!
- Feja më e mirë, është Islami, feja e Ibrahimit!

- Sunneti (tradita) më i mirë është sunneti i Muhammedit.
  - Fjala më fisnike është përmendja e emrit të Allahut!
  - Rrëfimet më të bukura janë ato të Kuranit!
  - Vepra më e mirë dhe më e dobishme, është farzi që ka kërkuar Allahu!
  - Kurse vepra më e keqe është risia në fe (bid'ati).
  - Rruga më e mirë, është rruga e Profetit (a.s.)!
  - Vdekja më fisnike është rënia dëshmor!
  - Verbëria më e keqe, është shmangia nga rruga e drejtë pasi e ke gjetur njëherë!
- Gjëja e pakët dhe e mjaftueshme, është më e dobishme se ajo e shumta që të pengon nga bindja ndaj Allahut!
- Kërkesa më e keqe për falje, është ajo që bëhet në çastin e vdekjes. (shih. Vakidi, III, 1016-1017; Ahmed, III, 37; Ibni Kethir, el-Bidaje, V, 13-14.)

Këshillë profetike

“Ju lutem mos ma nxini fytyrën (me gjynahet tuaja) në ditën e kiametit.”
(Ibn Maxhe, Menasik, 76.)

Profeti (a.s.), edhe në frymën e fundit, derisa iu shua fare zëri i bekuar, vazhdoi të jepte këto porosi:

“Frikësojuni Allahut në lidhje me namazin!”

“Frikësojuni Allahut në lidhje me njerëzit që keni nën vete!”

“Frikësojuni Allahut për dy të dobët: Gruan e ve dhe fëmijën jetim.” (Bejhaki, Shuab, VII, 477.)

Tre mesazhe për njerëzimin

Urdhëresa e parë e zbritur në Hira:

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

“Lexo! Me emrin e Zotit tënd i Cili krijon.” (Alak, 1.)

Njeriu duhet të lexojë me syrin e urtësisë çdo fenomen dhe shfaqje që shikon. Ai duhet të arrijë të depërtojë në sekretet e ndodhive. Kjo është e mundur vetëm duke e mbajtur zemrën në gjendje devotshmërie.

Urdhri i zbritur në shpellën Theur

لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا

“...Mos u dëshpëro, se në të vërtetë Allahu është me ne!..” (Teube, 40.)

Njeriu duhet të jetë i vetëdijshëm se; në çdo moment është nën mbikëqyrjen hyjnore.

Në hutben e lamturmirës, ndër të tjera, Pejgamberi (a.s.), porositi:

“Po ju lë dy gjëra. Nëse kapeni fort pas tyre nuk do të humbisni asnjëherë rrugën e drejtë. Librin e Allahut dhe Sunnetin e të Dërguarit të Tij.” (Muvatta‘, Kader, 3.)

FJALË TË URTA

NGA EBU BEKRI

*“O Zoti im! Fundi i jetës,
qoftë periudha më e mirë e jetës sime,
përfundimet qofshin pjesa më e mirë e punëve të mia
dhe dita që do takohem me Ty,
qoftë dita më e mirë e ditëve të mia!”*

(Sujuti, Tarihu'l-Hulefa, fq. 103.)

Shenjat e njerëzve të dashur të Allahut

“Miqtë e Allahut ndahen në tre kategori (sipas karakterit) dhe në të tre kategoritë vërehen tri shenja:

- Në kategorinë e parë janë atë që ndodhen në hauf (gjendje frike ndaj Allahut). Këta kanë cilësi të tilla:

1. Janë gjithmonë modestë.
2. Megjithëse mund të kenë bërë shumë të vepra të mira, ata i konsiderojnë të pakta.
3. Edhe gabimin më të vogël e shohin si të madh. (Sepse janë të vetëdijshëm se kundër kujt kanë bërë gjynah)

- Kategorija e dytë janë ata që zotërojnë rexha (shpresë tek Allahu). Cilësitë e tyre janë:

1. Me çdo fjalë dhe vepër të tyre, bëhen shembull për të gjithë, duke shpërndarë mirësi dhe urtësi.
2. Duke harxhuar pasurinë në rrugë të Allahut, ata bëhen njerëzit më bujarë.
3. Kanë gjithmonë mendim të mirë në lidhje me njerëzit e tjerë.

- Kategorija e tretë janë ata që e adhurojnë Allahun me dashuri dhe devotshmëri. Cilësitë e tyre janë:

1. Gjërat që i duan më shumë, i japin për hir të Allahut.
2. Me çdo fjalë dhe vepër synojnë kënaqësinë e Allahut, arsye për të cilën nuk hidhërohen prej qortimeve të injorantëve e nuk shqetësohen prej veprimeve të tyre të pasjellshme.

3. Me gjithë kundërshtimin e nefsit (egos), mundohen të bëjnë gjëra të cilat i vijnë rëndë nefsit. Me çdo fjalë dhe vepër, i binden urdhrave dhe ndalesave të Allahut.” (Ibn-i Haxheri'l Askalani, Munebbihat, faq. 94-95.)

Matufia në të folur

- Allahu nuk kënaqet nga fjalët e pashoqëruara me vepra.
- Fjalët e tepërta e bëjnë njeriun harraq.
- Mendoje mirë fjalën që thua, kur e thua dhe kujt ia thua!
- Fjala është shprehje e mendjes dhe pasqyrim i virtytit tënd.

Virtyti është në drejtësi

- Njeri me mend, është ai i devotshmi; ndërsa njeri pa mend, është keq-bërësi.
- Njeriu më i drejtë, është ai që respekton amanetin; më gënjeshtari, është ai që tradhton.
- Drejtësia është argumenti më i qartë i virtytit.
- Jep këshillë të drejtë, në mënyrë që gjykimi të jetë i shëndoshë!
- Pesha e drejtësisë është e rëndë në peshore. Kurse pesha e gjërave të kota peshon lehtë në peshore.

Nuk ka mirësi!

- Në fjalën që nuk synohet dashuria e Allahut
- Në pasurinë që nuk shpenzohet në rrugën e Allahut.
- Në personin që dominon injoranca.
- Dhe në personin që ka frikë se e shajnë nëse bën një vepër për hir të Allahut.

Falënderimi i shëndetit

“Prej Allahut kërkoni shëndet! Sepse pas besimit (të plotë) askujt nuk i është dhënë ndonjë gjë më e mirë se shëndeti.”

“Për mua, është më e pranueshme të jem me shëndet dhe të falënderoj, se sa të jem në provë dhe të duroj.”

Ti më njeh më mirë se unë veten

Kur një person e lëndoi Ebu Bekrin (r.a.), ai u lut në këtë mënyrë:

- O Zot! Ti më njeh më mirë se unë veten, kurse unë e njoh veten më mirë se ata.
- O Zot! Më bëj më të mirë se sa mendojnë ata!
- Më fal për gabimet që ata nuk i dinë!
- Dhe mos më gjyko për fjalët që thonë ata! (Sujuti, Tarihu'l-hulefa, fq. 104.)

Tokës i ka hije modestia

“Kur një rob mburret për shkak të një mirësie të kësaj bote, Allahu i Lart-madhëruar e përbuzë atë derisa t’i largohet krejt ajo mirësi.”

Ruhuni nga mburrja!

Me çfarë mund të mburret një krijesë që është krijuar nga dheu dhe pastaj do të kthehet përsëri në dhë si ushqim për krimbat.

- Largohu prej famës, që të të ndjekë nderi.
- Përgatitu për vdekjen, që të të jepet jetë.

Historia e mbushur plot me mësimë

- Qëndroni larg dënimit, prej të cilit Allahu ju ka paralajmëruar, dhe vraponi drejt mëshirës të cilën Allahu jua ka premtuar.

- Allahu i ka përcaktuar qartë shkaqet;
- Përse janë shkatërruar popujt para jush dhe
- Përse kanë shpëtuar.

O Robtë e Allahut!

Reflektoni mbi ata që ishin para jush dhe nxirrni mësimë prej atyre që kanë vdekur!

- Ku ishin dje?

- Ku janë sot?

- Ku janë ata që janë bërë të njohur si luftëtarë në fushëbeteja? Edhe ata i ka tretur koha!.. Të gjithë do të përqafojnë atë që meritojnë?

- Ku janë ata mbretër që kanë ndërtuar mbretëri dhe qytete? U larguan nga kjo botë duke u harruar; sikur nuk kanë ekzistuar fare. Pasuria i mbeti dikujt tjetër... Edhe ata emigruan si të tjerët.

- Nëse arrijmë të nxjerrim mësim do të shpëtojmë!

- Nëse nuk nxjerrim mësim do ta pësojmë si ata!

Qëndro afër njerëzve të ditur

- Bëhu skllav i të diturve që e njohin Hakun (Allahun)!

- Mos ia fshih gjendjen tënde atij që dëshiron të të ndihmojë! Përndryshe mashtron vetveten.

- Përmirësoje veten, në mënyrë që edhe njerëzit të sillen mirë me ty.

Dobia e durimit

- Durimi nuk sjell dëm dhe hidhërimi nuk sjell dobi.

- Durimi është gjysma e besimit, ndërsa dituria (e sigurt) i gjithë besimi.

Ndiz kandilin e mirësisë!

- Mirësia ndaj njerëzve e mbron robin prej belave dhe fatkeqësive.
- Buzëqeshja është çelësi i sigurisë dhe pishtari i bamirësisë.

Kush është i fortë, kush është i dobët?

Tek unë, më i forti prej jush është i dobëti, deri sa të marrë të drejtën e tij. Kurse më i dobëti prej jush, është i forti, derisa t'i merret e drejta që i ka borxh dikujt.

Nga poezia e Ebu Bekrit (r.a.)

جُدْ بِطُفِكَ يَا إِلَهِي مَنْ لَهُ زَادٌ قَلِيلٌ

مُفْلِسٌ بِالصِّدْقِ يَأْتِي عِنْدَ بَابِكَ يَا جَلِيلٌ

O Zoti im! Begatoje me mëshirë robin Tënd të varfër me vepra!

O Zot! Ky robi Yt i falimentuar ka ardhur tek dera Jote me sinqeritet.

Njerëzit e mirë

Katër lloj njerëzish janë prej robërve të mirë të Allahut:

- Ai që gëzohet kur sheh dikë që bën teube (pendohet).
- Ai që i përgjërohet Allahut për faljen e gjynaheve.
- Njeriu që bën dua për vëllanë e tij të fesë kur ai nuk ndodhet i pranishëm.
- Ai që ndihmon dhe i shërben dikujt që është nevojtar më shumë se ai vetë.

Gëzimi i Ebu Bekrit (r.a.)

“Nga kjo botë, më janë bërë të dashura vetëm tri gjëra:

- Shikimi i fytyrës së Profetit (a.s.),
- Martesa e vajzës sime me të,
- Shpenzimi i pasurisë në rrugën e tij.”

Tregëtia e kësaj bote

“Dynjaja është tregu i besimtarëve.

Nata dhe dita janë kapitali i besimtarëve.

Veprat e mira janë malli që ata tregtojnë.

Xheneti është fitimi i tyre, ndërsa Xhehenemi është humbja.”

Kur u bë Kalif

Para se të bëhej Khalif, Ebu Bekri (r.a.), ndihmonte vajzat jetime, duke mjelë delet e tyre dhe duke u plotësuar nevojat. Kur u bë Khalifi i myslimanëve, njerëzit menduan se tashmë kushtet e jetës do të ndryshonin dhe ai nuk do të kishte më kohë për t'u marrë me këto shërbime të vogla. Mirëpo, asgjë nuk ndryshoi. Për shkak se ai e konsideronte një mirësi të madhe për veten e tij, Ebu Bekri (r.a.), vazhdoi ta bënte këtë shërbim me të njëjtën modesti.

Mos e vononi!

Aishja (r.anha), momentet e vdekjes së babait të saj, të përfshirë nga emocionimi i takimit me të Dërguarin e Allahut (a.s.), për të cilin ndjente aq mall, i tregon me këto fjalë:

Babai im, Ebu Bekri (r.a.), pyeti në shtratin e vdekjes:

“- Çfarë dite është sot?”

“-E hënë”, -iu përgjigjëm.

“-Nëse vdes sonte mos më lini të pres deri nesër! Për mua, ditët dhe netët më të bukura janë ato më afër Resulullahut! (Është momenti më i afërt që do të takohem me Të)”, - u përgjigj. (Ahmed, I, 8.)

FJALË TË URTA NGA OMERI

Përhapeni këtë fe me heshtjen tuaj!

Njerëzit e pyetën:

*“- O Halife! Si mund mund t'i ftojme
njerëzit në këtë fe pa folur?”*

*“- Me veprat dhe me moralin
tuaj të bukur!” - u përgjigj ai.*

Vetëdija për Ahiretin

“E çfarë është dynjaja përballë ahiretit! Ajo është aq e parëndësishme, sa edhe kërcimi i një lepuri.” (Ibn-i Ebi Shejbe, Musannef, VIII, 152.)

“Përmendeni shumë xhehenemin dhe kujtojeni shpesh atë, sepse zjarri i tij është i tmershëm, është shumë i thellë dhe gremçat e tij janë prej hekuri.” (Tirmidhi, Xhehenem, 2/2575.)

“Injoranti ma i madh prej njerëzve, është ai që shet ahiretin e tij për dynjanë e dikujt tjetër.”

“Është më mirë për ju të humbni në punët e dynjasë se sa në punët e ahiretit.”

E braktisnim!..

E braktisnim 9/10 e hallallit nga frika se mos binim në haram.

“Veprat më të mira janë: Të kryesh farzet, të distancohesh nga haramet dhe të jesh i sinqertë.”

“Pasuria dhe varfëria janë njëlloj; të dyja janë mjete transporti. Për mua nuk ka fare rëndësi se kujt do të më duhet t'i hip.”

“Mos u jep shumë pas kësaj bote, që të jetosh i lirë.”

Nëse zvogëlon borxhet, jeton i lirë,

Nëse zvogëlon mëkatet, vdes i qetë.

Në lidhje me thesarin e shtetit, jam sjellë si kujdestar i një jetimi.

Nëse nuk kisha nevoja, nuk kam marrë asgjë prej tij;

Nëse kisha nevoja, kam marrë aq sa kisha nevojë;

Nëse kisha mundësi, e ktheja përsëri atë që kisha mora. (Ibn-i Sa'd, III, 276.)

Përgjegjësia e drejtuesit

“Nëse humb një dele në breg të Eufratit, kam frikë se dhe për këtë do të merrem në llogari nga Allahu.” (Ibn Ebi Shejbe, Musannef, VIII, 153.)

Këtë, poeti i mirënjohur Mehmet Akif Ersoj e shpreh në vargje:

“Një dele po të hajë ujku buzë Dixhles,

Drejtësia hyjnore vjen dhe Omerit llogari i kërkon!..”

Kur ai ishte në gjendje të rëndë nga plagët që kishte marrë në atentatin që iu bë, i thanë:

“- Sikur të caktonit dikë në detyrën tuaj!”

Mirëpo, Omeri, i cili luftoi fort për të ruajtur drejtësinë dhe të vërtetën, u përgjigj:

“A të mbaj përgjegjesi për ju edhe në botën tjetër ashtu siç e mbajta në këtë botë? Unë nuk pres asnjë shpërblim për udhëheqjen që ju kam bërë. Sa do të doja që sevapet që mund të kem marrë nga puna si kalif, të ekuilibronin gjynahet e mia! Mjafton që në ditën e Gjyqit të madh të mos qortohem!” (Muslim, Imaret, 11.)

Nëse do të jem gjallë, do të shëtis midis njerëzve për një vit. E di që njerëzit kanë nevoja që nuk mund të m'i paraqesin. Kurse guvernatorët nuk m'i informojnë.

Do të shkoj në Sham dhe do të qëndroj dy muaj,

Pastaj do të shkoj Xhezire dhe atje do të qëndroj dy muaj,

Pastaj do të shkoj në Egjipt ku do të qëndroj përsëri dy muaj,

Do të shkoj në Kufe dhe do të qëndroj dy muaj; po ashtu edhe në Basra. Ai vit do të jetë një vit shumë i mirë! (Taberi, Tarih, Bejrut: Daru't-Turas, 1387, IV, 201-202.)

Nuk e kam harruar kurrë

“Omeri (r.a.), doli një ditë në çarshi. Në dorë kishte një bastun. E ktheu bastunin nga unë dhe më tha:

«-Mos qëndro në mesin e rrugës, mos ua zër rrugën myslimanëve!» Bastuni i tij preku lehtë rrobat e mia.

Kur u takuam sërish vitin tjetër, më pyeti:

«-A do të shkosh në haxh këtë vit?»

«-Po» - iu përgjigja.

Atëherë, ai më kapi për dore, më shpuri në shtëpinë e vet dhe më dha 600 dirhem duke më thënë:

«-Këto përdori rrugës për në haxh. Ta dish se këto janë si shpagim për bastunin që drejtova kundër teje duke të hasur lehtë.»

«-Nuk po e kujtoj dot temën e bastunit o prijësi i besimtarëve?!» - i thashë unë.

«-Ndërsa unë nuk e kam harruar fare!» - m'u përgjigj ai." (Taberi, Tarih, IV, 224.)

Vlerëso veten

Nëse Allahu e do një rob, e bën të dashur atë midis njerëzve.

Nëse Allahu e urren një rob, e bën atë të urryer midis njerëzve.

Prandaj, pozitën tënde tek Allahu vlerësoje me mendimin që kanë njerëzit për ty.

Më i dashur

“Sa jam pa ju parë me sytë e mi, më i miri (ose më i dashuri për mua) prej jush është ai që ka emrin më të bukur. Nëse ju kam parë, atëherë më i miri (ose më i dashuri për mua) prej jush është ai që ka moral më të bukur. Kur ju vë në provë, më i miri (ose më i dashuri për mua) është ai që thotë vetëm të vërtetën.”
(Ibnu'l-Xhevzi, Menakib, fq. 219.)

Veptra më e rëndësishme: Namazi

“Për mua, puna më e rëndësishme që ju mund të bëni, është falja e namazit. Kush e ruan çdo kohë të namazit, e ka ruajtur fenë e tij; kush nuk e zbaton dhe e humb atë, do ta humbasë edhe fenë e tij në pak kohë.” (Muvatta, Vukutus-Salat, 6.)

Njerëzit e Xhenetit

“Duke mos pasur asnjë pretendim për njohjen e gajbit, do të dëshmoja për meritimin e Xhenetit për këto pesë grupe:

1. I varfëri (që jeton në gjendje falenderimi dhe sabri) që ka shumë fëmijë.
2. Bashkëshorti prej të cilit është i kënaqur bashkëshortja e tij e devotshme.
3. Gruaja që ia dhuron mehrin bashkëshortit të saj si sadaka.
4. Ai prej të cilit është i kënaqur babai dhe nëna e tij.
5. Ai që pendohet për gjynahun e tij (duke e urryer atë, ose duke ndjerë neveri prej tij)...”

Nuk ka më mirë

“I shëtita dhe i pashë të gjithë miqtë; nuk arrita të shoh mik më të mirë se ruajtjen e gjuhës.

I pashë të gjitha rrobat, nuk munda të shoh rrobë më të mirë se nderi dhe ruajtja e vetes.

I pashë të gjitha pasuritë, nuk arrita të shoh pasuri më të mirë se aftësinë për të qenë i kënaqur me atë që zotëron.

I pashë të gjitha mirësitë; vëreja se nuk ka mirësi më të madhe se këshilla.”

“I provova të gjitha ushqimet; vëreja që nuk kishte asgjë më të shijshme sesa durimi.”

Intuita

Mos u gënjeni nga pamja dhe fama e një personi,

Mos shikoni namazin që fal një njeri dhe agjërimin që mban ai. Por shikoni nëse thotë të vërtetën kur flet.

Distancohuni nga përqeshja, tallja dhe shakaja e tepërt, sepse ato ulin nderin dhe fisnikërinë e njeriut.

Sekretet

Mos u merr me gjëra që nuk të interesojnë!

Qëndroji larg armikut!

Mbajti disa gjëra të fshehta edhe nga miku, përveçse nëse ai është me të vërtetë njeri i besueshëm.

Në një shoqëri nuk mund të ketë asgjë të barabartë me njeriun besnik.

Mos qëndro me njerëz të lig e mëkatarë, sepse ata të mësojnë mëkatet. Mos ua trego të fshehtat e tua atyre.

Në lidhje me punët e tua konsultohu me njerëz që i frikësohen Allahut!”
(Ibn Ebi Shejbe, Musannef, VIII, 147.)

Kush mban sekretin kontrollon veten.

As nuk shpëton, as pëtmisohet

Dhjetë gjëra nuk përmirësohen pa dhjetë të tjera:

Mendja pa ndershmërinë,

Virtyti pa diturinë,

Shpëtimi pa frikën,

Mbreti pa drejtësinë,

Fisnikëria dhe nderi pa edukatën,

Lumturia pa sigurinë,

Pasuria pa bujarinë,

Varfëria pa mjaftueshmërinë,

Lartësimi pa modestinë,

Lufta pa fitore.

Kur gjykon

Një ditë, Kadi Shurajh i shkroi një letër Omerit (r.a.), ku e pyeste se si duhej të gjykonte në zonën e tij. Omeri (r.a.), i ktheu këtë përgjigje me shkrim:

“Gjyko me librin e Allahut. Nëse nuk e gjen dot aty përgjigjen, atëherë gjyko me Sunetin e të Dërguarit të Allahut. Nëse nuk e gjen as në Librin e Allahut, e as në Sunetin e të Dërguarit të Allahut, atëherë gjyko me gjykimet e vepërmirëve. Nëse nuk e gjen as aty gjykimin e nevojshëm, atëherë nëse dëshiron vazhdo e jep gjykimin tënd, e nëse nuk e dëshiron këtë, atëherë tërhiq fare nga gjykimi. Mendoj se të tërhiqesh është më e mirë për ty. Ves-selam.” (Nesai, Kudat, 11/3.)

Mendja

Ndërtimi i miqësive të shëndosha me njerëzit, është gjysma e inteligjencës.

Pyetja me vend, është gjysma e diturisë.

Marrja e masave është gjysma e jetës.

“Personi më i zgjuar është ai që di t’i vlerësojë si duhet veprat e njerëzve.”

“Nivelin e inteligjencës së një personi arrij ta kuptoj nëpërmjet pyetjeve që bën.”

Administrimi i kohës

“Ruhuni nga tejmbushja e barkut tuaj me ushqim dhe pije. Kjo e dëmton trupin, shkakton sëmundje dhe e bën njeriun përtac ndaj namazit. Në ngrënie dhe pirje ndiqni rrugën e mesme! Nëse veproni kështu, është më e dobishme për trupin dhe kështu do të jeni të ruajtur prej shpërdorimit. Allahu zemërohet ndaj dijetarit mbipeshë. Sa kohë që njeriu nuk zgjedh dëshirat vetjake përpos fesë së tij, nuk shkatërrohet.” (Ali el-Muttaki, Kenz, XV, 433/41713.)

Mirësia

Mirësia është e lehtë; buzëqeshja dhe butësia janë mirësi.

Ai që gëzohet ndaj së mirës dhe zemërohet ndaj së këqes, është besimtar.

E bukura e një mirësie qëndron në të shpejtuarit e realizimit të saj...

Pendimi dhe pishmanllëku

Pishmanllëku (i padobishëm), është fruti i të keqes.

Qëndroni me ata që pendohen, sepse Zemrat e tyre janë të buta.

Dëshmitari i fshetë i një vepre të keqe është ndërgjegjja.

Ai që nuk e njeh të keqen, bie në kurthin e saj.

Pendimi nënkupton njohjen e gabimit dhe distancimin prej tij.

Vepra e mirë, konsiston në mos mburrjen për veprën e mirë.

Falënderimi nënkupton pranimin e dobësisë dhe realizimin e adhurimit.

Shoqëria

Mos u shoqëro me injorantë, sepse ai të dëmton edhe nëse ka për qëllim të bëjë mirë.

Kur të arrini mëngjesin, shpërndahuni për qark (secili t'i gjejë një punë vetes!). Mos rrini të mbledhur në një vend, sepse kam frikë se; nëse qëndroni të mbledhur në një vend, mund të ngatërroheni me njëri-tjetrit, të urreheni dhe t'i bëni keq njëri-tjetrit.” (Buhari, el-Edebu'l-Mufred, no: 415.)

Lëvdimi dhe drejtësia

“Njeriu që dua më shumë, është ai që më lajmëron për të metat dhe gabimet e mia!” (Sujuti, Tarihu'l-Hulefa, fq. 130.)

“Të të lavdërojnë në sy, është njësoj si të të mbysin duke të të prerë gurmazin.” (Ibn Kutejbe, el Mesail, fq.145)

“Kush dëshiron, agjëron dhe fal namaz. Mirëpo, kush nuk gëzon ndjenjën e amanetit (besueshmërisë), nuk ka fe!” (Bejhaki, Shuab, VII, 217-218/4896.)

Nuk ka turp më të madh se; të mos e shohësh tek vetja të njëjtin gabim që nuk të pëlqen kur e shikon tek një tjetër.

Si njihet njeiu?

Kur Omeri (r.a.), dëgjoi dikë që lavdëronte dikë tjetër, ai e pyeti në lidhje me këto tri gjëra:

- A ke qenë fqinj i tij?
- A ke udhëtuar me të?
- A ke bërë tregti më të?

Kur personi tha se nuk kishte bërë asnjë prej tyre, Omeri (r.a.), tha:

“Atëherë mos e lavdëroni, sepse ju nuk e njihni atë siç duhet!”

Dufimi

“Sa herë që besimtarit i vjen një vështirësi apo sprovvë, pas saj Allahu i jep qetësi dhe shpëtim, sepse një vështirësi, kurrë nuk mund t’i mposhtë dy lehtësime. Në Kuranin Fisnik Allahu Teala thotë:

“O besimtarë! Bëhuni të durueshëm dhe nxiteni njëri-tjetrin të jeni të tillë; bëhuni të vendosur dhe vigjilentë (në vepra të mira dhe në ruajtjen e kufijve) dhe kijeni frikë Allahun, që të shpëtoni!” (Al Imran, 200) (Muvatta’, Xhihad, 6.)

Kush frikësohet prej Allahut nuk hakmerret.
Kush është i devotshëm nuk mëkaton.

Kush frikësohet prej Allahut nuk mundet nga zemërimi.
Kush i frikësohet Allahut, i plotësohet dëshira.

Frika dhe shpresa

“Nëse nga qielli do të vinte një zë, e do të thoshte: «O njerëz! Vetëm një person do të hyjë në xhehenem», unë do të kisha frikë se mos vallë jam unë ai. E nëse do të thoshte: «O njerëz! Vetëm një person do të hyjë në xhenet», atëherë unë do të mbushesha me shpresë, se mos vallë jam unë ai.” (Ibn Rexheb el-Hanbeli, et-Tahvif mine'n-nar, fq. 15.)

Familja

Fëmijëve mësojuni:

- Kalërimin
- Notin
- Fjalët e urta
- Poezitë e bukura

“Kur shikonte një djalë dhe i pëlqente, Omeri (r.a.), e pyeste nëse kishte ndonjë profesion apo zanat. Nëse merrte përgjigjen “jo”, thoshte “për mua nuk vlen”. (Ibnu'l-Xhevzi, Telbisu Iblis, fq. 283; Menakib, fq. 227.)

“Kur Allahu t’ju japë me bollëk, edhe ju kujdesuni për veten (vishuni pastër). Secili t’i kushtojë rëndësi veshjes së tij.” (Muvatta, Libas, 3.)

Pastërtia e rrobave është domosdoshmëri e fisnikërisë.

“Mos i vishni gratë tuaja së tepërmi bukur! Nëse ndonjëra prej tyre ka shumë rroba dhe ka stoli të bukura, i pëlqen të dalë jashtë.” (Ibnu’l-Xhevzi, Menakib, fq. 221.)

Dijetafët

“Nëse udhëheqësit janë në rrugë të drejtë, edhe njerëzit do të jenë në rrugë të drejtë!” (Ibnu’l-Xhevzi, Menakib, fq. 223.)

“Përpara se të bëheni udhëheqës, mësojeni dijen e fesë.” (Këtë fjalë e shpjegon Sufjan ibn Ujeyne: Sepse, kur një njeri fillon t’i kuptojë me detaje dijet fetare, e lë mënjanë dashurinë për udhëheqjen.) (Ibnu’l-Xhevzi, Sifatu’s-safve, II, 236.)

Mbroni traditën profetike

Kujdes!

“Pas jush do të dalin disa njerëz që do të mohojnë rehximin, ndërmjetësimin, dënimin e varrit dhe daljen e dikujt nga Xhehenemi pasi të jetë djegur e bërë qymyr.” (Ahmed, I, 23; Abdurrezzak, Musannef, VII, 330; Ebu Ya’la, Musned, I, 136.)

“Do të dalin disa njerëz dhe do të debatojnë me ju në lidhje me ajetet muteshabih (ajete që mund të kuptohen në forma të ndryshme) të Kuranit. Atëherë, kapini ata për qafe (mposhtini) me sunetet, sepse ata që i dinë sunetet janë ata që e dinë më së miri librin e Allahut.” (Darimi, Mukaddime, 17/121.)

Disa lutje nga Omeri (r.a.)

Kur Omeri (r.a.), u bë kalif dhe u ngjit në minber, fjala e tij e parë ishte kjo lutje:

“O Zot! Unë jam një rob me natyrë të ashpër. Më bëj një njeri të butë; jam i dobët, prandaj më forco; jam koprrac, prandaj më bëj nga robërit bujarë!” (Sujuti, Tarihu'l-Hulefa, fq. 129.)

“O Zoti im! Mos më zërë në befasi, mos më lër në indiferencë dhe mos më bëj nga të pavetëdijsmit.”

“O Zot! Bëje veprën time të sinqertë! Bëj që vepra ime të jetë e sinqertë vetëm për Ty dhe mos lër në të pjesë për askënd tjetër! (Mos lër të bie në mendjemadhësi dhe hipokrizi!)” (Ali el-Muttaki, II, 675/5041.)

“O Zot! Merre shpirtin tim bashkë me robërit e tu të devotshëm. Mos më bëj prej të këqijve. Më mbro nga ndëshkimi i xhehenemit. Më bashko me robërit e devotshëm dhe të zgjedhur!” (Ibni Sa'd, III, 331.)

“O Zot! Bëje zemrën time të pasur. Bëj që të kërkojë mirësitë e Tua. Jepi begati riskut që më ke dhuruar dhe më largo nga haramet!” (Ibn Ebi Shejbe, Musannef, VII, 81.)

- O Zoti im!

Ti na e zbukurove këtë botë, pastaj na tregove se bota tjetër është më e mirë!

Na bëj të orientohemi drejt asaj që është më e mirë. (İbn-i Ebi Hatim, Tefsir, II, 612; Suyuti, ed-Durru'l-Mensur, II, 295.)

Kur ngrihej për të falur namaz nate, Omeri (r.a.), lutej kështu:

“O Zot! Ti e di vendin ku gjendem, e di edhe nevojën time. Më bëj prej robërve të cilëve u është plotësuar nevoja nga Ti, prej atyre që kanë gjetur shpëtim nga çdo lloj frike dhe rreziku, që u janë përgjigjur menjëherë urdhrave të Tua, prej atyre që ua ke falur gabimet dhe i ke mëshiruar.”

Ndërsa kur mbaronte namazin, lutej:

“O Zot! Nuk kam parë asgjë që të jetë e përjetshme në këtë botë. Aty nuk ka as ndonjë gjendje për së mbari. O Zot, më bëj në këtë botë prej robërve që flasin me dije dhe heshtin me urtësi! O Zot, mos më jep shumë nga kjo botë në mënyrë që të mos jepem shumë pas saj. Mos më lër në gjendje të vështirë, në mënyrë që të mos harroj (adhurimet dhe përgjegjësitë). Padyshim se pasuria e pakët materiale është më e mirë se pasuria e madhe që të çon në shkujdesje (nga adhurimi, dhikri dhe përgjegjësitë).” (Ibn Ebi Shejbe, Musannef, VII, 82.)

Në vitin e thatësirës, Omeri (r.a.), po falte namaz nate në xhaminë e Pejgamberit (a.s.), duke u lutur: “O Zot! Mos na shkatërro me thatësirë. Hiqe këtë fatkeqësi nga ne!” - dhe e përsëriste vazhdimisht këtë lutje. (Ibn Sa'd, III, 319.)

Saib ibn Jezidi thotë:

Në vitin e thatësirës pashë Omerin të veshur me një rrobë që kishte plot gjashtëmbëdhjetë arna... Ai lutej kështu:

“O Zot! Mos e shkatërro umetin e Muhamedit (a.s.), për shkakun tim!”
(Ibn Sa'd, III, 320.)

Pasi falte namazin e një xhenazeje, Omeri (r.a.), lutej:

“O Zot! Robi yt është ndarë nga kjo botë dhe ua ka lënë atë të gjallëve. Ai ka nevojë për Ty, kurse Ti nuk ke nevojë për të. Kur ishte në këtë botë, dëshmonte se nuk ka zot tjetër përveç Allahut dhe se Muhamedi është Robi dhe i Dërguari Yt. O Zot! Falja mëkatet dhe bashkoje atë me Pejgamberin!” (Ibn Ebi Shejbe, Musannef, VII, 126.)

Pasi varroste ndonjë xhenaze dhe i rregullonte varrin, Omeri (r.a.), lutej për të:

“O Zot! Robi Yt t'i ka dorëzuar Ty njerëzit e familjes, pasurinë dhe të afërmit. Gjynahet e tij janë të mëdha. Fale atë!” (Bejhaki, es-Sunenu'l-Kubra, IV, 56.)

Pasi Omeri kreu haxhin e fundit, bëri në Ebtah një grumbull me gurë të vegjël. Shtroi një anë të rrobës sipër grumbullit me gurë dhe pasi ngriti duart nga qielli, u lut:

“O Zot! Jam plakur, fuqia më ka shterur, populli është shtuar dhe është përhapur në çdo anë. Më merr pranë Teje përpara se të kem kryer ndonjë gabim dhe të kem rënë në neglizhencë!” (Muvatta', Hudud, 10; Hakim, III, 98/4513.)

Kur Omeri ndërroi jetë, Ibni Mesudi, pati thënë:

“Iku nga kjo botë nëntë e dhjeta e diturisë.”

Sahabët që ndodheshin aty, i thanë:

“Në mesin tonë ka ende dijetarë!”

Ai tha:

“Unë e pata fjalën për diturinë shpirtërore.”

FJALË TË URTA

NGA OSMANI

Fjalët e fundit të kalifit dëshomor ishin:

*“O Zot! Ruaje unitetin dhe solidaritetin
e Yemetit të Muhamedit (a.s).”*

Shenjat e njerëzve të mirë

1. Shoqërohen me njerëz nga të cilët përfitojnë dije fetare.
2. Frenojnë gjuhën dhe ruajnë nderin.
3. Kur fitojnë një pasuri të madhe këtë botë, mendojnë se mund të jetë mëkat, kur përfitojnë një gjë të vogël në çështjen e fesë, e konsiderojnë atë një pasuri të madhe.
4. Nuk e tejmbushin stomakun me ushqim hallall nga frika se mund të përzihet me haram.
5. Të gjithë njerëzit i shohin si të shpëtuar, kurse vetja u duket sikur u është afruar ndëshkimi.” (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 20.)

Gjashtë lloje të frikës janë:

1. Frika nga humbja e besimit.
2. Frika se engjëjt mund të shkruajnë gjëra që do ta turpërojnë në ditën e kiametit.
3. Frika në mos shejtani do t’ua çojë dëm dhe do t’ua humbasë veprat e tyre.
4. Frika se engjëlli i vdekjes vjen dhe ia merr shpirtin në një moment shkujdesjeje.
5. Frika se mund të mashtrohen nga kjo botë dhe nuk mund të përgatiten për botën tjetër.
6. Frika se preokupohet më shumë se ç’duhet me familjen dhe fëmijët, duke u larguar nga dhikri i Allahut.” (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 25.)

E përkohshmja dhe e përjetshmja

“Padyshim se dynjaja është e përkohshme, ndërsa Ahireti i përjetshëm. Mos t’ju përkëdhelë e mos t’ju harbojë e përkohshmja... mos t’ju pengojë nga e përhershmja! Zgjidhni të përhershmen në vend të së përkohshmes, sepse dynjaja ka fund dhe kthimi është tek Allahu. Kini frikë Allahun!” (Ibni Ebîd-Dunja, Meusu’a, I, 77.)

“Bëjeni menjëherë të mirën që keni në mendje sa është pa ju ardhur exheli.”

“Shqetësimi për këtë botë e bën zemrën të vuajë. Kurse shqetësimi për botën tjetër, e ndriçon zemrën.” (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 3.)

“Atë që e ka nxjerrë këtë botë nga zemra, e do Allahu. Atë që i lë mëkatet, e duan engjëjt. Atë që nuk lakmon atë që posedojnë njerëzit, e duan myslimanët.” (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 5.)

“Ruajtja e syrit prej haramit është perde e mirë ndaj epshit”

Në minber

“O biri Ademit! Dije se meleku i vdekjes të vjen vërdallë që kur ke ardhur në këtë botë. Madje, duke kërcyer prej zverkut tënd, ai kap një tjetër. Kjo vazhdon për sa kohë ti të jesh në këtë botë. Mirëpo, do të vijë një ditë që ai do të kërcëjë prej zverkut të të tjerëve e do të të kapë ty. Kjo do të ndodhë në një moment të papritur për ty. Prandaj përgatitu për frymën e fundit dhe përpigu të mos zihesh i shkujdesur, sepse meleku i vdekjes nuk është kurrë i shkujdesur ndaj teje!..

O biri Ademit! Dije se; nëse ti je i shkujdesur ndaj vetes tënde dhe nuk përgatitesh për vdekjen, padyshim se askush nuk do t'i bëjë përgatitjet për ty. Mos e harro kurrë se; ti patjetër do të dalësh para Allahut. Prandaj bëje vetë përgatitjen për veten, duke siguruar furnizim për të! E, mos guxo t'ia lësh dikujt tjetër këtë punë!” (Ali el-muttaki, no: 42790.)

Tek varri

“Më i miri prej njerëzve, është ai që kapet fort pas librit të Allahut; që qan kur shikon një varr dhe thotë:

«Ky varr është destinacioni i parë i ahiretit dhe destinacioni i fundit i kësaj bote. Nëse na vështirësohet varri, më pas na pret një e ardhme edhe më e tmerrshme. Nëse na lehtësohet, na pret një e ardhme më e lehtë.»”

Kënaqësia e adhurimit

E gjeta shijen e adhurimit te katër gjëra:

1. Te kryerja e farzeve të Allahut.
2. Te distancimi nga haramet.
3. Te urdhërimi për mirë
4. Dhe tek ndalimi nga e keqja (duke i frikësuar nga ndëshkimi i Allahut.

(Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 14.)

Nuk ka kthim

“Përpara se njerëzit tuaj t’ju bëhen shqetësim, kryejeni siç duhet detyrën e urdhërimit për mirë dhe ndalimit nga e keqja. Nëse nuk do ta bëni këtë dhe njerëzit e ligj do t’ju bëhen shqetësim, atëherë as lutjet që do të bëjnë njerëzit e mirë, nuk do të pranohen.” (Ali el-Muttaki, nr: 8451.)

Nga virtyti në farz

Ekzistojnë katër gjëra, apanenca e të cilave është virtyt, ndërsa të vepruarit me to është farz:

1. Të qëndruarit me njerëz të devotshëm është virtyt, ndjekja e tyre është farz (obligim).
2. Leximi i Kuranit është virtyt, të vepruarit sipas tij është farz.
3. Të vizitosh varret është virtyt, përgatitja për atje është farz.
4. Të vizitosh të sëmurin është virtyt, të mësosh nga gjendja e tij është farz.” (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 14.)

Verbëria shpirtërore

Le të frikësohet çdo njeri nga ringjallja e tij si i verbër, megjithëse sytë e tij kanë parë në këtë botë! Kush kupton nga urtësia, i mjafton një fjalë e urtë. Të shurdhrit shpirtëror nuk e dëgjojnë të vërtetën...

Shenjat e ʋtësisë

Shenjat e njerëzve të ditur (të ʋrtë) janë:

- Zemrat e tyre qëndrojnë mes frikës dhe shpresës.
- Gjuha e tyre nuk resht së falënderuari Allahun.
- Sytë e tyre janë të përlur dhe qajnë për Allahun.
- Vullneti i tyre është ta nxjerrë këtë botë nga zemra dhe të fitojë kënaqësinë e Allahut.” (Ibn haxher, Munebbihat, fq. 31.)

Begatia e faljes së namazit në kohë

Atyre që janë të rregullt në faljen e namazit në kohën e tij, Allahu Teala u ka falur nëntë mirësi:

1. Allahu i do ata.
2. Trupat e tyre janë të shëndetshëm.
3. Engjëjt i mbrojnë ata.
4. Në shtëpitë e tyre zbret bereqeti.
5. Në fytyrat e tyre shfaqet pamja e të devotshmëve.
6. Allahu ua zbut zemrat.
7. Në ditën e kiametit e kalojnë ʋrën e siratit me shpejtësinë e vetëtimës.
8. Allahu i mbron nga ndëshkimi i xhehenemit.
9. Allahu i bën fqinj në xhenet me miqtë e Tij të cilët i ka përgëzuar: “Pa dyshim, miqtë e Allahut nuk do të kenë arsye për t’u frikësuar dhe as për t’u dëshpëruar.” (Junus, 62.) (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 32-33.)

Shkojnë dëm!..

Këto dhjetë gjëra humbasin shumë shpejt:

1. Dijetari të cilit nuk i bëhen pyetje.
2. Dija që nuk vihet në zbatim.
3. Mendimi i saktë që nuk pranohet.
4. Arma që nuk përdoret.
5. Xhamia në të cilën nuk falet namaz.
6. Mus'hafi (Kurani) që nuk lexohet.
7. Pasuria që nuk jepet për bamirësi.
8. Kafsha e ngarkesës që nuk përdoret.
9. Njohuritë në lidhje me asketizmin që gjenden te personi i dhënë pas kësaj bote.
10. Jeta e gjatë në të cilën nuk janë bërë përgatitje për ahiret.” (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 34.)

Habitem

1. Habitem me atë që e di vdekjen dhe përsëri qesh.
2. Habitem me atë që e di se kjo botë është kalimtare dhe përsëri lidhet pas saj.
3. Habitem me atë që e di se çdo gjë bëhet me caktimin e Allahut dhe përsëri mërzhitet kur humb diçka.
4. Habitem me atë që e di se në llogari do të merret i vetëm dhe përsëri mbledh pasuri.
5. Habitem me atë që e di zjarrin e xhehenemit dhe përsëri bën gjynahe.

6. Habitem me atë që, edhe pse është plotësisht i vetëdijshëm për ekzistencën e Allahut, përmend dikë tjetër përveç Tij.

7. Habitem me atë, i cili, ndonëse është plotësisht i vetëdijshëm për ekzistencën e xhenetit, shpreson në lumturinë e kësaj bote; dhe, ndonëse shejtanin e quan armik, përsëri i bindet atij. (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 29.)

Nëna e gjithë të këqijave

Largohuni nga pija, sepse ajo është nëna e të gjitha të këqijave dhe veprave të shëmtuara... Ju lutem, qëndroni larg pijes. Për Zotin! Nuk mund të qëndrojnë bashkë besimi me të dhënët pas pijes. Brenda një kohe të shkurtër, njëra patjetër e largon tjetrën.” (Nesai, Eshribe, 44.)

Këtë e meriton vetëm ti

Kur Aliu (r.a.) po martohej, Pejgamberi ynë i nderuar e pyeti:

“A ke ndonjë gjë që mund t’ia japësh Fatimes si meher?”

Aliu, (r.a.), iu përgjigj:

“Kam kalin dhe një parzmore të vogël”.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), i tha:

“Kali të duhet ty. Ndërsa parzmoren shite!”

Aliu (r.a.), e dërgoi parzmoren në treg. Kur Osmani (r.a.), po kalonte nga tregu, e njohu parzmoren dhe e pyeti tellallin:

“Sa kërkon i zoti i kësaj parzmoreje?”

Tellalli tha:

“Kërkon katërqind derhemë”. Osmani i tha:

“Eja të t’i jap paratë”.

Shkuan në shtëpinë e tij. Ai e mori parzmoren nga tellalli dhe ia dha paratë. Pastaj parzmoren ia çoi Aliut (r.a.), bashkë me katërqind dërhëmë të tjerë shtesë, dhe i tha:

“Këtë parzmorë nuk e meriton askush përveç teje. Këta dërhëmë harxhoji për dasmë dhe na fal”.

Aliu (r.a.) i mori dërhëmët e parzmoren dhe shkoi te Pejgamberi (a.s.), i cili u lut për Osmanin (r.a.).

Aliu (r.a.), i vendosi dërhëmët përpara Profetit të Zotit, (a.s.). Resulullahu mori një grusht prej tyre, ia dha Bilal Habeshiut dhe e urdhëroi të blinte parfum dhe të përgatiste pajën për Fatimen (r.anha). (Ramazanoğlu, Hz. Osman Zinnurejn fq. 139.)

Injoranca

Injoranca e dëshpëron personin që vepron me të dhe ia devijon rrugën atij që shoqërohet me të.

Nëse i largoni sytë nga qëllimi juaj, filloni të shikoni pengesat.

Dashuria për leximin e Kufanit

“Tri gjëra mu bënë të dashura në këtë botë: Ushqyerja e të varfërve, veshja e nevojtarëve dhe leximi i Kuranit.” (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 11.)

“Sundimi i pasurisë është falënderimi. Ndërsa falënderimi është të dhurosh me bollëk.”

“Nuk dua të kaloj qoftë dhe një natë të vetme apo edhe një ditë pa lexuar librin e Allahut.”

“Nëse zemrat do të ishin të pastra prej papastërtive shpirtërore, nuk do të ngopeshin kurrë me Kuranin. Unë e konsideroj shumë të keqe një ditë në të cilën nuk kam lexuar Kuran.”

Pusi Rume

Kur myslimanët bënë hixhret në Medinetu'l-Munevvera, vuanin nga mungesa e ujit. Poshtë luginës Akik gjendej një pus diku afër vendit ku mblidheshin ujërat e rrëkeve. Ai ishte i njohur me emrin Pusi Rume. Rreth e rrotull ishte i rrethuar me mur guri, thellësia e tij ishte tetëmbëdhjetë dhira¹, kurse gjerësia ishte tetë dhira¹. Rreth dy dhira¹ ishte i mbushur plot me ujë. Në Medine nuk kishte ujë të ëmbël përveçse te pusi Rume.

Këtë pus për herë të parë e kishte hapur një burrë nga fisi Muzejne. Pastaj ishte bërë pronë e Rumetu'l-Giffarit. Ai e shiste një torbë ujë me një mudd² (dy grushte plot mall). Pusi Rume më vonë kaloi në dorën e një çifuti. Edhe çifuti ua shiste myslimanëve ujin e pusit dhe askujt nuk i jepte qoftë edhe një pikë për të pirë pa para.

I Dërguari i Allahut, (a.s.), tha:

“Allahu do t'ia falë gjynahet atij që e blen Pusin Rume dhe ua jep myslimanëve si vakëf.”

Po ashtu, ai i inkurajoi duke thënë:

“Kush dëshiron ta blejë Pusin Rume për të fituar një pus më të mirë se ai në xhenet dhe për ta barazuar kovën e tij me kovat e myslimanëve?”

-
1. Dhira: Një njësi matëse me gjatësi 0.616 m.
  2. Mudd: Një njësi matëse me vëllim 0.688 lt.

Osmani (r.a.), shkoi te çifuti dhe deshi ta blinte pusin prej tij, por çifuti nuk pranoi që ta shiste të gjithin. Osmani (r.a.), e bleu gjysmën e pusit me dymbëdhjetë mijë dërhëmë. Atij i tha:

“Nëse do, ndaj dy ditë për mua dhe dy ditë për ty për të marrë ujë. Nëse do, mund të ndash një ditë për mua dhe një ditë për ty.”

Çifuti tha:

“Në rregull! Një ditë le të jetë për ty dhe një ditë për mua”.

Myslimanët merrnin ujë në ditën e Osmanit (r.a.), por prapë se prapë nuk ishte i mjaftueshëm. Pas një kohe çifuti tha:

“Ti më ke dëmtuar punën. Blije edhe pjesën tjetër”.

Osmani (r.a.), e bleu edhe atë me dymbëdhjetë mijë dërhëmë.

Ka edhe transmetime të tjera që thonë se Osmani (r.a.) e ka blerë Pusin Rume me tridhjetë e pesë mijë apo dyzet mijë dërhëmë.

I Dërguari i Allahut, paqja dhe mëshira e Zotit qoftë mbi të, e pyeti Osmanin (r.a.):

“A mund ta japësh si vakëf, në mënyrë që njerëzit të pinë ujë prej tij?” Osmani (r.a.), duke iu përgjigjur kërkesës së Pejgamberit (a.s.), e dha si vakëf këtë pus.

Transmetohet se ajetet e mëposhtme kanë zbritur në lidhje me këtë veprim të virtytshëm të Osmanit (r.a.):

“O ti shpirt i qetësuar! Kthehu te Zoti yt, ti i kënaqur me Atë dhe Ai i kënaqur me ty! Bashkohu me robërit e Mi dhe hyr në Xhenetin Tim!” (Fexhr, 27-30)³

3. Shik. Ahmed, I, 70, 75; Buhari, Musakat, I; Tirmidhi, Menakib, 18/3703; Bejhaki, es-Sunenu'l-Kubra, VI, 168; Begavi, Mesabihu's-Sunneh, II, 198; Ibn Abdilberr, Istiab, III, 1039-1040; Muhibbu't-Taberi, er-Rijadu'n-Nadra, II, 122-123; Ibn Sa'd, I, 504; Semhudi, Vefau'l-Vefa, III, 968-971; Ibn Kethir, Tefsir, VIII, 422; Sujuti, Lubabu'-Nukul, fq. 256.

FJALË TË URTA

NGA ALIU

*Lëri në dorë të Allahut dhe të Dërguarit të Tij
çështjet për të cilat e kupton se nuk ia del mbanë!*

T'ia lësh në dorë Allahut do të thotë t'i drejtohesh librit të Tij.

*Ndërsa t'ia lësh në dorë Resulullahut
do të thotë t'i drejtohesh sunetit të tij.*

Nevoja për urtësi

“Qetësojini shpirtrat tuaj me fjalë dhe vepra të urta, sepse siç lodhet dhe dobësohet trupi, ashtu lodhet edhe shpirti.”

“Zgjoje zemrën me këshilla dhe ndriçoje me urtësi.”

Vlera e heshtjes

“Për sa kohë e ruan sekretin, ai është robi yt; nëse e tregon atëherë ti je rob i tij.”

“Ruaje gjuhën siç ruan arin dhe argjendin.”

“Kush di sa herë një fjalë e vetme është bërë shkak për zhdukjen e një mirësie të madhe dhe shfaqjen e një fatkeqësie të madhe.”

“Kush është i vetëdijshëm se edhe fjalët janë pjesë e veprave, flet krejt pak; ai flet vetëm për çështjet që i interesojnë.” (Nejsaburi, Mexhmau'l-Emsal, II, 454)

“Kush e ka mendjen e plotë flet pak.”

“Të heshtësh deri atëherë sa të të pyesin, është më mirë se të flasësh deri atëherë sa të të thonë “A po e mbyll gojën tani?”

Intuita e fjalës

“Njeriu është i fshehur nën fjalë.”

Flitni njerëzve sipas kapacitetit që kanë!

Tregoni gjëra që i kuptojnë!

Dhe lëroni të qetë për gjërat që nuk i kuptojnë!

A dëshironi ju që njerëzit të përgënjeshtrojnë Allahun dhe të Dërguarin e Tij!? (Buhari, Ilm, 49.)

- Përfaqësuesi juaj, është përkthyes i mendjes suaj.

- Ndërsa ajo që shkruan, është oratori që ju prezanton më së miri. (Nejsaburi, II, 455)

Edukata e fjalës

“Mos mendo t’i kthesh përgjigje atij që flet fjalë të poshtra, sepse ai që flet në mënyrë të tillë, ka në fjalorin e tij edhe shumë fjalë të poshtra; ai përsëri do të përgjigjet me to.”

“Mos bëj shaka me njerëzit injorantë. Ata ta thyejnë zemrën me gjuhën e tyre të helmët.”

Ushqimi i prishur është më i mirë se fjala e rëndë.

Mënyra më e mirë për të qëndruar larg të keqes është ruajtja e gjuhës.

Këshilla guvernatorit

Këshilla që i dha Aliu (r.a.), Malik ibn Harisi, guvernator i Egjiptit:

“Mos i shih njerëzit ashtu siç e sheh përbindëshi folenë. Ushqe në zemrën tënde dashuri, dhembshuri e mirësi për ta, sepse të gjithë njerëzit pa përjashtim janë vëllezërit tuaj në fe ose në krijim. Njerëzit mund të gabojnë dhe mund t’u ndodhë ndonjë gjë. Kape prej dore atë që rrëzohet, fali njerëzit e tjerë nëse dëshiron faljen e Allahut, lehtësoji ata dhe fali! Asnjëherë mos kundërshtoj urdhrat e Allahut! Mos u pendo për shkak të faljes së bërë, por edhe mos u gëzo për shkak të dënimit të dhënë!”

Mos merr si këshilltarë:

- Koprracin, i cili të pengon të bësh mirësi duke të frikësuar me varfëri,
- Frikacakun, i cili të thyen guximin përballë punëve të mëdha
- Dhe personat, sytë e të cilëve janë veshur nga dëshira për të fituar sa më shumë pasuri.

“Mos e pëlqe veten dhe mos u jep shumë rëndësi atyre që të lavdërojnë në praninë tënde! Mos ua përmend njerëzve punët që ke bërë, mos i ekzagjero punët që ke bërë dhe mbaje fjalën që u ke dhënë njerëzve! Përmendja e veprës së mirë e zhdok këtë të fundit, ekzagjerimi e shuan të vërtetën dhe mos mbajtja e fjalës tërheq urrejtjen e Krijuesit dhe të njerëzve.” (Muhjiddin Sejdi Çelebi, Bazat e Administrimit të Buhari, Përkth. Doç. Dr. Mehmet Erdogan, Stamboll 2000, fq. 32, 47-54.)

Dy mirësi

“Janë dy mirësi që nuk e di se cila prej tyre më gëzon më shumë. E para, kur një njeri vjen tek unë (më zgjedh mua) duke shpresuar se unë mund t’ia plotësojë nevojën dhe më kërkon ndihmë me sinqeritet të plotë. Ndërsa e dyta, kur Allahu Teala ia plotëson kërkesën këtij personi ose ia lehtëson çështjen në sajim tim. Për mua është më mirë t’i plotësojë nevojën një myslimani, se sa të kem një botë të tërë me ar e argjend.” (Ali el-Muttaki, Kendhul-Ummal, VI, 598/17049)

Për mua, më e dashur është të mbledh disa vëllezër dhe t’i ushqej se sa të liroj një skllav. (Buhari, el-Edebu’l-Mufred, no: 566.)

Mirësia dhe bujaria

Vlera e njeriut matet me të mirat që bën.

“Kur të varfërohesh dhuro lëmoshë duke bërë tregti me Allahun e Lartë-madhëruar. Kur të të bjerë në dorë ndonjë pasuri, falëndero menjëherë Zotin! Kujdes! Mos e humb pasurinë tënde nëpërmjet falënderimit të paktë.

“Xheneti është vendi i bujarëve, ndërsa xhehenemi është vendi i të paditurve.”

Mirënjohja ndaj atij që të jep bëhet shkak për shtimin e pasurisë.

Të kujtoheni për mirë

“Qëndroni me njerëzit në atë mënyrë që, nëse vdisni të qajnë për ju. Nëse jetoni, t’i marrë malli për ju.”

Nëse dëshironi të jetoni pas vdekjes lëreni një vepër pas.

Nuk ka mbi tokë qenie të më çmuar se njerëzit e mirë.

Koprracia

“Koprracia bart në vete të gjitha veset e këqija.

E kundra e kësaj, sjellë mëshirë, mëshira bujari, bujaria modesti dhe modestia shërbim.

Kush nuk jep ulur nuk jep as kur është në këmbë. (Nejsaburi, II,454.)

Koprraci, në këtë botë jeton si i varfër, kurse në botën tjetër gjykohet si i pasur.

Shkaku i pasurisë është dhurimi

Kujt i shtohen mirësitë, i shtohen edhe njerëzit që kanë nevojë për të.

Nëse ua plotëson nevojat njerëzve, Allahu e shton dhe e siguron pasurinë.

Kush nuk vepron kështu, pasuria e tij është e destinuar të rrënohet.

“Bota së bashku me fenë do të kenë qetësi dhe paqe vetëm atëherë kur të sigurohet vazhdimësia e këtyre katër grupeve:

1. Pasanikët që nuk tregohen dorështrënguar me pasurinë e tyre.
2. Dijetarët që veprojnë me diturinë e tyre.
3. Të paditurit që nuk krenohen me paditurinë e tyre.
4. Të varfrit që nuk e shesin ahiretin për interesat e dynjasë.” (İbn-i Haxher, Munebbihat, fq. 16-17.)

Bëj mirë edhe kur tregojnë mosmirënjohje, sepse vlera e saj është shumë më e madhe se mirënjohja që do marrësh prej personit që i ke bërë mirësi.

Buzëqeshja

Besimtari e ka buzëqeshjen në fytyrë, ndërsa trishtimin në zemër.

“Mendo mirë për robërit e Allahut. Nëse vepron kështu, shpëton nga shumë lodhje.”

Shoqëria

Qëndro me shokë besimtarë dhe të mençur, sepse ata janë shokët më të mirë.

“Njeriu më i dobët është ai që nuk mund të bëjë miq. Ndërsa më i dobët se ky është ai që i humb miqtë që ka fituar.”

“Të humbësh miqtë do të thotë të mbetesh si në kurbet.”

“Duke i thyer zemrën mikut ke plotësuar dëshirën e armikut.”

Prova e miqësisë

“Nëse dëshiron të miqësohesh me ndonjë njeri, mbaj ndaj tij një distancë të mirë përcaktuar. Në qoftë se ai sillet në mënyrë normale, atëherë vazhdoje miqësinë me të; në të kundërt hiq dorë.”

Miku i vërtetë është ai që të ndihmon në kohë të vështirë.

Allahu e mëshiroftë atë që më tregon gabimet.

Respekti

Dashuria forcohet me respekt

Është padrejtësi ta vendosësh një person në vendin që nuk e meriton.

Armiqësia

“Personi zemra e të cilit është e mbushur me armiqësi, nuk mund të bëjë punë të mira. Kjo sepse zemra nuk është aq e gjerë sa të përmbajë njëkohësisht dy gjendje aq të kundërta.”

“Njeriu është armik i të panjohurës.” (Nejsaburi, II, 454.)

Tre Synete

“Ai që nuk zotëron sunetin e Allahut, të të Dërguarit të Tij dhe njerëzve të devotshëm, nuk zotëron asgjë. Suneti i Allahut është të mbash të fshehur sekretin; suneti i Resulullahut është të udhëhequrit e njerëzve me drejtësi; ndërsa suneti i të devotshmëve është të tregohesh i durueshëm ndaj mundimeve që të japin njerëzit.”

Mos kërkoni rrugë tjetër

“Ju nuk mund të ndiqni ndonjë gjë më të virtytshme dhe më të bukur sesa Suneti i Muhamed Mustafasë (a.s.); nuk mund të gjurmoni asgjë më të mirë sesa ajo që ka bërë ai!” (Ahmed, I, 121.)

“Kushdo që ditën e xhuma i dërgon salavate dhe selame njëqind herë Pejgamberit, ditën e kiametit do të vijë në mahsher (vendin e tubimit) me fytyrë të bukur dhe të ndriçuar.

Njerëzit do ta pyesin njëri tjetrin, ngaqë dëshirojnë ta kenë edhe vetë atë gjendje, çfarë pune bënte ky njeri?” (Bejhaki, Shuabu'l-Iman, III, 212.)

Transmetimet profetike

“Kur t’ju transmetohet ndonjë thënie apo vepër prej të Dërguarit të Allahut (a.s.), dijeni se në aspektin e udhëzimit, mirësisë dhe devotshmërisë, ai është më lart se aq!” (Ahmed, I, 122.)

“Nga mirësitë e botës të mjafton mirësia Islame. Nga angazhimet të mjafton bindja. Nga këshillat të mjafton vdekja.”

Më i mirë

“Dituria është trashëgimia më e mirë.

Edukata është arti më i mirë.

Devotshmëria është ushqimi më i mirë.

Adhurimi është kapitali më i mirë.

Vepra e mirë është udhërrëfyesi më i mirë.

Morali i mirë është miku yt më i afërt.

Butësia është ndihmësja jote më e madhe.

Të jesh i kënaqur me atë që ke është pasuria më e madhe.

Përkujtimi i vdekjes është edukuesi yt më i mirë.”

Virtyte

Nuk ka tregti më të mirë se veprat e mira.
 Fitim më të mirë se sevapet,
 Dobi më të madhe se ndihma e Allahut,
 Fisnikëri më të madhe se modestia,
 Nderim më të madh se dituria,
 Devotshmëri më të vyer se distancimi nga gjërat e dyshimta,
 Moral më të lartë se afrimi tek Allahu,
 Ibadet më të mirë se kryerja e farzeve,
 Vigjilencë më të madhe se mendja,
 Dhe cilësi që e mban larg mburrjen se sa bashkimi dhe solidarizimi.

Mos iu bë kujt barë

“Mjerimi është shumë më i mirë sesa t’i mbetesh dikujt moralisht borxh për diçka gjithë jetën.” (Nejsaburi, II, 454.)

Bëji mirësi kujt të duash, do të bëhesh zotëria i tij,
 Kërko prej kujt të duash, do të bëhesh skllavi i tij,
 Vetëmjaftohu, në mënyrë që të jesh i barabartë me të gjithë. (Ibn Haxherm
 Munebbihat, fq. 8.)

Lakmia është skllavëri e përrjetshme.

Kush mjaftohet do të nderohet; kush është i babëzitur do të poshtërohet.

“Është bukur kur të pasurit të tregohen modestë duke kërkuar shpërblimin nga Allahu. Por, më e bukur se kjo, është që të varfërit të tregohen të pa-nevojshëm ndaj të pasurve, duke u mbështetur tek Allahu”.

“Nderi, është stolia e varfërisë; falënderimi është stoli e pasurisë.”

Nderi është zbukurimi i të varfërit.

Falënderimi është zbukurimi i të pasurit. (Nejsaburi, II,454)

Kursimi e shton të paktën,

Shpërdorimi e pakëson të shumtën.

Shëndeti fizik vjen nga smira e pakët.

Pikëpamjet e Aliut (t.a.), lidhur me vdekjen

Për mua nuk ka rëndësi fare, nëse vdekja vjen drejt meje apo unë shkoj drejt saj.

Sa herë që merr e jep frymë, hedh një hap më afër vdekjes

Askush nuk është i mbrojtur nga caktimi hyjnor.

Një herë e pyetën:

“O prijës i besimtarëve! A më jepni leje që, me dëshirën time, të bëhem ruajtësi juaj?”

Aliu (r.a.), tha:

“Ruajtësi i njeriut është exheli i tij!” (Imam Sharani, et-Tabakatu’l-kubra, trc. Abdulkadir AKÇIÇEK, İstanbul 1968, I, 67.)

“Vdekja me besim është arritja e mirësisë së plotë.” (Bejdavi, Envaru’t-Tenzil, I, 201, [Bekare, 150])

Varri është arka e veprave të mira.

Në momentin e vdekjes të shfaqet e vërteta; atëhere e kupton thelbin.

Harrimi i vdekjes vjen prej katranosjes së zemrës.

Ji i matur

Vepra më e mirë është vepra e pranuar nga Allahu.

Muaj më i mirë është muaj që je pënduar në mënyrë të sinqertë.

Dita më e mirë është kur të ndahesh nga kjo botë me besim dhe takon Allahun. (İbn Haxher, Munebbihat, fq. 10.)

Nuk ka mirësi

Në namazin që falet pa përkushtim,

Në agjërimin që nuk ruhet gjuha nga fjalët boshe dhe përgojimet,
Nga leximi i Kuranit pa menduar mbi të,
Nga dituria që nuk kultivohet në zemër,
Nga pasuria që nuk dhurohet,
Nga vëllazëria që nuk shfaqet në ditë të vështira,
Nga mirësia që nuk falënderohet.
Nga lutja që bëhet me sinqeritet.

Bota e helmuar

“Kjo botë ka kthyer shpinën e po shkon, ndërsa bota tjetër po vjen drejt nesh. Të dyja këto kanë fëmijët e vet të veçantë. Ju bëhuni fëmijët e botës tjetër, e jo fëmijët e kësaj bote.

Sot është dita e kryerjes së veprave dhe nuk ka llogari. Nesër ka llogari, por nuk ka mundësi për të kryer vepra!” (Buhari, Rikak, 4.)

Prekja e botës është e butë por helmi është vdekjeprurës. (Razi, Mefatih, [Al-i İmran, 185])

“Miqte e Allahut të Lartmadhëruar, janë atë që; kur të tjerët shohin aspektin e jashtëm të dynjasë, ata shohin fytyrën e brendshme të saj.”

Bota është cofëtinë. Ai që dëshiron diçka prej saj, të jetë i gatshëm të shoqërohet me qentë.

Nuk ka njeri që të mos jetë nevojtarë ndaj lutjes!

Njeriu i sprovuar me fatkeqësi, nuk ka nevojë për lutje më shumë se njeriu i shëndetshëm, sepse as ky nuk është i sigurtë nga prekja e sprovave.

Kur të bëni lutjen e shiut:

Falënderoni Allahun siç e meriton Ai!

Dërgoni Salavate mbi Pejgamberin (a.s.) !

Kërkoni falje nga Allahu!

Sepse lutja e shiut është pendim. (Abdurrezzak, Musannef, III, 88.)

Ai që lutet pa vepra, është si ai që gjuan me hark pa fill.

Botën e zbuquron devotshmëria

“Allahu i Lartmadhëruar, atij që jeton fenë e Tij, ia bën të bukur jetën e kësaj bote.”

“Nëse ti nuk e gjen rrugën për tek rrisku yt, atëherë është rrisku yt ai që e gjen rrugën për tek ti.”

“Jeta e kësaj bote përbëhet nga dy ditë. Njëra prej tyre është në dobinë tënde, ndërsa tjetra është në dëmin tënd. Kur të jesh në ditën tënde të mirë mos u llasto; gjithashtu mos u zemëro e mos anko kur të jesh në ditën tënde të keqe.”

“Veprat e lakmitarit prishen.” (Nejsaburi, II, 455.)

Mos pëlqe veten!

Kënaqe Allahun!

- Bëhu njeriu më i mirë tek Allahu!
- Më i keqi tek vetja!
- Dhe si njëri prej tyre tek njerëzit! (İbn Haxher, Munebbihat, fq. 7.)

Kush është i kënaqur me veten, do të përballet me shumë njerëz që do ta urrejnë.

“E ç’i duhet mburrja birit të Ademit!? Fillimi i tij është një pikë uji, ndërsa fundi i tij është cofëtinë! Ai nuk mund të krijojë as furnizimin e vet dhe nuk mund të shpëtojë as veten.”

Mburrja është tregues i mendjes së pakët.

Mos sfido

Aliu (r.a.), djalin e tij, Hasanin (r.a.), e këshilloi kështu:

Mos sfido askënd!

Nëse të sfidojnë përballu me të!

Sepse ai që sfidon, është pikërisht ai që i ka tejkualuar kufijtë, kurse ai që kalon kufijtë është i destinuar të humbë.

Mos u përdor

Në kohë trazirash bëhu si një deve dy vjeçare!
Ajo nuk përdoret as për ngarkesë, e as për qumësht.

Durimi

Durimi është perde për fatkeqësitë, dhe ndihmë për rreziqet.

Dy gjëra e dëmtojnë mendjen:
Nxitimi dhe kërkimi i asaj që nuk arrihet.

Ushtroni veten në vepra të mira me durim!

Ruajini ndjeshmërinë duke qëndruar larg mëkatëve! Kështu e arrin kënaqësinë e imanit. (Amidi, Gureru'l-Hikem, no: 5891.)

Kreu i moralit

Devotshmëria është maja e moralit. (Nejsaburim II, 454.)

Kush dëshiron Xhenetin vrapon tek mirësia.
Kush frikësohet prej Xhehenemit braktis dëshirat.
Kush beson tek vdekja nuk ndjen kënaqësi nga kënaqësitë e kësaj bote.

Kush e njeh këtë botë, fatkeqësitë e saj i duken të lehta. (Ibn Haxher, Munebihat, fq. 14.)

“Asnjë gjë e dobishme pas të cilës pason xhehnemi, nuk është e dobishme. Asnjë shqetësim pas të cilit vjen xheneti nuk është shqetësim e mërzi. Të gjitha kënaqësitë (e ndaluara) përballë xhenetit janë ta parëndësishme. E të gjitha fatkeqësitë e kësaj botë përballë xhehnemit mund të konsiderohen gëzime.”

Kini kujdes!

“Unë nuk kam parë diçka tjetër si xheneti, që e mahnit njeriun;

- Njerëzit që e duan atë, flenë e nuk zgjohen në tehexhud për të adhuruar Allahun e Lartmadhëruar; ata nuk e sakrifikojnë gjumin për të nxituar në rrugën e Allahut të Lartmadhëruar.

- Po ashtu, edhe xhehnemi më habit shumë;

- Njerëzit që thonë se po i largohen pre tij, nuk heqin dorë nga gjumi i indiferencës!” (Bakil-Jani, I’xhazu’l-Kur’an, fq. 144.)

Keramet, është të veprosh vepra të mirë përkundrejt egos. (Amidi, Gureru’l-Hikem, I, 19, no: 43.)

“Mos pranoni asgjë tjetër përveç Xhenetit në këmbim të shpirtit tuaj; shiteni shpirtin tuaj vetëm në këmbim të tij!” (Nejsaburi, II,453.)

Allahu thotë në Kuran:

“Në të vërtetë, Allahu ka blerë nga besimtarët jetën dhe pasurinë e tyre, në këmbim të Xhenetit!..” (Teube, 111.)

Njeriu bujar qëndron larg gjërave me të cilat mburren njerëzit e ulët. (Amidi, Gureru’l-Hikem, II,44, no: 177)

Dembelizmi në namaz është shenjë e besimit të dobët.

Lufta kundër dëshirave

Nëna e fatkeqësive është dhënia pas kënaqësive.

Shenjë e mençurisë është lufta ndaj dëshirave të ulëta të egos.

Dëshira e ulët e egos, është shkaku i të gjitha problemeve. Ndërsa smira, është lodhje e kotë e njeriut. (Nejsaburi, II, 454.)

Dëshirat verbërojnë edhe njerëzit e urtë.

“Njeriu ka vlerë, aq sa dëshirat dhe ëndrrat e tij.”

Harami rrënon!

Një tullë e hequr nga një godinë është shkak për shembjen e saj.

Edhe dëshmitar dhe gjykatës

Frikësohu Allahut edhe në vetmi, sepse Ai është edhe Dëshmitar, edhe Gjygtar.

Mos u gënje se është pak

Edhe një gjynah i vetëm, është shumë.

Edhe njëmijë adhurime, janë pak.

Mëkati më i madh, është ai që njeriu e konsideron të vogël.

Edhe e pakëta e katër gjërave, është shumë:

- Dhimbja
- Varfëria
- Zjarri
- Armiku (Ibn Haxher, Munebbihat, fq.17.)

Mos e nënvlerësoni atë që është pak

Bëni mirë dhe mos nënvlerësoni asgjë; e vogla e saj është e madhe dhe e pakta e saj është shumë.

Askush të mos thotë; “Dikush tjetër e meriton më shumë shumë se unë ta bëjë këtë punë të mirë!” Betohem në Allahun se, ashtu ndodh. As ata që bëjnë mirë nuk mbarojnë, as ata që bëjnë keq. Nëse ju i braktisni të dyja, patjetër që do të dalin të tjerë që do t'i bëjnë.

“Njeriut, që nuk i beson më shumë asaj që ka Zoti sesa asaj që ka vet, nuk i plotësohet besimi!”

Dituria me vepër

Të transmetosh hadithe, do të thotë ndjekësh dhe të lidhesh pas Pejgamberit (a.s.).

Dituria është shoqja e punës; ai që di zbaton.

Dituria fton veprën, nëse vjen s'ka më bukur; nëse nuk vjen, largohet edhe dituria.

Kush kërkon dituri kërkon parajsën. Kush vrapon pas ndalesave pret Xhenemin. (Ibn Haxher Munebbihat, fq. 3.)

Ju që zotëroni dituri veproni sipas saj!

Dijetar i vërtetë, është ai që vepron sipas asaj që di.

Do të vijnë disa njerëz që do të mësojnë dituri por dituria e tyre nuk do të depërtojë në zemër. Veprat e tyre nuk do të përputhen me diturinë e tyre dhe e jashtëmja nuk do të përputhet me të brendshmen. Ata do të debatojnë me njëri tjetrin për të treguar se cili është më i mirë. Madje nëse një shok i njërit shkon tek një tjetër do të zemërohet. Veprat e këtyre nuk mbërrijnë tek Allahu. (Darmi, Mukaddime, 34.)

Dijetar i vërtetë është ai që;

Nuk i bën njerëzit të bien në pesimizëm ndaj mëshirës hyjnore.

Nuk i lejon të bien në mëkate,

Nuk u jep siguri për caktimin hyjnor,

I nxit njerëzit që t'i japin përparësi vetëm Kuranit.

Vlera e dijetarit të vërtetë.

Çdo gjëje të rrallë i rritet vlera, përveç diturisë, së cilës i rritet më shumë kur shtohet.

Dijetari jeton edhe pas vdekjes; i padituri vdes ndërsa është ende gjallë.

Unë jam skllav i atij që më mëson qoftë edhe një shkronjë.

Mësojuni të drejtën njerëzve, sepse ai që mëson të drejtën, njeh të shtrembrën.

Dijetari nuk duhet të jetë dembel

I padituri që përpiqet të mësojë, është si një dijetar.

Një dijetar dembel që nuk punon sistematikisht është si një i paditur. (Nej-saburi, II, 454)

“Nuk do t’u bëhet pyetja të paditurve “Pse nuk u bëtë të ditur?” pa u pyetur më parë të diturit: “Pse nuk e shpërndatë diturinë tuaj, ashtu që t’ua mësonit edhe të tjerëve?”

Bëhuni burime të diturisë.

Shndërrohuni në pishtarë që ndriçojnë natën.

Mbani zemrat e pastra dhe të freskëta edhe nëse rrobat i keni të vjetra.

Nëse bëheni të tillë, do të shikoni botën e melekëve në qiell.

Dy lloje njerëzish

Dy lloje njerëzish më shqetësojnë:

Dijetari i paturp

Dhe asketi injorant.

Kujtesa

Tri gjëra e forcojnë kujtesën:

- Përdorimi i misvakut.
- Agjërimi.
- Leximi i Kuranit. (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 9.)

Ilaçi i zemrës është Leximi i Kuranit.

Virtyte të vështira

Këto katër veprime janë të vështira:

- Të falësh kur je i zemëruar.
- Të tregosh bujari kur je në vështirësi ekonomike.
- Të jesh i ndershëm kur je në vetmi.
- T'i thuash të vërtetën personit prej të cilit ke frikë ose pret një favor. (Ibn Haxher, Munebbihat, fq.18.)

Pengesat e mirësisë

Nëse nuk do të ishin këto pengesa, të gjithë njerëzit do të ishin të mirë:

1. Pranimi i injorancës.
2. Lakmia kundrejt botës.
3. Koprracia e tepërt.
4. Hipokrizia në vepra
5. Mburrtja (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 20.)

Çfarë duhet të veprojmë

Ai që ka përmbledhur në veten e tij këto gjashtë cilësi, ka bërë çdo gjë në lidhje me fitimin e xhenetit dhe shpëtimin nga xhehnemi:

“Besimin në Allahun Fuqiptotë dhe bindjen në adhurimin ndaj Tij.

Njohjen e shejtanit dhe kundërshtimin e tij.

Njohjen e ahiretit dhe vrapimin pas tij.

Njohjen e dynjasë dhe divorcin prej saj.

Njohjen e së vërtetës dhe bindjen ndaj saj.

Njohjen e së pavërtetës dhe qëndrimin larg prej saj.” (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 25-26.)

Mirësitë e vërteta

Mirësitë janë gjashtë:

- Islami
- Kurani
- Muhamedi (a.s.)
- Shëndeti.
- Mbulimi i mëkateve nga ana e Allahut.
- Të mos kesh nevojë për njerëzit. (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 26.)

Portën e diturisë e kanë pyetur:

- *Çfarë është më e rëndë se qielli?*
- Shpifja ndaj grave të pastra dhe të dëlira, është më e rëndë se qielli.
- *Çfarë është më e gjerë se toka?*
- E vërteta është më e gjerë se toka.
- *Çfarë është më e pasur se detet?*
- Zemra e njeriut me mendime është më e pasur se detet.
- *Çfarë është më e fortë se guri?*
- Zemra e hipokritit është më e fortë se një gur.
- *Çfarë djeg më shumë se zjarri?*
- Një sundimtar mizor djeg më shumë se zjarri.
- *Çfarë është më e ftohtë se dimri i acartë?*
- Të kesh nevojë për një person të ulët është më ftohtë.

- Çfarë ka më të hidhur se helmi?
- Durimi është më i hidhur se helmi.

“Përgojimi është më i hidhur se helmi», sipas një transmetimi tjetër. (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 29.)

Lotët

Ka tre lloje lotësh:

1. Frika nga dënimi i Allahut,
2. Frika nga zemërimi i Allahut,
3. Frika nga prishja e lidhjeve të zemrës me Allahun.

E para, është shlyerje e mëkateve.

E dyta, largon dhe pastron nga të metat.

E treta, lartësohesh në nivelin e evlijave duke marrë pëlqimin e Allahut.

- Fryti i të qarit është shlyerja e mëkateve,
- Fryti i pastrimit nga të metat është begatia e përhershme.
- Rezultati i marrjes së gradës së evlijasë duke marrë pëlqimin e Allahut, është të shtohen mirësitë dhe të arrish grada qiellore të larta. (Ibn Haxher, Munebbihat, fq. 33.)

Shfrytëzoje rastin

Frika sjellë pesimizëm. Ndrojtja privim..

Rasti është si reja, largohet shpejt. Përpiqu të shfrytëzosh rastet në vepra të mira!

Ai që i konsideron të mëdha sprovat e vogla, Allahu e sprovon me vështirësi të mëdha.

Ndaje kohën për Allahun

“Sado që të jenë me nijet të pastër dhe për hir të Allahut të gjitha punët që i bën në dobi të njerëzve, prapë se prapë kohën më të mirë ndaje për punët ndërmjet teje dhe Allahut! Ibadetet më të rëndësishme që do t’i kryesh vetëm për kënaqësinë e Allahut janë farzet të cilat i përkasin Allahut. Ndaje pjesën e adhurimit që i përket Allahut prej trupit tënd përgjatë natës dhe ditës. Këto ibadete që të afrojnë te Zoti i Lartësuar kryeji pa asnjë mangësi çfarëdo që të ndodhë!..” (Muhjiddin Sejdi Çelebi, Bazat e Administrimit të Buhari, Përg. Doç. Dr. Mehmet Erdogan, Stamboll 2000, fq. 32, 47-54.)

Kush kërkon gjen

“Kush kërkon diçka dhe përpiqet për ta arritur atë, e arrin të gjithën ose një pjesë të saj.” (Nejsaburi, II, 454.)

“Kush merret me gjëra të padobishme, i ikin gjërat e dobishme.”

“Zemrat janë si enë bosh, zemra e mirë është ajo që është mbushur me mirësi.”

Prej fisnikërisë

Gjashtë gjëra janë prej fisnikërisë: Tre nga këto janë për banorët kurse tre për udhëtarët:

Për banorët është:

- Të lexojnë librin e Allahut,
- Të mbajnë xhamitë gjallë,
- Dhe të krijojnë miqësi për hir të Allahut.

Për udhëtarët janë:

- Ndarja e ushqimit,
- Morali i bukur,
- Dhe humori pa bërë mëkat.

Llojet e adhurimit

“Disa njerëz bëjnë ibadet duke shpresuar disa gjëra. Ky është adhurimi i tregtarit.

Disa njerëz bëjnë ibadet për shkak të frikës. Ky është adhurimi i skllavit.

Ndërsa disa njerëz të tjerë e kryejnë ibadetin me lavdërim, falënderim dhe përkujtim ndaj Zotit. Ja pra, ky është adhurimi i njerëzve të devotshëm që e kanë shpëtuar veten nga sulmet e të gjitha këtyre dëshirave të vetes.”

Edukata

Nderi është sadakaja e bukurisë.

Edukata është prej mendjes së shëndoshë.

Edukata është pasqyrim i mendjes.

Ngjitja për tek virtytet është e vështirë, kurse rënja në poshtërsi është e lehtë.

Nëse dëshiron t'i bësh mirësi atyre që ke nën kujdestari mësoju edukatën.

Kush refuzon këshillën, poshtërohet.

I lumtur është ai që nxjerr mësim nga të tjerët.

Hija e së shtrembrës është e shtrembër.

Familja

Nëse respekton babain, edhe fëmijët tuaj do të respektojnë ty.

Shërbimi që gruaja i bën burrit është si lufta në rrugën e Allahut.

Këshillë nga Aliu (r.a.)

Kujdes nga kundërshtimi ndaj Allahut!

Mjetet më të sigurta që do e shpëtojnë njeriun:

- Besimi,
- Xhiahadi në rrugën e Allahut,
- Sinqeriteti,

- Namazi që është shtylla e fesë,
- Dhënia e zekatit që Allahu e ka bërë obligim,
- Agjërimi i Ramazanit, i cili është mburojë kundër dënimit të Allahut,
- Të kryejë haxhin që largon varfërinë dhe fshin mëkatet,
- Vizita tek të afërmit e cila shton pasurinë dhe zgjat jetën.
- Bamirësia e dhënë fshehurazi, e cila fshin gabimet, parandalon zemërimin e Allahut dhe ai që e pengon vdekjen e dhimbshme.

Përmendni Allahun vazhdimisht.

Kërkoni nga ato që i janë premtuar të devotshmëve, sepse premtimi i Allahut është më i miri.

Ndiqni rrugën e Pejgamberit (a.s.), sepse rruga e tij është rruga më e mirë. Tradita e tij është traditë më e vyer.

Mësoni librin e Allahut sepse ai përmban fjalët më të bukura.

Kuptojeni fenë sepse kuptimi i fesë ndriçon zemrat.

Kërkoni shërim nga drita e Kuranit, sepse Kurani është shërim për sëmundjet e zemrës. Lexojeni bukur Kuranin, sepse Kurani është shprehja më e lartë.

Kur lexohet Kuran afër jush, heshtni dhe dëgjojeni me vëmendje, në mënyrë që të mëshiroheni. Kur të gjeni rrugën e drejtë me Kuran, udhëzimi me ato që keni mësuar do të jetë i plotë.

Dijetari që nuk vepron sipas diturisë është si i padituri mëkatar që nuk e gjen dot rrugën.

Sipas kësaj përgjegjësia e dijetarit është më e madhe se e injorantit që përpëlitet në injorancë. Në përfundim të dy janë të humbur.

- Mos paragjykoni sepse bini në dyshime.
- Mos bini në dyshime sepse bëni blasfemi.
- Mos preferoni lehtësirat sepse bini në plogështi.
- Mos u tregoni indiferentë ndaj të vërtetës sepse dëmtoheni.
- Nëse jeni të kujdesshëm jeni të sigurtë.
- Nëse jeni të sigurtë nuk përfshihen nga mendjemadhësia.
- Ata prej jush që janë më të sigurtë ndaj vetes janë më të bindurit ndaj Zotit të tyre.
- Ata që mashtrojnë shumë veten janë ata që kundërshtojnë më shumë Allahun.
- Ata që i binden Allahut do t'u shmangen telasheve; ata janë të sigurt dhe të kënaqur me atë që bëjnë.
- Ata që janë të pabindur ndaj Allahut, frikësohen nga çdo gjë, dhe janë pishman për çdo gjë që bëjnë.
- Kërkoni nga Allahu dituri të qartë dhe mirëqenie në çdo çështje.
- Veprat e sajuaara janë më të dëmshmet, sepse çdo gjë që është shpikur më vonë është bidat.
- Kushdo që shpik bidatin është në rrugë të keqe. Çdo bidat çon në humbje. Çdo bidat është një braktisje e sunetit.
- Të mashtrohesh vërtet, është të mashtrohesh në fenë tënde.
- I mashtruari e ka vënë veten në rrezik.
- Syfaqësia është një lloj shirku ndaj Allahut.
- Sinqeriteti është një dëshmi për pranimin e veprës dhe tregues i besimit.

Frekuentimi i vendeve të argëtimit sjell harrimin e urdhëresave kuranore. Atje vjen shejtani dhe e shtyn njeriun në të gjitha llojet e harbimit.

Shoqërimi me femra prish zemrën. Ruani sytë nga kurthi i djallit duke shmangur shikimin e grave.

Qëndroni në besën që i keni dhënë Allahut, sepse Allahu është me ata që i qëndrojnë fjalës së dhënë.

Largohuni nga gënjeshtria, sepse gënjeshtria dhe besimi nuk mund të bashkëjetojnë.

E vërteta është shkak për shpëtim kurse gënjeshtria është rrezik. Thoni të vërtetën në mënyrë që të kujtoheni si të tillë.

Amanetet dorëzoni tek njerëzit besnikë.

Vizitoni miqtë që ju kanë harruar.

Vizitoni ata që janë të zemëruar me ju.

Qëndroni në fjalën e dhënë.

Jeni të drejtë nëse ju duhet të gjykoni.

Mos u lëvdoni me paraardhësit tuaj.

Mos ofendoni njëri-tjetrin.

Mos mashtroni njëri-tjetrin.

Mos urreni njëri-tjetrin.

Ndihmoni të dobëtit, të vetmuarit, të varfrit, udhëtarët, sklleverit dhe ata që luftojnë në rrugën e Allahut.

Tregoni mëshirë për jetimët dhe gratë e veja.

Jepni selam njëri-tjetrit.

Kthejeni selamin në të njëjtën mënyrë ose edhe më mirë.

Allahu thotë në Kuran:

“Ndihmoni njëri-tjetrin në punë të mira dhe në të ruajturit nga të këqijat dhe jo në gjynahe dhe armiqësi! Frikësojuni Allahut, sepse Ai dënon ashpër.” (Maide, 2.) (Ebû Nuaym, Hilye, I, 77.)

FJALË TË URËTA NGA SAHABËT

Ebu Dherri (r.a.)

*“Pasha Allahun! Kur i Dërguari i Allahut (a.s.),
u shpërngul për në botën e përtejme, na la në një
gjendje të tillë që, nëse edhe një zog rrihte krahët në
qiell, na kujtonte një hadith të tij, sepse ai na pati
thënë: «Juve ju është shpjeguar çdo gjë që ju afron drejt
Xheneti dhe ju largon nga Xhehenemi!»”*

(Ahmed, V, 153, 162; Hejthemi, VIII, 263.)

Mos u bëj më i dobëti

Ebu Dherri (r.a.):

“Një mall ka tre ortakë. I pari është i zoti i mallit, pra, ti. I dyti është kaderi (caktimi). Se çfarë do të të sjelli (ai mall), mirësi apo fatkeqësi, nuk të pyet ty. Ndërsa i treti, është trashëgimtari yt. Ai pret me padurim që ti ta vësh kokën në tokë (të vdesësh)! E, pasi të kesh vdekur, ai merr mallin tënd, kurse ti jep llogari për të. Nëse ke mundësi, mos u bëj më i dobëti i këtyre tre ortakëve!

Allahu i Madhëruar urdhëron: «**Nuk keni për ta arritur përkushtimin e vërtetë, derisa të ndani** (lëmoshë) **nga ajo** (pasuri) **që e doni...**». Ja, kjo deve është pasuria ime që e dua më shumë dhe po e dërgoj (jap sadaka) para vetes (në ahiret që të më presë atje).” (Ebu Nuajm, Hilje, I, 163.)

Gjatë sahabe

“Kur një sahab kthehej në mbrëmje në shtëpi, gruaja e tij së pari i bënte këto dy pyetje:

“Sa ajete u zbritën sot nga Kurani?”

“Sa prej haditheve të Profetit (a.s.), ke mësuar përmendësh sot?”

(Në mëngjes) Kur dilte nga shtëpia, gruaja i thoshte:

“Ki frik Allahun, mos fito në haram! Ne e durojmë urinë në këtë botë, por nuk mund ta durojmë dot zjarrin në ditën e Kiametit!”. (Abdulhamid Keshk, Fi fihabi't-tefsir, I, 26.)

Këshilla e tokës

Enes bin Maliku (r.a.), thotë:

“Çdo ditë, toka e thërret njeriun dhe i jep këto dhjetë këshilla:

O biri i Ademit!

1. Mbi mua je duke shëtitur, por tek unë do të kthehesh.
2. Mbi mua po bën lloj-lloj gjynahesh, por brenda meje do të dënohesh.
3. Mbi mua qesh e argëtohesh, por brenda meje do të qash.
4. Mbi mua gëzohesh, por brenda meje do të hidhërohesh.
5. Mbi mua mbledh pasuri, por brenda meje do të pendohesh.
6. Mbi mua e ha haramin, por brenda meje do të të hanë krimbat.
7. Mbi mua mburresh e krenohesh, por brenda meje do të ulesh e poshtërohesh.
8. Mbi mua ecën i hareshëm, por brenda meje në hidhërim do të mbytesh.
9. Mbi mua shëtit në dritë, por brenda meje do të ngelesh në errësi.
10. Mbi mua bredh ndër njerëz, por brenda meje do të hysh i vetëm.” (Ibn Haxher el-Askalani, Munebbihat, 37.)

Nuk ka justifikim

Sad ibn Rebi para se të biente martir në luftën e Uhudit la këtë këshillë për gjithë besimtarët:

“Vallahi, për sa kohë që sytë tuaj lëvizin, nëse nuk e mbroni Pejgamberin e Allahut nga armiqtë, por lejoni t’i ndodhë ndonjë e keqe, nuk do të ketë asnjë arsytim për ju tek Allahu!” (Muuatta, Xhihad, 41.; Hakim, III, 221/4906.; Ibën Hisham, III, 47.)

Rreziku i vërtetë

Ejub Ensari (r.a.), mori pjesë në fushatën në përpjekje për të çliruar Stambollin në moshën mbi 80 vjeçare. Ndërkohë që bizantinët luftonin duke lënë muret e qytetit pas shpine, një sahab prej ensarëve u fut me kalin e tij deri në mes të ushtrisë bizantine. Kur një prej ushtarëve myslimanë e pa këtë, duke marrë shkas prej ajetit fisnik i cili urdhëron: **“Mos e hidhni veten në rrezik me duart tuaja!”**, tha me qortim:

“La ilahe il-lallah! Shikojeni atë! Ai po e hedh veten në rrezik me vetëdije!”

Ndërsa Ebu Ejjub el-Ensari (r.a.), tha:

“O besimtarë! Ky ajet ka zbritur për ne ensarët. Kur Allahu e ndihmoi të Dërguarin e Tij (a.s.) dhe e bëri triumfuese fenë e Tij, ne thamë: «Tashmë do të qëndrojmë pranë pasurisë sonë dhe do të merremi vetëm me shtimin e saj!» Për këtë arsye, u zbrit edhe ajeti fisnik: **“Shpenzoheni pasurinë në rrugën e Allahut dhe mos e hidhni veten tuaj në rrezik me duart tuaja, por bëni të mira; Allahu me të vërtetë i do bamirësit.”** (Bekare, 195.) Qëllimi i shprehjes **“mos e hidhni veten tuaj në rrezik me duart tuaja”**, në këtë ajet, është që ne të mos zhytemi në çështjet e kësaj bote, e të merremi vetëm me vreshtari e kopshtari, duke braktisur apo neglizhuar përpjekjet në rrugën e Allahut.” (shih. Ebu Daud, Xhihad, 22/2512; Tirmidhi, Tefsir, 2/2972.)

O Varr!

Ebu Derda u ul pranë një varri dhe me lot në sy tha:

“O varr! Sa i heshtur je nga jashtë, por sa i frikshëm e i tmerrshëm je përbrenda!..”

Kujdes në rrugën me gjemba

Një ditë Omeri (r.a.), e pyeti Ubej ibn Kabin (r.a.), se çfarë është devotshmëria: Ubeji tha:

“-O Omer, a ke ecur ndonjëherë në një rrugë me gjemba?”

Omeri (r.a.), u përgjigj:

“- Po kam ecur”.

“- Si ke ecur?”- e pyeti përsëri.

“- Kam përveshur rrobën time dhe kam treguar kujdes që mos dëmtohem nga gjembat”,- u përgjigj ai.

Pas kësaj Ubej ibn Kabi (r.a.), tha:

“- Ja pra, kjo është devotshmëria”. (Ibn Kethir, Tefsiru'l-Kur'ani'l-Adhim, Bejrut 1988, I, 42.)

Kemi dhënë besën

Sahabiu i nderuar Xherir bin Abdillan el-Bexheli (r.a.), hyri në pazar për të blerë një kalë. I zoti i kalit i kërkoi pesëqind dirhem, por Xheriri i tha që mund t'i paguante gjashtëqind madje edhe tetëqind dirhem, sepse i zoti i kalit nuk ishte në dijeni të vlerës së tij të vërtetë.

“- Përse po më jep tetëqind dirhem ndërkohë që mund ta blesh me gjashtëqind?”- pyeti shitësi me habi.

“- Sepse ne i kemi dhënë besën të Dërguarit të Allahut që nuk do të mashtrujmë në tregëti.”- tha Xheriri. (Ibn-i Hazm, el-Muhalla, Egjipt, 1389, IX, s. 454.)

Ftesë në besim

Kur takohej me ndonjërin prej sahabëve të nderuar, Abdullah bin Revaha (r.a.), thoshte:

“Eja (o vëllau im!) të ulemi një farë kohe për hir të Allahut dhe ta rifreskojmë besimin që kemi ndaj Zotit tonë (ta përkujtojmë Atë).”

Një sahabi, i cili nuk e kuptoi se çdo donte të thoshte kjo shprehje, shkoi tek Pejgamberi (a.s.) dhe ia tregoi këtë. I Nderuari ynë (a.s.), i tha:

“Allahu e mëshiroftë Abdullah bin Revahan. Ai i do shumë mexhliset e dhikrit që i lavdërojnë melekët.” (Ahmed, III, 265.)

Drejt shpatave

Kur shkonte në ndonjë luftë, Profeti (a.s.), në Medine linte Abdullah ibn Mektum (r.a.), i cili ishte i verbër, për t'u kujdesur për fëmijët dhe të moshuarit.

Mirëpo, Abdullah bin Mektumi (r.a.), dëshironte të merrte pjesë në lu dhe, për më tepër kërkonte të mbante flamurin. Ai nuk u tremb para asnjë vështirësie dhe, me sinqeritet dhe sakrificë mori pjesë në luftërat e Kadisijes. Kur i thanë:

- Pjesëmarrja jote nuk mund të jetë shumë e dobishme në luftë.

Ai dha këtë përgjigje mbresëlënëse:

- Ndoshta nuk i shoh pasqyrimet e shpatave, sepse jam i verbër, por në këtë mënyrë bëhem edhe më guximtar. Kështu do ta mbaj drejt në këmbë flamurin para ushtarëve. Ushtarëve që qëndrojnë pas meje do t'u vijë guximi edhe më shumë dhe në këtë mënyrë do të fitojmë betejën.

Dashuri e veçantë

Pas vdekjes së Profetit (a.s.), Ibni Omeri (r.a.), mësoi vendet ku i Dërguari i Allahut (a.s.), kishte falur namaz dhe, në shenjë të dashurisë që kishte për të, filloi të falej edhe vetë në ato vende. Përveç kësaj, ai ecte nëpër rrugët që kishte ecur Profeti (a.s.), qëndronte nën hijen e pemëve ku kishte qëndruar ai dhe i vadiste ato që të mos thaheshin. Madje, ai tregohej shumë rigoroz edhe në lidhje me urdhrat që Profeti (r.a.), ka dhënë në çështjen e dhënies së selamit. Kur nuk kishte punë për të bërë, ai dilte në rrugë vetëm për t'u përshëndetur me myslimanët dhe u jepte selam çdokujt që takonte, të vegjël apo të mëdhenj qofshin. (İbn-i Sa'd, IV, 156; İbn-i Hacer, el-İsabe, Bejrut, Daru ihyai't-Turasi'l-Arabi, II, 349; İbn-i Esir, Usdu'l-gabe, Kahire 1970, III, 341.)

FJALË TË URTA
NGA OMER IBN ABDULAZIZI

*"Përgatituni për ditën e gjykimit
sipas vendit që dëshironi të shkoni."*

A nuk na shikon Allahu

Ishte natë. Siç e kishte bërë zakon, kalifi Omer (r.a.), po shëtiste nëpër rrugët dhe rrugicat e Medinës, kur, papritur ndali.

Zonja e shtëpisë pranë së cilës po kalonte, po thoshte:

“Moj bijë, hidhi pak ujë qumështit që kemi për të shitur nesër!”

Kurse vajza ia ktheu:

“Nënë, a nuk ka thënë kalifi që të mos i përziejmë qumështit ujë, a nuk e ka ndaluar ai një gjë të tillë?”

Duke iu kundërvënë ashpër të bijës, e ëma i tha:

“Moj bijë, e ku do ta marrë vesh kalifi në këtë orë të natës se po i hedhim ujë qumështit?”

Mirëpo, vajza, që e kishte zemrën të gjallë prej frikë-respektit ndaj Allahut, përsëri së pranoi dredhinë e nënës për t’i hedhur ujë qumështit:

“Moj nënë! Ta zëmë se kalifi nuk sheh; po Allahu, as Ai nuk sheh? Ta fshehësh këtë hile nga njerëzit, është e lehtë, por, a është e mundur ta fshehësh nga Allahu, Krijuesi i Gjithësisë, i Cili sheh dhe di gjithçka?”

Përgjigjja me një ndjenjë frike të thellë ndaj Allahut, që ajo vajzë me zemër të mbushur plot me të vërteta hyjnore, i dha të ëmës, e preku thellë kalifin Omer (r.a.)! Udhëheqësi i myslimanëve, duke e konsideruar atë vajzë jo si një njeri të thjeshtë, bijë e shitëses së qumështit, por si një mirësi me një devotshmëri të veçantë që kishte në zemër, e mori atë si nuse për të birin.

Ja pra, edhe Omer ibn Abdulaziz, i cili konsiderohet si një prej kalifëve të drejtë, është nipi i kësaj gruaje të devotshme. (Shih. Ibnu'l-Xheuzi, Sifatus-Safve, II, 203 - 204.)

I detyruar për Kalif

Kur Omer ibn Abdulazizi i propozuar detyra e kalifit ai hezitoi ta pranonte detyrën nga frika e përgjegjësisë së madhe, të gjithë të pranishmit mbetën të shtangur. Por dijetarët duke mos pa njërit tjetër që e meritonte atë detyre i thanë:

Nëse nuk e merr përsipër këtë detyrë do të mbash përgjegjësi të madhe.

Pasi e qortuan dijetarët për shmangie të përgjegjësisë atëherë u detyruar ta pranojë detyrën.

Omer ibn Abdulazizi kur u zgjodh kalif i shkroi nga një letër dijetarëve të kohës si Muhamed ibn Kab, Rexha ibn Hajje dhe Salim ibn Abdullah. Në letër shkruhej:

“Siç e dini jam nën një përgjegjësi shumë të madhe dhe i sprovuar me këtë pozitë shumë të vështirë. Ju lutem më ndihmoni! Më këshilloni për gjithçka!”

Ata i dhanë këtë këshillë:

“Halife! Nëse dëshiron që në ditën e kijametit të shpëtosh nga kjo përgjegjësi, të moshuarit pranojë si prind, të rinjtë si vëllezër kurse të vegjlit si fëmijët tuaj. Prindit jepi mirësi, vëllait mëshirë dhe fëmijës dhembshuri. Atëherë je sjell me të gjithë muslimanët siç sillet një person me prindin, vëllain dhe fëmijën e tij në shtëpi.” (Shih. Feriduddin Attar, Tedhkire, Erkam Yayınları, fq. 230-233.)

A dëshiron të jetosh me mu?

Pasi u shpall Kalif, menjëherë filloi të ulte shpenzimet e kota dhe të panevojshme. Kjo vinte si pasojë e ndjenjës së fortë të përgjegjësisë dhe devotshmërisë.

Sapo shkoi në shtëpi thirri bashkëshorten dhe i tha:

Nëse dëshiron të jetosh me mua, të gjitha stolitë që ke jepja thesarit të shtetit. Për sa kohë që i ke ato, unë nuk mund të jetoj me ty... Ti si bashkëshorte e Kalifit duhet të jesh shembull për të gjitha gratë e ymetit.

Bashkëshortja e çoi në vend dëshirën e tij duke ia dhuruar të gjitha stolitë thesarit të shtetit.

Pasi vdiq, në vend të tij, postin e mori vëllai i bashkëshortes së tij. Ai kërkoi t'ia kthente motrës stolitë e çmuara që kishte dorëzuar në thesarin e shtetit. Por ajo, si një grua shembullore, nuk pranoi në asnjë mënyrë duke thënë:

“Unë nuk e kam kundërshtuar burrin tim kur ishte gjallë, si mund ta kundërshtoj tani që ka vdekur!?” (Mehmed Zihni Efendi, *Meşhur Kadınlar*, sad. Bedrettin ÇETİNER, İstanbul 1982, II, 118)

Edukimi i fëmijëve

Qysh prej ditës që u bë kalif, qëndrimi i tij ndaj fëmijëve të vet ndryshoi. Ditën kur hipi në fron, gjatë ceremonisë së besatimit të popullit tek sundimtari, për shkak të turmës së madhe, djalit të tij, Abdulmelikut, iu gris rroba. Kur e pa këtë, Omeri i tha të birit:

“Biri im, shko qepe rrobën! Mbase prej kësaj dite, nuk do të kesh mundësi të gjesh rrobë tjetër dhe do të kesh nevojë për këtë.”

Omer bin Abdulazizi shkonte çdo natë tek vajzat dhe, pasi i pyeste si ishin, shkonte të flinte. Një natë, shkoi përsërit tek ato siç e kishte zakon. Kur vajzat e dëgjuan se u erdhi babai, mbyllën gojët e tyre me duar dhe hapën derën. Kur Omeri e pyeti kujdestaren e tyre se pse vepruan ashtu, ajo iu përgjigj:

“Përveç thjerrëzave dhe qepës, nuk kanë ushqim tjetër. Prandaj ato i mbyllën gojët, që ju të mos e ndjenit erën e qepës!” Për shkak të këtij veprimi plot edukatë dhe delikatesë, Omer bin Abdulazizit i rrodhën lot dhe u tha vajzave:

“Bijat e mia! Nëse do të kishit kërkuar ushqime të ndryshme dhe mirësi të kësaj bote, kjo do të ishte një përgjegjësi e rëndë për babanë tuaj në botën tjetër.”

Trashëgimia

Njëherë, veziri i thotë Omer bin Abdulazizit:

“O prijës i myslimanëve! Shihet qartë se paga që merrni nga Bejtu’l-mal, nuk ju mjafton. Urdhëroni të merret më shumë në mënyrë që të kursehen dhe t’i përdorin fëmijët dhe nipërit e tu pasi ju të ndërroni jetë!”

Mirëpo, Omer bin Abdulazizi i dha këtë përgjigje shumë domethënëse:

«Nëse fëmijët e mi që do të lë pas bëhen prej njerëzve të devotshëm, nuk kam frikë se ata do të bien në vështirësi, sepse në Kuran thuhet:

«Në të vërtetë, Mbrojtësi im është Allahu, i Cili ka zbritur Librin dhe kujdeset për të devotshmit.» (Araf, 196.)

Unë nuk shqetësohem për vështirësitë që ata do të hasin në të ardhmen, pasi Allahu i Madhëruar të jetë kujdestari dhe mbrojtësi i tyre!

Por nëse ata bëhen mendjelehtë dhe jo të devotshëm, atëherë, për njerëzit e tillë në Kuranin Fisnik, thuhet:

«Mos ua jepni pasurinë tuaj njerëzve mendjelehtë...» (Nisa, 5.)

Atëherë, si mund ta kundërshtoj këtë urdhër hyjnor dhe të mbledh pasuri për fëmijët e mi, nëse ata bëhen mendjelehtë!?” (Ebu’l-Ula Mardin, Huzur Dersleri, Istanbul 1966, II-III, 769-770.)

Pasqyrimi i devotshmërisë

Pas katër kalifëve të drejtë, epoka e Omer ibn Abdulazizi është më madhështorja në historinë Islame.

Kalifati i tij zgjati vetëm dy vjet e gjysmë, por ndryshimi që solli ai, la gjurmë të mëdha në historinë Islame.

Në këtë periudhë u çliruar Spanja. Një ushtri prej 7 mijë vetash mposhti ushtrinë spanjolle prej 95 mijë vetash.

Sinqeriteti i Kalifes u pasqyrua edhe në shoqëri. Të gjithë jepnin zekatin, të gjithë garonin për bamirësi. Kuranit dhe hadithit iu dha një rëndësi e madhe. Drejtësia u përhap në çdo cep. Të gjithë vendin e kaploi sinqeriteti dhe devotshmëria. U përhap një paqe e tillë, saqë edhe ujqërit nuk sulmonin më kopetë.

Kufijtë e shtetit Islam u zgjeruan shumë, si në lindje, ashtu edhe në perëndim. Në kohën e tij, u arrit deri në Francë dhe u hodhën themelet e krijimit të shtetit Anduluzian në Spanjë. Në Afrikë, të gjithë fiset berbere u bënë myslimanë pikërisht në kohën e tij. Ai u bë një udhëheqës i dashur për të gjithë, përfshirë edhe për jomuslimanët. Ai e zbukuroi Shtetin Islam me moral, drejtësi dhe dituri.

Muhamed ibn Ujejne ka thënë:

“Kur Omer ibn Abdulazizi ishte kalif, unë kullosja delet në Kirman. Për shkak të përshpirtshmërisë dhe drejtësisë së kalifit, delet pothuajse më dukeshin sikur rrinin bashkë me ujqërit. Një natë, papritur pashë se ujqërit i sulmuan delet. U habita. Bota më dukej sikur e kishte humbur të gjithë prehjen dhe qetësinë. Me vete thashë:

“Duhet të ketë ndërruar jetë kalifi i drejtë.” U interesova për këtë dhe dëgjova se Omer ibn Abdulazizi kishte ndërruar jetë atë natë.”

Një prej kalifëve Emevit, Uelid bin Abdulmelik, ishte shumë i dhënë pas ndërtesave të bukura. Po ashtu, edhe populli e ndoqi atë në këtë pasion. Madje, nëpër mbledhje diskutohej vazhdimisht për çështjet e ndërtimit.

Ndërsa Sulejman bin Abdulmeliku ishte shumë i dhënë pas ushqimeve. Për rrjedhojë, edhe njerëzit në kohën e tij e shpërdoronin kohën duke folur për ushqimet dhe pijet.

Kurse Omer bin Abdulazizi, ishte njeri i devotshëm dhe asket. Në kohën e tij, populli hyri në rrugën e adhurimeve dhe bindjes ndaj Allahut. Madje, ata vazhdimisht e pyesnin njëri-tjetrin në formë këshille: “Çfarë lutjesh ke bërë këtë

natë? Sa ajete ke mësuar përmendësh prej Kur'anit Fisnik? Sa ditë ke agjëruar këtë muaj? Sa të varfërve, të sëmurëve apo jetimëve u ke gëzuar zemrat?” (Kisas-i Enbija ue Teuarih-i Hulefa, İstanbul 1976, V. 1, fq. 717.)

Përgjegjësia e madhe

Bashkëshortja e tij, Fatimja tregon: Një ditë shkova pranë tij, e gjeta të ulur mbi sexhade, kurse kokën e kishte mbështetur mbi duar dhe, në këtë gjendje të thellë meditative qante pa pushim, aq sa lotët i njomnin faqet.

E pyeta se çfarë kishte?

Ktheu kokën lehtë dhe tha:

“Fatime! Kam marrë mbi vete barrën më të madhe të këtij ymeti. Ka njerëz që janë të uritur, të varfër, të sëmurë, nevojtar, jetimë, gra të veja, njerëz që iu është bërë padrejtësi, robër lufte në vendet armike, të moshuar dhe shumë të tjerë të cilët kur i mendoj më shtyp presioni i barrës së madhe që kam mbi vete. Ndërgjegjja nuk më gjen qetësi. Nëse Allahu më merr në llogari në ditën e gjykimit dhe nëse Profeti (a.s.), më qorton për këtë, si do të përgjigjem unë?!”

Bashkëshortja e tij Fatimja thotë:

“Adhurimi i tij ishte aq sa i juaji. Vetëm se natën në shtrat, kishte një gjendje të atillë që, për shkak të meditimit rreth frikës ndaj Allahut dhe llogarisë në ditën e gjykimit, zemra fillonte t’i rrihte fort. Ai përpëlitej si një zog që ka rënë në ujë, ose që mbahet në dorë. Unë nuk i rezistojta dot kësaj gjendjeje të tij. Andaj ia hidhja jorganin sipër dhe thosha me vete: «Ah sikur mos të na ishte dhënë neve përgjegjësia e udhëheqjes! Ah sikur largësia ndërmjet nesh dhe kësaj detyre të ishte sa largësia ndërmjet diellit dhe tokës!»” (İbn Kethir, Tefsir, IX, 201.)

Zgjati dy vjet

Muhamed ibn Ka'b el-Kurazi tregon:

“Një ditë u takova me **Omer ibn Abdulazizin** në Medine-i Muneuere. Atëherë ai ishte një djalosh i ri shumë simpatik që jetonte me gjithë të mirat. E kam takuar edhe më pas kur ai u bë halif. Kur e pashë herën e dytë, u habita dhe rrija duke e vështruar i shtangur. Më pyeti:

- O Muhamed, çfarë ke që më shikon gjithë habi?

- O prijësi i besimtarëve, - i thashë unë, - ju paska ikur ngjyra, trupi ju është lodhur dhe flokët ju janë zbardhur e ju kanë rënë! Nuk munda ta fsheh habinë time kur ju pashë në këtë gjendje.

Omer ibn Abdulazizi më tha:

- O Muhamed, kushedi sa do të ishe habitur po të më shihje tri ditë pasi të jem varrosur? Atëherë kur krimbat të më kenë ngrënë sytë dhe të më vërshojnë nëpër faqe, dhe kur goja dhe hunda të më jetë mbushur me qelb dhe gjak. Atëherë, nuk do të më kishe njohur aspak dhe do të ishe habitur edhe më shumë me mua...” (Hakim, IV, 300/7706.)

Për nesër duhet urdhër tjetër

Një natë vonë, trokiti në derë një nga vezirët. Kalifi i thotë:

- Cili është shkaku që ke ardhur kaq vonë?

- Erdha të diskutoj një çështje të domosdoshme, ia kthen veziri.

Kalifi i thotë:

- Nuk kam dhomë tjetër me kandil, nga thesari marr vaj sa për një kandil. Prandaj urdhëro, bisedojmë këtu.

Veziri i thotë:

- A mund ta marrim vajin që kemi për të përdorur nesër në mbledhje?
- Po, thotë Kalifi, dhe shkruan një shkresë për sekretarin e thesarit.

Veziri e dërgon shkresën tek sekretari i thesarit, i cili pasi e lexoi, i thotë vezirit:

- Kjo shkresë është vetëm për nesër, nuk mjafton, duhet edhe një shkresë tjetër e firmosur nga kalifi që tregon se do të dalë nesër në mbledhje.

Përballë kësaj situatë, veziri merr vaj nga shtëpia e vet dhe me gjithë kandil shkon përsëri tek kalifi për të diskutuar për çështjen.

Mezid ibn Havsheb ka thënë:

Nuk kam pa njerëz më të devotshëm se Hasan ibn Aliu dhe Omer ibn Abdulazizi. Sikur Xhehenemi ishte krijuar vetëm për ata dy! (İbn-i Sa'd, V, 398)

E drejta e kafshës

Omer bin Abdulazizi kishte një mushkë, të cilën ia besonte një punëtori për të punuar në treg dhe me paratë e saj siguronte nevojat e veta. Një ditë, punëtori që punonte me mushkën, solli më tepër para se çdo herë tjetër. Kur e pyeti punëtorin se pse kishte sjellë më tepër para se herët e tjera, ai u përgjigj:

“Tregu ishte i mbushur plot me njerëz dhe kishte me tepër begati.” Mirëpo, Omer bin Abdulazizi nuk u kënaq me këtë përgjigje dhe i tha punëtorit:

“Jo, s’është ashtu! Ti e ke përdorur më shumë kafshën dhe e ke lodhur. Prandaj, do ta lësh mushkën të pushojë tre ditë.”

Haramet janë zjarr. Vetëm ata që janë të vdekur (zemra të vdekura) i afrohen atyre. Nëse do t'u afrohej një i gjallë do të ndjente nxehtësinë e zjarrit.

Varrezat vend reflektimi

Mejmun ibn Mihran, tregon:

Bashkë me **Omer ibn Abdulazizin**, shkuam drejt një varreze. Sapo e pa varrezën, ai u hidhërua. Më pas mu drejtua:

“O Mejmun! Këto janë varret e të parëve të mi. Duket sikur nuk janë përzierë fare me këtë botë. Pa shiko si kanë mbetur poshtë varrit! Varret u janë vjetruar, ndërsa trupat ua ka ngrënë toka.” Më pas, duke parë një varr, me sy të përlotur tha:

“Vallahi, nuk mund të mendoj ndonjë njeri më fatlum se ai që ka hyrë në këtë varr dhe ka shpëtuar prej dënimit.” (Ihja, IV, 868.)

“Të kuvendosh duke përmendur Allahun është gjë shumë e bukur. Të meditosh rreth begatave të Allahut është adhurimi më i vyer.” (Ebu Nuajm, Hilje, V, 314; Imam Gazali, Ihja, VI, 45.)

Audienca

Namazi të përcjellë deri në mes të rrugës.

Agjërimi të përcjellë deri tek porta e Sunduesit.

Kurse sadakaja të nxjerr në audiencën e Sunduesit.

Kur Omer bin Abdulazizi pyetej:

“-Çfarë dëshiron?”

Ai përgjigjej:

“Unë dëshiroj vetëm atë që cakton Allahu. Unë dua caktimin e Tij.”

Qëndrimi dhe shoqërimi me dijetarin e Medines Ubejdullah ibn Abdullah është më e dashur për mu se gjitha pasuria e kësaj bote.

Qëndrimi me të:

Ndriçon mendjen,

Qetëson zemrën,

Dhe përfiton edukatë.

FJALË TË URTA

NGA IMAM EBU HANIFE

*“Dije se, nëse nuk kalon mirë me njerëzit,
ata të bëhen armiq. Madje nuk do të të pëlqenin
edhe nëse do të ishin nëna apo babai yt.
Nëse kalon mirë me njerëz që nuk i ke të afërm,
ata mund të të bëhen nënë e baba.”*

Vetëllogarë

Kur një çështje e jurisprudencës Islame bëhej e vështirë për t'u zgjidhur; kur tekstet dhe mendja nuk ishin të mjaftueshme, thoshte:

“Kjo çështje nuk po zgjidhet për shkak të ndonjë mëkati që ka bërë Ebu Hanife.” Andaj menjëherë bënte istigfar, merrte abdest të ri dhe falte dy rekatë namaz me përkushtim dhe prehje shpirtërore. Kështu çështja zgjidhej menjëherë.

Imam bujar

Ebu Hanife u jepte dijetarëve prej të ardhurave të veta dhe natën dërgonte ndihma te shtëpitë e të varfërve.

Drejtësia dhe ndershmëria

Një herë, kur ai dërgoi ortakun e tij, Hafs bin Abdurrahmanin, të shesë pëlhura i tha:

“O Hafs! Malli ka këto të meta. Prandaj tregojua klientëve ato dhe shite lirë.”

Hafsi e shiti mallin me çmimin që përcaktoi Imami, por harroi t'ia tregonte klientit të metat e mallit. Kur Imami e mësoi këtë fakt, e pyeti Hafsin nëse e njihnte klientin apo jo. Hafsi iu përgjigj negativisht pyetjes. Për këtë arsye, Imami, të gjithë shumë prej rreth 30 mijë dërhëmësh të fituar nga malli i shitur, e ndau si lëmoshë dhe, në të njëjtën kohë, i dha fund edhe ortakërisë me Hafsin. (Shehabettin Ahmed bin Haxher el-Hejtemi, Imam Azam'in Menkibeleri, për. Abdulvehhab ÖZTÜRK, Ankara 1978, fq. 82.)

Rrite çmimin!

Një ditë një grua e gjorë i kishte sjellë Ebu Hanifes një rrobë mëndafshi për ta shitur. Imami e pyeti se sa e shiste. Gruaja i tha:

- Njëqind dërhëmë!

Ebu Hanife (r.a.), kundërshtoi dhe i tha:

- Jo, kjo bën më shumë.

Gruaja, që nuk e njihnte dijetarin e madh, u habit. Ajo i shtoi edhe njëqind dërhëmë. Imami përsëri nuk pranoi. Gruaja shtoi edhe njëqind dërhëmë. Pastaj shtoi edhe njëqind dërhëmë të tjerë...

Ebu Hanife përsëri i tha:

- Jo, kjo kushton më shumë edhe se katërqind dërhëmë.

Kur gruaja i dëgjoi këto fjalë, nuk e mbajti dot veten pa i thënë:

- O Imam! A po bëni shaka me mua?

Nisur nga kjo, Imami thirri dikë që merrte vesh nga kjo punë. Personi që erdhi, e caktoi çmimin pesëqind dërhëmë dhe Imami e bleu me këtë çmim. (Ibn Haxher Hejtemi, Hajratu'l-Hisan, fq. 44.)

Nëse devijon imami!..

Një ditë, Ebu Hanife has një fëmijë që po ecte përmes baltës. Duke i buzëqeshur me mëshirë dhe dhembshuri, i tha:

- O bir, ki kujdes se mos rrëshqasësh!

Me sytë që i shndrisnin nga zgjuarsia, fëmija u kthye nga imami dhe i dha këtë përgjigje befasuese:

- O imam! Në fakt, ti duhet të ruhesh se mos rrëshqasësh, sepse nëse rrëshqet një dijetar, do të thotë rrëshqitje e gjithë botës. Nëse rrëzohem unë, është e kollaj, sepse vetëm unë dëmtohem! Por, nëse ju rrëshqet këmba juve, ka për t'u rrëshqitur edhe atyre që vijnë pas jush, të cilët do të rrëzohen, e më pas do të jetë shumë e vështirë t'i ngresh të gjithë në këmbë!..

Imami u prek shumë nga fjalët e fëmijës dhe e përqafoi. Prej asaj dite, ai jepte vendim/fetva për një çështje, vetëm pasi e kishte diskutuar një muaj rresht me nxënësit e tij. Më pas, ai i këshillonte kështu nxënësit e tij:

“Nëse në një çështje ju vjen ndonjë argument më i fuqishëm, mos më pasoni mua në atë çështje. Ky është treguesi i përsosmërisë në Islam! Vetëm kështu mund të kuptohet edhe dashuria, edhe besnikëria që keni ndaj meje!..”

(Ibn-i Abidin, Hashijetu Ibn Abidin, Damask 2000, I, 217-219.)

Besnik ndaj parimeve

Ebu Hanife gjatë gjithë jetës ruajti parimet Islame dhe drejtësinë. Në asnjë mënyrë nuk pranoi të bëhet instrument i pushtetit dhe ofiqeve.

Kalifi Abasid Ebu Xhafer Mansuri, për të përdorur autoritetin shpirtëror dhe shkencor të Ebu Hanifes, i propozoi atij postin e gjykatësit të Bagdatit, që ishte edhe posti më i lartë pas Kalifit. Mirëpo, Ebu Hanife, i cili e dinte mirë se fetvatë e tij do të shtrembëroheshin dhe do të bëheshin mashë e punëve të pista nga ana e drejtuesve në pushtet, e refuzoi këtë propozim. Për shkak se nuk e pranoi këtë propozim, Imami i nderuar ra në burg dhe u torturua. Por Ebu Hanife kurrë nuk hoqi dorë nga drejtësia.

Edhe kur gjendej në burg, në vend që të shqetësohej për gjendjen e vet, shqetësohej për parimet dhe jurisprudencën e lartë Islame.

Ai e kishte llogaritur se një gjendje e tillë do të hapte plagë në zemrën e nënës. Andaj ka thënë:

“Nuk më lëndon vështirësia e burgut. Gjithashtu mund t’u rezistoj edhe kërbaçëve këtu. Por bëni kujdes dhe mos ia tregoni nënës sime këtë gjendje. Brengosjen e saj nuk mund ta duroj kurrë.”

Ndërsa ne meffemi me dukjen ai angazhohet me thelbin

Siç tregohet, një ditë Ibrahim ibn Ed’hemi, po kalonte nga Hazreti Imam Azami. Ata që ndodheshin përreth Ebu Hanifes e shikuan në një formë të çuditshme dhe nënvlerësuese Ibrahim ibn Ed’hemin. Imam Azami (r.a.), e pa këtë situatë dhe i thirri Ibrahim ibn Ed’hemit:

- Urdhëroni efendi! Na nderoni me pjesëmarrjen tuaj në kuvendin tonë!

Ibrahim ibn Ed’hemi dha selam në një mënyrë modeste dhe kaloi.

Ata që gjendeshin aty e pyetën Imam Azamin:

- Në ç’aspekt e meriton ky njeri i mjerë cilësinë efendi dhe fisnikërinë? Si mund t’i thotë “efendi” atij një njeri si ju?

Nisur nga kjo pyetje, Imam Azami dha këtë përgjigje modeste:

“Ai, vazhdimisht është i preokupuar me Allahun, ndërsa ne jemi të preokupuar më tepër me aparencën e çështjeve...” (Huxhviri, Keshfu’l-Mahxhub, fq. 126.)

Çfarë është në favor dhe kundra

Ebu Hanife e përkufizon kështu shkencën e Fikhut:

“Fikhu, është shkenca që studion çfarë është në favor dhe kundra individit.”

Ky përkufizim përfshin imanin, veprat dhe sinqeritetin së bashku.

Kur je vetëm

“Njëzet vjet u ndodha bashkë me Ebu Hanifen. Gjatë kësaj kohe vura re me vëmendje dhe nuk pashë kurrë që të rrinte kokëzbuluar ose të zgjaste këmbët me qëllim çlodhjeje as kur kishte njeri tjetër pranë, as kur ishte vetëm. Njëherë e pyeta:

- Ç'të keqe ka t'i zgjasësh këmbët kur je vetëm?

Më tha:

- Eshhtë më e virtytshme të rrish me edukatë para Zotit!

Intuita

Ebu Hanife (r.a.), pa një të ri që po merrte abdest. Më pas, e korrigjoi në mënyrë të sjellshme për disa gabime gjatë abdesit:

- Bir! Mos e bëj këtë e këtë gabim!

I riu e pyeti i mahnitur:

- O Imam! Nga e gjete që bëj këto gabime? Ebu Hanife i tha:

- Nga uji që derdhet prej gjymtyrëve të tua!

Imam Azami, sipas transmetimeve, ka shkuar dyzet apo pesëdhjetepesë herë në haxh përgjatë jetës së tij. Ai e kalonte pothuajse të gjithë natën duke bërë ibadet. Kishte një mallëngjim të madh edhe në lidhje me çështjen e leximit të Kuranit Fisnik.

Dijetar i përkushtuar ndaj adhurimit

E bënte hatme Kuranin Fisnik në dy rekatë dhe bënte hatme disa herë përgjatë Ramazanit.

Kur lexonte Kuran qante me zë të lartë. Një natë, kur gjatë namazit kishte arritur te ajeti:

“Allahu na ka dhuruar mëshirë dhe na ka ruajtur nga era përcëlluese (e Zjarrit).” (Tur, 27.), kishte ndjerë keqardhje dhe e kishte përsëritur këtë ajet duke qarë me ngashërim derisa myezini kishte thirrur ezanin e mëngjesit.

Edhe një natë tjetër, e kishte gdhirë në namaz duke e përsëritur në të njëjtën mënyrë ajetin:

“Madje, Ora (e Kiametit) do të jetë takimi i tyre dhe Ora do të jetë më e tmerrshme dhe më e hidhët.” (Kamer, 46.)

Ebu Hanife (r.a.), e konsideronte domosdoshmëri përgjegjësinë. A thoshte:

“Dijetari e ka të nevojshme që ta ngarkojë veten me përgjegjësi më shumë sesa u thotë njerëzve.”

Kështu;

Edhe pse gjendej nën diellin përvëlues, nuk hyri nën hijen e murit të një personi që i kishte borxh atij. Ai e konsideronte si një lloj kamate përfitimin nga muri i shtëpisë së borxhliut. Ndërkohë, një veprim të tillë nuk e konsideronte vaxhib për sa i përkiste jurisprudencës.

Përsëri;

Kur dëgjoji se një dele e vjedhur ishte përzier me delet e Kufes, nuk hëngri mish deleje për shtatë vjet radhazi aq sa është jeta e një deleje.

Ai, këtë përpikëri e vazhdoi edhe me testamentin e tij. Andaj e la me testament që të mos varrosej në varrezat Hajzuran, e cila ishte tokë e uzurpuar, por të varrosej në një tokë që ishte hallall.

Takva apo Fetva

Njëherë, kur po pastronte një papastërti shumë të vogël në rrobën e vet, ata që e panë e pyetën:

“O Imam! Kjo njollë e vogël nuk është një papastërti që përbën pengesë për namazin sipas fetvasë që keni dhënë. Përse mundoheni dhe përpiqeni për ta hequr atë?”

Imam Azami u tha:

“Ajo është fetva, ndërsa kjo është tavka (devotshmëri)!..”

E drejta e njeriut

Sipas një transmetimi, Ebu Hanifja i kishte dhënë borxh një zjarrputisti dhe shkoi në shtëpinë e tij për t’ia kërkuar. Tek dera e shtëpisë, iu ndy këmba me diçka të pistë. Kur u përpoq të shkundte këmbën, papastërtia ndoti murin e zjarrputistit. I hutuar, Ebu Hanifja tha me vete:

- Nëse e lë kështu, do bëhem shkaktar që muri i zjarrputistit të duket i shëmtuar. Por nëse mundohem ta pastroj, kam frikë se do të prishet suvaja e murit!

Ndërkohë, i ra derës, të cilën e hapi një shërbëtores.

- I thuaj pronarit tënd se Ebu Hanifja por pret tek dera! -Tha ai.

Pas kësaj, zjarrputisti doli tek dera. Duke menduar se Ebu Hanifja do të kërkonte borxhin, filloi t’i kërkojë të falur.

- Kjo nuk është e rëndësishme tani! – Ia preu Ebu Hanifja, dhe i tregoi për murin.

- Si mund ta pastroj këtë mur? – Tha Ebu Hanifja.

Atë moment, zjarrputisti u prek aq shumë nga kjo ndershmëri me të cilën u përball, saqë tha:

“Unë po filloj më parë të pastroj veten time!”, dhe më pas pranoi Islamin.
(shih. Razi, Tefsir-i Kebir, I, 192.)

E drejta e fqinjët

Në kohën e tij, Ebu Hanife kishte komshi një djalë të ri pijanec, i cili pinte nga mëngjesi deri në darkë. Ndërsa natën nuk rrinte rehat, por i shqetësonte njerëzit duke thirrur, e duke sharë me fjalor të pistë.

Një natë, ky i ri nuk u dëgjua fare. Për këtë arsye, Ebu Hanife u interesua nëse i kishte ndodhur ndonjë gjë të riut. Shokët e tij i thanë se ishte grindur për shkak të pijes dhe e kishin futur në burg. Ebu Hanifa u mërzi shumë për këtë. Prandaj shkoi në burg dhe iu lut autoriteteve që ta lironin. Mirëpo, nëpunësit i thanë se ai mund të lirohej vetëm me garanci. Për rrjedhojë, Ebu Hanife i doli garant dhe e shpëtoi nga burgu.

Kur mësoi këtë, i riu shkoi menjëherë tek Ebu Hanife dhe derdhi lot pendese, duke i thënë se; tashmë kishte hequr dorë nga pija. Më pas, ai i dha fjalën që këtej e tutje do të bëhej një fqinj dhe student i denjë për të. Ebu Hanife, e pa të riun me dhembshuri, dhe me keqardhje i tha; “Djalosh, në fakt ne të kemi lënë në humbje, sepse nuk u përpoqëm të vinim tek ti. Prandaj, je ti që duhet të na e bësh hallall!”

Zgjuarsi gjeniale

Pasi Imam Azami (r.a.), refuzoi të pranonte ofertën e Kalifit për gjykatës, herën e parë kalifi Ebu Xhafer Mansuri insistoi përsëri, por me gjithë këmbënguljet e tij, Ebu Hanife i tha:

“Unë nuk mund të bëhem gjykatës i yti.”

Ebu Xhafer Mansuri i tha:

“Do të bëhesh!..”

Ebu Hanife përsëri i tha:

“Nuk mund të bëhem!”

Ebu Xhafer Mansuri këtë herë e akuzoi duke i thënë:

“Ti po gënjen!” Atëherë Ebu Hanife (r.a.), i dha këtë përgjigje:

“Nëse më beson kur të them se nuk mund të bëhem, atëherë dije se nuk mund të bëhem. Nëse nuk më beson, domethënë nëse unë gënjej, atëherë nuk mund të bëhet gjykatës një njeri që gënjen. Përfundimisht, në të dyja situatat nuk mund të bëhem gjykatës. Ndërsa alternativë të tretë nuk ka.”

Këshilla nxënësve

“Respektoji të gjithë sipas gradës. Nderoju njerëzit e ndershëm. Vlerësoji njerëzit e dijes. Shfaq respekt ndaj mësuesve. Bëj shaka të këndshme me të rinjtë. Takohu nga afër me njerëzit e thjeshtë. Shfaq sjellje të mirë ndaj mëkatarëve. Krijë shoqëri me njerëz të dobishëm.”

“Mos shfaq indiferencë ndaj drejtuesve. Mos përçmo askënd. Mos shfaq mangësi në burrëri dhe mos ia trego sekretin askujt. Mos i beso miqësisë së askujt pa e provuar. Mos u bëj mik me njerëz të poshtër dhe koprracë. Mos u merr me diçka që nuk të pëlqen.”

“Mos qëndro me të pasionuarit ndaj dëfrimit. Kalo mirë me ta dhe jë i durueshëm. Jë i moralshëm dhe zemërgjerë.”

“Rrobat e tua le të jenë të reja dhe të pastra si zemra jote. Kali yt le të jetë i mirë. Përdor aroma të mira...”

“Jë shumë bujar në dhënien e ushqimit dhe ushqejë të gjithë. Dije se njeriu koprrac dhe dorështrënguar kurrë nuk mund të dalë në krye dhe nuk mund të bëhet zotëri.”

“Vizitoji edhe ata që të vizitojnë, edhe ata që nuk të vizitojnë.

“Ti bëju mirë të gjithëve edhe nëse ata të bëjnë mirë apo keq; gjithmonë bëj mirë! Fal dhe mbylli sytë ndaj disa gjërave.”

“Lëre atë gjë që të mundon dhe përpiqu t’i përmbahesh së vërtetës.”

“Mos u propozo njerëzve diçka me të cilën nuk janë mësuar! Pëlqeje edhe ti atë gjë që e pëlqejnë ata. Gjithmonë ki qëllim të mirë ndaj tyre dhe ji i drejtë. Mendjemadhësinë lëre në një anë. Mos mashtro edhe nëse të mashtrojnë. Edhe nëse ata të tradhtojnë, ti prapë se prapë mbaje amanetin. Gjithmonë ji besnik!

Kapu fort pas devotshmërisë!”

Gjeni i pëtmassave botërore

Mendimtari i mirënjohur i konvertuar në mysliman Roger Garaudy kishte ardhur në Stamboll për një konferencë në Pallatin Jëlldëz. Gjatë konferencës evidentoi një të vërtetë shumë interesante:

“Ju jeni të shëndetshëm, por mendoni se jeni të sëmurë dhe imitoni një Perëndim të sëmurë. Si mundet një njeri i shëndetshëm të shkojë pas një të sëmuri!

Ju, për fat të keq i nuk e njihni si duhet kolosin e madh Ebu Hanifen.

Unë po ua mësoj të tjerëve drejtësinë e Ebu Hanifes edhe pse sapo kam përqafuar Islamin...

Vizita e vendeve të shenjta

Në kohën tonë, disa njerëz kritikojnë shkuarjen në Haxh dhe Umre më shumë se një herë. Thonë se do të ishte më mirë t’i shpenzonit paratë për barmirësi se sa të shkoni më shumë se njëherë atje.

Mirëpo, siç e shohim në jetën e Ebu Hanifes dhe shumë njerëz të drejtë, ata kanë qenë shumë herë në vendet e shenjta.

Njeriu ka nevojë të shkojë herë pas herë në ato vende për të rifreskuar zemrën dhe pastruar shpirtin.

Ata që shkojnë në Haxh dhe Umre mund të përqendrohen në adhurimin atje shumë më tepër, të lexojnë Kuran më shumë dhe të qëndrojnë në një klimë shpirtërore larg ekspozimeve negative dhe angazhimeve materiale.

Megjithatë;

Haxh-i mebrur është i rëndësishëm. Haxhi kërkon kujdes të madh dhe veçanërisht paratë për të shkruar atje duhet të jenë hallall. E rëndësishme është që haxhi të jetë i pranuar.

FJALË TË URTA
NGA IMAM SHAFIU

*“Nëse ti nuk e angazhon
veten me të drejtën,
do të pushtojë e shtrembra!”*

Fjalë qetësuese

“Gjallëria e tokës vjen përmes shiut të lehtë plot begati. Ndërsa vitaliteti i egos qëndron në promovimin e kërkesave shpirtërore. Kurse frymëzimi dhe zgjimi i zemrës qëndron tek urtësia.”

Në një vend ku të tërheq biseda, përpiqu të heshtësh. Mos harro se shumë pak njerëz janë penduar që kanë heshtur, ndërkohë ka shumë njerëz që janë penduar që kanë folur.

Ruaje gjuhën o njeri mos të kafshoi, sepse ajo është si një gjarpër!

Njerëzit e mençur

Robërit e mençur të Allahut janë ata që nuk mashtrohen nga dëshirat dhe pasionet mesquine të kësaj bote. Nga ana tjetër, ata frikësohen nga sprovat e kësaj bote dhe të botës tjetër. Prej kësaj bote, nxjerrin mësim dhe janë të vetëdijshëm për përkohshmërinë e saj.

Miqtë e Zotit e konsiderojnë këtë botë si një det. Ndërsa veprat e mira i konsiderojnë si anije mbi të, me të cilën (do të kalonin në botën tjetër).

Atë, që mendja e ndalon nga çdo lloj gjëje të keqe, të shëmtuar dhe të turpshme, në të vërtetë ai është njeri i mençur.

Mblidh atë që është e përherëshme

“O dynja dhe ti që pandeh se fiton nder me stolitë e saj!

Vdekja do t’i vijë edhe ndërtesës, edhe ndërtuesit...

Kush e sheh dinjitetin e tij tek dynjaja dhe stolitë e saja, ta dijë se dinjiteti i tij është shumë i pakët, i dënuar të zhduket dhe i përkohshëm...

Dije se thesaret e dynjasë janë prej ari. Por, ti mblidh thesaret prej besimit, punëve të mira dhe bamirësive!..”

“Kush thotë se mund të mbledhë në një vend edhe dashurinë për dynjanë, edhe dashurinë për Allahun, veçse ka gënjyer!”

“Siç i tradhton mirazhi shikuesit dhe ua çon dëm shpresën atyre që shpresojnë te ai, edhe shpresat, dëshirat dhe pasionet egoiste ndaj kësaj bote i kanë shkatërruar shumë njerëz.”

Nuk është veprim me mend që karvanët të ndërtojnë shtëpi gjatë udhëtimit.

Ai që dëshiron të arrijë në destinacion nuk fle në stacion.

Kujdes miqësinë

“Qëndrimi me njerëzit e dhënë pas kësaj bote, e sëmure njeriun e shëndetshëm!

“Nëse një njeri, në mënyrë të vetëdijshme bën miq njerëz të pandërgjegjshëm dhe të paskrupullt, konsiderohet ortak me ata në çdo sjellje të keqe sado që në pamje duket sikur ka moral të lartë.”

Është turp qëndrimi me njerëz të ulët që nuk e kanë frikë Allahun.

“Njeriu më mizor, është ai që kur ngrihet në pozita, bëhet i vrazhdë me të afërmit e tij, nuk i njeh miqtë e tij dhe tregohet arrogant ndaj njerëzve të virtytshëm.”

“Njerëzit e ndërgjegjshëm dhe me moral të lartë nuk mund të qëndrojnë me njerëz që kanë moral të ulët.”

“Nuk ka gëzim më të madh se biseda me vëllezërit dhe fatkeqësi më të madhe se ndarja prej tyre.”

“Mik i sinqertë është ai që e ndan pikëllimin dhe gëzimin me shokun e vet.”

Miqësia duhet të jetë e sinqertë

“Të mos kesh asnjë dyshim se; ai që të lavdëron për një të mirë që nuk e ke, kur të zemërohet me ty do të të akuzojë për një të keqe që nuk e ke!”

“Nuk mund të jetë miku yt personi me të cilin je i detyruar të sillesh mirë, në mënyrë që të mos i prishësh marrëdhëniet me të.”

“Është e pamundur t’i kënaqësh të gjithë njerëzit. Prandaj përpiku të rregullosh lidhjen tënde me Allahun. Pasi ta realizosh këtë, për të tjerat mos u merakos shumë!”

Urrejti është dëshpërim

Njeriu më i dëshpëruar është ai që mban në zemër urrejtje dhe smirë.

Armiqësia ndaj njerëzve është një e keqe e madhe për ahiretin.

Pa fyer

Këshilla e vërtetë është nëse e këshillon vëllain pa praninë e njerëzve dhe me një gjuhë të sinqertë e të ëmbël. Nëse flet pa kujdes në prani të të gjithëve, e shkatërron atë ose e bën të paturpshëm.

Peshorja e mësuesit

Ai që i mëson dituri dikujt që nuk e njeh veten, ka dëmtuar të drejtën e dijes. Ndërsa ai që e fsheh dijen prej atij që e meriton, ka bërë padrejtësi.

Modestia

“Njerëzit më të vlerësuar dhe të vyer janë ata që nuk shohin ndonjë vlerë te vetja e tyre. Njerëzit më të virtytshëm janë ata që jetojnë me modesti.”

“Modestia është prej moralit të njerëzve bujarë dhe fisnikë. Ndërsa mendjemadhësia është natyrë e njerëzve të mjerë.”

Modestia lind dashurinë, ndërsa të mjaftuarit me atë që ka dhënë Zoti lind rehatinë dhe prehjen shpirtërore...

Devotshmëria

Nderi dhe dinjiteti i njeriut gjenden te devotshmëria. Ai që nuk e arrin devotshmërinë nuk ka asnjë lloj dinjiteti.

Ata që kanë dëshira egoiste të forta, le ta eliminojnë mëkatën duke iu përkushtuar ibadetit.

Një njeri që nuk është i ndershëm, e ka dobësuar dinjitetin njerëzor.

Vlera e atij, dëshira e vetme e të cilit është ajo që do të hyjë në stomakun e tij, është e njëjtë me atë që del prej tij!

Zbukurimi i dijetarëve është devotshmëria.

Stolia e tyre është morali.

Bukuria e tyre është bujaria e sinqertë.

Veprat më të vështira janë:

- Bujaria kur je i varfër.
- Të thuash të vërtetën gjithmonë.
- Të ruash devotshmërinë kur je vetëm.

Të mos mjaftohesh me veprat

Nëse i druhash vetëpëlqimit, mburrjes dhe kaplimit nga mendjemadhësia në lidhje me veprat, për të eliminuar këtë rrezik:

- Reflekto mbi dashurinë e Allahut me të Cilin dëshiron të bëhesh mik.
- Mendo çfarë dëshiron të arrish me këto vepra,
- Mendo prej cilit dënim frikësohesh më shumë,
- Mendo për cilat mirësi falënderon,
- Dhe prej cilave sprovat nxjerr mësim.

Nëse reflekton siç duhet, vetëm në njërin prej këtyre, vepra jote do të të duket e pakët.

Pesë cilësi

Mirësia e kësaj bote dhe e botës së përtejme gjendet në pesë cilësi:

1. Zemra e pasur.
2. Të mos lëndosh asnjë.
3. Fitimi hallall.
4. Të veshësh petkun e devotshmërisë.
5. T'i besosh Allahut në çdo lloj situatë.

Njeriu në këtë botë e arrin përsosmërinë vetëm me katër gjëra:

1. Dijanet / Fe.
2. Emanet / Besnikëri.
3. Sijanet / Mbrojtje e çdo gjëje që duhet mbrojtur.
4. Rezanet / Dinjitet.

Drejtimi

Drejtimi ka pesë elementë të rëndësishme:

1. Fjala e drejtë.
2. Mbajtja e sekretit.
3. Respektimi i marrëveshjes.
4. Të filluarit me këshillë.
5. Mbajtja e premtimit.

Pa zgjidhje

Për dy çështje mjeku nuk mund të bëjë asgjë:
Budallallëku dhe pleqëria...

“Ai që i fsheh tri gjëra prej tre njerëzve, i bën padrejtësi vetes:

- Sëmundjen nga mjeku,
- Nevojën nga miku,
- Këshillën nga drejtuesi...

Bujaria

Humanizmi, domethënë zekati i të qenët njeri do të thotë që gjithmonë të bëhesh shkak për mirësi dhe për t'u plotësuar nevojat njerëzve.

“Humanizmi qëndron mbi katër shtylla:

1. Morali i lartë.
2. Bujaria.
3. Modestia.
4. Falënderimi ndaj Zotit.

Mos u bë dembel

Gjithmonë shërbe dhe puno, sepse kënaqësia e vërtetë e jetës gjendet në një lodhje që s'ka aspak bezdi.

Një njeri që nuk përjeton vuajtje në rrugën e diturisë dhe nuk provon dhimbjen e saj, do të përpëlitet gjithë jetën në injorancë.

Ai që e humbet mundësinë e nxënies së dijes në rini është i vdekur. Andaj thirrni katër tekbire për të!

Pasha Allahun, vitaliteti i një të riu arrihet me dijen dhe devotshmërinë. Nëse nuk ekzistojnë këto të dyja, ekzistenca e tij nuk ka asnjë dobi!

“Dija është një pre, ndërsa shkrimi është laku i saj... Dijet që i ke gjuajtur, lidhi me fill të fortë...”

Të kapësh një sorkadhe dha ta lësh atë të lirë midis grabitqarëve të tjerë është marrëzi.

Dijetai i vërtetë

Baza e diturisë është qëndrueshmëria, ndërsa fryti i saj është mirëqenia..

Baza e “verasë”, (domethënë e largimit nga gjërat e dyshimta), është të mjaftuarit me ato që ka dhënë Zoti, ndërsa fryti i saj është rehatia dhe prehja shpirtërore...

Baza e durimit është pranimi, ndërsa fryti i tij është arritja e fitores.

Baza e punës është mbështetja e Allahu, ndërsa fryti i saj është arritja e suksesit...

Ndërsa qëllimi i çdo gjëje është drejtësia, drejtësia, drejtësia...

Dituri.. Dituri..

Kush dëshiron këtë botë le të kapet pas diturisë.

Kush dëshiron ahiretin edhe ai le të kapet pas diturisë.

“O vëlla! Dijen mund ta arrish vetëm me këto gjashtë gjëra: Zgjuarsia, vendosmëria, puna, mundësia ekonomike, qëndrimi me mësuesin dhe jeta e gjatë...”

Sa shumë do desha që njerëzit ta mësonin këtë dije, dhe të mos më atribuonin mua asgjë prej saj, e as të më lavdëronin. Kështu, do ta merrja edhe unë shpërblimin dhe sevapin e saj.

“Mos qëndro në një vend ku nuk gjendet një dijetar për të të mësuar fenë dhe një mjek për të të shëruar kur të sëmuresh!”

“Dija nuk është ajo që ka mësuar përmendësh dijetari, por ajo prej të cilës ka dobi (shpirtërisht).” (Divanu’l-Imam esh-Shafii, Abdurrahman el-Mustavi; Hilmizade Ibrahim Rifat, Meshahir-i As’hab-i Gyzin ve Teraxhim-i Ahval-i Fukaha, fq. 131, 134, 137.)

Nëse dija nuk ia shton të riut udhëzimin në zemër, ndjekjen e rrugës së drejtë përgjatë jetës dhe moralin e lartë, njoftojeni atë se Allahu i ka zbritur një ndëshkim aq sa ai i atyre që adhurojnë idhujt.

Konflikti në dije i ngurtëson zemrat dhe u hap rrugë urrejtjeve të fshehta.

Nuk ka mirësi në diturinë që sjell mendjemadhësi dhe mburrje.

Natën

Virtytet e larta arrihen sipas përpjekjeve të bëra.

Ai që kërkon arritje të larta, i kalon netët pa gjumë.

Kushdo që shpreson të lartësohet pa u përpjekur, ai njeri është duke e çuar jetën dëm pas diçkaje të pamundur. Dëshiron edhe sukses edhe gjumë!? Kjo është thjeshtë e pamundur.

Ndërkohë ai që kërkon perla, zhytet në det, jo në gjumë.

Vlera e lartë është e lidhur ngushtë me përpjekjen e madhe. Ndërsa arritja e njeriut gjendet në netët pa gjumë...

O Zot! Për hatrin Tënd e kam lënë gjumin natën, o Zot i plotfuqishëm!..
Më jep sukses në marrjen e dijes dhe me lartëso në gradat më të larta!..

Kriter është Pejgamberi (a.s.)

Nëse gjendet ndonjë hadith që është në kundërshtim me mendimet e mia dhe që transmetohet në mënyrë të saktë nga Pejgamberi (a.s.), dijeni se hadithi është më lart se mendimi im. Në këtë situatë mos e ndiqni mendimin tim!

Kur dikush e pyeti Imam Shafiun (r.a.):

“A punon me këtë hadith?” Imami i madh i dha këtë përgjigje:

“Si mund të dëgjoj një hadith të Dërguarit të Allahut dhe të mos punoj me të?! Mos vallë më ke parë duke dalë nga kisha me kryq të lidhur në brez?” (Ebu Nuajm, Hilyetu'l-Evlija, IX, 106.)

Imam Shafiu (r.a.), u trondit kur u pyet nëse kishte punuar apo jo me hadithet që kishte transmetuar dhe tha:

“More njeri! A më mban toka dhe a mund të qëndroj nën këtë qiell nëse transmetoj hadith nga Resulullahu dhe nuk gjykoj me të siç duhet? Sigurisht që punoj me to! Çdo sunet i tij për mua është një kënaqësi e papërshkrueshme dhe është shumë i shtrenjtë!” (Bejhaki, Menakibu'sh-Shafii, I, 475.)

Nuk e besoj atë që nuk ndjek Rrugën e Profeti (a.s.) dhe shokëve të tij edhe sikur të fluturojë në ajër.

FJALË TË URTA NGA IMAM MALIKU

*“Ndjekja e traditës profetike
është si anija e Nuhut (a.s.).
Kush hipën në të shpëton.
Kush rri jashtë saj mbytet.”*

Nja baba i devotshëm

Sa herë që unë mësoja përmendësh një hadith, babai më jepte një dhuratë. Por erdhi një kohë që edhe nëse babai im nuk më jepte dhuratë, mësimi përmendësh i haditheve u kthye në kënaqësi për mua.

Fëmijët që edukoi

Imam Maliku kishte një vajzë të vogël. Ai ia kishte mësuar asaj përmendsh librin e hadithit, të titulluar “Muvata”. Kur nxënësit e imam Malikut e lexonin këtë libër para tij, ajo rrinte pas derës dhe i dëgjonte. Nëse ai që lexonte bënte ndonjë gabim, ajo trokiste në derë dhe i ati e kuptonte se nxënësi kishte gabuar dhe i kërkonte ta përsëriste edhe një herë hadithin. (Ibn Ferhun, Dibaxhu'l-Medhi'heb, f. 7.)

Frikësohu nga ajo ditë!

“Omeri (r.a.), bëri dhjetë herë haxh. Me sa di unë në një haxh harxhonte vetëm 12 dinarë. Nuk bunte në tendë, por në hijen e pemës. Mataranë e qumështit e mbante të varur në qafë. Shëtiste nëpër tregje dhe i pyeste si e kishin gjendjen. Siç edhe dihet, kur u plagos, sahabët e nderuar i erdhën pranë dhe e lavdëruan. Kurse Omeri (r.a.), u tha atyre:

Është mashtruar ai që plekset pas këtyre fjalëve. Sikur të kisha flori sa e gjithë bota, do t'i jepja të gjithë për të shpëtuar nga frika e ditës së mahsherit!

Dhe ky ishte Omeri (r.a.), që çdo punë e bënte me saktësi dhe drejtësi. Pati sukses në çdo gjë dhe i Dërguari i Allahut (a.s.), e pati përgëzuar atë me xhenet. Por, pavarësisht kësaj ai përsëri ishte i frikësuar dhe përpiqej sa mundej

që t'i administronte sa më mirë punët e myslimanëve që kishte marrë përsipër. Kur edhe ai mendonte kështu, do të thotë se gjendja e të tjerëve lë shumë për t'u diskutuar.

Prandaj bëj vepra që të afrojnë te Allahu, në mënyrë që ato të të shpëtojnë nesër. Ki frikë nga ajo ditë e tmerrshme ku nuk do të të shpëtojë gjë tjetër, përveç veprave të tua! Merr shembull nga të mirët e njerëzve të mëparshëm. Kapu pas devotshmërisë! Çfarëdo pune që të bësh, merr si udhëzues devotshmërinë. Mbaj gjithmonë parasysh këto që të kam shkruar! Bëja detyrë vetes që t'i zbatosh ato, t'i përvetësosh dhe të veprësh në bazë të tyre! Lus Allahun të na ndihmojë, të na udhëzojë dhe të na drejtojë në rrugën e duhur!" (Kadi Ijaz, Tertibu'l-Medarik, Daru kutubi Misrije, fq. 271.)

Kush nuk bën për vete

Nëse njeriu nuk i bën mirësi vetes, edhe njerëzit nuk i bëjnë mirësi atij.

Ai që nuk i bën dobi vetes, nuk mund t'u bëjë dobi të tjerëve.

Ai që hyn në xhami dhe ka në zemër shenjë të hipokrizisë, i ngjan harabelit në kafaz. Sapo të hapet dera e kafazit, menjëherë fluturon dhe arratiset.

Nëse dikush fillon ta lavdërojë veten, i bie vlera.

Për respekt

Tregon Abdullah ibn Mubareku (r.a.):

“Isha pranë Imam Malikut. Ai po na transmetonte hadithet fisnike të të Dërguarit të Allahut (a.s.). Përgjatë kësaj kohe, atij i ndodhi diçka. Nga fytyra dukej se po ndjente dhimbje. Ngjyra i ndryshonte dhe fytyra i zverdhej, por prapë se prapë nuk e ndërpriste transmetimin e haditheve fisnike të të Dërguarit të Allahut (a.s.). Kur mbaroi mësimi dhe njerëzit u shpërndanë, e pyeta:

“O Imam! Sot të pashë në një gjendje pak si të çuditshme?”

Ai mu përgjigj:

“Po! Përgjatë mësimit erdhi një akrep dhe më pickoi disa herë. Çdo herë që më pickoi bëra durim. Këtë durim e shfaqta vetëm për shkak të respektit të madh që kam ndaj Resulullahut (a.s.).” (Munavi, III, 333; Sujuti, Miftahu'l-Xhennet, fq. 52.)

Edukatë e jashtëzakonshme

Imam Maliku, për shkak të respektit të madh që buronte nga dashuria dhe sinqeriteti ndaj Pejgamberit (a.s.), nuk hipte në kafshë brenda kufijve të Medinës, duke u shprehur:

“Nuk mund ta dijë se ku ka shkelur i Dërguari i Allahut.” Kur kishte nevojë për të marrë abdest, dilte jashtë Medinës.

Dituria

Ai që dëshiron të marrë dije, duhet të ketë dinjitet dhe t'i frikësohet Allahut.

Ata që marrin dije duhet të kenë dinjitet, të jenë seriozë dhe të shkojnë në rrugën e paraardhësve.

Dijetarët duhet të qëndrojnë larg shakasë, sidomos përgjatë diskutimeve shkencore.

Të mos qeshësh me zë të lartë, por vetëm të buzëqeshësh, është prej edukatës që dijetari duhet ta posedojë.

Një nxënës i tij thotë:

Kur Imam Maliku qëndronte me ne, sillej sikur të ishte një prej nesh. Ai merrte pjesë në një formë krejt të thjeshtë në bisedat tona. Por kur fillonte të fliste dhe të shpjegonte hadithet fisnike, fjalët e tij mbartnin shumë madhësi. Sikur ai nuk na njihte ne dhe ne nuk e njihnim atë.

Mburoja e dijes është thënia “Nuk e di!”

Imami dhe kalifi

Një ditë, kur Imam Maliku (r.a.), ishte duke u dhënë mësim nxënësve të tij në mihrabin e Mesxhidu'n-Nebevi, në xhami hyri kalifi i asaj periudhe, Ebu Xhafer el-Mansuri, i cili bëri disa pyetje. Kështu, ndërmjet tyre filloi një diskutim shkencor. Por, kur Ebu Xhafer el-Mansuri u kaplua nga emocioni i diskutimit dhe e ngriti zërin, Imam Maliku i tha:

“O prijësi i besimtarëve! Mos e ngre zërin këtu, sepse Allahu Teala ka thënë si më poshtë duke i mësuar edukatën një grupi njerëzish:

“Mos e ngrini zërin tuaj mbi zërin e Pejgamberit!” (Huxhurat, 2.)

Ndërsa për një grup tjetër njerëzish ka thënë duke i lavdëruar:

“Ata që e ulin zërin në prani të të Dërguarit të Allahut...” (Huxhurat, 3)

Po ashtu ka thënë duke e qortuar edhe një grup tjetër njerëzish:

“Vërtet, ata që të thërrasin ty (o Muhamed) me zë të lartë nga jashtë dhomave të tua, shumica e tyre nuk marrin vesh.” (Huxhurat, 4)

Shfaqja e respektit ndaj tij edhe pasi ka ndërruar jetë, është njëlloj si shfaqja e respektit ndaj tij kur ishte gjallë.”

Ndiq Sunetin, mos bjer në kurrthe!

Imam Maliku, kur është pyetur:

“Nga ku të hyj në ihram (të bëj nijetin)?”

E ai qe përgjigjur se; vendi më i përshtatshëm ishte vendi ku kishte hyrë edhe vetë Resulallahu (a.s.), vendi Dhulhulejfe. Mirëpo pyetësi, i kishte thënë:

“–Por unë dua të hyj në ihram nga Xhamia e Pejgamberit. Imam Maliku e ndaloi atë. Por, ai këmbëngulte duke thënë:

- Unë dua të hyj në ihram pranë varrit të bekuar, nga xhamia e Pejgamberit.

Atëherë Imam Maliku i kishte dhënë këtë përgjigje të urtë:

“A mund të ketë fitne më të madhe sesa të menduarit që ke arritur në një virtyt më të lartë, të lënë mangut nga Resulallahu (a.s.)? Allahu i Madhëruar ka thënë:

“...Le të frikësohen ata që kundërshtojnë urdhrin e tij, që të mos i arrijë ndonjë sprovë ose që të mos i godasë një denim i dhembshëm.” (Nur, 63.)”

(Shatibi, I'tisam, I, 97.)

FJALË TË URTA
NGA IMAM AHMET IBN HANBELI

*Sinqeriteti është ai që i shpëton
veprat nga humbja.*

Sekreti i begatisë

Për besimtarin pak pasuri është e mjaftueshme.

Kurse për lakmitarin shumë pasuri nuk është e mjaftueshme.

Sepse besimtari kënaqet edhe me pak kurse lakmitari nuk kënaqet kurrë. Besimtari përjeton begatinë e pasurisë që shpenzon për bamirësi.

Kurse lakmitari jeton në frikë dhe trishtim të përhershëm, nuk falënderon dhe nuk gjen qetësi kurrë.

Tevekkul do të thotë t'i dorëzohesh Allahut në të gjitha punët e tua, të pranosh se çdo gjë që të ndodh të vjen prej Tij dhe të durosh.

Për çdo gjë ka fisnikëri. Fisnikëria e zemrës është që të jetë e kënaqur prej Krijuesit dhe ta pranojë kaderin.

Pa dalë ndonjë pengesë

Mirësitë që i konsideroni të vlefshme përpiquni t'i bëni para se t'ju dalë ndonjë pengesë.

Ushqimin duhet ta hamë me kënaqësi me vëllezërit në fe, me bujari me të varfrit dhe me dinjitet me njerëzit e tjerë.

Bashkë me...

Nuk ka gjë më të dobishme për njeriun më shumë sesa të qëndrojnë bashkë me të devotshmit, në mënyrë që ta rregullojnë zemrën dhe të arrijë begatinë e prehjen shpirtërore.

Nga ana tjetër, nuk ka gjë më të dëmshme për njeriun sesa të qëndrojnë me mëkatarët dhe t'i shikojë me dëshirë punët që bëjnë ata." (Të menduarit e njëjtë sjellë në pah bashkimin shpirtëror.)

Nëse një njeri privohet nga një shok i sinqertë, kjo është një humbje e madhe për të.

Ata që kërkojnë shokë pa gabime, mbesin pa shokë.

Një shok që nxehet, preket dhe zemërohet kur nuk ia jep ato që kërkon, nuk është shok i vërtetë.

Nëna që e triti

Kuranin e mësova përmendësh në moshën dhjetë vjeçare.

Nëna më zgjonte para namazit të sabahut. Në ditë të ftohta, më ngrohte ujin e abdestit. Pastaj më vishte rrobat. Më merrte dhe më shoqëronte deri në xhaminë të cilën mësoja. (Ali el-Karni, Durus, XXVI, 4, XLIII, 21.)

Këshilla të afta

Ushqimi yt le të jetë devotshmëria dhe botën tjetër le ta kesh gjithmonë parasysht.

E kalon mirë jetën ai që mendon pozitivisht.

Klasa më idiote e njerëzve janë ata që u pëlqen të lavdërohen nga të tjerët.

Në një kokë që mbart mendjemadhësi, nuk mund të gjeni mendje.

Mëkatet e dobësojnë besimin.

Gënjeshtra e shkatërron besueshmërinë.

Dija është e dobishme për njerëzit aq sa buka dhe uji.

Dija nuk është vetëm transmetim, informacione të thata dhe barrë informacioni i akumuluar në mendje.

Dija është çdo gjë e dobishme dhe me të cilën punohet.

Merita arrihet vetëm me një virtyt, dije dhe urtësi të plotë.

E pyetën Imamin:

Një herë shkon në Kufe, një herë tjetër shkon në Basra! Deri kur do të vazhdosh kështu?”

Me pendë dhe me bojë deri në varr...

Me çfarë zbuten zemrat?

Zemrat zbuten me fitim hallall, biri im!

“Çfarë është asketizmi?”, ai u përgjigj:

“Asketizmi është tre llojesh:

I pari: Asketizmi i popullit të thjeshtë që përbëhet nga lënia e haremeve.

I dyti: Asketizmi i dijetarëve. Ky përbëhet nga largimi prej tepricës së hallalleve. Përdorimi i tyre sa më pak të jetë i mundur, domethënë vetëm sa të kenë nevojë.

I treti: Asketizmi i të urtëve. Ky përbëhet nga lënia e çdo gjëje që të bën të harrosh Allahun Teala.”

Cila është më e virtytshme pasuria apo varfëria? Ai u përgjigj kështu:

“Bëj tregti në pazar dhe mos ua shtri dorën njerëzve. Nuk di se ka virtyt më të madh sesa të mos ua shtrish dorën njerëzve.”

Gjithkush barrën e vet

Një ditë, dijetari i madh i Islamit, Ahmed bin Hanbeli, po kthehej nga pazari me një çantë të rëndë në dorë. Papritmas njëri e pa dijetarin dhe vrapoi drejt tij për ta ndihmuar në mbajtjen e çantës.

Kur dijetari e refuzoi ndihmën e tij, ai u shpreh:

“- Zotëria im, shërbimi ndaj dijetarëve është detyra jonë.”

Ndërsa Ahmet bin Hanbeli ia ktheu me urtësi:

“-Nëse ne do ta konsideronim veten prej të mëdhenjve të cilëve u mbahet çanta, do të binim në mendjemadhësi, e kjo do të përbënte argumentin e të qenit tonë nga të vegjlit. Nëse ju do të na konsideronit ne të mëdhenj, do të bënit një punë të mirë me plot sevape, por kjo do të na zhyste ne në gaflet. E mira e më të mirave është që unë të mos e konsideroj veten të madh dhe barrën time ta mbaj vetë. Tekefundit në mahsher secili ka për të mbajtur barrën e vet, askush nuk ka për t’u ngarkuar me barrën e tjetrit.”

Bindja ndaj Pejgamberit (a.s.)

Dijetari i madh Islam, Ahmed bin Hanbeli (Allahu e mëshiroftë), thotë:

“Studiova Kuranin dhe vura re se bindja ndaj Resulullahut (a.s.), urdhërohet në tridhjetetë vende.” Pastaj, lexoi këtë ajet:

فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

“...Le të frikësohen ata që kundërshtojnë urdhrin e tij, që të mos i godasë ndonjë fitne ose ndonjë dënim i dhembshëm.” (Nur, 63.)

Më pas, e lexon disa herë këtë ajet fisnik dhe thotë:

“Çfarë është kjo fitne që mund t’i godasë? Është idhujtaria dhe mohimi. Atëherë, kjo fitne mund të ndodhë në këtë mënyrë: Kur dikush e refuzon një fjalë të Pejgamberit (a.s.), zemra e tij pëson shtrembërim dhe fillon të rrëshqasë. Më në fund, ajo zemër largohet plotësisht prej udhëzimit dhe e shkatërron të zotin e vet.”

Kur Ahmed bin Hanbeli i mbaroi këto fjalë, filloi të lexojë ajetin:

“Jo, për Zotin tënd, ata nuk do të jenë besimtarë të vërtetë, derisa të të marrin ty për gjyqtar për kundërshtitë mes tyre; e pastaj, të mos ndiejnë kurrfarë dyshimi ndaj gjykimit tënd dhe të të binden ty plotësisht.” (Nisa, 65) (İbn-i Batta el-Ukberi, el-İbanetu’l-Kubrâ, no: 99; İbn-i Tejmijje, es-Sarimu’l-Meslul, Bejrut 1417, I, 59.)

Mbrojta e Sunetit

Një ditë, imam Shafiu më tha:

“Rabi, merre këtë letër, çoja Ahmed b. Hanbelit dhe më sill përgjigje!”

E mora letrën dhe shkova në Bagdat. Në namazin e mëngjesit u takova me Ahmed bin Hanbelin. Namazin e falëm së bashku. Pasi imam Ahmed bin Hanbeli u largua nga mihrabi, duke ia drejtuar letrën i thashë:

“Kjo është letra që ta dërgon nga Egjipti im vëlla imam Shafiu!”

Ai më pyeti: “A e di se për çfarë bën fjalë letra?”

“Jo!” – I thashë unë. Ahmed bin Hanbeli e zgjidhi vulën mbi letër dhe nisi ta lexonte. Menjëherë, sytë iu mbushën me lot. Unë e pyeta:

“O imam, qoftë për mbarë! Ç’skruhet në letër?”

Ai më tha:

“Imam Shafiu e paska parë në ëndërr Profetin (s.a.s), i cili i paska thënë:

“Shkruaj një letër Ahmed bin Hanbelit dhe bëji të fala nga unë. Ai do t’i

nënshtrohet një intrige të madhe dhe do t'i kërkohet të thotë se “Kur’ani është i sajuar nga njerëzit!” Kurrsesi të mos i nënshtrohet kësaj kërkese! Allahu do ta mbajë gjallë e do ta lartësojë emrin e tij gjer në kiamet!”

Unë i thashë:

“O imam! Ç’përgëzim i madh ky për ty!”

Atëherë, imam Ahmed b. Hanbeli, nga gëzimi, e nxori këmishën dhe ma dha mua. Pasi e mora përgjigjen, u ktheva në Egjipt. Letrën ia dhashë imam Shafiut. Imam Shafiut më tha:

“Ne s’duam të të dëshpërojmë duke ta marrë atë këmishë. Por, të paktën, fute atë në ujë dhe na e jep atë ujë neve që edhe ne të bëhemi, kështu, pjesëtarë të begatisë së kësaj këmishë!” (Ibnu’l-Xhevzi, Menakibu’l-Imam Ahmed bin Hanbel, fq. 609-610.)

Respekt

Tregon djali i Ahmed ibn Hanbelit, Abdullahu:

“Babai im merrte një prej fijeve të flokut të Resulullahut (a.s.) dhe e puthte. Unë e kam parë babanë tim ta vendosë fijen e flokut të Resulullahut në sytë e tij. Ai e fuste në ujë fijen e flokut të Resulullahut dhe e pinte atë ujë. Me këtë ujë kërkonte shërim prej Allahut. Një ditë, babai mori tasin e ujit të Resulullahut (a.s.), e lau brenda një kove dhe pastaj piu ujë prej saj.

Gjithashtu, ai pinte ujë Zemzemi për qëllim shërimi. Pastaj fërkonte duart dhe fytyrën me të.” (Dhehebi, Sijeru A’lami’n-Nubela, Bejrut 1986-1988, XI, 212.)

FJALË TË URTA NGA SUFJAN THEURI

*Për ty është më me përfitim
të shkosh në Horasan për të kumtuar fenë,
sesa të qëndrosh në Mekë si banor.*

Fryma e fundit

Të nderuarit Sufjan Theurit i ishte kërrusur beli që në moshë të re dhe atyre që e pyesnin për shkakun, u përgjigjej:

Kisha një mësues prej të cilit merrja dituri. Kur i erdhi momenti i vdekjes, u përpoqa ta nxisja të shqiptonte shehadetin por sado që u mundova ai nuk arriti ta thoshte. Dhe pikërisht kjo ndodhi ma kërrusi belin. (Attar, Tezkire, s. 70, Erkam Yayınları, İstanbul 1984.)

Sa mund të qëndrosh

Puno për dynjanë tënde aq sa do të qëndrosh në dynja dhe puno për Ahi-retin tënd aq sa do të qëndrosh atje!.. (Ebu Nuajm, Hilje, VII, 56.)

Nëse një tellall thërret një grup njerëzish të mbledhur në një vend dhe u thotë:

«Kush mund të deklarojë se sot do të jetojë deri në mbrëmje, le të ngrihet në këmbë!», do të shohim se askush nuk do të ngrihet në këmbë. Por e çuditshmja është se edhe nëse ai u thotë të gjithë njerëzve:

«Kush është përgatitur për vdekjen, të çohet në këmbë!», përsëri nuk do të ngrihet askush!..»

Ki kujdes të drejtën e njeriut

“Të dalësh para Allahut të Madhëruar me shtatëdhjetë gjynahe midis teje dhe Atij, është më e lehtë se të dalësh me një gjynah midis teje dhe robërve.”

Lidhur me këtë shprehje, dijetari i tefsirit, hadithit dhe jurisprudencës Islame, Imam Kurtubiu ka thënë:

“Kjo fjalë është drejtë, sepse Allahu i Madhëruar është zemërgjerë dhe bujar, kurse biri i Ademit është i varfër dhe nevojtar. Atë ditë, njeriu ka nevojë qoftë edhe për një mirësi që të largojë gjynahet që ka mbi supe dhe që të mirat e sevapet t'i peshojnë rëndë në Mizan/peshore.” (Kurtubi, Tedhkire, fq. 726.)

Së pari ushqimin hallall

Feja e personin është në raport të drejtë me ushqimin hallall.

“-Zotëri! A mund të na shpjegoni rëndësinë e faljes së namazit në rreshtin e parë?”

Përgjigja e dhënë vinte theksin në një çështje shumë të rëndësishme:

“Vëllai im! Ti shiko e kujdesu se ku e fiton bukën! Nëse ushqimi që han është hallall, fale namazin në cilin rresht të kesh dëshirë, nuk ka asnjë problem!

Sigurisht falja e namazit në rreshtin e parë ka më shumë dobi, por ajo që ka më rëndësi është falja e namazit me kafshatën hallall në stomak.”

Lotët për hir të Allahut

E qara ndahet në dhjetë grupe: nëntë nga këto janë dyfytyrësi. Vetëm një prej tyre është për hir të Zotit. Dhe, sikur kjo e qarë për hir të Zotit të bëhet një herë në vit, bëhet shkak për shpëtimin e robit nga Xhehenemi.

Nëse nuk ka devotshmëri, dituria nuk ka vlerë

Marrja e dijeve duhet bërë me qëllim për t'u bërë i bindur ndaj Allahut, për t'i zbatuar urdhrat e Tij dhe për t'u frikësuar prej tij. Epërsia e diturisë për sa i përket vlerës dhe virtytit rrjedh ngaqë ajo e bën njeriun zotërues të ndjenjave të larta.

Kushiti i diturisë

Kushiti i parë i domosdoshëm për diturinë është të kërkosh rrugët për ta gjetur atë. Pas gjetjes së dijes dhe përvetësimit të saj, vjen zbatimi i saj në praktikë. Pastaj, heshtja dhe meditimi. Pastaj, vështrimi i gjithësisë për të nxjerrë mësim prej saj!...

Edukata

Kush ka këto tre cilësi nuk mbetet i privuar:

- Edukata e bukur
- Shoqërimi me njerëz me edukatë
- Kujdesi për të mos ofenduar të tjerët.

“Edukata e bukur, shuan zemërimin e Allahut të Madhëruar!”

Të parët tanë, siç mësonin si duhet të sillen, mësonin edhe si duhet pastruar qëllimi.

“Kur dikush bën një gabim dhe ai që pretendon se është vëllai i tij nuk e qorton me butësi, dijeni se dashuria që ka për të nuk është për hir të Allahut. Nëse do të ishte për hir të Allahut, ai do ta qortonte atë që i ngre krye Atij, në një mënyrë që ta kuptonte.”

FJALË TË URTA

NGA SELMAN FARISIU

*Ashtu siç dihet nga të gjithë, Selman Farisiu, (r.a.),
ishte një i huaj që kishte emigruar nga zonat e Persisë.
Mirëpo në saje të edukimit dhe përpjekjes së vazhdueshme të tij u
bë një personalitet aq shembullor dhe i dashur për të gjithë,
si për muhaxhirët, ashtu edhe për ensarët,
të cilët në lidhje me të shpreheshin:*

“Selmani është prej nesh.”

*Meqë ata nuk po merreshin vesh në lidhje me përkatësinë e tij,
atëherë reagoi Resulullahu (a.s.), duke u shprehur:*

“Selmani është prej nesh, prej Ehli Bejtit (familjes) tonë!”

(Ahmed, II, 446-447.)

Guvernatori që mban barië

Kur Selmani (r.a.), ishte guvernatori i Medainit, i erdhi një person i fisit Beni Tejm nga Shami, i cili kishte sjellë edhe një sasi fiqsh. Selmani (r.a.), kishte veshur një rrobë dhe një pelerinë. Personi nga Shami nuk e njohte Selmanin (r.a.) dhe, kur e pa në atë gjendje, i tha:

“Eja mbarte këtë!”

Selmani (r.a.), shkoi dhe e mori ngarkesën në shpinë. Kur populli e pa, e njohën dhe i thanë personit nga Shami:

“Ky njeri që po mbart ngarkesën, është vet guvernatori!”. Pas kësaj, edhe pse personi nga Shami i tha:

“Ju kërkoj ndjesë, sepse nuk ju njoha!”

Selmani (r.a.), i tha:

“S’ka asgjë! Nuk do ta ul ngarkesën nga shpina, derisa ta çoj në shtëpinë tënde.” (Ibn Sa‘d, IV, 88.)

Njohja e vetes

Një ditë, një person fillo të lëvdonte Selman Farisiun (r.a.). Përballë kësaj, Selman Farisiu i tha:

“Nga ana fizike jam i krijuar nga një pikë ujë e pështirë. Pas vdekjes trupi im do të kalbet dhe do të marrë erë të keqe. Pastaj do të kaloj përballë peshores ku do të peshohen veprat e mia. Nëse veprat e mira peshojnë rëndë atëherë unë jam një njeri i vlerësuar dhe i çmuar. Përndryshe unë jam thjesht një fatkeq.” (Hani, el-Hadaik, fq. 295.)

A jam Sahabi?

Njëherë, dy persona shkuan tek sahabi Selman Farisiu (r.a.) dhe pasi e përshëndetën me selam, e pyetën:

“A je prej sahabëve të Profetit (a.s.)?”

“Nuk e di!” - u përgjigj ai.

“Mos vallë kemi ardhur gabim?” - thanë ata duke ngurruar.

Mirëpo, edhe pse ishte përgëzuar nga vetë Profeti (a.s.), me fjalët: “Selmani është prej nesh, prej Ehl-i Bejtit” dhe gëzonte virtyte të larta, ky sahab i bekuar nuk i quante asnjëherë të mjaftueshme përpjekjet e tij fetare dhe, me zemrën që i dridhej midis ndjenjave të “frikës” dhe “shpresës”, ai u shpreh me këto fjalë:

“Po, unë e kam parë të Dërguarin e Allahut (a.s.), dhe jam gjendur në tubimet e tij. Por sahabi i vërtet i të Dërguarit të Allahut, është ai që arrin të hyjë së bashku me të në Xhenet.” (Hejthemi, VIII, 40-41; Dhehebi, Sijer, I, 549.)

Vepra është ajo që e shenjtëton vendin

Njëherë, Ebu Dera, Selaman Farisiut, i cili ndodhej në Medain, i dërgon letër në të cilën i thotë:

“Hajde në vendet e shenjta!

Selman Farisiu i kthen këtë përgjigje:

“Njeriut nuk i jep vlerë vendi, por vepra!” (Muvatta', Vasiyet, 7.)

- Mirësia nuk është n' pasuri dhe fëmijë të shumtë. Por në dinjitet dhe dituri të dobishme.

- Vendi ku banon nuk të jep shpërblim.

- Adhuroje Allahun sikur e shikon Atë dhe konsideroje veten prej të vdekurve. (Ibnu'l-Ethir, Usdu'l-Gabe, II, 510.)

Pak por vazhdimësi

Selman Farisiu i dha këtë këshillë Ebu Derdasë për teprimin në adhurim:

- Ti ke detyrime ndaj Allahut,
- Ti ke detyrime vetes,
- Ti ke detyrime ndaj familjes.

Prandaj duhet t'ia japësh çdokujt të drejtën e vet!

Më vonë, Ebu Derda shkoi te Profeti (a.s.) dhe ia tregoi gjithë ç'kishin ngjarë. Profeti (a.s.), iu përgjigj:

“Selmani ka thënë të drejtën!” (Buhari, Savm, 51; Edeb, 86.)

Të vërteta që të bëjnë të qeshësh dhe të qash

Tri gjëra më bëjnë të qesh dhe tri të tjera më bëjnë të qaj:

Më vjen të qesh për faktin se:

1- Njeriu është i mbushur plot shpresë për këtë botë; por vdekja është në ndjekje të tij.

2- Njeriu bën një jetë indiferente, ndërkohë që çdo gjë që bën regjistrohet.

3- Disa njerëz qeshin pa e ditur nëse janë duke ftuar dënimin e Allahut apo janë duke ftuar dashurinë e tij.

Dhe më vjen të qaj për këto tri gjëra:

1- Nga qëndrimi larg Pejgamberit dhe shokëve të tij dhe nga mungesa e atmosferës shpirtërore të tyre.

2- Situata e frikshme gjatë vdekjes.

3- Dalja para Allahut pa e ditur se ku do jem në Xhenet apo Xhehenem.

(Ebu Nuajm, Hilje, I, 207.)

Dëgjo mjekun

Gjendja e besimtarit në botë është si një i sëmurë që e ka mjekun pranë. Mjeku e di sëmundjen dhe ilaçin që duhet për të. Nëse i sëmuri kërkon të përdorë diçka të dëmshme, mjeku menjëherë e pengon duke i thënë: “Kujdes! Mos e përdor atë, nëse e përdor shkatërro veten!” Në këtë mënyrë, mjeku e mban larg gjërave të dëmshme deri sa të shërohet.

Kështu është edhe gjendja e besimtarit. Ai dëshiron shumë të mira materiale të kësaj bote, por Allahu e mban larg nga këto gjëra deri sa t’i marrë shpirtin dhe ta dërgojë përfundimisht në Xhenet. (Ebu Nuajm, Hilje, I, 206.)

Kritefi i namazit

Namazi është kriter për t’u afruar tek Allahu.

Kush e plotëson këtë kriter do të marrë shpërblimin e plotë.

Kush nuk e plotëson këtë kriter surja Mutaffinë e ka shprehur qartë rrezikun që e pret. (Abdurrezzak, Musannef, II, 372/3750.)

FJALË TË URTA NGA XHAFER SADIKU

*Më i miri prej robërve,
është ai në të cilin janë mbledhur këto pesë cilësi:*

- 1- Gëzohet kur bën mirë.*
- 2- Kërkon falje kur bën gabim (gjynah).*
- 3- Falënderon kur i jepet mirësi.*
- 4- Bën durim kur i bien vështirësi.*
- 5- Fal kur i bëhet padrejtësi.”*

(Ibn-i Shemsu'l-Hilafe, el-adabu'n-Nafia, fq. 14.)

Me këta nuk ka miqësi!

Shmangni miqësinë me pesë lloje njerëzish!

Gënjeshtari: Sepse për sa kohë je me të, je i mashtruar. Ai është si një mirazh. E bën të largët atë që është afër dhe të afërt atë që është larg.

Torollaku: Edhe kur dëshiron të jetë i dobishëm për ty, të dëmton dhe nuk është i vetëdijshëm për këtë.

Koprraci: Ai jua kursen atë që ju nevojitet më shumë.

Frikacaku: Të dorëzon te dikush tjetër dhe ikën në momente të vështira.

Mëkatari: Të shet për hiç gjë. (Gazali, Ihja, II, 172.)

Miqësia realizohet vetëm me kriteret e saj.

Tek kushdo që sheh njëren apo një pjesë prej këtyre cilësive, pranoi si treguesin e miqësisë së vërtetë:

- Kriteri i parë i miqësisë është që: Ai të jetë i sinqertë me ty pa asnjë lloj interesi.

- I dyti: Edhe nëse je në vështirësi, edhe nëse je në mirësi, ta konsiderojë veten njësoj me ty.

- E treta: Të mos ndryshohet nga pasuria dhe pozita.

- E katërta: Të mos ketë zili ndaj teje për asgjë që ka mundësi ta ketë.

- Ndërsa e pesta, i mbledh të gjitha këto cilësi; dhe ajo është që: Të mos të braktisë në raste fatkeqësie. (Safedi, el-Uafi bi'l-Uefeyjat, Bejrut 1420, XI, 100.)

Mbrojtja e vërtetë

“Kërkimi i mbrojtjes prej shejtanit, do të thotë të pastrosësh gojën prej gënjeshtres, përgojimit dhe shpifjeve para se të fillosh leximin e Kur’anit. [Bursevi, Ruhul-Bejan, X, 515, [en-Nahl, 100].]

Plotësohet...

Punët e mira, arrijnë përsosmërinë vetëm me këto tre gjëra:

- 1- Kur të vendoset, të bëhen menjëherë pa u neglizhuar.
  - 2- Kur të bëhen, të konsiderohen të vogla dhe të qëndrohet larg vetëpëlqimit.
  - 3- Të bëhen në mënyrë të fshehtë, me qëllim që të ruhesh nga syfaqësia!”
- [Ebu Nuajm, Hilje, III, 198.]

Mendimi pozitiv

Nëse dëgjon një gjë të pahijshme për vëllain tënd në besim, menjëherë justifikojë deri në shtatëdhjetë herë.

Nëse nuk gjen justifikim atëherë thuaj: “Duhet të ketë një arsye të cilën unë nuk e di” dhe mbylle çështjen. (Hani, el-Hadaik, fq. 132.)

Mos u zemëro nëse të vjen një fjalë e pahijshme nga vëllai yt në besim.

Nëse është me të vërtetë ashtu si ka thënë ai kjo do të jetë si dëmshpërblim për botën tjetër. Pra atë ndëshkim e ke përjetuar në këtë botë.

Nëse nuk është ashtu si ka thënë ai, ti fiton një të mirë në librin e regjistrimit të veprave të mira. (Ebu Nuajm, Hilje, III, 198.)

Në të vërtetë...

I binduri kryeneç, në të vërtetë është kundërshtues i urdhrave hyjnore.

Kundërshtuesi që kërkon falje, në të vërtetë është i bindur. (Attar, Tedhikre, fq. 55.)

Menjëherë falje

Nëse vepron një mëkat menjëherë kërko falje!..

Kurrë mos këmbëngul në mëkat! (Hani, Hadaik, fq. 130)

Kujt i është vështirësuar jeta, menjëherë të kërkojë falje! (Hani, Hadaik, fq. 131)

Fillimisht Pendim

Ibadeti pa pendim është i mangët. Sepse Allahu në ajetin “**ata që pendohen, e adhurojnë Allahu.**” (Teube, 112) e ka përmendur pendimin para adhurimit. (Attar, Tedhkire, fq. 56.)

Nëse refuzohet

Tregon Imam Maliku:

Isha në Haxh me Xhafer Sadikun. Kur erdhi koha për të thënë Telbijet, atij i ndryshoi fytyra dhe filloi të dridhej. I thash:

- Çfarë të ndodhi? Më tha:
- Kur fillova të them Telbijet më kapi kjo gjendje.
- Përse vallë? – E pyeta unë.
- Pata frikë se mos dëgjoj ndonjë fjalë tjetër përveç fjalës “e pranova robi im” (İbnu’l-Xhevzi, et-Tefsira, II, 142.)

Pesë Rabbena

Xhafer Sadiku një ditë tha:

Nëse një person thotë pesë herë “Rabbena” kur përballet me një vështirësi dhe frikë, Allahu i jep siguri dhe i plotëson dëshirën.

Kur e pyetën si është e mundur kjo? Tha:

“Mund të lexoni ajetin 191-194 të sures Ali Imran nëse dëshironi.” (Kurtubi, IV, 318.)

Të vërtetat e fshehura

“Allahu i Madhëruar, ka fshehur tre gjëra, në tre të tjera:

1- Kënaqësinë e Tij, e ka fshehur në bindjen ndaj Tij. Prandaj, në bindjen ndaj Tij, asgjë nuk duhet konsideruar e vogël; mbase kënaqësia e Tij gjendet tek ajo.

2- Zemërimin, e ka fshehur tek gjynahet. Prandaj, asnjë gjynah nuk duhet konsideruar i vogël; mbase zemërimi i Tij gjendet aty.

3- Evlianë, e ka fshehur midis robërve të tij besimtar. Prandaj, mos e përçmoni asnjë prej besimtarëve; mbase ai është prej robërve më të dashur (evliave) të Allahut.”

Më pas, Xhafer-i Sadik (r.alejh), shton:

“Ndërsa pranimin e duasë, e ka fshehur në duatë që i drejtohen Atij. Prandaj, mos e braktisni duanë; se mbase pranimi, është pikërisht në atë dua. (Gazali, Ihja, IV, 49.)

Urdhër Botës

(Krijuesi Fuqiptotë na la të kuptojmë se):

“O botë! Kush më shërben Mua, shërbeji edhe ti atij. Ndërsa kush të shërben ty, bëje shërbëtor tëndin dhe mundoje!” (Ebu Nuajm, Hilje, III, 194.)

Kritetet e fisnikërisë

Gënjeshitari nuk ka fisnikëri.

Smirëziu nuk ka asnjë ditë të mirë.

Koprraci nuk ka miq.

Apatiku nuk ka miqësi.

Imorali nuk ka dinjitet

Hiq dorë nga harami që të jesh një adhures i mirë.

Kënaqu me atë që të ka caktuar Allahu në mënyrë që të jesh një musliman i plotë.

Ashtu si dëshiron të sillen të tjerët me ty ashtu sillu edhe ti me të tjerët në mënyrë që të bëhesh besimtarë i plotë.

Mos qëndro me mëkatarët, sepse të mësojnë sjelljet e këqija. Pejgamberi (a.s.), në një hadith thotë: «**Njeriu është në fenë e shokut të tij. Prandaj secili prej jush le të jetë i kujdesshëm me kë shoqërohet!**» (Ebu Davud, Edeb, 16/4833.)

Për çdo çështje këshillohu me njerëzit e devotshëm.

Edukata e Ehli Bejtit

“Babai më ka edukuar me tri gjëra. Ai më ka thënë:

«Bir! Ai që qëndron me njerëzit e shkujdesur dhe të prishur, nuk është i sigurt. Ai që hyn e del nëpër vende ku bëhet mëkat, mbetet i paragjykuar. Ai që nuk e frenon dot gjuhën, bëhet pishman.»” (Ibn Haxher el-Hejtemi, *ez-Zevaxhir*, I, 28; Hani, *el-Hadaik*, fq. 130-131.)

Nuk ka mirësi prej dembelit. Nuk ka mirësi prej personit që nuk preukopohet për të fituar jetesën me punën e vet. Mirësia është prej atij që punon dhe fiton pasuri duke mos patur nevojë për njerëzit, paguan borxhet dhe viziton të afërmit. (Ibn-i Shemsu'l-Hilafe, *el-Adabu'n-Nafia*, fq. 4.)

Robi më i mirë

Fjala e Allahut: “**O Ju që keni besuar!**” i largon njeriut gjithë lodhjen duke i shndërruar adhurimet në një mundësi qetësie dhe çlodhje. (Bursevi, *Ruhu'l-Bejan*, II, 185 [el-Bakara, 183])

Luftë kundër egos

Kush lufton kundër egos për veten e vet arrin grada të larta.

Kush lufton kundër egos për Allahun fiton dashurinë e Allahut. (Attar, *Tedhkire*, fq. 56.)

E pyetën...

Përse është bërë haram kamata? Tha:

“Është bërë haram në mënyrë që njerëzit mos të privohen në ndihmë dhe bamirësi ndaj njëri-tjetrit.” (Dhehebi, Tarihu'l-İslam, IX, 92.)

Njëherë, Xhafer-i Sadik (r.a), u pyet:

“Çfarë po ndodh me ne, që bëjmë dua, por nuk na pranohet?”

Xhafer-i Sadik (r.alejh), u përgjigj:

“-Sepse ju i luteni një Dikujt që nuk e njihni!” (Kushejri, er-Risale, II, 424-425; Hani, el-Hadaik, fq. 130.)

[Pra ju jeni larg një adhurimi të pranuar, nuk jeni të devotshëm, dhe nuk e përmendi shumë Allahun, nuk e njihni Allahun si duhet. Në një gjendje të tillë si mund të pranohet lutja!]

Këshillë

Namazi është afrim tek Allahu.

Haxhi është xhihad për të pafuqishmin.

Zekati i trupit është agjërimi.

Personi pa vepra është si ai që përpiqet të gjuajë shigjetë pa hark.

Duke dhënë sadaka shtoni pasurinë tuaj dhe bëni të mundur të zbresë mbi ju begatia.

Ruani pasurinë duke dhënë zekatin.

Kush e ekonomizon si duhet pasurinë nuk bëhet i varfër.

Marrja e masave është gjysma e jetës.

Kush nuk tregon durim gjatë fatkeqësive privohet nga shpërblimet.

Allahu e sprovon njeriun sipas durimit dhe i jep rrizk sipas nevojës që ka personi.

Allahu i jep atij që e përdor pasurinë si duhet.

Allahu e privon nga begatia atë që e shpërdoron pasurinë. (Ebu Nuajm, Hilje, III, 194-195; Mizzi, Tehzibu'l-Kemal, V, 89.)

Lutja

O Zot! Më ndero për sa kohë të bindem! O Zot mos më turpëro kur mëkatoj!

O Zot më bëj që pasurinë që më ke dhënë mua t'ia jap atyre që janë të privuar prej saj. (Ebu Nuajm, Hilje, III, 196; Mizzi, Tehzibu'l-Kemal, V, 91.)

Këshillë të birit

Xhafer Sadiku (r.a.), i ka dhënë këto këshilla të urta djalit të tij.

Kush kënaqet me caktimin e Allahut bëhet i pasur dhe kush është lakmitar vdes me zemër të varfër.

Personi që konsideron mëkatin e vet të vogël, mëkatin e tjetrit e konsideron të madh. Kurse kur e konsideron të madh mëkatin e vet, mëkatin e tjetrit e konsideron të vogël.

Biri im! Thuaj të drejtën nëse është në favor apo kundra teje. Nëse vepron kështu do të nderohesh nga gjithë shoqëria.

Lexo librin e Allahut, përhap selamin, urdhëro për mirë dhe ndalo nga e keqja, vizito atë që nuk të vjen, foli atij që nuk të flet!

FJALË TË URTA NGA BEJAZID BISTAMI

*Tasavufi është; Pastrim nga dëshirat egoiste,
kërkim i dashurisë së Allahut.*

*Zbukurim me moral të bukur
dhe qëndrimi në rrugën e drejtë.*

(Shlegi, en-Nur, fq. 138.)

Dashuri e mallë

“Në kohën tonë kishte me mijëra veli. Mirëpo, detyra e prijësit (në rrugën e drejtë) për atë shekull, i ishte besuar një hekurpunuesi me emrin Ebu Hafsi. Për të mësuar më shumë rreth kësaj urtësie, shkova te dyqani i tij. Kur e pashë, vura re se ai ishte shumë i shqetësuar dhe i hidhëruar. E pyeta për arsyen e kësaj dhe ai mu përgjigj me këto fjalë:

“Vallë, a ka dert më të madh se derti im, dhe njeri më me shumë derte se unë? Vallë, si do të jetë gjendja e umetit të Muhamedit (a.s.), në Ditën e Kiametit?”

Më pas filloi të qante dhe më bëri edhe mua të qaja. U bëra kureshtar dhe e pyeta:

“Përse të shqetëson kaq shumë fakti se njerëzit do të dënohen?”

Ebu Hafsi u përgjigj:

“Natyra ime është mbujtur me mëshirë dhe dhembshuri. Nëse i gjithë dënimi që do t’u jepej njerëzve të shkuajdesur do të binte mbi mua dhe ata do të faleshin, unë do të isha tepër i kënaqur prej kësaj dhe derti im do të merrte fund...”

Prej kësaj, kuptova se Ebu Hafsi nuk ishte nga ata që thoshin “unë, unë”, por duke qenë në rrugën e Profetit (a.s.), ishte nga ata që thoshin “umeti, umeti”

Kjo mëshirë dhe dhembshuri ishte bërë tashmë në një pjesë e pandashme e karakterit të tij.

Tasavufi i vërtetë

“Ai që braktis leximin e Kuranit, jetën e zuhdit (jetën modeste), xhematin, xhenazet, të sëmuret, dhe pretendon se është Sufi, në fakt ai është thjesht bidatçi.”
(Bejhaki, Shuab, III, 305; Ibnul Xhevzi, Telbisu iblis, fq. 151.)

Ai që bart mbi supe pikëllimet e të tjerëve, që i zgjidh nevojat e tyre me butësi dhe që zotëron moralin më të bukur, është më afër Krijuesit Fuqiptotë.

Pëmbajtje jo fojmë

Një ditë ndërsa Bistami po ecte në rrugë, i afrohet një djalë dhe i thotë:

“Imzot, sikur të më jepnit një copë nga qyrku juaj dhe ta mbaja me vete për ogur!..”

Bistamiu i jep këtë përgjigje:

“O bir, nëse ti s’je vetë i orientuar në rrugë të drejtë, jo të hysh në qyrkun e Bajezitit, por t’ia rrjepësh lëkurën e të hysh në të, s’të bën dobi!” . (Attar, Tedhkire, fq. 191.)

Mos u mashtroni!

Mos i besoni mrekullisë së një personi të cilin e shihni duke qëndruar këmbëkryq në ajër, por që nuk ruan kufijtë e urdhëresave dhe ndalesave hyjnore, nuk pason Traditën Profetike dhe nuk respekton ligjet hyjnore. (Bejhaki, Shuab, III, 304; Kushejri, Risale, fq. 58.)

Një ditë Bajezid Bistamit i thanë:

“Kemi dëgjuar se ju ecni mbi ujë!” Ai u përgjigj:

“Edhe plehrat mund të notojnë mbi ujë.” I thanë:

“Kemi dëgjuar se fluturoni në ajër!” Ai u përgjigj:

“Edhe zogjtë fluturojnë në ajër.” Përsëri i thanë:

“Kemi dëgjuar se brenda natës shkoni në Qabe!” Bajezidi Bistami u përgjigj:

“Edhe një xhind apo shejtan shkon brenda natës nga India në Demavend.”
Këtë herë e pyetën:

“Atëherë cila është puna e njerëzve të devotshëm?” Ai ua ktheu:

“Të mos e lidhin zemrën me askënd përveç se me Allahun Teala!” (Attar, Tadhkire, fq. 201; Serraxh, fq. 316; Abbas, Ebu Jezid, fq. 98.)

Mos të shkëputet nga vendi vet

Bejazid Bistami gjatë një udhëtimiti, u ndal për të pushuar nën hijen e një peme, hëngri diçka pastaj vazhdoi përsëri udhën. Pas një farë kohe vuri re një milingonë që ishte ngjitur në torbën e ushqimit. U mërzi ngaqë ishte bërë shkaktar që ajo të ndahej nga vendi i saj dhe kështu vendosi të kthehej mbrapsht për ta lënë milingonën në vendin ku kishte ndaluar për të ngrënë.

Më i vështiti për t'u mjekuar

Çdo sëmundje (shpirtërore) e kam mjekuar dhe shëruar, por nuk kam parë gjë më të vështirë se mjekimi i egos sime. Ndërkohë, që për mua nuk kishte gjë më të pavlefshme dhe të lehtë se egoja ime. (Ebu Nuajm, Hilje, X, 36.)

E braktisa neftin...

E ftova neftin tim të udhëtojë drejt takimit me Zotin.

- Nefsi im e refuzoi këtë rrugë të vështirë dhe më shkaktoi probleme.

➤ Kështu, unë, duke mënjanuar të gjitha dëshirat e kësaj bote të nefsit tim, u drejtova kah Allahu i Madhëruar! (Ebu Nuajm, Hilje, X, 36.)

Brendapërbrenda

- Dynjaja, është mashtrim brenda mashtrimit për ata që rendin pas saj.
- Ahireti, është i lumturi brenda lumturisë për njerëzit e tij.
- Kurse dashuria për Allahun, është lumturi prej drite dhe dritë mbi dritë.

(Sehlegi, en-Nur, s. 124; Hani, el-Hadaik, s. 322.)

Çfarë vlere ka kjo botë që të flitet për asketizmin ndaj saj. (Abbas, Ebu Jezid, fq. 90.)

Lum si ata!..

Lum si ai që:

- Ka vetëm një shqetësim.

(Dmth është gjithmonë në gjendjen e dhikrit të Allahut të vetëm).

• Nuk e mban zemrën të zënë me gjërat e pavërteta që i shohin sytë dhe i dëgjojnë veshët.

• Zbulon sekretin e marifetullahut dhe largohet nga çdo gjë që e pengon nga Allahu. (Sehlegi, en-Nur, s. 170; Abbas, Ebu Jezid, s. 73.)

Pak ushqim

«Uria është si reja. Kur njeriu ha pak, në zemrën e tij zbresin shirat e urtësisë.» (Attar, Tezkire, fq. 198; Hani,el-Hadaik, fq. 319.)

Një herë më kaloi ndër mend që t'i kërkoja Zotit që të më shpëtonte nga nevojat e ngrënies dhe pirjes dhe bashkëshortësisë. Pastaj thashë me vete: «- Si mund të jetë e lejuar për mua një kërkesë e tillë?! I Dërguari i Allahut s'ka kërkuar asnjëherë diçka të tillë.» E mendova këtë dhe hoqa dorë.” (Kushejri, Risale, fq. 57; Munavi, Fejzu'l Kadir, VI, 108.)

Gradat e larta

E pyetën si e ke arritur këtë gradë të lartë?

Tha: Me tetë gjëra:

E para: Modestia.

E dyta: Mëshira.

E treta: Altruizmi

E katërta: Bujaria

E pesta: Lutja për të tjerët.

E gjashta: Bamirësia.

E shtata: Përhapja e selamit.

E teta: Falja e atyre që më kanë bërë padrejtësi.

“Nëse Allahu më fal në Ditën e Kiametit dhe më jep të drejtën të ndërmjetësoj, do të ndërmjetësoj fillimisht për ata që më lëndojnë dhe pastaj për ata që më bëjnë mirë.” (Schlegel, en-Nur, s. 88-89; Abbas, Ebu Jezid, s. 97.)

Pyetën

Cila është shenja e njeriut të urtë?

- Vazhdimësia në përmendjen e Allahut,
- Kryerja e detyrave vazhdimisht pa asnjë shenjë lodhje,
- Dhe vetëdija e mbikëqyrjes së vazhdueshme hyjnore. (Beyhaki, Şuab, II, 187)

Cila është rruga për tek Allahu?

- Rruga për tek Ai është mposhtja e egos. (Attâr, Tezkire, s. 199.)

Receta nga Bajezidi

Një person shkoi tek Bajezid Bistami dhe i tha:

“-Më mëso një gjë të tillë që të jetë shkaku i shpëtimit tim!”

Bajezid Bistami i dha atij këto këshilla:

“- Mbaj mend këto dy fjali; do të mjaftojnë si dije:

1. Allahu është më afër teje se damari i qafës, Ai di dhe sheh çdo gjë. (Kështu që ta dish se je gjithmonë nën mbikëqyrjen e kamerave hyjnore!)

2. Allahu nuk ka nevojë për veprat e tua. (Prandaj, përpiqu të bësh vepra të mira me ndjenjën e mirënjohjes dhe vetëdijen se ke nevojë për Të!)

Dhikri i vërtetë

Dhikri nuk vlerësohet nga sasia që bëhet, por sa larg indiferencës dhe me zemër plot entuziazëm bëhet. (Attar, Tedhkire, fq.198.)

Sufiu

“Sufiu është ai që merr në njerën dorë Kuranin dhe në tjetrën Sunetin; me njerin sy sheh Xhenetin dhe me tjetrin Xhehnemin; Dynjanë e vendos poshtë dhe me Ahiretin mbështillet dhe futet në ihram, dhe nga mesi i të dyjave vrapon drejt Zotit të tij duke thënë: Lebejk, Allahumme lebejk! /Urdhëro Allahu im, jam gati t’i dorëzohem urdhrit Tënd!” (Sehlegi, en-Nur, 124; Abbas, Ebu Jezid, fq. 71.)

Elementët e çelësit të Tevhidit

“La ilahe il-lallah” është çelësi i xhenetit.

Normalisht që çdo çelës i ka dhëmbët sipas kyçit të cilin hap ose mbyll.

Në të njëjtën mënyrë edhe Tevhidi ka dhëmbët e vet, pa të cilët dera e xhenetit nuk hapet. Katër janë dhëmbët më të rëndësishëm të Tevhidit:

- Pastrimi nga çdo lloj gënjeshtre, përgojimi dhe thashethemi.
- Pastrimi nga zilia, lakmia, ambicia, dhënia mbas kësaj bote.
- Pastrimi nga çdo lloj hipokrizie dhe servilizmi.
- Një stomak i ushqyer me ushqim hallall dhe i mbrojtur nga ushqimi haram dhe i dyshimtë. (Hani, el-Hadaik, s. 320.)

Këshilla

Këto dhjetë gjëra janë detyrë për besimtarin:

- Kryerja e detyrimeve dhe përpjekja për adhurime suplementare,
- Distancimi nga haramet dhe dyshimet,
- Modestia për hir të Allahut,
- Ndihma për vëllain besimtar,
- Respektimi i drejtësisë dhe mirësjellja ndaj të gjithëve pa asnjë përjashtim,
- Lutja për umetin Islam,
- Kërkimi i dashurisë së Allahut në çdo çështje,
- Braktisja e mllëfit, mendjemadhësisë dhe zemërimit,
- Qëndrimi larg debatit dhe gjërave të rëndomta, kultivimi i edukatës dhe politesës kundër njerëzve,
- Përgatitja për vdekjen.

Këto dhjetë gjëra janë mburojë:

- Ruajta e shikimit,
- Dhikri,
- Vetëkontrolli,
- Veprimi sipas asaj që ke mësuar,
- Ruajta e edukatës,
- Qëndrimi larg gjërave të kota,

- Medimiti dhe reflektimi herë pas here,
- Lufta kundër egos,
- Rritja e përpjekjes në adhurimin ndaj Allahut,
- Ndjekja e traditës profetike në çdo çështje... (Sehlegi, en-Nur, fq. 133-134.)

Ngrije kokën!

Për këdo që kërkon këshilla:

- Shikoni lart në qiell! - tha.

Njeriu ngriti sytë.

Bajazidi pyeti:

– E di kush e krijoi këtë?

Njeriu:

«Po, e di!» -tha ai.

Atëherë Bajazidi e këshilloi:

– «Ai që krijoi këtë qiell madhështor; të shikon kudo që të jesh...

Ruaju prej Tij ashtu siç i ka hije Atij!

Mungesë respekti

• Ata që e kanë arritur kënaqësinë hyjnore, e kanë arritur atë thjesht sepse kanë ruajtur respektin (ligjet e Zotit).

• Ata që mbetën në rrugë, mbetën pas thjesht sepse braktisën respektin.

FJALË TË URTA NGA EBU HASAN HAKANI

Ebu Hasan Hakani ka thënë:

*“Janë dy persona që sjellin përçarje në fe,
gjë të cilën as shejtani nuk e shkakton dot:*

- 1. Dijetari i kapluar nga ambicia për të mirat e kësaj dynjaje.*
- 2. Sufiu i privuar nga dituritë (fetare).”*

Shkurtija me vëllezërit

Nëse në gishtin e njërit prej vëllezërve të mi të fesë që ndodhen midis Turkistanit dhe Shamit ngulet ndonjë gjemb, është njësoj sikur ai gjemb të ngulet në gishtin tim; guri që godet këmbën e tij, ka goditur këmbën time. Dhimbjen e tij e ndjej edhe unë. Nëse ka zemër të hidhëruar, ajo është zemra ime.” (Attar, fq. 604.)

Është prej Tij

Nuk them, se nuk duhet të punosh! Mirëpo, duhet të dish: vallë atë që bën, e bën vetë, apo është dikush tjetër që të shtyn ta bësh. Në fakt, robi bën tregti me kapitalin e Allahut (me jetën dhe mirësitë e panumërta që i ka falur Allahu). Kur ia jep (kthen) këtë kapital Allahut e ikën (vdes), edhe fillimi, edhe fundi, edhe mesi është Vetë Allahu (vetëm Allahu do të mbetet). (Pra) Tregtia jote, sjell fitime në sajë të kapitalit të Tij, jo në sajën tënd! Ai që i atribuon vetes diçka (që i beson shumë adhurimeve që bën) në këtë treg (botë), nuk do të gjejë rrugë për atje (për ta njohur siç duhet Allahun dhe për të arritur tek Ai)” (Attar, fq. 625.)

Vëllazëria

Një dijetar që çohet në mëngjes kërkon shtimin e diturisë, një asket kërkon shtimin e asketizmit kurse Hasan Harakani është i shqetësuar për të mbushur zemrën e vëllait besimtar me gëzim dhe ngazëllim. (Attar, fq.611)

“Një besimtar që e kalon kohën nga mëngjesi deri në mbrëmje pa lënduar një vëlla në fe, është sikur atë ditë ka jetuar me të Dërguarin e Allahut (s.a.s.), deri në mbrëmje. Nëse e lëndon një besimtar, Allahu Teala nuk ia pranon atij adhurimin e asaj dite.” (Attar, fq.628)

O Zot i im! Nëse gjendet një krijesë tjetër e Jotja më e dhimbsur se unë, atëherë mua më vjen turp nga vetja. (Harakani, Nuru'l-Ulum, fq. 247.)

Pa u lodhur

O Zot! Jam rob i Yt, pasues i të Dërguarit Tënd dhe shërbyes i besimtarëve.

Mrekullia më e madhe është t'i shërbesh krijesave të Allahut pa u lodhur.

(Name-i Danishveran-i Nasiri, I, 297.)

Vulosi në mënyrë të tillë që...

Kyçe gjuhën tënde në atë mënyrë që të mos flasë gjëra për të cilat Allahu nuk është i kënaqur!

Kyçe zemrën tënde në atë mënyrë që të mos anojë aty ku Allahu nuk është i kënaqur!”

“Kyçe gojën tënde në atë mënyrë që të mos kalojë asgjë e ndaluar! Po ashtu ruaji edhe gjymtyrët e tjera të trupit tënd që të mos e humbasin sinqeritetin.”

(Attar, fq. 627.)

Katër çështje

“Allahu Teala, i drejtohet robit të Tij në këto katër çështje:

Trup, gjuhë, zemër dhe pasuri. Nuk mjafton që trupin ta vërë në shërbim dhe gjuhën ta përdorë për dhikur! Por duhet të jetë vazhdimisht me Allahun me zemër dhe pasurinë duhet ta shpenzojë bujarisht në rrugën e Tij. Përndryshe, nuk mund të përparojë në rrugën e takimit me Të!” (Attar, fq. 631.)

Çdo pjesë e trupit duhet të jetë në gjendje adhurimi

Një besimtar duhet ta kujtojë Allahun me:

Zemër,

Më gjuhë,

Me sy,

Me dorë, duke bërë bamirësi,

Me këmbë, duke vizituar njerëzit,

Me gjithë qenien e vet, duke i shërbyer njerëzve,

Me mendje, duke medituar,

Me vepra të sinqerta,

Me frikë nga dita e gjykimit. (Harakani, Nuru'l-Ulum, fq. 240.)

Farzet e padukshme

“Ashtu siç janë farz, të detyrueshme namazi dhe agjërimi, në të njëjtën mënyrë është i detyrueshëm edhe eliminimi i mendjemadhësisë, smirës dhe ambicies së tepruar nga zemra. (Attar, fq.629.)

Duhet shuar

Nëse një shkëndijë zjarri bie mbi rrobën tënde, përpiqesh ta shuash menjëherë! Po zjarrin që do të të djegë fenë, pra qëndrimin në zemrën tënde të cilësive të këqija, si mendjemadhësinë, smirën dhe dyfytërsinë, si arrin t'i durosh?!”
(Harakani, Nuru'l-Ulum, fq. 239.)

Dilni të pastër

Allahu ju solli të pastër në këtë botë; prandaj mos dilni të papastër para Tij! (Harakani, Nuru'l-Ulum, fq. 258.)

Dhurata të çmuara

Pas besimit, Allahu nuk i ka dhënë njeriut dhuratë më të çmuar se zemrën e pastër dhe gjuhën e sinqertë. (Attar, fq.628.)

Intuita

Gazneli Mahmudi kishte dëgjuar për famën e të nderuarit Ebu'l-Hasan Harakanit, dhe një ditë, së bashku me njerëzit e tij, shkon për ta vizituar në Harakan.

Kur sulltani erdhi pranë tij, ai nuk tregoi ndonjë interes të veçantë për të, madje nuk u ngrit as në këmbë.

Por, kur Gazneli Mahmudi po bëhej gati të ndahej, Ebu'l Hasani ngrihet në këmbë dhe e përcjell. Sulltani, sapo e pa që shehu u ngrit në këmbë për ta përcjellë, nuk e fshehu dot kureshtjen dhe e pyeti për shkakun?

Ebu'l Hasan Harakani, i përgjigjet duke thënë:

“Kur erdhët, në zemrën tuaj kishte krenari padishahu, ndërsa qëllimi juaj ishte të na sprovonit. Por tani, po ndaheni prej këtu duke qenë modest. Dhe ndaj modestisë kërkohet respekt.” (Attar, Tezkiret'u'l-Evliya, II, 209.)

Në gjendje vigjilence

Qani shumë e qeshni pak; heshtni shumë e flisni pak; dhuroni shumë, hani pak dhe mbajeni kokën larg jastëkut. (Attar, fq. 630.)

Paqe me gjithë njerëzit dhe në luftë me egon.

Kush flet pak jep llogari pak

Lukmani e porositi djalin e tij një ditë:

Biri im! Sot, agjëro dhe mbaj shënim çdo fjalë që flet. Në mbrëmje më sill shënimet dhe pas kontrollit do të bësh iftarin.

Në mbrëmje, djali filloi të japë llogari për ato që kishte folur gjatë ditës. Llogaria zgjati shumë, deri në orë të vona ndërkohë që ndjehej shumë i uritur.

Lukmani, i tha të bënte të njëjtën gjë edhe ditën tjetër. Përsëri djali u detyrua të vonohej për iftar për shkak të zgjatjes së llogarisë.

Ditën e tretë ndodhi e njëjta gjë. Ditën e katër, djali i la të gjithë fjalët e panevojshme. Kur erdhi koha e llogarisë i tha babait: Kam folur shumë pak nga frika e llogarisë.

Lukmani i tha:

Atëhere hajde bëj iftar!

Harakani pasi tregoi këtë tregim tha:

Ata që braktisin fjalët e kota në këtë botë, ditën e gjykimit do ta kenë shumë të lehtë llogarinë. (Harakani, Nuru'l-Ulum, s. 265.)

Shtegu më i mirë

“Çfarëdo gjëje që njeriu të përdorë për të gjetur Allahun e Madhëruar, më e mira prej tyre është Kurani Fisnik. Prandaj, Allahun duhet ta kërkosh duke kaluar prej shtegut të Kuranit. (Hani, el-Hadaik, fq. 458.)

Të dish që nuk di

Të gjithë mburren me atë që dinë, derisa të kuptojnë se nuk dinë asgjë. Kur më në fund e kupton se nuk di asgjë, i vjen turp për diturinë e tij, dhe pikërisht atëherë dija (domethënë dituria e vërtetë, urtësia dhe afërsia me Zotin) arrin në përsosmërinë e saj, sepse dija e vërtetë është të dish që nuk di.

FJALË TË URTA

NGA JUSUF HEMEDANI

Të hash një kafshatë, do të thotë të mbjellësh një farë. Prandaj, është e domosdoshme që fara të hidhet në mënyrë të vetëdijshme dhe me frymëzim shpirtëror, që ai ushqim të kthehet në bindje!”

Ai person që nuk ecën në rrugën e fesë dhe shariatit, edhe nëse bën një mijë mrekulli në ditë, është rob i shejtanit.

Një person që beson diçka që bie ndesh me traditën profetike edhe sikur të ketë mësuar përmendësh gjithë diturinë, është kusar.

(Hemedani, Hayat Nedir, fq. 92.)

Përpjekje për dhikër

Duhet një përpjekje e madhe në dhikër në mënyrë që zemra të ushtrohet të përmendë Allahun vazhdimisht.

Zemra dhe dhikri janë si pema dhe uji. Zemra dhe meditimi janë si pema dhe fryti i saj. Gabon ai që pret të gjelbërojë pema që nuk vaditet me ujë, apo që pret të këpusë fryte nga ajo pa çelur lulet dhe gjethet e saj. Sado të dëshirojë, ajo nuk lidh fryte, sepse nuk është koha e frutave, por koha për të ushqyer pemën dhe për t'u përkujdesur për të. Duhet ta vadisë atë, t'ia heqësh barin e keq dhe gjërat e tjera të huaja dhe duhet të presësh që ajo të marrë rreze dielli. Kur të realizohen këto gjëra, pema bëhet plot hare dhe e freskët duke u stolitur me gjethet e blerta. Vetëm pasi të fitojë këto cilësi mund të pritet që nga degët e pemës të varen fruta, sepse tani është koha e frutave.” (Rutbetu'l-Hajat, fq. 71.)

Dy portta

Mbyll portën e egos dhe hap portën e shërbimit dhe dhikrit. (Ahmed Kasani, Adabu's-Salikin, İstanbul Ün. Ktp., FY, nr. 649, vr. 57b, 62a)

Rrugëtimi

Rrugëtimi shpirtëror është dy lloje:

- Lloji i parë është i jashtëm; ky rrugëtim është respektimi i urdhëresave dhe ndalesave hyjnore dhe ruajtja e kufijve fetar.

- Lloji i dytë është i brendshëm; ky rrugëtim është përpjekje për të pastruar zemrën dhe kultivuar shpirtëroren.

Paime frymëzim dhënëse

- Çdo frymë që jepni dhe merrni bëjeni me vetëdije.
- Rrugës kur ecni shikoni majën e këmbëve.
- Udhëtoni drejt botës së brendshme për të arritur grada të larta tek Allahu.
- Jini i drejtë. (Guxhduvani, Makamat, fq. 45.)

FJALË TË URTA NGA ABDULHALIK GUXHDUVANI

*Zbato me rigorozitet urdhëresat e Allahut,
respekto traditën profetike,
sillu mirë me prindërit dhe mësuesin.*

Nuk mund ta dish

Të bëjmë atë që na kërkon egoja apo ato që nuk i dëshiron ajo?

Është e vështirë të evidentosh dallimin midis tyre. Shumica e njerëzve gabojnë në përpjekje për të dalluar se cilat dëshira janë shpirtërore dhe cilat janë djallëzore.

Prandaj duhet vepruar ajo që urdhëron Allahu dhe duhet qëndruar larg asaj që ka ndaluar Ai.

Frikësohu nga gabimet

Të këshilloj;

- Devotshmërinë,
- Të kapesh fort pas adhurimeve,
- Të kontrollosh veten
- Të frikësohesh vazhdimisht për gabimet.

Gjithmonë me Kuran

- Mos e braktis kurrë leximin e Kuranit
- Të jashtmen dhe të brendshmen rregulloje sipas Kuranit.
- Lexoje Kuranin me zemër dhe meditim.
- Çdo situatë dhe gjendje rregulloje sipas Kuranit...

Pa dituri nuk vlen

Kurrë mos qëndro larg dijes! Mëso fikhun dhe hadithin! Por qëndro larg sufistëve të paditur, sepse ata janë prishësit e rrugës së fesë dhe armiqtë e Islamit.

Tradita profetike

- Kapu fort pas traditës profetike,
- Ndiq rrugën e sahabëve,
- Tabiinëve,
- Imamëve të mëdhenj të fikhut,
- Dhe imamamëve të mëdhenj të hadithit...

Tre lloje që të dëmtojnë

Mos qëndro më këta lloje njerëzish:

- Me rininë që është dhënë pas kësaj bote,
- Me bidatçinjtë
- Dhe me të pasurit e mashtruar.

Sepse ata të dëmtojnë besimin.

Hallalli

Kënaqu me pak dhe ushqehu me hallall, sepse ky është çelësi i të gjitha mirësive.

Qëndro larg haramit sepse të largon prej Allahut.

Që të mos digjesh

- Largohu prej atyre që janë dhënë pas dëshirave egoiste dhe qëndro me të varfrit.

- Ruaje veten nga bukuritë mashtruese të dynjasë në mënyrë që të mos djegë zjarri.

- Përgjegjësinë tënde mbaje vetë!

Për shijen e ibadetit..

Ushqehu dhe vishu hallall në mënyrë që të shijosh adhurimin.

Ka gjykim..

Frikësohu nga dënimi i Allahut dhe mos harro se një ditë do të qëndrosh përpara gjyqimit ku do të japësh llogari edhe për një grimcë.

Mos e braktis!

Mos e braktis namazin e ditës dhe natës, po ashtu edhe xhematin!

Nëse je imam ose muezin mos u mburr!

Jeto me këshilla

Nëse nuk është e domosdoshme mos dërgo njeri në gjykatë!

Mos qëndro me drejtues mendjemadh!

Ndiq këshillat e njerëzve të urtë!

Për Allahun, jo për njerëzit

Largohu nga fama!

Devotshmëria mos të jetë shumë e famshme!

Fito zemrat

Fito zemrat e njerëzve të mirë dhe të urtë dhe ji shumë i kujdesshëm në këtë çështje!

Vlerësimi dhe kritika

Mos u mburr më lëvdimin, por as mos u dëshpëro me kritikën e të tjerëve ndaj teje!

Vlerësimi dhe kritika e të tjerëve të jetë e barasvlershme në syrin tënd!

Ti kujdesu të jesh i kënaqur me Allahun.

Me njerëzit sillu mirë dhe shfaq moral të lartë.

Edukata e buzëqeshjes

- Sillu me edukatë
- Trego mëshirë ndaj të gjithëve!
- Mos qesh shumë;
- Sepse qeshja është prej indiferencës dhe ajo vret zemrën.

Pejgamberi (a.s.), ka thënë:

“Sikur të dinit atë që di unë, patjetër do të qeshnit pak dhe do të qanit shumë!” (Buhari, Tefsir, 5/12.)

Vigilent në çdo moment

- Lufto vazhdimisht me egon!
- Mendo çdo moment për botën tjetër
- Kujtoje shpesh vdekjen!

Midis frikës dhe shpresës

Mos ji i sigurtë nga dënimi hyjnor

Por njëkohësisht, mos e shkëput shpresën nga mëshira e Allahut.

Qëndro në një vend midis shpresës dhe frikës.

Kjo është motoja e besimtarit.

Mbufoja e njeriut

Agjëro shumë, sepse agjërimi është mburojë.

Për të nënshtuar egon angazhohu me agjërim dhe namaz.

Cilësi të arta

- Mos u jep pas bukurive të kësaj bote!
- Kërko gjithmonë ahiretin!
- Ji besimtar i mirë dhe besnik!
- Mëso dituri!
- Bëhu i devotshëm!
- Bëhu durimtar!

Mbështetja tek Allahu

- Mos kërko asgjë nga njerëzit
- Mbështetu plotësisht tek Allahu!
- Allahu thotë në Kuran: **Allahu i mjafton kujt do që mbështetet tek Ai.**

(Talak, 3.)

- Riziku është i caktuar. Nëse Allahu të ka dhënë atëherë shpenzoje në bamirësi. Pejgamberi (a.s.), ngopej duke ushqyer të tjerët.

Prite prej Allahut

- Beso tek premtimi i Allahut
- Mos prit gjë nga të përkohshmit!
- Thuaj të vërtetën pa u frikësuar!
- Qëndro gjithmonë me të drejtën!
- Mos e shpenzo kohën duke qëndruar shumë me njerëz sepse kjo të largon nga Allahu!

Kujdes!

- Qëndro larg smirës dhe koprracisë, sepse koprracët dhe smirakët do të hidhen në Xhehenem.
- Kontrolllo veten!
- Kontrolllo gjuhën!
- Mos premto gjëra që nuk i bën dot!
- Këshillojë njerëzit vazhdimisht!

Matufia

- Pakësoje ushqimin!
- Fli pak dhe fol pak!
- Mos ha pa patur uri!
- Mos fol pa qenë nevoja!
- Çohu natën për namaz nate!

Pesë cilësi

Mos u bëj shok me një person që nuk ka këto pesë cilësi

- Dëshiron ahiretin kundrejt dynjasë,
- Vlerëson më shumë veprën se diturinë dhe më shumë diturinë se pasurinë,
- Është modest dhe nuk ndikohet nga lëvdatat,
- Është i zgjuar dhe bën përpjekje për vepra të mira,
- Bën përgatitje për vdekjen,

Standarde të larta

Syri të jetë i përlotur,
Vepra të jetë e sinqertë,
Lutja e vazhdueshme,
Rrobat modeste,
Shokët asketë,

Shtëpia të jetë xhami,
Pasuria të jetë dituria,
Bukuria të jetë thjeshtësia,
Miku jot të jetë Allahu.

Rrugëtimi për në Ahiret

Mos u gënje nga bukuritë e kësaj bote!
Përgatitu natë-ditë për botën tjetër!
Zemra të jetë gjithmonë me Allahun!
Zemra të dridhet nga frika ndaj Allahut!
Në këtë botë jeto si mysafir dhe largohu prej saj si mysafir.

FJALË TË URTA

NGA MUHAMED ARIF RIVGERI

*A mund të fluturojë një zog
që është i ngarkuar me një peshë të rëndë?!*

*Kështu është edhe udhëtari shpirtëror,
ai nuk mund të udhëtojë duke qenë i lidhur fort pas kësaj bote.*

(Arif Rivgeri, Arifname, fq. 6.)

Pendimi

Fillimi dhe çelësi i udhëtimit shpirtëror është pendimi me përgjërëm ndaj Allahut.

Pendimi është një nga dhikret më të rëndësishme të besimtarit. (Arif Rivgeri, Arifname, fq. 5.)

Braktisja e dëshirave nënkupton dhikrin e vazhdueshëm ndaj Allahut. Kjo të ngjit në grada shumë të larta. (Arif Rivgeri, Arifname, fq. 3.)

Kushti i parë i uttësisë:

- Mposhtja e dëshirave,
- Qëndrimi larg gjërave të dyshimta
- Ushqimi hallall. (Arif Rivgeri, Arifname, fq. 7.)

FJALË TË URTA NGA ALI RAMITENI

Kini kujdes dy gjëra:

- Çfarë ju nxjerr gjuha kur flitni,
- Dhe çfarë futni në gojë kur hani.

(Reshat, fq. 92.)

Gjuhë e pafajshme

Bëni lutje me një gjuhë të pafajshme në mënyrë që t'u plotësohet lutja.

“Nuk ka dua që pranohet më shpejt se duaja që bën vëllai për vëllain e tij pa e pasur atë pranë.” (Tirmidhi, Birr, 50.)

“Kur myslimani lutet për vëllain e tij, pa ditur gjë (ky i fundit), lutja pranohet. Te koka e lutësit qëndron një engjëll që ka për detyrë që, pas çdo lutjeje të mirë për vëllain mysliman të thotë: Amin, ta dhëntë Allahu edhe ty të njëjtën gjë!” (Muslim, Dhikr 86-88.)

Shoku i mirë është më i rëndësishëm se vepra e mirë. (Erzengi, sherh-i Risale-i Azizan, fq. 12.)

Shërbim pa mundim

Ka shumë njerëz që shërbejnë duke pritur mirënjohje. Por janë të paktë ata që e konsiderojnë shërbimin si dhuratë. Nëse e konsideroni dhuratë mundësinë që keni për të shërbyer dhe u jeni mirënjohës atyre të cilëve u shërbeni, të gjithë do të jenë të kënaqur me ju dhe ankesat do të pakësohen. (Reshahat, fq. 90.)

Që të pranohet

Duhet vepra...

Por nuk duhet të besosh tek vepra, atë duhet të mendosh sikur nuk e ke bërë fare...duke pranuar dobësinë dhe pafuqinë vazhdo veprat e mira. (Reshahat, fq. 92.)

Edhe veprat kanë nevojë për pranim si lutja. Prandaj besimtari duhet të jetë gjithmonë në gjendje lutje.

Tri zemra

“Kur të bashkohen tre zemra, realizohet dëshira e robit besimtar.

Zemra e sinqertë e besimtarit, sureja Jasin që është zemra e Kur’anit dhe kohët e agimit që janë zemra e natës. (Muhammed Pársâ, Muhammed Bahauddin Hazretleri’nin Sohbetleri, fq. 60.)

FJALË TË URTA NGA EMIR KULAL

*Për sa kohë kafshata dhe rroba juaj është e ndaluar,
nuk do arrini qëllimin edhe sikur t'i kaloni netët në adhurim
dhe nga agjërimi beli t'ju bëhet si tel violine.
(Mevlânâ Şihâbeddîn, Âgâhî-yi Seyyid Emîr-i Külâl, s. 27.)*

Qëndro pranë të dobëtëve

Shih të fitosh një zemër, shërbeju të pafuqishmëve! Mbroji të dobëtit, zemërthyerit. Ata janë njerëz të tillë që nuk kanë asnjë të ardhur nga njerëzit.

Megjithëkëtë, shumë prej tyre ikin me zemër plotësisht të qetë, të thjeshtë dhe të shtypur! Kërkoji dhe gjeji njerëz të tillë dhe shërbeju!

Kujdes!

Braktisini dëshirat e egos në mënyrë që të mos turpërohesh në ditën e gjykimit.

Nëse falënderoni Allahu do t'u begatojë me mirësi

Çfarë të bëjmë në këtë botë do të korrим në botën tjetër.

Jini vigjilentë dhe të kujdesshëm!

Nëse një person nuk heq dorë nga dëshirat është i destinuar të bjerë në kurthin e shejtanit.

Nëse një njeri e harron Allahun përfshihet nga fatkeqësitë dhe sprovat.

Fatkeqësisht, edhe pse shumë njerëz janë në fund të jetës, ata janë të dhënë pas kësaj bote duke harruar krejtësisht botën tjetër. (Heyet, Evliyalar Ansiklopedisi, X, 334.)

Si enë dheu

Nëse nuk bëhet përpjekje për të shpëtuar nga dashuria për dynjanë ena prej dheu (trupi) nuk ka ndonjë vlerë. Për të pjekur enën e dheut e fusin në furrë. Enët e dheut që hyjnë në furrën shpirtërore disa dalin të forta disa të tjera dalin

të thyera... Ne shpresojmë dhe jemi optimistë edhe për enët e thyera. Sepse ato riciklohen për t'u pjekur përsëri në furrë deri sa të dalin të forta. (Muhammed Pârsâ, Muhammed Bahâüddin Hazretleri'nin Sohbetleri, fq. 36.)

Këshilla

- Dashuria për këtë botë është pengesa më e madhe për udhëtarët shpirtëror.
- Përmendni Allahun vazhdimisht dhe në çdo gjendje që të jeni.
- Frikësojuni Allahut sepse nuk ka ndikim më të madh se frika ndaj Allahut.

Rrobat i pastron uji i pastër.

Gjuhën e pastron dhikri.

Trupin e pastron namazi.

Pasurinë e pastron zekati.

Rrugën e pastron shërbimi ndaj njerëzve.

Jini gjithmonë të sinqertë.

Pastërtia e trupit, zemrës dhe gjuhës është e lidhur me ushqimin hallall.

Stomaku i personit që ushqehet me hallall është si një depo që mbledh ujë të pastër. Nga kjo depo rrjedh ujë i pastër me të cilin ushqehen lule dhe peme.

Asnjë punë mos e filloni pa përmendur Allahun.

Zbatoni urdhëresën e ndalimit nga keqja dhe promovimit të së mirës.

Qëndroni larg gjërave që janë të ndaluara në fe.

Fudajl ibn Ijad (r.a.), transmeton si vijon:

“Një ditë, kur moti ishte shumë i ashpër dhe i ftohtë, Shejh Abdul-Al-lam kishte veshur një rrobë të hollë. Edhe pse ishte ftohtë ai ishte duke djersitur shumë.

– Pse djersitesh kështu në këtë të ftohtë? - E pyeta.

Ai tha:

“Një ditë, në këtë vend u bë një mëkat. Unë desha ta pengoj por nuk munda. Për shkak të kësaj, djersitem kur e shoh këtë vend dhe në Ditën e Gjykimit kam frikë se si mund t’i shpëtoj përgjegjësisë së kësaj!” (Heyet, Evliyâlar Ansiklopedisi, X, 338-342.)

FJALË TË URTA NGA SHAH NAKSHIBENDI

Bota grurë e unë kashtë,

Bota bukur e unë i shëmtuar!..

Pra të gjithë janë të mirë kurse unë i keq

*Të gjithë të plotë kurse unë i mangët. Kështu ai u pajis me një
modesti dhe me një vetëdije përulësie e hiçi.*

Vetëkontroll në çdo rast

Një ditë në rrugë po kaloja para një kumarhaneje. Aty pashë një grup njerëzish që po luanin kumar gjithë ambicie dhe zell. Ishin aq të zhytur në lojë sa që ishin pothuajse të shkëputur nga realiteti përreth. Ata dukeshin sikur ishin të dehur nga kënaqësia e Kumarit.

Midis tyre dalloheshin dy veta që po luanin kundër njëri-tjetrit. Pas një kohë njëri prej tyre u mund. Sa më shumë luante aq më shumë humbiste deri sa humbi gjithçka që kishte. Megjithëse kishte humbur gjithçka kumarxhiu vazhdonte të luante me një vendosmëri të hekurt, sa më shumë humbiste aq më shumë i rritej ambicia për të luajtur. Në një moment i tha konkurrentit fitues:

Unë nuk heq dorë nga loja sikur, jo gjithë pasurinë por edhe kokën të lejë aty përsëri nuk heq dorë nga loja deri sa edhe ti të shijosh humbjen që po shijoj unë.

Kur pashë vendosmërinë, ambicien dhe guximin e kumarxhiut fillova të mendoj me vete:

A nuk duhet të jem edhe unë në rrugën e drejtë kaq durimtar, guximtar dhe i vendos sa ky kumarxhi që është në rrugën e gabuar. Qysh prej asaj ditë dëshira dhe ambicia ime në rrugëtimin shpirtëror u rrit. Dhe çdo ditë dëshira më rritet edhe më shumë. (Shih. Ekrem SAĞIROĞLU, Şâh-ı Nakşibend, Yasin Yayinevi, İstanbul 2001, fq. 99-100.)

Qetësia e zemrës

Një dijetar i Buharas e pyeti Nakshibendin:

- Si e gjen zemra qetësinë në namaz?

Ai i dha këtë përgjigje:

- Duhet të ushqehem me ushqim hallall dhe të jetë vigjilent gjatë ngrënies. Nëse edhe në kohët e tjera jashtë namazit gjatë marrjes së abdesit është vigjilent atëherë mund të arrihet qetësia në namaz. (Buhari, Enisu't-talibin, fq. 84.)

“Pa ushqim hallall nuk arrihet qëllimi.” (Yakub Çerhî, Risâle-i Ünsiyye [Ney-Nâme içinde], s. 115)

Edhe ai madje hallall

Një herë, një nxënës u ankua për një gjendje shpirtërore të pazakontë. Me-njëherë Nakshibendiu e këshilloi të kontrollonte si ishte gatuar ushqimi që kishte konsumuar. Nxënësi shprehu keqardhje dhe u pendua kur vuri re që ushqimi ishte gatuar në një sobë ku një copë druri kishte prejardhje të dyshimtë... (Heyet, Evliyâlar Ansiklopedisi, III, 441.)

Respektimi i drejtësisë në çfarë do lloj situatë është prej edukatës së udhëtarit shpirtëror. Ata që kanë arritur qëllimin e kanë arritur sepse kanë respektuar drejtësinë. (Enisü't-Tâlibin, s. 72.)

Ushqimi i gatuar me zemërim

Edhe kur futej ndonjë kullonjëse në tenxhere me zemërim e me pa dëshirë, Shah Nakshibendi nuk e hante atë ushqim. Ai vazhdimisht shprehej:

“Nuk ka asnjë dobi nga puna që bëhet me zemërim, indiferencë, pa dëshirë dhe me zori. Në atë punë përzihen nefsi dhe shejtani.

Veprat e mira dhe sjelljet e hijshme janë të mundshme vetëm me kafshatën hallall. Kafshata hallall nuk duhet ngrënë në mënyrë indiferente, por në mënyrë

vigjilente dhe të vëmendshme. Përpjekja që çdo vakt i ushqimit të hahet me zemrën zgjuar dhe me vetëdije të plotë bëhet zakon për besimtarin e kështu ai gjatë namazeve do ta përjetojë kënaqësinë e adhurimit me zemrën plot zgjim e vetëdije.” (Buhâri, Enîsu’t-tâlibîn, fq. 665; Reshahât, fq. 513.)

Çdo gjë ka ndikim

Gjatë përgatitjes së ushqimit dhe ngrohjes së ujit duhet të aktivizohet zemra e të mbrohet gjuha nga fjalët e kota. Kështu atij që merr abdest me ujin në fjalë apo që ha nga ushqimi i përgatitur me vëmendje i bëhet qetësi dhe urtësi.

Ndërsa atij që merr abdest me ujin e ngrohur pa vëmendje dhe ha ushqimin e gatuar në mënyrë indiferente i bëhet padrejtësi dhe gaflet.” (Reshahat, fq. 513.)

Është shënim

Bahaduddin Nakshibendi ushqej nga puna e duarve të tij dhe i kushtonte vëmendje të madhe ushqimit të lejuar. Çdo vit në një pjesë të caktuar të arës së tij, mbillte ca elb, fasule dhe zardeli.

Teksa merrej me punët e bujqësisë, tregohej shumë i kujdesshëm që kafshët, toka, fara dhe uji të ishin të lejuara. Prandaj dhe shumë dijetarë merrnin pjesë në bisedat e tij për t’u begatuar nga ushqimi i tij i lejuar (hallall).

Shumë dijetarë merrnin pjesë në sofrën e tij për respekt të kujdesit që tregonte ndaj hallallit. (Enîsu’t-Tâlibîn, s. 64; Reşahât, s. 159, 184.)

Istikameti

Nuk duhet të priremi tepër drejt kerameteve dhe gjërave të jashtëzakonshme. Sekret i gjithçkaje është të qëndrosh në istikamet. (Enisü't-Tâlibin, fq. 88.)

Kerameteve u besohet për sa kohë personi ka vepra të mira dhe është i lidhur pas traditës profetike.

Nëse nuk është i lidhur pas traditës profetike kerametet nuk merren në konsideratë. (Enisu't-Talibin, s. 26.)

Evlijatë nuk mbuffen me kerametet

Një ditë nxënësit kishin kërkuar keramet nga Shah Nakshibendi. Ai u tha atyre:

“Kerameti ynë është i qartë. Ja shikoni; edhe pse kemi shumë peshë mëkati mbi supe, akoma mund të qëndrojmë në këmbë dhe mund të ecim në tokë. A ka keramet më të madh se ky?” (Enisü't-Tâlibin, s. 112; Ebû'l-Kâsım, er-Risâletü'l-Bahâiyye, vr. 58a.)

Disa nxënës i thanë:

“O i Nderuar, sado që të fshiheni, herë herë kerameti shfaqet nga ju!..”

Ai monument i modestisë së madhe dhe miku i Zotit tha:

“Ajo që shikoni ju janë kerametet e nxënësve të mi,” sepse ai ishte në atë gjendje në të cilën donte ta fshihte gradën e tij shpirtërore. (Ahmed Kâsâni, Âdâbü's-Sâlikîn, vr. 58a)

Kur jashtë vullnetit të tij shfaqej ndonjë keramet menjëherë shprehej se nuk ishte diçka që ai e kishte dëshiruar. Gjithçka është prej Allahut thoshte, sepse në një qenie të dobët si puna ime nuk mund të shfaqen keramete. Kjo ishte modestia e tij.

Njëherë pati thënë:

Megjithëse Profeti (a.s.), ishte më i përsosuri dhe të gjitha lutjet i kishte të pranuar, Allahu i thotë në Kuran: “... **Kur qëlllove nuk qëlllove ti por ishte Allahu Ai që qëllloi..**” (Enfal,17.)

Atëherë duhet të mendojmë kur është gjendje e tij në këtë mënyrë si është gjendja jonë. (Enisu't-Talibin, s. 156.)

Kundërshtoje egon

Përpiqu të praktikosh në maksimum hadithin: “Vizito atë që nuk të viziton, jepi atij që nuk të jep, fale atë që të bën padrejtësi!” (Ahmed,IV, 158), sepse të gjitha këto janë në kundërshtim me egon dhe njëkohësisht janë shumë shpërblim ndjellëse. (Yakub Çerhi, Risale-i Unsiyye [Ney-Name içinde], s. 116.)

Gjendje hiçi

Më i fituari në rrugën tonë është ai që bën një jetë modeste dhe ka qëllime sublime. Çdo gjë të çmuar që kam, e kam gjetur në lutje, përgjërime dhe në hiç. (Enisu't-Talibin, s. 46.)

Paša Nëna

Bahaudin Nakshibendi, duke dashur të tregojë arkitektin e parë të edukimit të tij shpirtëror, ka thënë:

“Kush dëshiron të vizitojë varrin tim, më parë të vizitojë varrin e nënës sime.”

Shërbimi

Shah Nakshibendi, i cili ishte një njeri shumë i devotshëm, e tregon kështu udhëtimin e vet shpirtëror në rrugën e shërbimit:

Mësuesi im Emir Kulal, më ka thënë:

“Shih të fitosh një zemër, shërbeju të pafuqishmëve! Mbroji të dobëtit, zemërthyerit. Ata janë njerëz të tillë, që nuk kanë asnjë të ardhur nga njerëzit. Megjithëkëtë, shumë prej tyre ikin me zemër plotësisht të qetë, të thjeshtë dhe të përlulur! Kërkoji, gjeji këta njerëz dhe shërbeju!”

Unë e mbajta fjalën e këtij njeriu të lartë. U mundova shumë në atë rrugë që më tregoi. Më pas, ky mik i Allahut më urdhëroi që të kujdesem për kafshët. Më rekomandoi që t’ua lidhja plagët dhe t’i pastroja i vetëm. Madje, të gjitha këto, duhet t’i bëja me nijet të mirë dhe sinqeritet.

Edhe këtë shërbim e bëra. E kreu ashtu si më rekomandoi. Në këtë kohë, personaliteti im arriti në një gjendje të atillë, sa që kur shikoja një qen që ecte në rrugë, ndaloja në vend dhe prisja që ai të kalonte. Nuk hidhja asnjë hap para tij. Pastaj, ai më urdhëroi që të kujdesesha për qentë, me dashuri dhe respekt. Kjo, me qëllim që përmes këtyre shërbimeve, të fitoja mirësinë e Allahut. Ai tha:

“Merru me shërbimin ndaj qeneve me dashamirësi dhe kërko mes tyre ndonjë që do të të hapë horizontin e lumturisë!”

Këtë urdhër të tij e konsiderova si pasuri. U mundova shumë. E zbulova kuptimin e kësaj urtësie, e prita përgëzimin që më dha dhe shkova pranë njërit prej qenve. Në mua lindi një ndjenjë e madhe. Ndalova përpara tij dhe fillova të qaj. Kur unë po qaja, ai u shtri përdhe dhe i ngriti këmbët nga qielli.

Pastaj nxori disa zëra, qau dhe filloi të rënkojë. Edhe unë hapa duart dhe me modesti e me zemër të lënduar thashë: “Amin!”

Ai pushoi dhe i uli këmbët.

Njëherë tjetër, mësuesi im më tha:

“Merru me mirëmbajtjen e rrugëve dhe rrugicave!

Nëse sheh në rrugë diçka që shqetëson njerëzit, largoje atë me qëllim që të mos dëmtohen kalimtarët!”

Prandaj, unë fillova të angazhohesha me këto shërbime. Gjatë këtyre shtatë viteve që përmenda, isha gjithnjë i mbuluar me dhe e pluhur. Kështu e kam kryer me besnikëri çdo punë që më urdhëroi ai rob i devotshëm i Allahut dhe ndjeva në vetvete të gjitha rezultatet e secilës prej atyre punëve. (Shih. Enisu't-Talibin, s. 49-50; Muhammed Bakir, Makamat, s. 17-18.)

Nuk ka vetmi por shërbim

Kur një person është me njerëzit dhe u shërben atyre, ai ka më shumë qetësi shpirtërore kur më pas qëndron vetëm. Në rrugën tonë, bota e zemrës do të zhvillohet dhe lulëzojë vetëm në këtë mënyrë. Mënyra jonë është mënyra e bisedës fetare dhe shpirtërore. Mirësia është në bashkësi dhe unitet. Të jesh së bashku është e mundur përmes bisedës fetare. Sidoqoftë, kjo gjendje varet nga kushti që biseda të jetë e dobishme. Biseda e një personi me një person tjetër ndodh duke braktisur egon dhe duke u kthyer në asgjë. (Enisu't-Talibin, s. 90; Reshahat, s. 68; Ebu'l-Kasim, er-Risaletu'l-Bahaijje, vr. 52a, 62a.)

Purifikim shpirtëror

Disa nga ata që vijnë në kuvendin tonë kanë një farë dashurie në zemrat e tyre për këtë dynja. Dhe, është pikërisht kjo farë që pengon lulëzimin shpirtëror. Por, detyra jonë është të kultivojmë farën e dashurisë, duke pastruar zemrat e tyre nga këto dëshira të egos. Në zemrat e disave nuk ka asnjë gjurmë të një fare dashurie. Ne shpresojmë që në zemrat e tyre të kultivohen fara dashurie. (Enisü't-Talibin, s. 90; Ebû'l-Kâsım, er-Risâletü'l-Bahâiyye, vr. 63b; Muhammed Bâkır, Makâmât, s. 59.)

Neglizhenca

Neglizhenca më e madhe është të jepesh pas gjërave që të largojnë nga Allahu. Kjo është perdjia më e madhe e indiferencës. (Enisü't-Talibin, s. 78.)

Shkaku që njerëzit largohen nga Allahu, është barra e madhe e dëshirave tokësore që mbajnë mbi vete. (Parsa, Sohbetler, s. 36.)

Çfarë duhet në frymën e fundit

Ubejdullah Ahrar tregon:

“Një njeri i mirë pa në ëndërr Bahauddin Nakshibendin pas vdekjes së tij dhe e pyeti:

«Çfarë duhet të bëjmë për të arritur shpëtimin në botën e përjetshme?»

Ai iu përgjigj:

«Bëni atë që duhet bërë në frymën e fundit!»

Pra, ashtu siç është e nevojshme që në frymën e fundit të mendojmë plotësisht vetëm Allahun e Madhëruar, ashtu duhet të veprojmë edhe gjatë gjithë jetës!” (Reshatat, fq. 130.)

Thelbi i dhikrit

Sa për sugjerimin e dhikrit, ai është si t’i japësh dikujt në dorë një gur çakmaku. Pas kësaj, puna i mbetet myridit, domethënë, që ai ta përplasë diku gurin e çakmakut për të nxjerrë shkëndija për të ndezur pishën e ashkut, dashurisë hyjnore! (Muhammed Bakır, Makamat, fq. 62.)

Dhikri nuk konsiston thjesht në artikulin e fjalëve por të vetëdijesohesh për krijuesin, të vetëdijesohesh që gjithçka vjen prej Allahut. (Muhammed Bakır, Makamat, s. 78.)

Dhikri është shpëtim prej indiferencës shpirtërore duke kaluar në gjendje përsheptshëmrie të lartë. (Muhammed Bakır, Makamat, s. 68.)

Dhikri është grisje e perdes së indiferencës. Ai që gris perden e indiferencës edhe nëse ka etje është në gjendje dhikri. (Jakub Çerhi, Risale-i Unsiyye [Ney-Name içinde], s. 104.)

Orientim i plotë

Duhet përqendrim i plotë në namaz duke i respektuar fort rregullat dhe pjesët përbërëse të tij. Kjo gjendje ndryshon sipas gjendjes së fillestarëve.

Mos harro! Në marrjen e abdestit ka shumë shpërblime. (Jakub Çerhi, Risale-i Unsiyye [Ney-Name içinde], s. 97)

Thelbi i kësaj rruge;

- Është drejtimi nga zemra.
- Është t'i drejtohesh Allahut me zemër dhe ta kujtosh shumë Atë.

Sepse besimi; është shprehje me gjuhë, vërtetim me zemër dhe konfirmim me mendje.

Domethënë, dhikri duhet të vendoset në zemër dhe të pasqyrohet në vepërime.

Si rezultat, besimtari është gjithmonë i vetëdijëshme që është nën vëzhgimin hyjnor.

Përsëri, thelbi i kësaj rruge;

- Është kryerja si duhet e farzit dhe sunnetit,
- Mos teprimi në të ngrënë, në të pirë, në veshje në ulje dhe në punë,
- Është mbrojtje e zemrës nga mendimet e këqija dhe cytjet,
- Është vlerësim i bisedave fetare.

➤ Qëllimi i kësaj rruge, është “të jesh gjithmonë me Allahun”.

Në kohën e sahabëve;

- Quhej “ihsan”,

- Gjatë udhëtimit, fitohen grada të larta duke luftuar dëshirat e shpirtit dhe duke ushqyer shpirtin me dritë. (Heyet, Evliyalar Ansiklopedisi, III, 445.)

Në zemrat e të urtëve

Në shtëpinë e një njeriu bujar do të përfitosh prej bujarisë së tij.

Kjo është edhe gjendja e atij që hyn në zemrat e njerëzve të urtë! (Reshahat, s. 165.)

Largoni pengesa nga rruga

Profeti (a.s.), në një hadith thotë: “Largoni pengesa nga rruga” pengesat në rrugë nënkuptojnë dëshirat e egos, kurse rruga është rruga e vërtetë.

Shtyp egon dhe lartësohu! Nëse dëshiron të jesh afër me Allahun braktis dëshirat e egos.

Ego nuk e lejon njeriun të shikojë të vërtetën. Prandaj njeriu duhet të bëjë përpjekje të mëdha për të grisur perden që është midis robit dhe Krijuesit. Disiplinimi i saj arrihet përmes refuzimit të dëshirave dhe frenimit të egos. Ego duhet të shërbejë si një shkallë për t’u ngjitur lart.

FJALË TË URTA
NGA ALAUDDIN ATTARI

*Nëse nuk do të ishte mëshira e Allahut
dënimi do të përfshinte gjithçka.*

Shit para dyqanit!

Nakshibendi i këshillonte nxënësit të shitnin fruta për të thyer egon dhe vetë-pëlqimin. Të njëjtën gjë bëri edhe me Alauddin Attarin, i cili menjëherë e vuri në zbatim urdhrin e mësuesit. Por vëllezërit e tij, të shqetësuar nga kjo situatë, e dënuan veprimin e tij, sepse ata ishin një familje e pasur. Kur Nakshibendi e dëgjoji këtë, urdhëroi që të shiste fruta para dyqanit të vëllezërve, gjë të cilën Alauddini e bëri menjëherë. (Reshatat, fq. 163-164.)

Thjeshtësia

“Ai që kërkon dashurinë dhe miqësinë e Allahut pa përjetuar zuhdin (asketizmin), ka një dashuri fallso në kauzën e tij. Kush ndjek rrugën e asketizmit me sinqeritet, çdo gjë që bën është për hir të kënaqësisë hyjnore.”

Miku

“Vëlla, nderoje sa më mirë mysafirin! Mysafiri është një mirësi që e jep Allahu. Kur mysafiri vjen, sjell edhe riskun e tij. Ndërsa kur shkon, bëhet shkak që të falen mëkatet e zotit të shtëpisë. Bir! Nëse ke burrëri, mendje dhe aftësi perceptimi, dija vlerën mysafirit! Ji bujar kundrejt mysafirit. Edhe nëse është jobesimtar, menjëherë shko dhe hapja derën!

Vëlla! Nderoje mysafirin, në mënyrë që edhe ti të nderohesh te Allahu Teala. Besimtarëve që i presin mirë mysafirët Allahu i Lartësuar u hap dyert e mëshirës. Nga një njeri që nuk e ka në natyrën e tij pritjen e mysafirit, zemërohet edhe Allahu, edhe i Dërguari i Allahut (a.s.). Atë rob që i shërben mysafirit, Allahu i

Madhëruar e lartëson në një gradë që e meriton. Ai që e pret mysafirin me fytyrë të qeshur, shpërblehet pa masë nga Allahu (xh.sh.). O i zoti i shtëpisë! Qëndro larg mërzisë, në mënyrë që mysafiri mos të të vijë si barrë.

Pendimi

Nuk ka shpëtim tjetër përveç pendimit dhe vetëdijesimit për dobësinë tonë. Udhëtari drejt Zotit duhet t'i konsiderojë gjithmonë të mangëta veprat e tij, të vetëdijesohet për dobësinë, të pendohet për gabimet dhe të kërkojë mbrojtje nga Allahu në çdo moment.

Pa lënduar

Duhet fshehur gjendjet që vijnë si pasojë e diturisë dhe devotshmërisë.

Çdo nxënës duhet këshilluar sipas natyrës dhe nivelit të tij intelektual dhe shpirtëror.

Duhet patur kujdes për mendimet që kalojnë nëpër mendje. (Reshatat, fq. 176.)

FJALË TË URTA
NGA UBEJDULLAH AHRARI

*Njeriu duhet të mërzitet
dhe të ndjejë keqardhje të thellë për çdo dëm
që mund t'i sjellë krijesave të Allahut.*

(Reshat, s. 487.)

Merre këtë çallmë!

Duke përparuar në vlerat shpirtërore, respektimi i kriterëve të adhurimit dhe devocionit dhe ruajtja e një thjeshtësie të plotë, pavarësisht nga qenia i pasur, e çojnë atë në një pikë ideale si ajo e përshkruar në rrëfimin e Ubejdullah Ahrarit:

Një ditë kisha shkuar në pazar. Një person i uritur m'u afrua dhe më tha:

“Jam i uritur! Për hir të Allahut, a më jepni për të ngrënë?”

Atë çast s'kisha asnjë mundësi. Kisha vetëm një çallmë të vjetër. Hyra në një gjellëtore dhe i thashë gjellëtarit:

“Merre këtë çallmë! Është e vjetër, por e pastër! Përdore si beze për të tharë enët. Në shkëmbim të kësaj, a po i jep të hajë këtij njeriu të uritur?”

Gjellëtari i dha të varfrit për të ngrënë, kurse mua deshi të ma kthente çallmën. Edhe pse nguli këmbë shumë, nuk e pranova. Megjithëse edhe vetë isha i pangrënë, prita gjersa i varfëri u ngop.

Ubejdullah Ahrari, në çdo rast dhe mundësi i shërbente njerëzve pa asnjë dallim dhe, në mënyrë që të mos i jepnin asgjë në këmbim të shërbimit, largohej fshehurazi prej aty. (Muhammed Kadi, Silsiletu'l- Arifin, vr. 37b; Reshahat, s. 425.)

Në Turkistan ndodh një krizë e madhe për shkak të thatësisirës. Ubejdulla Ahrari ngarkoi me detyrë Muahmed Kadiun për të ushqyer njerëzit që vinin në Tashkent. Çdo ditë, ai therte shtatë dele dhe piqte në furrë 700 bukë. Në këtë mënyrë ushqente të varfrit që ishin prekur nga kriza. Abdullah Ahrari tha këto fjalë për nxënësin e tij:

“Të urtët tanë, nxënësit për të cilët kishin pritshmëri të larta i angazhonin me shërbime të ndryshme ndaj njerëzve.” (Kishmi, Nesematul-Kuds, fq. 244.)

Rruga jonë është shërbimi

“Ne i kapërcyem largësitë në këtë rrugë jo vetëm duke i lexuar librat e tasavvufit, por duke i zbatuar ato që lexonim dhe duke i shërbyer popullit. Çdo njeri e dërgojnë nëpër një rrugë, ne na dërgojnë nëpër rrugën e shërbimit!” (Reşahât, s. 426-427.)

Parimi kuranor

Në rrugëtimin shpirtëror zbatohet parimi “midis njerëzve por me Zotin”. Mbi këtë parim e ngritën gjithë punën e tyre shpirtërore këta njerëz. Ky parim është nxjerrë nga ajeti kuranor:

“Ata janë njerëz, të cilët shitblerja nuk i pengon për të përmendur Allahun...” (Nur, 37.) (Reshahat, fq. 621-622.)

Pastërimi i zemrës

Në udhëtimin shpirtëror zemra duhet pastruar vazhdimisht me përmendjen ndaj Allahut. Përmendja e Allahut është shumë e rëndësishme për një qetësi shpirtërore dhe devotshmëri të lartë. (Reshahat, fq. 63.)

Nëse purifikimi i zemrës nuk arrihet në moshë të re dhe në periudhën dinamike, bëhet shumë e vështirë purifikimi i saj në moshë të thyer. (Reshahat, fq. 156.)

Besimi është kriteri themelor

Nëse do të zotëronin të gjitha kerametet pa qenë në rrugën e Ehli sunetit, gjithçka do të ishte e pavlerë për ne. (Imam-i Rabbani, Mektubat, I, 578, no: 193.)

Matufia

Uria dhe pagjumësia e tepërt, është e dëmshme për mendjen. Një mendje e tillë nuk mund t'i kuptojë të vërtetat. Prandaj, në disa raste, nga që kanë bërë gabime të tilla, kanë ndodhur probleme në perceptimet shpirtërore. (Reshat, fq. 518.)

Vetëkontroll në çdo moment

Ubejdullah Ahrari e këshilloi kështu një nxënës të tij që u nis për udhëtim:

“Jepi fjalën vetes që:

Deri sa të arrij në vend do ta ruaj gjendjen time shpirtërore.

Kur të arrish në vendin e dëshiruar, atëherë përcakto një stacion tjetër deri tek i cili do ta ruash gjendjen shpirtërore. Në këtë mënyrë, qëndro larg kotësirave duke ruajtur gjendjen dhe duke përmendur Allahun. Kështu do të fitosh një shprehje shumë të dobishme. (Reshat, fq. 474.)

Për çdo moment që na kalon, duhet të bëjmë llogari se si e kaluam atë moment në qetësi shpirtërore apo në neglizhencë. Nëse kohën tonë e kemi kaluar në neglizhencë menjëherë duhet të kthehemi në vepra të mira dhe pendim. (Reshat, fq. 74.)

FJALË TË URTA

NGA M. BAKI BIL-LAH

*Misticizmi që nuk bazohet
në mësimet kuranore dhe traditën profetike
nuk mund të ketë asnjë ndikim
në jetën shpirtërore të personit.*

Modesti e madhe

Muhammed Baki Billah sa herë shihte ndonjë nxënës të tij të gabonte, thoshte:

“Këto nuk janë gjë tjetër vetëm se reflektim i gabimeve tona. Gabimet tona pasqyrohen edhe tek ata. “E ç’mund të bëjnë ata?” dhe menjëherë thellohej të mendonte rreth vetes nëse ka treguar ndonjë pakujdesi.

Për të varfrit

Muhamed Baki Bil-lah ishte shumë i dhembshur ndaj krijesave të Allahut.

Kur i dërgonin ushqimin në një kohë që Lahora ishte përfshirë nga një krizë e madhe i tha atyre që sollën ushqimin: “Dërgojani të varfërve! Nuk na ka hije të ushqehemi kur njerëzit janë duke vdekur nga uria.” (Kishmi, Zubdetu’l-Makamat, fq. 19-21.)

Si kur largohesh nga një kafshë grabitqare

Mos u shoqëro me njerëz që nuk kanë ndjeshmëri fetare dhe devotshmëri!

Largohu nga dijetarët që e përdorin diturinë për pozita dhe famë siç largohesh nga një kafshë grabitqare. (Evliyâlar Ansiklopedisi, VIII, 359.)

Gjendja e vazhdueshme me abdest dhe ushqimi hallall, është shumë i rëndësishëm. Duhet qëndruar larg përgojimit, përçmimit, armiqësisë ndaj besimtarëve, urrejtjes, zemërimit dhe vrazhdësisë.

Ky është thelbi i rrugëtimit shpirtëror. Pa këto përparimi në këtë rrugë është i pamundur. Nëse neglizhohen këto duhet patjetër pendim. “...**Veprat e mira i shlyejnë veprat e këqija!**” (Hud, 114.) (Evliyalar Ansiklopedisi, VIII, 359.)

Fjalë të urta nga Imam Rabbani

Sheriati ka tre pjesë: Dituria, vepra dhe sinqeriteti. Pa u realizuar këto të tria, nuk realizohet as sheriati. Kur të jetohet sheriati, pikërisht atëherë do të fitohet edhe kënaqësia e Allahut të Madhëruar, i Cili është mbi të gjitha lumturitë e kësaj bote dhe të botës tjetër.

Bindja ndaj Sunetit

“E cila është pjesa jonë në përpjekjet për t’u bërë një rob i mirë i Allahut!? Çdo gjë që kemi, është mirësi e Allahut. Por nëse patjetër na duhet të tregojmë një arsye për këtë, mund të them se; shkakun i të gjitha këtyre mirësive, është lidhja pas Resulullahut (a.s.) dhe ndjekja e gjurmëve të tij...”

Nëse njeriu nuk ka pasur sukses në arritjen e ndonjë pune, ose të një pjese të saj, shkak për këtë mund të jetë mangësia në ndjekjen e plotë të sunetit të Resulullahut (a.s.). Njëherë u tregova u shkujdesur dhe hyra në abdes’hane me këmbën e djathtë. (Për shkak të kësaj sjellje që nuk përshtatet me sunetin e Resulullahut a.s), atë ditë u privova nga shumë mirësi shpirtërore.” (Kishmi, Berekat-1 Ahmedijje, fq. 197.)

Një ditë, Imam Rabbani, i thotë njërit prej nxënësve të tij:

“-Më sill ca karafila nga kopshti!” Ai shkoi dhe solli gjashtë karafila. Kur e pa, Imam Rabbani me një qëndrim paksa të mërzhitur, tha:

“Nxënësit tanë, ende nuk tregojnë kujdes ndaj fjalës së Profetit tonë të dashur (a.s.), që thotë: «Allahu është tek dhe e do tekun.» Të tregohesh i kujdesshëm ndaj këtij hadithi, është gjë e pëlqyeshme.

Çfarë pandehin njerëzit se është mustehabi?

Një vepër e tillë mustehab me të cilën kënaqet Allahu, nuk ndërrohet edhe nëse të jepet e gjithë kjo botë dhe bota tjetër. Ne e vlerësojmë aq shumë mustehabin, sa që edhe kur lajmë fytyrën, lagim më parë anën e djathtë, sepse të fillosh nga e djathta është mustehab. (Kishmi, Berekat, s. 198; Ebu'l-Hasan en-Nedvi, Imam-i Rabbani, s. 180-181.)

Kryerja e punëve të pëlqyeshme, nuk duhet neglizhuar, sepse punët e pëlqyeshme janë veprime që Allahu i Madhëruar i do dhe i pëlqen.

Nëse njeriu di një punë të mirë në ndonjë cep të tokës, të cilën Allahu e do dhe kënaqet me të, dhe ai ka mundësinë ta kryejë, atëherë duhet ta konsiderojë atë si një mirësi të madhe. Kjo, i ngjan atij që blen diamante të çmueshëm me disa copa vazoje të thyer.” (Imam Rabbani, Mektubat, II, 172, nr: 266.)

Ndjekja e Traditës profetike

“Pasimi i Profetit (a.s.), dhe i njerëzve me zemër të pastër e ngre robin në grada të larta. Ebu Bekri (r.a.), pasoi gjithmonë Profetin (a.s.), e besoi atë me gjithë shpirt dhe u bë prijësi i besnikëve. Kurse Ebu Xhehli i mallkuar, i cili nuk e pasoi Profetin (a.s.), për shkak të egos së tij të ulët, u bë prijësi i të mallkuarve.” (Imam Rabbani, Mebde ve Mead, 51. Kısım.)

Kriteret tona

Sa fatlum është ai, të cilit i është dhënë mirësia e ndjekjes së sunetit, urdhrave të të Dërguarit të Allahut (a.s.)! Sot, edhe punët më të vogla që bëhen duke besuar se feja e tij është e vërtetë, renditen në kategorinë e punëve të mëdha...”

(Mektubati, Rabbani, Letra 44.)

Virtyt është bindja ndaj Sunetit të Resulullahut (a.s.); virtyti lidhet me përjetimin e shariatit që ka shpallur Ai. Për shembull;

Të flesh gjumë në drekë me qëllim që të ndjekësh Sunetin, është më e virtytshme sesa shumë ibadete nafile që kryhen në kundërshtim me Sunetin...

(Imam-i Rabbani, Mektubat, I, 418, no: 114.)

Një prej synimeve të hyrjes në tasavuf, është edhe mundësia për t'i bërë më lehtë veprat e sinqerta dhe për të asgjësuar dembelizmin, inatin dhe kundërshtinë që buron prej nefsit emare. (Imam Rabbani, Mektubat, II, 174, no: 266.)

Të falësh pesë kohët e namazit me xhemat është më e virtytshme sesa të ndihmohesh të tjerët në raste shqetësimesh (të cilat bëjnë që t'i largohesh xhematit dhe që nuk janë obligative).

Krahas kësaj, dhikri dhe meditimi islam është mjaft i rëndësishëm dhe i vyer.” (Imam Rabbani, Mektubat, II, 105, nr: 260.)

Të kthesh borxhin, qoftë edhe një qindarkë, është më e vyer se të japësh sadaka shumë flori.

Me udhëzim...

Sulltani i Baburit, Ekber Shahi, nxitur nga njerëzit e afërt, shpiku një fe të re të quajtur, “Feja Hyjnore”.

Imam Rabbani, në vend të përballjes politike vazhdoi qetësisht edukimin e njerëzve. Me suksesin që pati në edukimin e njerëzve, u pakësua edhe ndikimi i Shah Ekberit.

Ekber Shahu vdiq dhe në fron u ul nipi i tij Alemgir sultan, i cili u bë ndjekës i Muhammed Masumit, djalit të Imam Rabbanit. Në këtë mënyrë mori fund trazira dhe devijimet e Shah Ekberit.

Mos ofendo

Dijeni mirë se; zemra është fqinje e Zotit të Madhëruar. Asgjë tjetër përveç zemrës nuk është më pranë Qenies së Tij. Ndaj bëni kujdes që të mos lëndoni zemra, qoftë ato të besimtarëve, qoftë të mohuesve! Pasi fqinji mbrohet edhe nëse është mohues. Aman, qëndroni larg kësaj! Pasi, pas blasfemisë, nuk ka gjynah tjetër që bëhet shkak për mërzitjen e Allahut të Madhëruar sa lëndimi që mund t’i bëhet një zemre. Zemra është më e afërta nga qeniet që mund të flasë me Zotin e Madhëruar.” (Imam Rabbani, Mektubat, III, 326, nr: 45.)

Konsideroje të pamjaftueshme veprën e mirë

“Pëlqimi i vetvetes dhe i punëve që bën, i djeg punët e mira, siç djeg zjarri drutë. Pëlqimi i vetvetes, lind kur njeriu e mbivlerëson punën e tij. Për të shpëtuar prej kësaj, është e nevojshme që gjithmonë të kemi parasysh gabimet e të metat tona, ndërsa punët e mira t’i shohim të mangëta e të pamjaftueshme. Madje, një

i ri duhet të turpërohet nëse punët e mira dhe bamirësitë që ai realizon, bëhen publike...” (Kishmi, Berekat-i Ahmedijje, fq. 217.)

“Kur bëj ndonjë vepër të mirë, medoemos gjej diçka të mangët tek vetja ime dhe e qortoj veten. Madje, nuk mund të rri i qetë pa e detyruar veten që të ndjehet si një njeri që nuk ka bërë vepër të mirë, të cilën mund t’ia ketë shënuar engjëlli në krahun e djathtë, duke akuzuar kështu veten. Besoj sikur fletorja e krahut të djathtë është krejtësisht e zbrazët dhe që engjëlli në krahun e djathtë rri kot, pa shënuar asgjë. E si mund të fitoj pëlqimin e Zotit të Madhëruar në këtë mënyrë?!

Di edhe diçka tjetër, që çdokush në këtë botë është më lart se unë në shumë fusha. Njeriu më i dëmshëm jam unë!” (Imam Rabbani, Mektubat, I, 118, no: 11.)

La dhe ll-la

“Kjo është koha për të bërë adhurim.

Hidhni të gjitha dëshirat e nefsit brenda fjalës “لا”, në mënyrë që ajo t’i eliminojë ato dhe juve të mos ju mbesë asnjë dëshirë e gabuar që mund t’ju tërheqë në gabime dhe në devijim...

Kur jeni duke dëshmuar dhe thoni “لا إله إلا الله”, “Përveç Allahut», mos mendoni për askënd dhe asgjë tjetër në këtë botë përveç Allahut!

Njeriu është i dobët dhe e ka mendjen tek shtëpitë e bukura, vilat, kopshtet, librat dhe gjëra të tjera të ngjashme. Por këto nuk duhet t’ju marrin kohën tuaj!” (Imam Rabbani, Mektubat, III, 169, no: 2.)

Kushtoji vëmendje namazit të tehexhhudit! Ata që duan të përfitojnë nga Makami Mahmud, që është stadi i shefaatit, të mos e lënë kurrë pa falur namazin e tehexhhudit.

“Kohën tonë duhet ta shpenzojmë gjithmonë duke përmendur Allahun e Madhëruar.

Çdo punë e bërë në përputhje me ligjet e Allahut, konsiderohet dhikr, edhe nëse është thjesht një shitblerje. Prandaj, ne duhet të respektojmë vendimet shariatike në çdo punë dhe sjellje që bëjmë, me qëllim që këto të konsiderohen të gjitha dhikr. Kjo, sepse dhikri e mposht indiferencën. Kur veprat tonat të jenë në përputhje me urdhrat dhe ndalesat Islame, atëherë nuk do të mbetemi indiferentë ndaj urdhrave dhe ndalesave të Atij që i ka vendosur dhe do të konsiderohemi sikur jemi duke e përmendur vazhdimisht Atë.” (Imam Rabbani, Mektubat, II, 540, no: 25.)

Rinia

Kjo është koha kur duhet punuar, e jo kur duhet bërë fjalë.

Kjo është koha e fuqisë dhe mprehtësisë, e cila duhet të shfrytëzohet mirë.

Koha që duhet shfrytëzuar për të punuar po ikën. Çdo çast pakësohet një pjesë prej jetës sonë dhe exheli i caktuar prej Allahut po na afrohet. Nëse nuk arrijmë të zgjohemi sot, nesër, e vetmja gjë që do të fitojmë, mund të jetë vetëm malli dhe pendimi.

Duhet të tregojmë kujdes që; në këto ditë të numëruara, të kryejmë punë të mira në përputhje me ligjet e Allahut, me qëllim që të bartim shpresat për shpëtim. (Imam Rabbani, Mektubat, I, 307, no: 73.)

“Kjo botë, është ara e botës tjetër. Turp për ata që nuk e mbjellin këtë arë dhe e lënë djerrë këtë tokë pjellore, duke i çuar dëm farat e veprave të tyre!” (Imam Rabbani, Mektubat, I, 159, no: 23.)

“Mëshirojini fëmijët dhe stimulojini ata që të lexojnë Kuran! Gëzojini ata, për të cilët kemi përgjegjësi! Na vini në ndihmë duke u lutur për shëndetin e besimit tonë.” (Imam Rabbani, Mektubat, III, 169, nr: 2.)

Dashuria për këtë botë është një njollë

Dashuria e dijetarëve për këtë botë, është një njollë mbi fytyrat e tyre të bukura. Edhe nëse dija e këtyre lloj dijetarëve u bën dobi njerëzve, për ata vet nuk ka asnjë dobi. Sado që forcimi i fesë është lënë mbi supet e këtyre, kjo nuk merret për bazë, sepse forcimi i fesë mund të arrihet edhe me dorën e disa njerëzve të padrejtë dhe gjynahqarë... Mirëpo, nëse dijetarët nuk tregohen të dhënë pas kësaj bote dhe e eliminojnë dashurinë për pozitë, pushtet, pasuri dhe epërsi, ata bëhen trashëguesit e vërtetë të profetëve. Krahas kësaj, ata bëhen më të mirët ndër të gjitha krijesat.

“Kjo botë, është ara e botës tjetër. Turp për ata që nuk e mbjellin këtë arë dhe e lënë djerrë këtë tokë pjellore, duke i çuar dëm farat e veprave të tyre! Duhet ditur se, shpërdorimi i tokës, bëhet atëherë kur aty nuk mbillet asgjë, ose mbillen fara të prishura. Dhe, dihet mirë nga të gjithë se, dëmi i këtyre të dytëve, është më i madh në krahasim me këta të parët.”

Në dashuri nuk ka hile

Në dashuri nuk ka vend për hile, sepse kush dashuron ia ka dhënë zemrën të dashurit dhe nuk e kundërshton atë. Ai nuk anon kurrë nga kundërshtarët e të dashurit dhe nuk u jep asnjë mundësi atyre. (Imam Rabbani, Mektubat, I, 514, no: 165.)

Një luftë fitohet me bashkimin e dy aleateve. Njëri është ushtria e armatosur me armë; Tjetri është ushtria e armatosur me lutje. Për një fitore të vërtetë duhet edukuar një brez i devotshëm.

Nuk është fatkeqësi vdekja. Fatkeqësi e vërtetë është e mungesa e njohurisë se çfarë do të ndodhë ty pas vdekjes.

Përgojimi

Ruhuni prej përgojimit dhe thashethemeve, sepse ndaj atyre që i veprojnë këto dy gjëra të shëmtuara, ka kërcënime të rënda. E rëndësishme është të ruhesh shumë edhe prej gënjeshtërisë dhe shpifjes, sepse këto dy poshtërsi janë të ndaluara në të gjitha fetë. Ata që i veprojnë këto, do të përballen me rreziqe të mëdha.

“Ai që nuk respekton edukatën, nuk mund të përparojë në rrugë të Allahut, pra nuk mund të bëhet mik i Tij. Rruga e të mëdhenjve të fesë, është e gjitha edukatë”.

Meir pjesë në biseda fetare!

Asgjëje mos i jep rëndësi sa kuvendeve fetare! Sahabët e nderuar bënin kuvende të vazhdueshme me Resulullahun, dhe në atë mënyrë arritën shkallën më të lartë të njerëzve. (Imam Rabbani, Mektubat, I, 428, no: 120.)

Gjendja përfundimtare e indiferentit

- Një herë shkova për vizitë tek një i sëmurë rëndë, i cili ishte pothuajse në agoninë e vdekjes. Gjatë bisedës, kuptova që zemra e tij ishte zhytur në një pesimizëm të thellë. Me gjithë përpjekjet e mia për t'i dhënë shpresë, nuk pati asnjë reagim.

Më vonë, kuptova se kjo gjendje e tij vinte ngaqë ishte shoqëruar shumë me jobesimtarë, gjendja e të cilëve kishte depërtuar thellë në shpirtin e tij.

Më pas arrita në përfundimin se; largimi i asaj gjendje ishte i mundur vetëm duke kaluar përmes zjarrit të Xhehenemit. Ky është dënimi i shoqërimit me jobesimtarët.

Por, në të njëjtën kohë, kuptova që një grimcë besim e shpëton njeriun nga dënimi i përjetshëm në Xhehenem.

Pastaj mendova a duhet apo jo t'ia fal namazin e xhenazes? Përfundimisht vendosa ta fal namazin e xhenazes.

Myslimanëve që besojnë, por në të njëjtën kohë zbatojnë disa zakone të jobesimtarëve, duhet t'u falet namazi i xhenazes. Nuk është e hijshme që ata që braktisen midis jobesimtarëve. Shpresohet që njerëz të tillë të shpëtojnë nga dënimi i përjetshëm. (Shih. Mektubat Imam Rabbani, c. I, 266. Mektup)

FJALË TË URËTA

NGA MUHAMMED MASUM SIRHINDI

*“Derisa njeriu të arrijë në pozitën nefsi mutmainne (shpirt i qetësuar),
mund ta zbatojë Islamin vetëm formalisht.*

*Për shembull; kur të falë namaz apo kur të mbajë agjërim,
kryen vetëm aspektin e jashtëm dhe format e këtyre.*

*Ndërsa kur arrin në gradën nefsi mutmainne,
lartësohet te e vërteta e fesë dhe i shfaqet ana e të fshehtave. Kështu, ai
fillon të përjetojë të vërtetën e besimit, namazit,
agjërimin, haxhit, zekatit dhe urdhrave të tjerë.”*

(Muhammed Masum, Mektubat, I, 141, no: 186.)

E vërteta e namazit

• Namazi është një nga adhurimet më të rëndësishme që të afron tek Allahu. Namazi është shenjë më e fortë e afri së që mund të ketë njeriu me Allahun, sepse në ajetin kuranor urdhërohet:

«...**Bëni sexhde dhe afrohuni!**» (Alak, 19.)

• Në namaz hiqen perdet ndërmjet robit dhe Allahut. Për këtë, namazi urdhërohet si “ngritje e besimtarit”.

Sa me përsipirtshmëri të lartë të kryhet namazi, aq më i përsosur është lartësimi shpirtëror.

Kjo gjendje, nga ana e saj varet se sa e respektoni traditën profetike.

Namazi nuk është thjesht formal. Namazi është një botë tjetër, një botë mbi të gjitha të tjerat.

➤ Lutja nuk është vetëm format që ne njohim. Namazi ka një të vërtetë në botën e tij shpirtërore, që është mbi të gjitha të vërtetat... (Muhammed Masum, Mektubat, I, 167, nr: 230.)

Lumturia më e madhe

Allahu thotë:

“**Më kujtoni Mua** (me namaz e lutje) **që Unë t’ju kujtoj** (me shpërblime)”... (Bekare, 152.)

A ka lumturi më të madhe se sa kur robi e kujton vazhdimisht Allahun dhe për pasojë mbi të të derdhen dhuratat e shumta hyjnore?! (Muhammed Masum, Mektubat, III, 84, no: 145.)

Tregim

Attar Shibli dyzet vjet qëndroi duke qarë pa e ngritur kokën drejt qiellit.

Kur e pyetën:

- Përse qan? Tha:

“Frikësohem nga dënimi i varrit dhe dita e gjykimit.”

Kur e pyetën:

- Përse nuk e ngre kokën drejt qiellit tha:

“Më vjen turp sepse kam bërë shumë mëkate. Kam qeshur shumë kur kam qenë me miq. Prandaj kam turp ta ngrejë kokën drejt qiellit. (Muhammed Masum, Mektubat, I, 19, no: 18.)

A jemi të vetëdijshëm?

Sipas transmetimit;

Imam Kushejri, shikon në ëndërr mësuesin e tij që kishte vdekur, Ebu Ali Dekkak, i cili iu shfaq i trishtuar dhe duke qarë.

Imam Kushejri e pyet:

- Përse kjo gjendje kështu, apo dëshironi të ktheheni përsëri në dynja?

Ebu Ali Dekkak u përgjigj:

«-Po! Dëshiroj të kthehem sërish në botë, për të shkuar në çdo shtëpi dhe për të trokitur në çdo derë për t'i këshilluar:

“O njerëz! Mos jini të pakujdesshëm ndaj Zotit tuaj të Plotfuqishëm! Si mund të jeni neglizhent ndaj Krijuesit të plotfuqishëm!? Do dëshiroja shumë t'u tërhiqja vëmendjen për të kuptuar qëllimin e ardhjes në dynja.”

Ajo që na duhet ne është pikërisht kjo, të vlerësojmë jetën tonë në këtë botë për qëllime sublime.

Qëllimi i ekzistencës

Zoti nuk të krijoj për të pirë, për të ngrënë dhe për t'u kënaqur në këtë botë. Kënaqësia e vërtetë është kënaqësia në botë tjetër. Qëllimi i krijimit tënd është njohja e Allahut dhe adhurimi ndaj Tij.

Bujatia e Allahut

Allahu, megjithëse nuk ka nevojë për asgjë, i ka ftuar njerëzit të shkojnë drejt Tij; u ka hapur atyre dyert e mirësisë. Është shumë e dhimbshme të qëndrosh në errësi dhe të mos arrish të shpëtosh prej zinxhirëve të egos përballë një ftese të tillë. (Muhammed Masum, Mektubat, III, 103, no: 191)

Kënaqësia më e madhe shpirtërore

Kënaqësia nga bindja e Allahut është shumë më e madhe se kënaqësia momentale që vjen nga veprimi i ndalesave.

Nuk ka mirësi më të madhe se sa pranimi i veprave nga Allahu.

Dhe nuk ka fatkeqësi më të madhe se refuzimi i veprave nga Allahu. (Muhammed Masum, Mektubât, I, 152, no: 211.)

Dëshirat

Plotësimi i dëshirave të egos është mosbindje ndaj urdhëresave hyjnore. (Muhammed Mâsum, Mektubât, III, 45, no: 67)

Pak pasuri, pak llogari

Njeriut nuk i pëlqen pasuria e pakët. Por në fakt, pasuria e pakët të siguron llogari të lehtë në ditën e gjykimit. (Muhammed Mâsum, Mektûbât, I, 48, no: 4.)

Shfytëzoje rininë

Bijtë e mi! Koha më e çmuar e jetës, është rinia. Por kjo kohë, kur njeriu i ka gjymtyrët të forta e të shëndosha, kalon, dhe pas saj vjen koha më e dobët e jetës. Sa keq që njerëzit e shtyjnë njohjen e Allahut, që është gjëja më e çmuar, për në kohën e pleqërisë, e cila nuk dihet nëse do të vijë apo jo. Ndërsa kohën më të çmuar të jetës së tyre, e shpërdorjnë për plotësimin e kënaqësive dhe dëshirave më të ulëta. Mos harro! «U shkatërruan ata që thanë: do ta bëj nesër!» (Muhammed Mâsum, Mektûbât, I, 63, no: 65.)

Jeta është disa ditë, por edhe jeta e pëртеjshme fitohet në këtë jetë. Prandaj dije vlerën e kësaj jete dhe mos e harxho kot. (Muhammed Mâsum, Mektûbât, I, 46, no: 38.)

FJALË TË URTA
NGA MIRZA MAZ'HAR
XHANI XHANAN

*Nëse Ramazani kalohet zgjuar me dhikr,
kjo gjendje e bukur vazhdon edhe në pjesën tjetër të vitit.
Nëse gjatë këtij muaji bëhet ndonjë gabim apo tregohet plogështi,
gjurmët e kësaj ndihen gjatë gjithë vitit.*

Natyfa e namazit

Çdo punë e ka mënyrën e vet të kryerjes. Namazi ka mbledhur në vetvete të gjitha cilësitë. Ai përmban leximin e Kuranit, salavatet për Pejgamberin (a.s.) dhe dritën e istigfarit dhe dhikrit. Nëse namazi kryhet duke pasur kujdes ndaj të gjitha cilësive të tij, në të do të shfaqen gjendjet shpirtërore më të bukura dhe më frymëzuese që i ngjajnë atyre të Epokës së Lumturisë. (Abdullah Dehlevi, Makâmât-1 Mazhariyye, s. 73.)

Dy ura

Në ditën e gjykimit Siratul Mustekim do të shfaqet në formën e një ure. Ata që nuk kanë devijuar nga e vërteta dhe e drejta do ta kalojnë lehtësisht atë. (Abdullah Dehlevi, Makamat-1 Mazhariyye, fq. 45.)

Një besimtari që eliminon të gjitha dëshirat egoiste nga bota e zemrës, vdekja i vjen si dhuratë hyjnore, sepse për të, vdekja është një mjet për në parajsë. (Abdullah Dehlevi, Makamat-1 Mazhariyye, fq. 43.)

Rëndësia e shkencës së hadithit

Shkenca e hadithit përfshin hollësitë e tefsirit, fikhut dhe tasavufit. Begatia e kësaj shkence rrit dritën e besimit. Përmes kësaj shkence, veprat e mira bëhen pjesë e moralit. (Abdullah Dehlevi, Makâmât-1 Mazhariyye, fq. 52.)

“Dashuria për besimtarët është një nga shkaqet e afrimit tek Allahu.” (Abdullah Dehlevi, Makamat-1 Mazhariyye, fq. 43.)

“Qëndrimi pranë të shtururve verbon dritën e zemrës.” (Abdullah Dehlevi, Makamat-1 Mazhariyye, fq. 24.)

FJALË TË URTA NGA ABDULLAH DEHLEVI

*“Jeta e kësaj bote, është një ditë.
Por edhe atë ditë duhet të agjërojmë
(pra duhet të qëndrojmë larg mëkateve)”*
(Rauf Ahmed, Durru’l-Mearif, s. 143.)

Na u prish agjërimi!

Tregohet se; një ditë, kur i nderuari Abdullah Dehlevi ishte agjërueshëm, dikush foli keq për sulltanin. Abdullahu tha:

“Obobo, na u prish agjërimi!” Një nxënës i tij tha:

“Zotëri, po ju nuk përgojuat!” Mirëpo, Abdullahu tha:

“Po, ne nuk përgojuam, por dëgjuam. Gjatë përgojimit, edhe ai që flet, edhe ai që dëgjon janë të njëjtë.” (Abdulgani ibn Ebi Said, Huvelgani Risalesi, s. 152.)

Shërbimi

Shërbimi e lartëson njeriun në nivelet më të larta shpirtërore.

Edukata e lartëson njeriun nga toka në qiell. (Rauf Ahmed, Durru'l-Mearif, fq. 124-125.)

Të parët tanë, në fillim, u jepnin si detyrë nxënësve shërbime të ndryshme, sepse shërbimi është shkak për lartësimin shpirtëror dhe fitimin e Xhenetit. (Rauf Ahmed, Durru'l-Mearif, fq. 68.)

Dashuria për Pejgamberin (a.s.)

Zemra e Abdullah Dehleviut ishte e mbushur me dashurinë për Pejgamberin (a.s.). Saherë që përmendej emri i Pejgamberit (a.s.), atij i ndryshonte gjendja dhe thoshte:

“Të gjitha frymëzimet tona janë prej haditheve dhe salavateve ndaj Pejgamberit (a.s.)” (Rauf Ahmed, Durru'l-Mearif, fq. 94.)

Tasavvuji është:

- Vetëdije e fortë për mbikëqyrjen hyjnore.
- Moral sipas Kuranit dhe traditës profetike.
- Pastrimi i zemrës nga çdo gjë që të largon prej Allahut. (Abdullah Dehlevi, Mekatib-i Sherife, fq. 105, no: 85)

Ajo që nuk është e përshtatshme me rrugën profetike nuk ka asnjë vlerë. Çfarëdo rruge dhe vepre të jetë, nëse nuk i ngjan asaj të Pejgamberit (a.s.), është e rrezikshme. (Abdullah Dehlevi, Mekatib-i Sherife, fq. 225, no: 111.)

Kriteret

Evlijatë e lejnë çdo punë kur dëgjojnë ezanin. (Rauf Ahmed, Durru'l-Mearif, fq. 36.)

Pa çrrenjosur egoizmin nuk mund të ngjiten nivele të larta shpirtërore. (Rauf Ahmed, Durru'l-Mearif, fq. 44.)

FJALË TË URTA NGA HALID BAGDADI

*“Si mund të flejë gjumë gjithë natën
pa falur namaz nate një person që është nderuar me fenë Islame.
Një nga amanetet më të rëndësishme,
është ngritja për namaz nate.”*

(Hâni, el-Hadâik, s. 697.)

Dielli i diejve

Halid Bagdadi kishte arritur gradë aq të lartë në dije, sa që përmendej me epitelin “dielli i diejve”. Për udhëzimin e tij shpirtëror, ai bëri një rrugë njëvjeçare, ku shkoi në Indi, duke u bërë nxënës i Abdullah Dehleviut. Ai pastroi tualetet e dergjahut dhe mbajti ujë në kurriz. Në saje të këmbënguljes dhe qendrueshmërisë së tij të sinqertë, kur u nis të kthehej në atdhe, u përcoll nga mjeshtri i tij deri në dalje të qytetit.

Kontrulli i egos

Një ditë, Halid Bagdadi ishte lodhur shumë duke pastruar gurët e banjos. Në ato çaste egoja e gjeti të dobët Halidin dhe filloi ti shkaktonte zemrës disa vesvese:

“O det i dijes së pashoq i vendeve të Bagdadit dhe Shamit! O Mevlana Halid i klimës së pasur! Je nisur me fjalën e dikujt që nuk dihet nëse është i çmendur apo mik i Zotit dhe duke kaluar shumë rrugë, ke ardhur deri këtu. A e gjete atë që kërkoje? Shiko, këtu nuk ka as shejh dhe as tarikat! Ka muaj që kanë kaluar dhe çfarë të kanë dhënë, përveçse të pastrosh banjon natë e ditë? A kjo ishte dija hyjnore që kërkoje?..”

Halid Bagdadi, i cili u befasua me frikë kundrejt këtij devijimi, e copëtoi menjëherë me rrufenë e sinqeritetit këtë perde që donte t’ia vendoste në sy egoja dhe e qortoi kështu:

“O egoja ime! Nëse nuk e pranon si mirësi këtë detyrë të ndershme që më ka dhënë mësuesi im i bekuar dhe nëse dëshiron të largohesh, do të të bëj ta fshish vendin jo me fshesë por me mjekër!..”

Mos u mburr!

Të gjithë dijetarët janë të një zëri se:

Është mëkat i madh të mburresh dhe të kesh ndjenja vetëpëlqimi dhe të mendosh se vetë je i devotshëm. (Es'ad Sahib, Bugjetu'l-Vaxhid, fq. 117, no: 13.)

Lutuni për mu

Halid Bagdadi pothuajse në çdo letër që dërgonte kërkonte të luteshin për të.

Në një rast për shembull, kërkonte të luteshin që të kishte përfundim të mirë; kurse në një rast tjetër, kërkonte të luteshin që të ishte prej ndjekësve të sunetit. (Es'ad Sahib, Bugjetu'l-Vaxhid, fq. 128, no: 18.)

Qëndrimi në rrugë të drejtë

Halid Bagdadi, në një letër që i ka dërguar njërit prej nxënësve të vet, shprehet:

“Gjithkush le t'i drejtohet Allahut sa të ketë mundësi!.. Dëshira jonë lidhur me të dashurit tanë, është që të jenë të angazhuar me vepra të mira, të cilat do t'u zbardhin faqen nesër kur të dalin para Zotit. Qëndrimi në rrugë të drejtë është më vyer së kerameti.” (Es'ad Sâhib, Bugjetu'l-Vaxhid, fq. 267, no: 98.)

Kjo rrugë është rruga e sahabëve

Kjo rrugë është të ndjesh mbikëqyrjen e Allahut në çdo moment dhe situatë.

Kjo rrugë është angazhim me dituritë fetare.

Kjo rrugë është të vishesh thjeshtë si gjithë besimtarët.

Kjo rrugë është të përmendësh Allahun vazhdimisht.

Kjo rrugë është ndjekja e moralit profetik.

Shkurtimisht, kjo rrugë, as më pak as më shumë, është ndjekja e Kuranit dhe Sunetit. (Es'ad Sahib, Bugjetu'l-Vaxhid, fq. 78, no: 4.)

Hap pas hapi

Bëni vepra të mira sa të keni mundësi, mos e braktisni nëse nuk arrini të plotë.

Rruga që të çon tek Allahu është ndjekja hap pas hapi e gjurmëve të Pejgamberit (a.s.).

Thelbi i punës është nënshtrimi i egos, përpjekja, ruajtja e premtimit dhe kënaqja me atë që ke. (Es'ad Sahib, Bugjetu'l-Vaxhid, fq. 81, no: 5.)

Kalimi i Siratit

Ura e Siratit është më e hollë se filli dhe më e mprehtë se shpata. Zbatimi i plotë Islamit në këtë botë është si ura e siratit.

Përpjekja dhe punë në këtë dynja nënkupton kalimin lehtë të urës së siratit në botën tjetër.

Kurse ata që janë dhënë pas egos dhe plotësimit të dëshirave në këtë botë, do ta kenë shumë të vështirë kalimin e saj. (Kemahli Fejzullah, Herkese Lazım Olan İman, İstanbul 1997, s. 56.)

FJALË TË URTA NGA ESAD ERBILI

*“Nuk mund të kesh frikë prej gjembave
në rrugën e kopshtit të dashurisë!
Unë mbledh me qindra gonxhe mbi gjemba!”*

*“Në kopshtin e devotshmërisë ndjej kënaqësi prej vuajtjes.
Nëse prej gjembave bëj jastëkun,
në ëndërr shoh trëndafilin!”*

(M. Es'ad Efendi, Divân, s. 94, 96.)

Çdo thërmijë duhet të jetë trëndafil

“Allahu Teala e ndriçoftë syrin tënd shpirtëror! Ashtu si trëndafili, që në çdo pikë të vet përmban lëng trëndafili, ashtu edhe trupi yt i çmuar qoftë i mbushur me dashuri dhe adhurim për Allahun!..”

Çdo pjesë duhet pastëruar

Çdo pjesë e dedikuar ka nevojë për pastrim. Udhëtari shpirtëror duhet t'i ushtrojë të gjitha pjesët në dhikër.

Ashtu siç është e nevojshme të lahet gjithë trupi për të realizuar gusulin ashtu është e nevojshme marrje pjesë e gjithë qenia në përmendjen e Allahut. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 140, no: 112.)

Dashuria për Pejgamberin (a.s.)

Nga shfaqja e bukurisë sate, i dashuri im, pranvera digjet flakë!

Trëndafili, bilbili, zymbyli, tokë e gjemba digjen flakë!

Rrezet e bukurisë tënde i djegin tërë të dashuruarit;

Gjuha digjet, gjoksi digjet; këta dy sy të lotuar digjen flakë!

A mund të lahet dëshmori i dashurisë që ka marrë zjarr?

Kurmi i digjet, qefini i digjet, uji i ëmbël për ta larë digjet flakë!

Cili është njeri i nderuar?

Allahu thotë në Kuran: “**Ne i kemi nderuar bijtë e Ademit**” (Isra,70.)

Në të vërtetë, cili njeri është i nderuar? Ai që është i krijuar nga materia, njeriu si qenie biologjike me cilësitë e tija dalluese prej krijesave të tjera? Padyshim që nuk është asnjëri prej këtyre, sepse njeriu që është skllav i dëshirave të ulëta, nuk mund të jetë kurrë i nderuar. Madje, ai është edhe më i ultë se kafshët.

I nderuar është ai që respekton mësimet fetare, zbaton urdhëresat fetare dhe i cili i shërben fesë. Është devotshmëria ajo që e lartëson njeriun duke e ngritur më lart se engjëjt. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 3, no: 1.)

Duhet të japësh fillimisht

“Dihet se; kur qiraxhinjtë transferohen nga një shtëpi në tjetrën, marrin me vete të gjitha plaçkat dhe nuk lënë pas asnjë prej sendeve që i duan. Prandaj, është shumë e çuditshme që njerëzit të mos marrin me vete qoftë edhe një pjesë të sendeve që i duan, kur shkojnë në shtëpinë e varrit (duke i çuar përpara vetes në botën tjetër me anë të dhurimit).” (Mektubat, fq. 16, nr: 5.)

Falënderimi nuk nënkupton thjeshtë shprehjen e mirënjohjes ndaj mirësive por edhe përdorimin e tyre sipas qëllimit që i ka krijuar Allahu. (M. Es'ad Efendi, Mektubat, fq. 67, no: 38.)

Meditimi mbi vdekjen, ia lehtëson njeriut fatkeqësitë në këtë botë, dhe gjithashtu, ia lehtëson edhe vdekjen. Meditimi mbi vdekjen minimizon dashurinë e tepërt për këtë botë, e cila është shkaktarja kryesore e shqetësimeve shpirtërore. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 141, no: 113.)

Përse nuk jep efekt mjekimi

Mësimet e tasavvufit janë receta për të përmisuar dhe zhvilluar gjendjen shpirtërore të njeriut. Nëse këto receta nuk japin efekt, atëherë nuk janë respektuar disa gjëra prej të cilave duhet qëndruar larg. Këto gjëra janë:

- Sjelljet në kundërshtim me shariat,
- Dhënia pas zbukurimeve,
- Shoqërimi me njerëz të shkujdesur. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 70, no: 40.)

Urdhrat mistikë duhet të jenë bazuar në shariat. Nëse një urdhër nuk është bazuar në shariat, ai nuk mund të ketë asnjë ndikim në zhvillimin shpirtëror të njeriut. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 159, no: 132.)

Një rob, në saje të veprave dhe adhurimit shpëton prej kryengritjes së egos. Ai nuk mund të pretendojë sukses më të madh. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 118-119, no: 89.)

Një nga shkaqet kryesore që e privon njeriun nga dashuria hyjnore është egoja. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 138, no: 110.)

Ktahasimi i zemrës me stomakun

Nëse njeriu vuan nga stomaku ai nuk mund të shijojë asgjë nga ushqimet. Kështu është edhe zemra nëse është e prekur nga sëmundje si syfaqësia, mburrja, babëzia; ajo nuk mund të arrijë asnjë lloj kënaqësie nga mirësitë e Allahut. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 150, no: 122.)

Pretendimi për dashuri

Siç dihet, në përsosjen shpirtërore, rol kryesor luan dashuria dhe sinqeriteti. Lumturia e përjetshme është frut i pemës së sinqeritetit dhe dashurisë. (M. Es'ad Efendi, Mektûbât, s. 59, no: 31.)

Pëmbajtja e zemërimit

Zemërimi shkatërron qetësinë dhe djeg të gjitha veprat e mira. Prandaj, asnjë njeri i mençur nuk bie pre e zemërimit. Për të shpëtuar nga shumë sëmundje shpirtërore, është e domosdoshme të mundet zemërimi, sepse Allahu në Kuran thotë:

“Ata të cilët japin lëmoshë edhe kur janë në mirëqenie, edhe kur janë në vështirësi, e mposhtin zemërimin dhe ua falin fajet njerëzve. Allahu i do bamirësit.” (Al-i Imran, 134) (M. Es'ad Efendi, Divân, s. 95.)

FJALË TË URTA
NGA MAHMUD SAMI
RAMAZANOGLU

*Jo të gjithë janë rob të Allahut;
ka prej tyre që janë thjeshtë krijesa.*

*Rob i Allahut është ai që zbaton me përpikëri urdhëresat
dhe distancohet nga ndalesat. Ata që janë indiferentë
nuk mund të jenë rob të Allahut.*

(M. Sami Efendi, Musahabe, VI, 217.)

Mos lëndo dhe mos u lëndo

Sami Efendi e kreu me nota shumë të larta Fakultetin e Juridikut në Daru'l-Funun. Kur po mendonte për t'u kthyer në vendin e tij, Adana, një ditë u takua me një të njeri të devotshëm në sheshin Bejazit. Pas një prezantimi të shkurtër, njeriu i devotshëm i tha:

“A na lejoni t’ju japim një edukim të ri?” – dhe e çoi atë te teqeja Kelami. Ndërsa po bisedonin përgjatë rrugës, njeriu i devotshëm i tha Sami Efendiut:

“Bir! Edukimi ekzotërik që ke marrë, nuk është i mjaftueshëm! Prandaj të sugjeroj edukimin e vërtetë, i cili i jep njeriut lumturinë e të dy botëve: Mësimi i parë i mejtepit të urtësisë që sapo do të fillojmë, është TË MOS LËNDOSH asnjë njeri. Ndërsa mësimi i fundit është TË MOS LËNDOHESH asnjëherë...”

Përveç shërbimeve të përgjithshme në dergjah, kur ishte e nevojshme, i riu Sami Efendi do të ishte një nga të parët që do të vraponte për shërbime më të veçanta.

Shkalla e tij shpirtërore ishte shumë më e lartë ndër të gjithë nxënësit e Es'ad Efendiut.

Myftiu i Xhiddes, Hüseyin Efendi i cili ishte i moshuar, u sëmur dhe ishte shumë e vështirë për t'u kujdesur për të. Sami efendi ishte i pari që kërkoi t'i shërbente, gjë të cilën e kreu me një edukatë të pashoqe.

Për shkak të këtij shërbimi gjithë edukatë dhe delikatesë myftiu bërë këtë lutje për të:

“O Zot! mirësitë që më ke dhënë në këtë jetë jepja edhe këtij djali të ri!”

Edukimi i vërtetë

“I nderuar! Këta djelmosha kanë studiuar në Amerikë dhe janë bërë inxhinierë. Kërkojmë lutjen tuaj!” Ndërsa Sami Efendi u kishte thënë me një buzëqeshje të rrallë.

“Edhe unë jam diplomuar në Daru’l-Funun, por edukimi i vërtetë është mësimi i marifetullllahut!” (Mustafa ERIŞ, Mahmud Sâmi Efendiiden Hâtıralar, I, 20-21.)

Personi tek dera

“Ishte koha e haxhit. Bashkë me profesorin e nderuar Sami Efendinë dhe bijtë e tij, ishim në shtëpinë e Abdusettar Efendiut, i cili ishte nga Turkmenistani dhe banonte në lagjen Exhjad afër Bejtullahut në Mekketu’l-Mekerrame. Dhoma e Sami Efendisë ishte përballë rrugës, ndërsa dhoma jonë ishte brenda nga qyteti.

Në kohën e drekës, ai erdhi te dhoma jonë dhe tha:

- Me sa duket dikush aty jashtë ka nevojë për ushqim!

Kur i përgatita menjëherë ushqimet për t’ia dhënë, dola te dera por nuk pashë njeri. Duke menduar se ai kishte ikur, nuk prita gjatë dhe u ktheva përsëri brenda. S’kishin kaluar as tetë apo dhjetë minuta, kur përsëri Efendi erdhi te dera dhe tha:

Nevojtari erdhi përsëri dhe po shikon brenda!

Përsëri i mora ushqimet dhe kur dola në derë pashë një qen të cilit i kishte dalë gjuha jashtë. Po më shikonte. Menjëherë ia vura ushqimin përpara. Ai duhej të kish qenë shumë i uritur, sepse e hëngri të tërë ushqimin.”

Ja, kjo është edukata dhe modestia e të mëdhenjve. Sami Efendi nuk tregoi se ishte fjala për një qen, por kishte përdorur shprehjen “dikush”.

Kur Sami Efendi ishte duke qëndruar në një shtëpi të vjetër në Medine, atij iu përgatit një dhomë. Ndërkohë, në një cep të dhomës shfaqet një gjarpër. Të gjithë i kap paniku, por Mahmud Sami Efendiu, tregoi mëshirë edhe për një krijesë të dëmshme si gjarpri dhe tha:

«-Lëreni të qetë!»

Dhe me të vërtetë; gjarpri u largua vet. Besimtari që është miqësor me krijesat dhe tregon dhembshuri ndaj tyre, do të arrijë miqësinë edhe me «Zotin» e tyre!..

Vlera e hafizllëkut

I nderuari Sami Efendia, kur vinte ndonjë hafiz, i cili e jetonte Kuranin ashtu siç duhet, me cilësi dhe dashuri, e komplimentonte, e merrte me vete dhe tregonte këtë ndodhi:

“Në kohën kur ndodheshim në Adana lindi nevoja për një transferimin e një varri. Njëri prej këtyre varreve i përkiste një hafizi që punonte me dijen e tij. Kur u hap varri i këtij hafizi (i cili kishte ndërruar jetë rreth 60 vjet më parë), edhe qefini i tij ishte i bardhë. Pa dyshim, kjo gjendje ishte një dhuratë e veçantë e Allahut të Madhëruar për hafizët e vërtetë.”

Pastërtia para së gjithash

- Plagës, si fillim i pastrohet infeksioni. Pa u dezinfektuar plaga, ajo nuk mund të mjekohet me ilaç. Edhe nëse i vendoset ilaç, ai nuk ka dobi. Prandaj, largimi nga harami dhe gjynahet është detyrë më parësore se sa përpjekja për fitimin e shpërblimeve dhe veprave të mira.

Siç thuhet në një ligj të kodit civil Osman, «Eliminimi i së dëmshmes, është më primar se sa arritja e së dobishmes». Me fjalë të tjera, eliminimi i gjërave që

të dëmtojnë, vjen përpara përpjekjes për të arritur gjërat që bëjnë dobi. Prandaj, në jetën shpirtërore, para së gjithash, është e detyrueshme të bëhet pastrimi i brendshëm, pastrimi i nefsit dhe i zemrës.

Ndikimi i stësisit

“Në lagjen Bejlerbej jetonte një person i devotshëm me emrin Adil, i cili kishte grada të larta shpirtërore. Unë e vizitoja atë herë pas here. Në njërën nga këto vizita, më këshilloi:

«Ruaje veten nga të shkujdesurit! Mos u ul të bisedosh me ta, sepse zemrat reflektojnë tek njëra-tjetra. Kështu, gjendja gjynahqare e tjetrit ndikon tek ti. Nga ena e uthullës, rrjedh uthull, nga ajo e mjaltit rrjedh mjaltë. Biseda, konsultimi dhe puna, duhet të bëhet me njerëz besnikë dhe të drejtë. Ata që nuk janë besnikë dhe të drejtë, i kanë bërë padrejtësi vetes. Nëse tek ata nuk ka prirje për mirë, duhet të mjaftohemi me takimet e nevojshme dhe të largohen menjëherë pa u ulur me ta.»»

Më pas, tregoi një ngjarje që i kishte ndodhur:

“Në vitin 1340 Hixhri, në xhaminë Ajasofia në Stamboll, u këndua mevlud. Xhamia ishte plot e përplot. Dijetarët dhe studentët të veshur me çallma kishin zënë vendet e tyre në xhami. Për shkak se atëherë shumica e xhematit ishin prej njerëzve të dijes, gjendjet e tyre të ndryshme, i dhanë xhematit një madhësi të veçantë. Hafizët e shquar të kohës, filluan të lexojnë Kuran dhe mevlud.

Edhe unë i gjori, isha ulur pranë foltores dhe po dëgjoja. Pa kaluar shumë, më kaploi një ngushtim në shpirt. U mërzita, stresova dhe gati sa s’po plasja... Mirëpo, në një xhami si Ajasofia, mes një xhemati mysliman dhe gjatë këndimit të Kuranit dhe mevludit, nuk duhej të ndihej një gjendje shpirtërore dhe mërzi e tillë. Ndërkohë që po mendoja rreth shkakut të kësaj gjendjeje, shoh se përballë kisha një burrë të shkujdesur me zemër të ngurtë! Kraharori i tij ishte përballë kraharorit tim dhe unë e kuptova se vështirësia që po ndjeja reflektohej prej tij.

Kështu, unë ndërrova vendin dhe u ndjeva më i lehtësuar. Por, përsëri unë nuk munda ta kapërcej efektin e asaj gjendjeje për rreth një javë...»

Situata të tilla janë përjetuar nga shumë besimtarë. Prandaj, njerëzit duhet të kenë kujdes që të ulen me njerëz të drejtë, besnikë dhe me zemër të pastër.”
(Shih. M. Sâmi Efendi, Mükerrerrem İnsan, s. 62-63; Bayram Sohbetleri, s. 39.)

• Në Adana, pamë një kafshë të çuditshme që quhej kameleon. Si fëmijë, ishim shumë kureshtarë. Ajo merrte ngjyrën e çdo objekti mbi të cilën ecte.

➤ E tillë është edhe zemra. Ajo ka aftësinë të marrë ngjyrën e atyre që ka pranë. Ajo merr paqe nga të paqshmit dhe shkujdesjen nga të shkujdesurit. Për këtë arsye, nuk duhet të ulemi shumë pranë të shkujdesurve dhe duhet të largohemi menjëherë kur të kryhet puna e nevojshme. (M. Sâmi Efendi, Bayram Sohbetleri, s. 39-40.)

Në entësitën e injorancës

Jemi në periudhën e fundit. Feja është lënë pas dore, sunetet janë braktisur, bidatet janë përhapur gjithandej. Në një situatë të tillë, gjëja më e rëndësishme është ruajta e besimit dhe dituria. (M. Sâmi Efendi, Musâhabe, I, 101.)

Kushti i parë dhe i fundit

Kushti i parë që njeriut t'i pranohet lutja, është përmirësimi i botës së zemrës me ushqim hallall. Ndërsa kushti i fundit, është sinqeriteti dhe qetësia e zemrës. Pra, orientimi nga Allahu ashtu siç duhet. Nëse kafshata që vihet në gojë nuk është hallall, është e vështirë që ai njeri të jetë i sinqertë, i qetë në shpirt dhe t'i drejtohet Allahut duke e braktisur çdo gjë tjetër. (M. Sâmi Efendi, Musâhabe, II, 8.)

Si mal

Besimtari që ndodhet në rrugën e drejtë, duhet të jetë i qëndrueshëm si një mal, sepse mali ka katër cilësi:

- 1) Nuk shkrihet nga nxehtësia,
- 2) Nuk ngrin nga të ftohtët,
- 3) Nuk rrëzohet nga erërat,
- 4) Nuk përmbytet nga vërshimet e ujërave. (M. Sâmî Efendi, Yûnus ve Hûd Sûreleri

Tefsiri, s. 145.)

Mjek shpirtëror

Ashti siç ka nevojë për mjek për shërimin nga sëmundjet trupore, ka nevojë për mjek edhe për shërimin nga sëmundjet shpirtërore. Madje, mjeku shpirtëror është shumë më i rëndësishëm. (M. Sâmî Efendi, Musâhabe, VI, 146.)

Dijetarët

Dijetarët janë si shiu; pa ujë në tokë nuk mund të ketë jetë. Pa ujë shpirtëror nuk mund të ketë jetë shpirtërore. Çdo dijetar është i dobishëm sipas kohës që ka ardhur; ashtu si shiu që sjell dobi për tokën në varësi të stinës. Prandaj, nuk mund të krahasohen dijetarët me njëri-tjetrin.

Dy Xhihadë

Qëllimi i xhihadit të vogël është martirizimi. Kurse qëllimi i xhihadit të madh, është arritja e përsosjes shpirtërore.

Kur ndaj armiqve sillesh me mirësi, ata shndërrohen në miq. Ky rregull, nuk vlen vetëm për egon; ajo kurrë nuk duhet bërë mike. Sa më shumë të bëhesh mik me të, aq më e vështirë është lufta, sepse, lufta me egon është detyrim. (M. Sâmi Efendi, Bayram Sohbetleri, s. 30-31.)

Turpi i vërtetë

Turpi i vërtetë, është braktisja e mëkateve në një vend ku nuk të shikon njeri me vetëdijen e plotë se të shikon Allahu. (M. Sâmi Efendi, Musâhabe, VI, 207.)

Bota jonë e brendshme

Nëse ke smirë për të tjerët, duhet të dish që ajo nuk dëmton tjetrin por ty. (M. Sâmi Efendi, Hz. Yûsuf, s. 21.)

Bileta për Xhenet

Kurani është biletë e xhenetit për besimtarët. (M. Sâmi Efendi, Musâhabe, I, 46.)

Dy paime

Nuk ka lumturi për mendjemadhin dhe tiranin, sepse lumturia arrihet përmes respektimit të mësimëve hyjnore dhe mëshirës ndaj krijesave. (M. Sâmi Efendi, Musâhabe, I, 91.)

FJALË TË URTA

NGA MUSA TOPBASH

*Kur i hedhim një vështrim gjithë krijimit,
pa bërë dallim nëse janë gjallesa apo jo gjallesa,
vërejmë një përsosmëri madhështore. Në këtë përsosmëri
dhe sistem të përsosur, të vëresh njeriun, krijesën më të çmuar
mbi të gjitha krijesat e tjera, që bën një jetë indiferente
dhe pa rregull është shumë e dhimbshme.
Njeriu duhet t'i përshtatet funksionimit
të përsosur të gjithësisë.*

(Sadık Dana, Altınoluk Sohbetleri, II, 125.)

Vazhdimisht në ushtrime

Biri im! Ji gjithmonë i përmbajtur në shpenzime dhe jep për hir të Allahut! Mos jini të përmbajtur vetëm gjatë Ramazanit, por bëheni zakon të jetës suaj! Ndërsa atë që është përtej nevojës dhurojeni për hir të Allahut!

Ta dini se, edhe nëse jetoni në sarajet e Dollmabahçes apo të Topkapësë, prapë jeni të detyruar të jetoni të përmbajtur dhe të ruheni prej shpërdorimit dhe koprancisë. Prandaj, pasurinë barteni vetëm jashtë zemrës suaj!”

“Nëse nuk e bëni infak pjesën e pasurisë që ju mbetet pasi të plotësoni nevojën tuaj, do të thotë se keni shfaqur mosmirënjohje kundrejt mirësive që jua ka dhënë Allahu. Mos harroni se; mirësitë që nuk bëhen infak, janë të çuara dëm. Ndërsa mirësitë e çuara dëm përbëjnë mëkat për botën tjetër që ka një llogari shumë të rëndë.”

“Allahu nuk i do ata që shpërdorojnë!” (En’ám, 141; A’raf, 31.)

Kriteret që duhen ndjekur në dhurim, janë atë që ka vendosur Pejgamberi (a.s.) dhe që i kanë ndjekur shokët e tij të nderuar.

Amaneti i mikut

Pasi mbaroi biseda fetare, u vendos që të mblidheshin ndihma për popullin e Bosnjës.

Të gjithë u vetë ofruan për të ndihmuar. Midis tyre ishte edhe Musa Topbash Efendiu i cili dha një shumë të madhe. Për të mos lënë përshtypjen se ishin paratë e tij tha: Këto janë një amanet për njerëzit në nevojë.

Musa Topbash tregojë shumë i ndjeshëm ndaj rregullave të etikës së sadakasë dhe dhurimit, aq sa personave që u dhuronte diçka u drejtohej me fjalët: “Zotëri i nderuar...., ju falënderoj që pranuat sadakanë time...”, në mënyrë që

ata të mos ndiheshin në borxh moral dhe i falënderonte me sinqeritet për mundësinë që i kishin dhënë për të fituar kënaqësinë hyjnore.

Është moto e të dashurve të Allahut marrja e barrës së gjithë njerëzve mbi vete. (Allah Dostunun Dünyasından, s. 81.)

Dashuria një dhuratë e çmuar

Një nga dhuratat më të çmuara që Allahu i ka dhënë njeriut është dashuria:

Dashuria për Allahun,

Dashuria për Pejgamberin (a.s.),

Dashuria për dijetarët,

Dashuria për besimtarët,

Dashuria për krijesat dhe kështu me radhë...

Shërbimi

Ata që nuk shërbejnë për hir të Allahut me trup, me shpirt dhe me pasuri nuk mund të arrijnë përsosmëri në besim.

Nëse kemi pasuri, duhet patjetër të shpenzohet në rrugë të Allahut. Nuk i ka hije një besimtari të tregohet dorështrenguar në bamirësi.

Nëse zotërojmë dituri, duhet të përpiqemi ta shpërndajmë atë tek të tjerët.

Çfarëdo profesioni që të kemi, duhet të përpiqemi të jemi të dobishëm për shoqërinë. (Bkz. Sâdık Dâna, Altınoluk Sohbetleri, III, 117, 167, 220; V, 78-79.)

Shumë njerëz, janë të qetë duke pandehur se me faljen e namazeve dhe mbajtjen e agjërimeve, i kanë kryer të gjitha detyrat fetare. Mirëpo, kjo nuk mjafton. Bashkë me respektimin dhe madhërimin e urdhrave të Allahut, duhet të tregohet mëshirë edhe ndaj krijesave. Kjo, mund të arrihet vetëm me sakrificë dhe shërbim të sinqertë. Çështja që duhet të ketë më tepër kujdes çdo mysliman me mendje të shëndoshë, pasi të ketë plotësuar farzet dhe të jetë ruajtur nga gjynahet, është shërbimi ndaj Islamit, shoqërisë dhe të gjitha krijesave, duke u bërë i dobishëm për ta... sepse këto që u përmendën, janë plotësuesit e farzeve dhe pjesë të sunetit të Pejgamberit tonë. (Sâdık Dâna, Altınoluk Sohbetleri, II, 248.)

Nëse një person respekton të gjitha urdhëresat hyjnore arrin shumë grada të larta shpirtërore. (Sâdık Dâna, Altınoluk Sohbetleri, V, 82.)

Përpyekja jonë duhet të jetë shërbimi, por jo thjesht shërbim, por pishtar i tij. (Allah Dostunun Dünyasından, s. 82.)

Gjithë çështja qëndron në heqjen dore prej egoizmit. Nëse njeriu heq dore prej egoizmit arrin distanca të mëdha në përsosjen shpirtërore. Duket e lehtë heqja dore prej egoizmit por është një gjë shumë e vështirë. Kur arrihet mposhtja e egoizmit, njeriu përfshihet nga qetësia dhe paqja. (Allah Dostunun Dünyasından, s. 172.)

Dhikri, është një kriter i rëndësishëm i dashurisë dhe besimit. I dashuruari e përmend shpesh atë që dashuron, pa pushuar natë e ditë, çdo orë, çdo çast e përmendë atë dhe nuk mund të rrijë pa e përmendur. Kush arrin të kryejë si duhet dhikrin, ka arritur gjithçka. Kush privohet nga dhikri, ka humbur gjithçka. Dhikri është drita dhe shkëlqimi i zemrës, qetësia e shpirtit dhe maturia e mendjes. Kush vazhdon dhikrin, ka zemër të gëzuar, vepra e moral të bukur dhe shpirt të hareshëm.

Edhe shërbim edhe pëtmirësimi shpirtëror

Shërbyesi në rrugën e Allahut duhet të zhvillojë veten shpirtërisht. Ai nuk duhet të mendojë se shërbimi në institucione bamirësie mjafton për zhvillimin shpirtëror. Ai duhet të zhvillojë cilësitë e sinqeritetit, falënderimit, mëshirës, solidaritetit, dashurisë dhe altruizmit.

Shërbimi që nuk përmban përsheptshmëri është humbje kohe. (Sâdik Dâna, Altinoluk Sohbetleri, II, 237.)

Nuk duhet të përfshihemi nga ideja se po bëjmë një punë të madhe dhe në këtë mënyrë të braktisen punët e vogla. (Allah Dostunun Dünyasından, s. 105.)

Kultivimi i farave shpirtërore

Njeriu duhet të kultivojë farat e falënderimit, mirënjohjes, dhikrit dhe mendimit për të arritur nivel të lartë shpirtëror. (Sâdik Dâna, Altinoluk Sohbetleri, V, 35-36.)

Besimtari duhet të jetë në gjendje të parashikojë përfundimin që vjen nga ndryshimi i gjendjes së mirë me një gjendje të keqe. (Sâdik Dâna, Altinoluk Sohbetleri, I, 198.)

Njeri i mençur është ai që mbush hambarin e tij me vepra të mira. (Sâdik Dâna, Altinoluk Sohbetleri, II, 36.)

Nga të zotët e dijes

Dituria fetare duhet të mësohet nga dijetarë të vërtetë dhe të devotshëm. Fetvatë dhe gjykimet e tyre janë më të qëlluara. Nga ana tjetër qëndroni sa më larg dijetarëve që janë të dhënë pas pozitës dhe pasurisë së kësaj bote. (Sâdık Dâna, Altınoluk Sohbetleri, IV, 171.)

Prindërit që nuk i mësojnë fëmijëve dituri fetare janë prindërit më të pamëshirshëm në botë. (Sâdık Dâna, Altınoluk Sohbetleri, IV, 116-117.)

Këshilla

Nëse mbledh njëqind gjysma njerëzish nuk e bëjnë një njeri të plotë.

Besimtari duhet të jetë i kujdesshëm, por kurrë nuk duhet të jetë frikacak. (Allah Dostunun Dünyasından, s. 192.)

Largimi faqebardhë

Çdokush që vjen në këtë botë, do të emigrojë për në botën e përjetshme, pasi t'i ketë plotësuar orët e tij dhe frymëmarrjet e numëruara. Lum për atë që e ka shpenzuar jetën e tij në rrugën e Allahut dhe ka emigruar në botën tjetër me faqe të bardhë! ("Vasiyetlerinden...", Altınoluk, sayı: 162, s. 20, Ağustos 1999.)

FJALË TË URTA NGA LOKMANI

“Mos i trajto njerëzit me nënçmim dhe mos ec në tokë me mendjemadhësi, se Allahu nuk i do mendjemëdhenjtë e mburracakët! Ec me kujdes e i përmbajtur dhe fol me zë të ulët; se zëri më i vrazhdë është zëri i gomarit!”

(Lukman, 18-19.)

Tetë këshilla

I kam shërbyer shumë pejgamberëve prej të cilëve kam përmbledhur këto tetë këshilla që nëse i zbaton shpëton:

- Ruaj zemrën kur je në namaz!
- Ruaj gjuhën kur je me njerëz!
- Ruaj dorën kur je në sofër!
- Ruaj syrin kur je në shtëpinë e tjetrit!
- Mbaj mend mirë Allahun dhe vdekjen!
- Harroje të keqen që të kanë bërë dhe të mirën që ke bërë!

Për të mos u mbytur...

“Biri im! Kjo botë është një det i thellë. (Dijetarë pa urtësi dhe) Shumë njerëz, janë mbytur dhe kanë humbur në këtë det. Anija jote në këtë det, le të jetë besimi (me gjithë zemër) në Allahun. Pajisjet e anijes, le të jenë devotshmëria dhe adhurimet! Ndërsa velat e saj (që e drejtojnë), le të jetë feja! Dhe me një anije të tillë dil për udhë duke u mbështetur në Allahun. (Si përfundim) Mbase shpëton, por mbase edhe nuk shpëton!” (Bejhaki, ez-Zuhdu'l-Kebir, Bejrut 1996, fq. 139, nr: 269.)

Devotshmëria

“Biri im! Devotshmërinë bëje kapital për ahiret sepse devotshmëria është një tregti fitimprurëse pa pasur asnjë kapital!”

“Biri im! Mos lejo që gjeli të jetë më i zgjuar se ti! Ai çdo mëngjes përkujton Allahun, ndërsa ti fle!”

“Nëse stomaku mbushet (tepër), meditimi bie në gjumë. Kurse gjymtyrët largohen nga adhurimi!”

Ekilibër

“Biri im! Merr nga kjo botë aq sa të mjafton! Mos u zhyt në të aq sa të dëmtosh botën tjetër! Por edhe këtë botë mos e braktis plotësisht, që të mos ngelesh nevojtar ndaj njerëzve (t’u bëhesh barrë). Agjëro aq sa të thyesh epshin. Por mos agjëro aq shumë sa (të dobësohesh e) të të pengojë nga namazi! Sepse tek Allahu, namazi është më i dashur se agjërimi.” (Bejhaki, ez-Zuhdu'l-Kebir, fq. 84, nr: 91.)

Zgjedhja e shokut

“Biri im Zgjidhi shokët që kur të ndahesh prej tyre as ti të mos flasësh pas shpine për ta dhe as ata të mos flasin për ty.”

“Ruaj miqtë! Vizito të afërmit!”

“Shërbeju të mirëve dhe mos krijo miqësi me të këqijtë!”

“Pranojë shokët por jo mëkatet!”

“Të mirën bëja atij që e kupton! Sepse ashtu si nuk ka miqësi midis deles dhe ujkut, nuk ka miqësi as midis të mirit dhe të keqit.”

Grindaveci ofendohet,

Kush shko në vende të të këqija akuzohet;

Kush nuk ruan gjuhën bëhet pishman.

Biri im! Kam mbartur gurë dhe hekur, por nuk kam parë gjë më të rëndë se fqinji i keq.” (Ahmed, Zuhd, fq.86, nr 533.)

Vlera e heshtjes

“Biri im! Nuk jam penduar kurrë prej heshtjes. Nëse fjala është argjend, heshtja është flori.” (Ahmed, ez-Zühd, s. 44, no: 272.)

“Heshtja është urtësi, por janë të pakët ata që e praktikojnë.” (Ahmed, ez-Zühd, s. 88, no: 545.)

Injoranca

“Biri im! Shpjegimi i një çështje injorantit është më e rëndë se ngritja e një shkëmbi të rëndë.”

“Biri im! Mos dërgo përfaqësues një injorant!
Nëse nuk gjen një të mençur dhe të urtë, shko vetë!”

Tri gjëra mësohen...

“Biri im! Tri gjëra mësohen para tri situatave:

- Butësia përpara zemërimit,
- Trimëria përpara betejës
- Vëllazëria përpara nevojës.”

Biri im!

“Nëse sillesh me edukatë kur je i vogël, do t'ia shohësh dobinë kur të rritesh”

“Mos i nënvlerëso punët e vogla! Sepse e vogla nesër kthehet e madhe.”

Ji i kënaqur!..

O bir! Mos e preokupo zemrën me mendime negative dhe shqetësime të ndryshme! Qëndro larg babëzisë! Kënaqu me caktimin! Ji i kënaqur me atë që të ka dhënë Allahu në mënyrë që të zbukurohet jeta, të mbushet zemra me gëzim dhe të shijosh lumturinë e kësaj jete.

Jeta e shkurtër, ahireti afër

Bir! Merr pjesë në xhenaze! Sepse xhenazja të kujton botën tjetër. Kurse haramet dhe mëkatet të nxitin drejt kësaj bote.

Njëherë, Lukmani u pyet:

“I nderuar! Çfarë ushqimi t’u japim të sëmurëve tanë? Çfarë na këshilloni?

Ndërsa Lukmani u dha këtë përgjigje të bukur:

“Mos u jepni fjalë të hidhura dhe të rënda që u thyejnë zemrat, pa çfarëdo që t’u jepni tjetër, nuk u bën dëm InshaAllah...”

Kush është njeriu më i keq?

- Është ai që nuk ka droje kur e shikojnë të tjerët duke bërë vepra të këqija.

(Ahmed, ez-Zuhd, s. 44, no: 275.)

FJALË TË URTA NGA HASAN BASRIU

*“O Zoti im! Më pasuro duke më bërë nevojtar për Ty,
mos më bëj të varfër që të mos jem
i pavëmendshëm ndaj Teje!”*

(Bakillani, I'xhazu'l-Kur'an, Bejrut 1998, fq. 107.)

U refuzua

Një njeri i kërkon diçka Hasan el-Basriut. Ai ngrihet menjëherë në këmbë dhe i jep këmishën e tij. Ata që ndodheshin aty thonë:

- O Hasan! Më mirë të kishe shkuar dhe t'i kishe dhënë diçka prej shtëpisë!

Hasan el-Basriu u përgjigjet:

“Njëherë, në mesxhid erdhi një i varfër dhe tha: “Kam uri!”. Ne u treguam të pakujdesshëm dhe nuk i sollëm menjëherë për të ngrënë. E lamë në mesxhid dhe shkua në shtëpitë tona. Kur erdhëm në namazin e sabahut, pamë se ai kishte vdekur. E qefinosëm dhe e varrosëm. Ditën tjetër, në mihrabin e mesxhidit, në formën e një shfaqjeje shpirtërore, qëndronte qefini me të cilin kishim mbështjellë të ndjerin një ditë më parë dhe mbi të shkruhej: “Merreni qefinin tuaj. Allahu nuk e pranoi!” Atë ditë, u betova se, «që këtej e tutje, kur të shoh ndonjë nevojtar, nuk do t’ia vonoj ndihmën, por do t’ia plotësoj menjëherë nevojën!»” (Shih. Darir Mustafa Efendi, Yüz Hadis Yüz Hikaye, haz. S. Yıldırım - N. Yılmaz, İstanbul 2001, s. 157.)

Pendimi zgjidhje për gjithëkë

Një herë, katër vetë shkuan te Hasan Basriu. Njëri u ankua nga thatësira, tjetri nga varfëria, tjetri nga mos prodhimi i tokës, ndërsa tjetri u ankua se nuk kishte fëmijë. Të katër burrat kërkuan ndihmë nga ai. Ky mik i madh e porositi secilin prej tyre që të kërkojë falje. Ata që ishin afër tij i thanë:

“-O i nderuari ynë! Hallet dhe telashtet e këtyre njerëzve ishin të ndryshme, ndërsa ti u këshillove të gjithëve të njëjtën gjë?!” Hasan Basriu u përgjigj atyre duke u lexuar këtë ajet fisnik:

“Kërkoni Falje nga Zoti juaj, sepse ai është shumë falës. (Kërkoni falje ashtu që) tju lëshojë nga qielli shumë shi, t’iu shtojë pasurinë dhe fëmijët, t’iu japë kopshte dhe lumenj!” (Nuh, 10-12) (Ibn Haxher, Fethu’l-Bari, XI, 98; Ajni, Umdetu’l-Kâri, Bejrut XXII, 277-278.)

Këshilla e artë

Hasan Basriu kishte marrë pjesë në një xhenaze. Kur mbaruan të gjitha punët e varrimit, pyeti një të moshuar që kishte pranë:

“Po të pyes për hir të Allahut. Si thua, vallë a mendon ky i vdekur të kthehet përsëri në këtë botë dhe të shtojë punët e mira, dhikrin e të kërkojë falje për gjynahet?”

Pa hezitar aspak, plakuri i thotë: “Po! Sigurisht që mendon!”

Pas këtyre fjalëve, Hasan Basriu thotë:

“Atëherë, po ne pse nuk mendojmë si ky njeri që ka vdekur?”

Më pas, ndërkohë që po ndahej prej aty, thoshte:

“Sa këshilluese e jashtëzakonshme është vdekja! Sa këshillë ndikuese është nëse në zemra do të kishte jetë! Por tek njerëzit të cilëve u thërret, nuk ka jetë! (İbnü'l-Cevzi, Âdâbu'l-Haseni'l-Basri, thk. Süleyman el-Harş, Dâru'n-Nevâdir, 1428, s. 29.)

Shpërblimi për përgojimin

Kur Hasan Basriut i vinte ndonjë një fjalë se filan person e ka përgojuar, ai menjëherë merrte një tabaka me hurma dhe ia dërgonte si dhuratë, duke i thënë të falënderoj që një pjesë të sevapeve të tua i kalove në librin e llogarisë sime. (Feriduddin Attar, Tezkire, I, 70-71.)

Nëse dëshiron të përgojosh, atëherë përgojo prindërit... Të paktën shpërblimet të shkojnë tek prindërit dhe ti merr mëkatet e tyre...

Nuk ka gjë më të dashur për një mysliman se sa të shikojë fëmijët dhe nipërit e vet duke qenë të bindur ndaj Allahut.

Dashuri, por si?

O njerëz! Mos e keqkuptoni hadithin e Profetit, sipas të cilit «**Njeriu është me atë që do**». Pa zbatuar dhe jetuar si vepërmirët, nuk mund të jeni së bashku me ta. Edhe jahudijtë dhe të krishterët, sipas formës së tyre, ushqejnë dashuri për profetët e tyre, por ama nuk janë së bashku me ta.” (Ihja, v. II, fq. 402.)

Hasan Barsriu, ndërsa tregonte ngjarjen e trungut të hurmës, me lot në sy thoshte:

O Njerëz të Zotit! Një trung peme ushqen dashuri për Pejgamberin (a.s.), sepse është i vetëdijshëm për pozitën e tij të lartë. Ka mall për të dhe vuan takimin me të. Kur gjendja është kështu për një trung, imagjinoni si duhet të jetë gjendja juaj ndaj Pejgamberi (a.s.). (Dhehebi, Sijeru A'lami'n-Nubela, IV, 570.)

Modestia

“Modesti, do të thotë të pranosh çdo mysliman me të cilin takohesh si më të mirë se veten tënde.”

Ajo që Hasan Basriu, i ka thënë njërit prej nxënësve të tij është shumë domethënëse:

“Mos u mashtro me lartësinë e gradës së dijes, gjendjes dhe dijes shpirtërore! Kujto se çfarë i ka ndodhur Bel'am bin Bauras, i cili arriti grada të larta në dituri!”

“Një person që kritikon veten mes njerëzve, në fakt ai është duke lavdëruar veten. Dhe kjo është një nga shenjat e dyfytërsisë.”

Nëse nuk çohesh dot për namaz

“Shkaku i vetëm që njeriu nuk ngrihet për adhurimin e natës, është gjynahu që ka bërë. Prandaj, çdo mbrëmje bëni një vetllogari dhe provojeni veten! Pendo-huni tek Allahu, që të ngriheni në adhurimin e natës, sepse ngritja në adhurimin e natës, i vjen rëndë vetëm atij që është i shtypur nën peshën e gjynaheve.”

Njëherë, e pyetën Hasan Basriun (Allahu e mëshiroftë):

“- Përse fytyra e atyre që falin namaz nate është e bukur dhe shndritshme?”

Ai u përgjigj:

“- Sepse ata kanë qëndruar vetëm për vetëm me Rrahmanin...”

Midis dy frikave

O biri i Ademit! Besimtari i vërtet, edhe nëse është gjer në fund i devotshëm, përsëri zgjohet me frikë. Në fakt, kjo i ka hije atij. Besimtari përsëri me të njëjtën frikë takohet me mbrëmjen. Po, ai gjithmonë është mes këtyre dy frikave!

1) Mëkatet e kaluara. Ai nuk mund ta dijë se si do ta trajtojë Allahu për shkak të këtyre mëkateve.

2) Jeta e ardhme. Çfarë jete do të bëjë, si do ta japë frymën e fundit? Gjithmonë i mendon përgjigjet e këtyre pyetjeve.

Një ditë, kur Hasan Basriu po kalonte rrugës, pa një preson shumë të gëzuar dhe i tha:

- A e ke kaluar urën e Siratit?

- Jo! - Ia ktheu personi në fjalë.

Pastaj e pyeti përsëri:

- A e di ku do të shkosh; në Xhenet apo Xhehenem?

- Jo nuk e di! – Tha ai.

Atëherë Hasan Basriu tha:

- Allahu të faltë! Përse qesh kaq shumë kur e di se ditën e Kijametit do ta kesh punën shumë të vështirë?

Gjashtë gjëra e prishin zemrën:

1. Gjynahu që bëhet me mendimin se do pendohesh,
2. Dituria pa vepra,
3. Mungesa e sinqeritetit në sjellje dhe vepra,
4. Mungesa e falënderimit ndaj mirësive të Allahut,
5. Pakënaqësia me caktimin e Allahut,
6. Mos marrja mësim prej të vdekurve.

Nuk kam frikë se nuk do t’ju pranohen lutjet. Unë shqetësohem nga rënia juaj në një gjendje që nuk bëni dot lutje (për shkak të devotshmërisë së dobët)...”

Kur poetit më të madh të epokës Umejade, Ferezdakut, i vdiq bashkëshortja, në ceremoninë e varrimit mori pjesë edhe dijetari i famshëm asket Hasan Basriu. Ai, duke e ditur që poeti kishte përqeshur njerëzit me poezitë e tij, i tha duke i bërë me shenjë nga varri:

- Çfarë ke përgatitur për ahiretin?

Poeti:

- Kam përgatitur shehadetin.

Hasan Basriu, pasi i tha sa mirë për ty, në formë qortimi, e këshilloi me këto fjalë:

- Shehadeti ka kushte. Prandaj mos lëndo njeri dhe qëndro larg fjalëve shpotitëse, mos i nënvlerëso krijesat e Allahut dhe qëndro larg përgojimit!

FJALË TË URTA NGA MALIK IBN DINARI

*Nuk di dënim më të madh
për një zemër nga ana e Allahut,
se sa largimi prej saj i ndjenjës së turpit.*

Dy gëzimet e kësaj bote

Përveç këtyre dy gjërave, nuk ka mbetur gëzim në këtë botë:

- 1) Të takohesh me vëllezërit dhe të kuvendosh me ta.
- 2) Të ngrihesh për namazin tehexhjud dhe në atë kohë të begatë të bësh shumë dhikr dhe të këndosh Kuran.

Historitë e njerëzve të mirë janë si dhurata nga Xheneti.

Zemërthyerit

Malik bin Dinari, në lidhje me arritjen e pëlqimit hyjnor duke bërë pretekst zemrat e thyera e të hidhëruara:

“Në një nga lutjet e tij përgjëruese, Musai (a.s.), iu drejtua kështu Zotit:

“O Zot! Ku të të kërkoj ty?”

Allahu i Lartë i tha:

“Më kërko pranë zemërthyerve!” (Ebu Nuajm, Hilje, II, 364.)

Të shikosh anën pozitive

Malik ibn Dinari tregon:

Isai (a.s.), duke ecur bashkë me havaritë shikojnë një qen të ngordhur në rrugë.

Havaritë thonë sa erë e keqe!

Kurse Isai (a.s.), thotë:

“Sa të bardh’ i paska dhëmbët.” (Ebu Nuajm, Hilje, II, 382.)

Duhet që gjithmonë të shkojmë anën pozitive. Nuk duhet të shikojmë gjysmën bosh të gotës.

Barrë e dynjasë

Në Basra kishte shpërthyer një zjarr.

Malik ibn Dinari del në një vend të lartë dhe shikon popullin e shqetësuar; dikush ikën me vrap, dikush përpiqet të shpëtojë sa mundet prej pasurisë së vet. Përballë kësaj skene Malik ibn Dinari thotë:

Kush ka barrë të lehtë ka shpëtuar, kurse kush ka barrë të rëndë ka humbur. (Feriduddin Attar, Tezkire, 83.)

Fryma e fundit

Isha pranë një të sëmuri që ishte në frymën e fundit. I propozova të shprehte shehadetin por nuk e shprehte dot. Ai vetëm numëronte: dhjetë, njëmbëdhjetë...

Pastaj tha: “Para kam një mal me zjarr! Sapo përpiqem të them shehadetin, ai zjarr i madh drejtohet drejt meje.”

Kur pyeta për punën që bënte më thanë:

“Jep para me kamatë dhe peshon me hile.” (Feriduddin Attar, Tezkire, 83.)

Gjëja është më e keqe

Malik Ibn Dinari e pyet Hasan Basriun se cila gjë është më e keqe në këtë botë?

Hasan Basriu i thotë:

“Vdekja e zemrës”

“Përse vdes zemra?” - Pyeti Malik ibn Dinari.

“Zemra vdes nga dashuria që ka për botën; nga rënia pas kënaqësive të kësaj bote.”

FJALË TË URTA

NGA IBRAHIM ED'HEMI

*“Nëse ashku dhe përkushtimi ynë
në dashurinë hyjnore do të ishte diçka konkrete (e dukshme),
mbretërit do të sakrifikonin të gjithë pasurinë
dhe mbretërinë e tyre për ta shtënë në dorë.”*

Ku kërkohet

Një natë, Ibrahim bin Ed'hemin e kish zënë gjumi mbi fron. Befas, në strehën e sarajit ndodhi një zhurmë e frikshme. Zërat dhe thirrjet shtoheshin dora-dorës, derisa më në fund e zgjuan sulltanin.

Sulltan Ibrahim bin Ed'hemi u ngrit menjëherë nga vendi dhe thirri duke u kthyer kah streha:

“Kush është aty? Çfarë bëni nën strehë në këtë orë të natës?”

Nga streha erdhi një përgjigje:

“Po kërkojmë devenë që kemi humbur, o sulltani ynë!”

Ibrahim bin Ed'hemi bërtiti i zemëruar:

“A nën strehë kërkohet deveja, o njerëz të pamatur?!.”

Kësaj radhe përgjigja kishte natyrën e një udhëzimi shumë kuptimplotë:

“O Ibrahim! Ti e di se deveja nuk kërkohet në strehë, por a e di se Zotin nuk mund ta gjesh me rrobat e mëndafshit që ke veshur, me kurorën që ke në kokë, me kërbacën që ke në dorë dhe me fronin ku je ulur?!.”

Kjo ngjarje i shtoi shumë baticat dhe zbaticat shpirtërore që kishin filluar prej një kohe të gjatë në shpirtin e Ibrahim bin Ed'hemit.

Një ditë, Hazreti Ibrahim bin Ed'hemi kishte dalë për gjueti. Vrapoi pas një sorkadheje aq shumë, saqë u largua plotësisht nga ushtarët e tij. Kali ishte mbytur në djersë, por Ibrahim bin Ed'hemi ngaqë ishte i vendosur për ta vararë sorkadhen, nuk ndalej. Në një farë çasti, teksa e pati zënë ngushtë sorkadhen, kafsha delikate dhe e bukur filloi të flasë:

“O Ibrahim! A për këtë je krijuar? A të ka krijuar Allahu për të më vararë mua? Nëse do të më vrasësh mua, çfarë do të fitosh? Çfarë do të fitosh, përveç se more një jetë?”

Kur Ibrahim bin Ed'hemi dëgjoi këto fjalë, iu trondit aq shumë zemra sa u rrëzua nga kali. Filloi të vraponte drejt shkretëtirës. Pas një farë kohe, kur pa rreth e rrotull, në tërë atë shkretëtirë të gjerë nuk pa asnjë tjetër përveç një çobani. Menjëherë shkoi pranë tij dhe iu lut:

“Të lutem merri këto xhevahirë, rrobat e padishahllëkut, armët e mia, kalin tim dhe më jep pelerinën që mban veshur! Mos i thuaj gjë askujt!” E veshi pelerinën nën vështrimin e habitur të çobanit dhe iku.

Në tasavuf, nuk është kusht heqja e dorë nga pasuria dhe pushteti. Kjo ndryshon në varësi të karakterit dhe personalitetit të personit. Omer ibn Abdulazizi dhe Sulltan Fatihu e kanë ndjekur këtë rrugë pa hequr dorë nga pushteti. Kjo është një metodë edukimi që ndryshon në varësi të personit.

Edhe Ne të pastuam ty

Ibrahim bin Et'hemi kishte larë gojën me erë të ndyrë dhe të pistë të një pijaneci. Kur u pyet se pse e bëri këtë, ai tha:

- Nëse do t'ia kisha lënë ashtu, me erë të keqe dhe të pistë gjuhën dhe gojën e tij, të cilat janë krijuar për të falënderuar Allahun e Madhëruar, do të ishte mungesë respekti...

Kur pijaneci erdhi në vete, i thanë:

Zahidi nga Horasani, Ibrahim bin Et'hemi të ka larë gojën...

Zemra e pijanecit, që u turpërua nga kjo ndodhi, u zgjua nga gjumi i shkujdesjes dhe tha:

- Atëherë edhe unë u pendova!...

Arsyeja që Ibrahim bin Et'hemi u bë shkak i këtij udhëzimi, bëri që Allahu t'i flasë në ëndërr, duke e përgëzuar me këto fjalë:

- Ti e pastrove gojën e tij për Ne! Prandaj edhe Ne e pastuam zemrën e tij për ty!..

Është nder

Kur dikush i tha Ibrahim bin Ed'hemit:

“Unë nuk ngrihem dot në adhurimin e natës, më trego një zgjidhje.” Ibrahim bin Ed'hemi i dha këtë përgjigje:

“Mos bëj gjynah ndaj Allahut ditën, që Ai të të ngrejë ty natën. Të jesh në prezencë të Allahut natën, është nderi më i lartë. Gjynahqarët nuk e meritojnë këtë nder!”

“Nderi i besimtarit është në qëndrimin natën në Namaz...” (Hakim, IV, 360-361/7921.)

Si të pranohet

Njëherë Ibrahim ibn Ed'hemin e pyetën:

“Përse nuk na pranohen duatë?”

Ai u përgjigj:

- Allahun e njihni, por urdhrat e Tij nuk i zbatoni!
- Profetin e njihni, por sunnetin e tij nuk e veproni!
- Kuranin e lexoni, por me të nuk punoni!
- Hani nga të mirat që u ka falur Allahu, por nuk falënderoni!
- Xhenetin e dini, por nuk mundoheni ta fitoni!
- Xhehenemin e dini, por nuk shqetësoheni!
- Thoni se ka vdekje, por nuk përgatiteni!
- Të vdekurit i vendosni në varr me duart tuaja, por nuk merrni mësim!

E si të pranohet duaja me gjithë këto të këqija?!”

Standarde të larta

Bashkëbisedimi midis Ibrahim bin Et'hemit dhe Shakik Belhit është shumë kuptimplotë:

Shakik Belhi e pyeti Ibrahim bin Et'hemin:

“Çfarë bëni për të siguruar jetesën?”

Ibrahim bin Et'hemi u përgjigj:

“-Kur kemi (kur gjejmë) falënderojmë, kur nuk kemi durojmë...!”

Shakik Belhi thotë:

“-Kështu veprojnë edhe qentë e Horosanit!”

Këtë radhë pyeti Ibrahim bin Et'hemi:

“-Po ju si veproni?”

Shakik Belhi u përgjigj:

“-Kur kemi, falënderojmë Zotin dhe atë çfarë kemi e ndajmë me të tjerët, kur nuk kemi falënderojmë me durim!” (İbn-i Hallikân, Vefeyât, I, 32)

Durim, falënderim dhe pranimit

Ibrahim Ed'hemi niset në këmbë për haxh. Rrugës takon një kryetar fisi mbi një deve race. Kryetari i fisit, kur shikon Ibrahimin Ed'hemin të moshuar, në këmbë dhe pa ushqim me vete e pyet i habitur:

- Për ku je nisur kështu o plak?

- Në haxh-jam nisur- i përgjigjet Ibrahim Ed'hemi.

Habia e kryetarit të fisit zëvendësohet nga një buzëqeshje tallëse, dhe e pyet me ironi:

- Si do shkosh në Meke pa kafshë dhe ushqim, rruga është shumë e gjatë?

Ibrahim Ed'hemi i përgjigjet:

- Në fakt unë kam edhe kafshë edhe ushqim por ti nuk i shikon ato.

Kryetari i fisit në formë tallëse i thotë:

- Na i trego edhe ne!

Ibrahim Ed'hemi:

- Kam një kafshë që quhet “Durim”; kur më dalin vështirësi e vazhdoj rrugën me të. Kam një kafshë tjetër që quhet “Falënderim”; kur jam në mirësi eci me të rrugë shumë të gjata. Kur nuk kam mundësi të tjera atëherë rrugën e vazhdoj me një kafshë tjetër që quhet “Pranim”

Kryetari i fisit e pyet:

- Tjetër çfarë ke?

- Kur egoja më nxit drejt ndonjë dëshire tokësore, menjëherë mendoj që në varreza prehen shumë njerëz më të rinj se unë dhe kështu e përmbaj veten, sepse në fakt çdo njeri mund të vdesë në çdo moshë. – Përgjigjet Ibrahim Ed'hemi.

Kryetari i fisit, pasi shikon Ibrahimin gjithë reflektim, thotë:

- Përse nuk thua se; në fakt në këmbë qenkam unë, kurse ti qenke hipur në kafshë fisnike. Rrugë të mbarë o i urtë, sepse me këtë zemër që ke ti mund të arrish të gjitha qëllimet.

FJALË TË URTA

NGA ABDULLAH IBN MUBAREKU

*“Kush e nënvlerëson edukatën ka mangësi në zbatimin e sunetit.
Kush nënvlerëson sunetet privohet nga farzet. Është i ditur
përfundimi i atij që privohet nga dituria.”*

(Feriduddin Attar, Tezkire, 216.)

Si duhet lexuar?

Abdullah Ibn Mubareku, ka qenë një njeri shumë i devotshëm dhe i dashuruar me Profetin (a.s.). Saherë, pas namazit të ikindisë, i thoshte xhematit:

“Po shkoj të bisedoj me Profetin tonë (a.s.)”

Kështu shprehej ai kur shkonte të lexonte hadithe, ose të zhvillonte mësimin e hadithit me nxënësit e tij. Pra;

Jetëshkrimin e Profetit tonë (a.s.) dhe hadithet e tij, duhet t'i lexojmë me një përkushtim të thellë shpirtëror.

Vlera e mëshirës

Njëherë, pasi kishte kryer detyrimet e tij të haxhit, Abdullah bin Mubarekun, e kishte zënë gjumi në Qabe. Në gjumë, sheh një ëndërr sikur dy melekë zbritën nga qielli dhe po bisedonin me njëri-tjetrin:

- Këtë vit kanë kryer haxhin 600 mijë njerëz, dhe të gjithëve u është pranuar vetëm për hatër të veprës së një këpucëtari nga Shami, të quajtur Ali bin Muvaffak.

Abdullah bin Mubarek u zgjua i habitur dhe vendosi të shkonte menjëherë tek Ali bin Muvaffaku për t'u njohur me të.

Pa humbur kohë, shkoi në Sham. Kur e gjeti atë, e pyeti:

- Si e bërë haxhin ti, sepse Allahu (xh.sh.), ua pranoi haxhin të gjithë njerëzve të tjerë vetëm për hatrin tënd?

Ali bin Muvaffak iu përgjigj:

- Këtu ka një gabim. Unë bëra njetin për të shkuar në haxh, por nuk pata mundësi të shkoja.

Kur dëgjoi këtë përgjigje, Abdullah bin Mubarek u habit edhe më shumë. Prandaj, kërkoi ta mësonte të vërtetën e kësaj historie. Ali bin Muvaffak filloi t'i shpjegonte:

- Prej tridhjetë vitesh ëndërroj të shkoj në haxh. Gjatë kësaj periudhe, në saje të zanatit tim, kam mbledhur 300 dirhem dhe bëra nijet për t'u nisur në haxh. Pak ditë para nisjes për haxh, në shtëpinë tonë erdhi një erë mishi. Gruaja ime që ishte shtatzënë në atë periudhë më tha:

- Nga komshinjtë po vjen erë mishi, a mund t'u kërkosh atyre një copë mishi?

Unë shkova tek komshiu im. Kur i tregova atij si ishte puna ai filloi të qante:

- Ky mish që jam duke gatuar është prej një kafshe të ngordhur që kam gjetur në rrugë. Ngrënia e një pjese të këtij mishi (sa për të mos vdekur) nga fëmijët e mi që kanë shtatë ditë pa ngrënë është hallall, kurse për ju është haram. Nëse nuk gjej dot ushqim hallall, do të detyrohem t'u jap këtë mish.

Ali bin Muvaffak vazhdoi:

- Fjalët e komshiut ma këputën shpirtin. Kështu që, me lot në sy, ia dhashë atij 300 dirhemët që i kisha mbledhur me aq vështirësi dhe i thashë:

- Ma bëj hallall, sepse ti paske qenë i uritur dhe unë nuk kam ditur asgjë. Pas kësaj, iu luta Allahu duke thënë:

“O Allah! Ma prano qëllimin e haxhit!”

Kur dëgjoi këtë histori, Abdullah ibn Mubarek tha:

“Allahu ma ka treguar këtë të vërtetë në ëndërr.”

Sa vepra të vogla që qëllimi i zmadhon.

Sa vepra të mëdha që qëllimi i zvogëlon.

Nuk munda ta edukoj

Abdullah bin Mubarek, kishte udhëtuar me një person me vese të këqija. Kur ata u ndanë në fund të udhëtimit, Abdullah bin Mubareku nisi të qajë me dënese.

Miqte e tij që u çuditën me këtë, e pyetën se përse po qante. Ai mik i Zotit me shpirt të butë, mori frymë thellë dhe me sy të lagur tha:

“Edhe pse udhëtova për një kohë të gjatë me bashkudhëtarin tim, nuk arrita t’ia ndreqë dot vese e tij të këqija dhe nuk e zbukurova dot moralin e tij! Mendoj; a mos vallë për shkak të të metave të mia nuk i bëra dobi atij? Nëse ai nuk u drejtua për shkak të gabimeve dhe të metave të mia, si do të vejë halli im nesër (para Allahut)?” Dhe vazhdoi të qajë! (Feridüddin Attâr, Tezkire.)

Mos mallko!

Dikush shkoi te Abdullah ibn Mubareku dhe iu ankua për fëmijën e tij që nuk i bindej. Abdullah ibn Mubareku e pyeti:

“Mos vallë e ke mallkuar fëmijën?”

Ai iu përgjigj:

“Po.”

Nisur nga kjo përgjigje, Abdullah ibn Mubareku (r.a.), i tha:

“Ti qenke bërë shkak për prishjen e fëmijës!”

Mbretëria e vërtetë

Një nga halifet Abasij, Harun Rashidi, jetonte mes luksit dhe madhësisë në qytetin Raka. Një ditë, aty erdhi Abdullah bin Mubarek dhe të gjithë vendasit dolën për ta pritur jashtë qytetit. Halifi pothuajse mbeti vetëm në gjithë atë qytet të madh. Një nga shërbëtorët e Harun Rashidit, që po e shikonte këtë ngjarje nga ballkoni, pyeti:

- Çfarë është kjo? Çfarë po ndodh?

Ata që ishin aty, u përgjigjën:

- Ka ardhur një dijetar nga Horosani. Ai quhet Abdullah bin Mubarek. Njerëzit po shkojnë ta presin.

Pas kësaj, shërbëtorja tha:

- Kjo është mbretëri e vërtetë, jo ajo e Harunit, sepse në pallatin e Harunit, as punëtorët nuk do të grumbulloheshin, nëse nuk do të detyroheshin nga ushtarët.

Mos i nënvlerëso!

Kush nënvlerëson dijetarët humb ahiretin,

Kush nënvlerëson drejtuesit humb dynjanë,

Dhe kush nënvlerëson mikun humb dinjitetin. (Feridüddin Attâr, Tezkire, I, 224.)

Besimtari pranon justifikimin dhe kërkon largimin e ftohjes midis myslimanëve.

Kurse hipokriti kërkon përplasjen e myslimanëve me njëri-tjetrin.

FJALË TË URTA NGA BEHLUL DANA

*Behlul Dana ishte vëlla qumështi me Harun Reshidin.
Ai njihej si i marrë, por e shprehte të vërtetën
në një mënyrë mahnitëse. Mes tij dhe Kalifit
kanë ndodhur shumë ngjarje mësimdhënëse.*

Tre pyetje

Një ditë Behlul Dana pyeti një nga drejtuesit Abbasi, Harun Rashidin:

- O prijës i myslimanëve, kam tri pyetje për ty:

1. Çfarë ka më shumë mbi tokë?
2. Çfarë ka më shumë nën tokë?
3. Dhe çfarë ka më shumë në qiell?

Harun Rashidi i dha këtë përgjigje:

“Mbi tokë ka më shumë të gjallë. Nën tokë ka më shumë të vdekur dhe në qiell ka më shumë krijesa me krahë si flutura, zogj etj. Behlul Dana kthehet nga ai dhe i përgjigjet në këtë formë:

“Jo, drejtues i nderuar! Ti e kape çështjen nga ana e dukshme, nuk the të vërtetën. E vërteta është se: Mbi tokë ka më shumë smirë, zili, xhelozit dhe dëshirat e pambaruara epshore. Nën tokë ka më shumë pëshpëritje dhe pendim ‘i shkreti unë’ dhe ‘sikur’. Ndërsa në qiell mund të gjesh më shumë veprat e mira që arrijnë tek Zoti i madhëruar.”

Është e përkohshme

Një herë e një kohë një mbret ndërton një saraj. Pasi ndërtohet saraji fton një evlija për ta shëtitur në të. Më pas e pyet mikun e Allahut:

“-Zotëri si t’u duk saraji?”

Miku i Allahut iu përgjigj:

“-Madhështia e sarajit t’i merr sytë. Çdo gjë është e përsosur, por ka një mangësi shumë të madhe.”

Mbreti i çuditur e pyet:

“-Çfarë i mungon sarajit tim të ri?”

Përgjigja e tij lidhet me të vërtetën absolute të kësaj dynjaje:

“-Sarajit i mungon përjetësia!”

Një ditë, Behlul Dana nuk i rezistoi dot tundimit të tij për të shkruar në muret e sarajit që kishte ndërtuar Harun Rashidi disa vargje për ta këshilluar atë:

“O Harun! E lartësive baltën dhe e përçmove fenë duke mos i shërbyer asaj. I lartësive gurët mirëpo përçmove Kuranin dhe Sunetin; nuk u dhe atyre vlerën që u takon.

Nëse këtë saraj e ke bërë me paratë e tua, i ke shpërdoruar ato. Allahu i Lartmadhëruar nuk i do shpërdoruesit.

Nëse paratë i ke marrë nga thesari i shtetit, atëherë kjo do të thotë se i ke bërë një padrejtësi shumë të madhe të gjithë umetit. Allahu i Lartmadhëruar nuk i do ata që bëjnë padrejtësi.”

Aty nuk kishte nevojë për mua

Behlul Dana kërkon një punë nga Harun Rashidi, kalifi i Shtetit Islam. Harun Rashidi i jep detyrën e inspektorit të tregut.

Behluli menjëherë fillon punën. Fillimisht shkon tek një furrë buke ku peshon disa bukë për të kontrolluar peshën e bukës. Të gjitha bukët e peshuara dalin nën peshë. Behluli e pyet:

“- A je i kënaqur me mënyrën e jetesës, a e siguron jetesën me punën që bën? A keni harmoni dhe lumturi në familje?”

Furrтари i jep të gjitha pyetjeve përgjigje negative. Behluli largohet prej aty, pa thënë asgjë, për të shkruar në një furrë tjetër. Edhe aty peshon disa bukë, të gjitha bukët e peshuara dalin disa gramë mbi peshën standarde. Të njëjtat pyetje

i bën edhe furrtarit të dytë dhe për të gjitha pyetjet merr përgjigje pozitive. Furrtari ishte mjaft i lumtur dhe i kamur.

Pas kësaj, menjëherë shkon tek Harun Rashidi dhe i kërkon një punë tjetër. Harun Rashidi:

“- Sa shpejt u mërzite nga puna që sapo fillove?”

“- Zotëri, - i thotë Behluli- tregu e kishte kontrollorin e vet. Ai kishte peshuar bukët dhe ndërgjegjen e njerëzve para meje. Dhe sipas gjendjes, çdo njëri paguante detyrimin. Aty nuk kishte nevojë për mua...”

Vetëm një herë u ula!

Një ditë Behlul Dana u ul në fronin e Harun Rashidit. Pas disa momentesh vijnë truprojat dhe e rrahin Behlul Danën, sepse ishte ulur në fronin e Kalifit. Behlul Dana filloi të qajë. Kur mbërrin Harun Reshidi dhe e sheh duke qarë, pyeti përse qante?

Ka bërë një gabim të pafalshëm i thanë rojet; është ulur në fronin e lart-madhërisë.

Harun Rashidi u mërzit që e kishin goditur Behlul Danën për këtë. I shkoi pranë Behlul Danës për ta qetësuar dhe kërkuar ndjesë.

Kur i shkoi pranë, Behlul Dana i tha: Nuk po qajë sepse më goditën rojet. Por kur unë u rraha sepse u ula disa momente në atë fron, si do të jetë punë jote nesër në ditën e gjykimit? Për atë po qaj.

Harun Rashidit i rrëqethet trupi nga kjo dhe e pyeti se si mund të shpëtoj?

Behlul Dana i tha:

Udhëhiq me drejtësi!

Mos lëndo njeri!

Dhe fito lutjet e popullit!

Vetëm në këtë mënyrë mund të shpëtosh.

Përgjegjësia

Tregohet se Harun Reshidi, gjatë kthimit nga haxhi ndaloi për të pushuar në qytetin e Kufes.

Kur doli në qytet, përpara i doli Behlul Dana, i cili e thirri tre herë rresht:

O Harun!..

Haruni i habitur, pyeti se kush e thirrte. Të pranishmit i thanë se ishte Behlul Dana. Harun Reshidi ndaloi dhe dha urdhër të ngrinin perden.

- A më njeh mua? - E pyeti ai Behlul Danën?

- Po! - Tha Behlul Dana.

- Kush jam unë? - Pyeti përsëri Harun Reshidi

- Ti je ai që; ndërsa vetë mund të ndodhesh në perëndim, Allahu të kërkon llogari për një person që i është bërë padrejtësi në lindje.

Harun Reshidi, u ndikua shumë nga fjala e Behlul Danës dhe, duke u kthyer nga ai i tha:

- Si e vlerëson gjendjen time?

Behlul Dana i dha përgjigje duke lexuar ajetin kuranor:

“Pa dyshim, të mirët janë në xhenet, kurse mëkatarët me siguri në xhenem.” (Infitar, 13-14.)

- Po veprat tona si do vlerësohen? - pyeti Harun Reshidi.

“...Allahu pranon vetëm prej të devotshmëve.” (Maide, 27) - u përgjigj Behlul Dana.

Çfarë mendon për lidhjen fisnore që kam me Pejgamberin (a.s.)?

“Kur të fryhet në Sur (Ditën e Ringjalljes), atëherë, midis tyre nuk do të ketë lidhje farefisnore dhe ata as që do të pyesin për njëri-tjetrin.” (Muminun, 101.) - U përgjigj Behlul Dana, duke lexuar ajetin kuranor.

- Po ndërmjetësimi i Pejgamberit (a.s.)?

“Atë ditë nuk do të bëjë dobi ndërmjetësimi i askujt, përveç ndërmjetësimit të atij, që i jep leje i Gjithëmëshirshmi dhe që i është pranuar fjala.”

(Ta-Ha, 109.) - U përgjigj përsëri Behlul Dana, duke lexuar ajetin kuranor.

- A ke nevojë për ndonjë gjë i tha Harun Rashidi?

- Po! -tha Behlul Dana- Kam nevojë të më falen mëkatet dhe të hyj në Xhenet.

- Kjo nuk është në dorën time tha Harun Reshidi dhe u largua me kokën ulur.

Në cilin krah?

I nderuari Behlul Dana shpesh qëndronte duke vëzhguar murin e anuar të një shtëpie të shkatërruar dhe gjithmonë meditonte për fundin e vet. Përsëri, një ditë, kur ishte ulur përpara shtëpisë së shkatërruar dhe po meditonte thellë, papritur muri rrëzohet. Kjo gjë e lumturoi pamasë Behlul Danën, aq sa lumturia mund të dallohej lehtë në fytyrën e tij. Njerëzit, të cilët e panë, nuk arritën ta kuptonin gëzimin e tij të jashtëzakonshëm dhe me kureshtje të madhe e pyetën për shkakun e këtij gëzimi.

“A nuk e patë!? Muri u shemb nga ana që ishte anuar!” -tha Behluli.

Të habitur nga kjo përgjigje, njerëzit e pyetën përsëri:

“Mirë, por çfarë ka për t’u çuditur këtu?!”

Atëherë Behlul Dana tha:

“Meqenëse në këtë botë çdo gjë rrëzohet në anën që anon, kur të vdes edhe unë do të shkoj tek Allahu inshAllah, sepse edhe animi im është kah Ai. O njerëz! Të mundohemi ta shtojmë animin tonë nga Zoti i gjithësisë me anë të rukuve dhe sexhdeve, që të mos rrëzohemi në ndonjë anë tjetër!..”

Të gjithë e sjellin zjarrit me vete

Pasi u bë një kohë mjaft e gjatë, që Behlul Dana nuk kishte shkuar më tek Haruni Rashidi, ky i fundit, kur e takoi, e pyeti:

“Behlul, ku ke qenë, u bë shumë kohë që nuk je dukur?”

“Mu tregua Xhehenemi dhe gjendja në të!” -tha Behluli.

“Si hyre atje, a nuk te dogji zjarri?” -pyeti i habitur Harun Reshidi. Por Behlul Dana i dha Halifes një përgjigje që e shastisi edhe më shumë:

“Jo nuk më dogji! Aty nuk pashë fare zjarr, sepse të gjithë e sillnin zjarrin e vet nga kjo botë!..”

Përkufizimi i Bajramit

Bajrami nuk është për ata që vishen me rroba të bukura, por për ata që janë të sigurt nga dënimi hyjnor dhe që shpëtojnë nga humbja e përhershme. Gjithashtu Bajrami nuk është për ata që kalojnë në vende të bukura, por për ata që bëhen robër të mirë duke lënë mënjane gabimet...”

FJALË TË URTA NGA XHUNEJD BAGDADI

*Edhe nëse shikoni një njeri duke fluturuar,
jeta e të cilit nuk përputhet me mësimet Kuranore dhe profetike,
ajo që bën ai nuk është keramet, por magji.*

Loti...

Xhunejd Bagdadi, një ditë kalimthi shikon melekët që po zbritnin nga qielli për t'u grumbulluar në një vend.

Njërin prej tyre e pyeti:

- Për çfarë po grumbulloheni?

- Një mik i Allahut duke kaluar këtej rënkoj dhe nga syri i tij ranë ca pika loti. Për këtë arsye, po grumbullojmë këto pika loti që t'i afrohem mirësisë së Zotit.

Ka ikur zogu nga foleja

Një nxënës i Xhunejd-i Bagdadit, turpërohet prej një gjynahu që bën dhe largohet nga teqeja ku merrte mësim. Pas njëfarë kohe, ky nxënës, zemra e të cilit ishte rrënuar komplet, i zë syri Xhunejd-i Bagdadin, i cili po kalonte me miqtë e tij në pazar. Sapo e pa mësuesin e tij, largohet menjëherë prej turpfit. Mirëpo Xhunejdi -Allahu e mëshiroftë- e kupton dhe u thotë atyre që kishte afër:

“-Ju kthehuni! Mua më ka ikur një zog nga foleja!” Pastaj, i shkon pas nxënësit. Nxënësi kthehu kokën pas dhe kur vuri re se mësuesi i tij po e ndiqte, e kapi paniku dhe filloi të shpejtonte hapat. Ai hyri në një rrugicë qorre, dhe prej panikut që i shkaktoi kjo gjendje, pa dashje përplas kokën në një mur. Por kur e pa mësuesin para vetes, menjëherë ul kokën i turpëruar. Ndërsa mësuesi i tij, me një zë të butë, thotë:

“-Biri im! Ku po shkon, prej kujt po ikën? Ndihma dhe mbrojtja e një mësuesi ndaj nxënësit të tij, pikërisht në këtë kohë të vështirë dhe me probleme duhet.” Pas këtyre fjalëve, e merr përsëri në teqe. (shih. Tedhkiretu'l-Evlja, 469.)

Urtësia përmes pëtmendjes

Një person vjen tek Xhunejd Bagdati dhe i thotë: cili është kuptimi i fjalës “La ilahe il-lallah”

I dha këtë përgjigje:

Përsërite shumë këtë fjalë në mënyrë që të arrish kuptimin e saj.

Kush shikon nuk ka nevojë për argument

Bagdadi, një ditë sheh shumë njerëz që nxitojnë me emocione dhe kureshtje drejt një vendi dhe i pyet:

“Ku po shkoni kështu kaq të emocionuar e kureshtarë?” Ata u përgjigjën:

“Ka ardhur një dijetar nga filan vend! Ai e shpjegon ekzistencën dhe njësinë e Allahut me një mijë e një argumente! Prandaj, po shkojmë të përfitojmë prej tij. Nëse doni ejani edhe ju!”

Pas këtyre fjalëve, Xhunejd Bagdadi, me një buzëqeshje të ftohtë, tha:

“Për sytë që shohin, veshët që dëgjojnë dhe zemrat që ndjejnë, në gjithësi ka argumente dhe dëshmi hyjnore të panumërta. Madje për Vet Allahun ka dëshmi të shumta. O popull! Nëse pas gjithë këtyre, dikush prej jush ka ende dyshime, atëherë le të shkojë! Në zemrën tonë nuk ka asnjë grimcë dyshimi.”

Dhembshuria ndaj krijesave

Xhunejd Bagdadi, një mëngjes, kur ishte nisur për namaz pa macen mbi xhyben e tij duke fjetur.

Shkuarja në xhami pa xhybe iu duk e papërshtatshme dhe si zgjidhje gjeti

prerjen e pjesës në të cilën kishte zënë macja dhe në këtë mënyrë shkoi në xhami me xhybe të prerë. kurse macja vazhdoi të flejë gjithë qetësi.

Përkufizime gjithëpërfshirëse

“Falënderim, është të mos i rebelohesh Allahut të Madhëruar me mirësinë që të ka dhuruar dhe të mos e bësh atë mirësi shkak për gjynah.”

Turpi është të parët e mirësive të pafundme të Zotit dhe të kuptuarit se sa i mangët je ndaj këtyre mirësive.

Durimi është pirja e një pije të ithët pa shtrembëruar fytyrën.

Durimi ndaj sprovave është pishtari i njerëzve të urtë, por indiferentët nuk arrijnë ta kuptojnë atë.

Tasavvufi është një luftë moralo-shpirtërore pa paqe.

“Ihlasi është kthjellimi i veprimit (adhurimit) nga turbullira moralo-shpirtërore!”

Vlerësoje kapitalin

“Një ditë e kësaj bote është më e mirë se një mijë vjet të botës së përtejme, sepse, në një ditë të kësaj bote gjendet mundësia për të fituar kënaqësinë hyjnore. Ndërsa në botën e përtejme nuk kemi mundësi të bëjmë vepra të mira dhe të fitojmë. Atje bëhet fjalë vetëm për llogarinë e kësaj jete.”

Një ditë, një prej të dashurve të Allahut, i nderuari Xhunejd Bagdadi, rastisi pranë një personi që shiste akull. Kur dëgjo i shitësin të thërriste: “Ndihmoni atë që po i tretet kapitali!” (duke aluduar për veten), u trondit jashtë mase dhe ra pa ndjenja.

Çfarë ka mbetur pas

Dikush e pa në ëndërr pas vdekjes Xhunejd Bagdadin dhe e pyeti:

“Ç’kemi, o nipi i të Dërguarit të Allahut?” Ai iu përgjigj duke i thënë:

“Fjalitë e dijes që kemi lexuar, mbetën në qoshe. Edhe shenjat e zbulimit shpirtëror mbetën në qoshe. Neve nuk na bëri dobi asgjë përveç rekateve që kemi falur në mes të natës.”

FJALË TË URTA NGA IMAM GAZALIU

*Shoqërimi me gjynahqarët dhe indiferentët,
me kalimin e kohës shndërrohet në unitet të mendjeve
dhe të zemrave, gjë e cila e shpie njeriun drejt shkatërrimit.*

Arritja e dashurisë së Allahut

Duke u dhënë mësim treqind nxënësve, Gazaliu u rrëmbye nga një shqetësim i madh:

“Duke u dhënë mësim kaq shumë nxënësve, unë a po veproj sipas pëlqimit të Allahut, apo, duke u mundur nga popullariteti, po ndodhem në buzë të greminës?”

Pas kësaj, Gazaliu e zbriti mallin dhe pasurinë e vet në nivelin më të paktë të mjaftueshëm (kifajet). Pastaj e la mësimin dhe, duke u tërhequr në vetmi dhe meditim, jetoi vetëm me lutje dhe adhurim drejtuar Zotit. Kështu, ai gjeti qetësinë dhe lumturinë. Si përfundim, i shpëtuar nga përpjekjet e kaluara, tha:

“Lavdi Zotit, arrita prehjen e kënaqësinë!”

Si një kalë

Nefsi është kali i shpirtit. Po qe se njeriu i lëshon frerët e nefsit dhe e lë të lirë të shkojë në ç'drejtim që të dojë, shkatërrimi i tij është i paracaktuar, i pashmangshëm. Nga ana tjetër, po qe se përpiqet ta vrasë atë mbetet pa mjet udhëtimit në rrugën drejt së vërtetës. Atëherë, mbaji fort në duar frerët e nefsit dhe përfito nga kali yt!

Si dylli

“Njeriu është si dylli. Duke e punuar i jepet forma e dëshiruar, e mirë ose e keqe.”

Për shembull; njëri nga dy fëmijët tre vjeçar, i jep qumësht për të pirë një këlyshi qeni, kurse tjetri e gjuan me gurë. Ky ndryshim lidhet me edukimet e ndryshme që u janë dhënë atyre.

Ja pra, për të shkatërruar prirjet negative të individit dhe për të zhvilluar prirjet pozitive brenda tij, është i domosdoshëm edukimi i brendshëm.

Gjithmonë kundër egos

Kur të shikosh një të ri, thuaj; ky ka më pak se unë mëkate.

Kur të shikosh një të moshuar, thuaj; ky ka më shumë se unë sevape.

Kur të shikosh një dijetar, thuaj; ky ka dituri, shpëton lehtë.

Kur të shikosh një injorant, thuaj; ky nuk di prandaj Allahu mund ta falë.

Ji tolerant ndaj të tjerëve dhe i rreptë me egon tënde.

Mos përcakto gjendje dhe pozitë të mirë për veten duke parë gjendjen e të tjerëve.

Imam Gazaliu ka evidentuar tek njeriu tri forca të brendshme që formësojnë veprimet e tij. Ato janë:

- 1) Forca e arsyes. (Kuvve-i akl ijje)
- 2) Forca e zemërimit. (Kuvve-i Gadabiyye)
- 3) Forca e dëshirave. (Kuvve-i Sheheviyye)

Këto forca të brendshme reflektohen në tri forma në jetën e përditshme.

- Ifrat; kalimi në teprim, kapërcimi i masës.

- Tefrit; e kundërta e teprimit. Mangësi dhe neglizhencë, duke rënë poshtë të mesmes.

- Itidal; qëndrimi në mes ifratit e tefritit, pika e ekuilibrit të shumë dëshiruar në veprime dhe gjendje.

Ifrati i forcës së arsyes është dinakëria. Tefriti i saj është budallallëku. Kurse ajo çfarë është e pranuar, pra itidali i saj, është urtia dhe mprehtësia e fituar nga përdorimi i arsyes në frymën e shpalljes së Allahut.

Ifrati i forcës së zemërimit është xhindosja e tërbimi. Tefriti i saj është frika. Itidali i saj, pra ekuilibrimi i saj, është trimëria, përdorimi i forcës dhe guximit në masën dhe vendin e duhur.

Molla e prishur

Biri im! Nëse ka diçka për të cilën duhet të bësh kujdes të jashtëzakonshëm, është çështja se me kë shoqërohesh. Dije mirë se; një shportë me mollë të mira, nuk mund ta bëjë të mirë një mollë të prishur midis tyre. Mirëpo, kjo mollë e prishur, mund t'i prishë edhe të tjerat. Për këtë arsye, qëndro gjithmonë me njerëzit e mirë!”

Talenti i vërtetë është të durosh në kamje.

Gjuha duhet të lexojë, mendja duhet të mendojë kurse zemra duhet të nxjerrë mësim. (Shih. Ìhja, I, 816.)

Le ta fshehë sa të dojë pamja e jashtme, një ditë me patjetër pamja e brendshme do të shfaqet.

FJALË TË URTA

NGA ABDULKADIR XHEJLANI

*O njerëz, frikësohuni siç duhet prej Allahut
dhe mos jini indiferentë. Jeta dhe koha kalon.
Jeni të angazhuar me pasuri dhe ushqim,
aq sa nuk keni për t'i konsumuar dot.*

*Jeni të angazhuar më punë
që nuk keni për t'i arritur kurrë.*

*Jeni duke ndërtuar godina
në të cilat nuk keni për të banuar.*

*Të gjithë këto mos të jenë pengesë
për afrimin me Allahun.*

Nuk mund të gënjej

Abdulkadir Gejlani, i cili arriti grada të larta në fushën shpirtërore, kur ishte ende i vogël në moshë, i kërkoi leje nënës së tij për të shkuar në Bagdad, me qëllim që të merrte dije. Nëna e tij nuk dëshironte t'i jepte leje, ngaqë nuk i rezistonte dot mallit për të. Mirëpo, Abdulkadri i vogël iu lut dhe iu përgjërua nënës së tij. Kështu, ajo nuk mundi t'i rezistonte këmbënguljes së tij dhe i dha leje për të ikur. Madje, ajo mori dyzet florinj të që i kishin ngelur trashëgimi nga babai, i futi në një torbë të vogël dhe ia qepi nën sqetull. Pastaj i tha:

– Të qoftë rruga e mbarë bir! Ndoshta nuk e kemi kësmet të takohemi përsëri. Si nënë, po të jap këtë porosi: Nëse dëshiron të ta bëj hallall hakun tim, mos gënje asnjëherë! Kurrë mos u largo nga e vërteta! Allahu Teala është ndihmuesi i të drejtëve në çdo kohë dhe në çdo vend.

Abdulkadri u bashkua me një karvan që shkonte në Bagdad. Pasi ecën një pjesë të mirë të rrugës, befasisht u dëgjua një zhurmë në karvan. Një grup kusarësh po sulmonin karvanin. Kusarët morën çdo gjë që kishin njerëzit. Radha i erdhi Abdulkadrit.

Njëri prej kusarëve, duke u tallur me të, e pyeti:

– Vocërrak! Më thuaj, çfarë ke me vete?

– Me vete kam vetëm dyzet florinj.

Kusari pandehi se Abdulkadri po tallej me të, por kur e pa se ai ishte shumë serioz, njoftoi të madhin e tyre duke i thënë:

– Ky fëmijë thotë se ka dyzet florinj.

Kryetari i tyre u tha: “Kontrollojeni!”

Kusarët e kontrolluan Abdulkadrin, e gjetën torbën me dyzet florinj të dhe ia dhanë kryetarit të tyre. Kryetari kusar pyeti i habitur:

– Bir! Përse tregove se ke florinj?

Abdulkadri i tha:

– Kur dola nga shtëpia, i dhashë fjalën nënës se nuk do të gënjej kurrë. Unë nuk e prish betimin për dyzet florinj.

Kur kusari e dëgjoji këtë fjalë, sytë iu mbushën me lot. Ai mendoi për të këqijat që kishte bërë deri atë ditë dhe për gjendjen e mjerueshme të tij që nuk i ishte kthyer Zotit qoftë edhe një ditë. U pendua për ato që kishte bërë deri atë ditë, goditi kokën me grushte dhe tha:

– Turp na qoftë! Edhe ne i kemi dhënë fjalën Allahut Teala për ta adhuruar. Përgjatë gjithë kësaj kohe, i jemi bindur shejtanit dhe e kemi prishur premtimin. Kemi bërë shumë të këqija. Vallë, si do jetë gjendja jonë nesër kur të dalin në audiencën e Zotit?

Pastaj u kthye nga shokët e tij, duke u thënë se po e linte kusarinë dhe se do pendohej për ato që kishte bërë më parë. Edhe kusarët e tjerë që ishin të lidhur me kryetarin e tyre, u penduan bashkë me të dhe gjetën rrugën e drejtë.

Kurthi i shejtanit

Abdulkadir Gejlani transmeton një ndodhi shumë domethënëse:

“Një ditë, para syve m’u shfaq një dritë që kishte përfshirë gjithë horizontin. Teksa po mundohesha të kuptoja ç’ishte ajo, një zë që vinte nga drita më foli:

«-O Abdulkadir, unë jam Zoti yt! Jam aq i kënaqur nga punët e tua të mira, sa që tani e tutje të ndaluarat i kam lejuar për ty».

Sapo dialogu mbaroi, kuptova që ai ishte zëri i shejtanit të mallkuar dhe thashë:

«-Largohu, o i mallkuar! Drita që më tregove është për mua një errësirë e përjetshme».

Shejtani tha:

«-Me urtësinë dhe mprehtësinë që të ka dhuruar Zoti yt, shpëtove edhe një herë nga duart e mia», - dhe u largua.

I hapa duart drejt dergahut dhe e falënderova Krijuesin e Gjithësisë me vetëdije të plotë se kjo ishte një mirësi nga ana e Tij.

Dikush nga xhemati pyeti:

«-Nga e kuptuat që ai ishte shejtani?»

Ai u përgjigj:

«-Nga pohimi – “Të ndaluarat i kam lejuar për ty”».

(Vërtet, nëse dikush do duhej të bënte përjashtim nga kufiri midis të lejuarës dhe të ndaluarës për shkak të gjendjes së tij të lartë, punëve të tij të mira dhe nivelit shpirtëror, së pari ky përjashtim do vlente për të Dërguarin e Allahut.)

Si duhet të jetë dorëzimi i robit

“Njëherë, një person bleu një skllav, i cili ishte një besimtar i devotshëm. Kur e çoi në shtëpi, ndërmjet tyre u zhvillua kjo bisedë:

«-Çfarë dëshiron të hash në shtëpinë time?»

«- Atë çfarë do të më japësh.»

«- Çfarë rrobe do që të veshësh?»

«- Çfarë të më japësh ti për të veshur.»

«- Në cilën dhomë dëshiron të qëndrosh në shtëpinë time?»

«- Në dhomën në të cilën ke ti dëshirë do të qëndroj unë.»

«- Çfarë punësh ke dëshirë të bësh në shtëpinë time?»

«- Do të doja të bëja ato punë që ti ke dëshirë që unë të bëj. »

Përballë këtyre përgjigjeve, zotëria u zhyt në mendime dhe duke fshirë lotët që po i rridhnin në faqe, u shpreh:

«- Ah sikur t'i dorëzohesha edhe unë Zotit tim kështu. Sa i lumtur do të isha!..»

Robi më pas u shpreh:

«- Zotëria im, si mund të ketë vullnet dhe dëshira robi para zotërisë së tij?..»

Pas asaj që tha robi, zotëria u shpreh:

«- Ta fala lirinë. Për hir të Allahut tashmë je i lirë. Por kam dëshirë që të qëndrosh pranë meje dhe të të shërbej me jetën dhe pasurinë time.» [Abdülkâdir Geylânî, el-Fethu'r-Rabbânî, (Abdülkâdir Geylânî'nin Sohbetleri), İstanbul 1987, s. 421.]

Pendimi

Çështja nuk është thjesht pendim, por më e rëndësishme është qëndrimi në pendim.

Kryesore në mbjelljen e një peme, nuk është thjeshtë mbjellja por rritja e saj deri sa të bëhet një pemë e madhe që jep fruta.

Drejtohu drejt Allahut me gjithë qenien tënde!

Mos u shqetëso për të ardhmen! Sepse ti nuk e di a do të jetosh deri nesër apo jo.

Kundërshto egon dhe bindju Allahut!

FJALË TË URTA NGA RUMIU

*“Sa të jem gjallë në jetën e kësaj bote,
unë jam shërbëtor i Kuranit unë jam dheu
dhe pluhuri i rrugës së Muhamed Mustafait...”*

Kam ftohtë

Shemsi -Allahu e mëshiroftë-, më ka mësuar një gjë dhe ajo është se: “Nëse në botë ka ftohtë qoftë edhe një besimtar i vetëm, nuk ke të drejtë të ngrohesh.” Unë e di që në botë ka besimtarë që kanë ftohtë, prandaj, tashmë nuk mund të ngrohem!

Bëhu si dielli në zemërgjerësi dhe mëshirë!

(Ashtu siç bëhet dielli sebeb, me madhështinë e tij, që t’u japë dritë, ngrohje dhe ushqim të gjitha krijesave të tokës; ashtu edhe zemra e besimtarit, në dhembshuri dhe dashuri, duhet të jetë gjithëpërfshirëse, e gjerë dhe e thellë. Ne duhet ta shohim krijimin me syrin e Krijuesit, duhet ta jetojmë mbretërinë e bujarisë pa shteruar kurrë mëshirën dhe dhembshurinë.)

Kthehu tek Zoti

Këto vargje, që në fakt janë të Ebu Said ebu’l Hajrit, por që pandehen si të Rumiut, e shprehin shumë bukur ndihmën që miqtë e Allahut (xh.sh.) kërkojnë t’ua ofrojnë gjynahqarëve të cilët janë të zhytur në indiferencën dhe në baltën e gjynaheve dhe egos:

“Eja! Kthehu dhe eja! Çfarëdo qofsh sërish eja!

Qafir, zarathustrian, apo idhujtar në qofsh, sërish eja!

Dergjahu ynë (Islami), nuk është dergjahu i dëshpërimit.

Edhe nëse e ke prishur njëqind herë teuben (pendimin), sërish eja!..”

Përgjënim i singërtë

Zoti im!

Nëse në mëshirën Tënde duhet të shpresojnë vetëm të mirët, po gjynahqarët kujt t'i drejtohen për strehim!..”

Zoti im!

Nëse në mëshirën Tënde duhet të shpresojnë të zgjedhurit, po gjynahqarët kujt t'i luten!

(Ti me të vërtetë je më i Mëshirshmi i të mëshirshmëve)”

Gjatë një bisede të Mevlanës, vjen një i dehur. Nxënësit e Mevlanës mundohen ta nxjerrin jashtë me forcë. Mirëpo, Mevlana i nderuar, duke menduar se i dehuri ishte një njeri që ka ardhur vetëm për të kërkuar të vërtetën, i drejtohet atyre që po mundoheshin ta nxirrnin, duke i qortuar me këto fjalë:

“Ai ka pirë verën, por më duket se jeni dehur ju!”

E vërteta e Rumiut

Një mendimtar i dashuruar pas Mevlanës, duke shprehur faktin që shumica e njerëzve janë të paaftë për t'i kuptuar përjetimet e tij shpirtërore, thotë:

“Ne i kemi dëgjuar vajtimet shpirtërore të Mevlana Xhelaledinit, por s'është e mundur t'i shohim thellësitë e detit të kënaqësisë dhe prehjes ku është zhytur. Ne shohim vetëm atë çka ai nxjerr në sipërfaqe nga fundi i detit. Ne rrokëm jo pasionin e Mevlanës, por vetëm vajtimet me fjalë të atij pasioni. Kjo është gjithçka që u përpoqëm të shprehim me gjuhën tonë memece. Vetëm ai u kredh në detin e kënaqësisë dhe prehjes. Kurse neve na mbetën zërat e dala nga furtuna e pasionit të tij!” (Nurettin TOPÇU, Mevlânâ ve Tasavvuf, s. 139.)

Çfarë duhet shikuar

Një buall shkoi në Bagdad dhe e shëtiti cep më cep. Por pa vetëm lëkura pjepri dhe shalqiri! (Nuk mundi të shihte madhështinë e Bagdadit dhe lumit Tigër!) Buajt dhe gomarët (nuk mund ta shohin madhështinë e artit hyjnor! Sepse ata) janë robërit e ushqimit dhe epshit!”

(Ja pra, kjo është gjendja e atyre që janë të verbër ndaj të vërtetave hyjnore...)

Edhe një i verbër madje, e kupton nga ngrohtësia lindjen e diellit të patëmeta.” (Mesnevi)

Një njeri me mendje të shëndoshë, duhet të kalojë prej pasojës tek shkaku, prej artit tek artisti.

Të mençurit e shikojnë rezultatin para përfundimit, kurse i marri e shikon rezultatin në fund. Por, atëherë është tepër vonë...

Të mençurit qajnë në fillim kurse të marrët qajnë në fund.

Shiko përfundimin ndërsa je në fillim të punës në mënyrë që të mos bëhesh pishman në ditën e gjykimit.

- O udhëtar! Shiko në pasqyrë qëndisjen e fundit, mendo shëmtinë e një bukurie në pleqëri dhe gërmadhën e një ndërtese, dhe mos u mashtro nga pamja në pasqyrë!..”

Bëhu si toka!

“Në modesti dhe thjeshtësi bëhu si toka!”

A gjelbëron një shkëmb në stinën e pranverës? Bëhu modest si toka, që prej teje të çelin trëndafila dhe lule ngjyra-ngjyra!..”

Shpata pret qafën e qafëgjatit...

Asnjë goditje e shpatës nuk mjafton për të prerë hijen, sepse hija është e përulur në tokë...” Përulësia dhe modestia janë tipare të njerëzve të devotshëm.

Stuhia i shkul pemët me gjithë rrënjë dhe i rrëzon. Por ajo, ndaj fijës së barit tregohet e mirë dhe e butë. Ajo erë e egër dhe e fortë ka dhembshuri për fijen e njomë të barit.

Hidri, për ta shpëtuar anijen nga grabitja e të padrejtëve, e shpoi atë duke e bërë me të meta.”

“Meqë gjëja e vjetruar dhe e amortizuar gjithmonë shpëton, edhe ti shpëto duke hequr dorë nga krenaria, bëhu modest dhe nevojtar! (Tekefundit në jetën e kësaj bote nuk ke ardhur për të pasqyruar formën por gjendjen.)

Mos harro se; shpëtimi dhe paqja ndodhen tek modestia. Eja edhe ti të shpëtosh nga egoja dhe nga forma! Jeto në modesti që të arrish tek Haku!”

Kush zotëron një bukuri duhet ta dijë që ajo është borxh.

“Njerëzit e mençur, të cilët dëgjojnë për dënimin e Zotit që pësuan populli i

Faraonit dhe i Ad-it, heqin dorë nga pretendimi për ego dhe e braktisin ambicien dhe krenarinë e tyre. Por, nëse nuk heqin dorë nga krenaria dhe lakmia e tyre, atëherë edhe këta do të pësojnë dënimin dhe të tjerët do të marrin një mësim nga fatkeqësia e tyre.”

Çfarë ke kërkuar atë do të gjesh...

Çfarë ke, çfarë ke fituar? Çfarë perle ke nxjerrë prej fundit të detit? Kjo do të shihet ditën e vdekjes.

O njeri, nga kjo botë vijnë dy zëra të kundërt me njëri-tjetrin. Vallë, cilin prej këtyre dy zërave është e aftë të dëgjojë zemra jote? Një nga ata zëra është gjendja e atyre që mundohen t'i afrohen Allahut (e të devotshmëve), ndërsa tjetri është gjendja e të mashtruarve (atyre që janë zhytur në gjynahe). Nëse e pranon njërin prej këtyre zërave, tjetrin nuk e dëgjon fare, sepse dikush që do diçka, është i verbër dhe i shurdhër ndaj gjërave të kundërta me atë që do.”

“Njeriu vlerësohet në bazë të asaj që kërkon.”

Nëse gomari bëhet klient dhe dëshiron të blejë diçka, padyshim se do të marrë bostanin e papjekur.

O i gjorë, që për një kafshatë buke e hedh tutje thesarin e imanit, e që shet një thesar të çmuar për një kokërr elbi! Nemrudi nuk ia dha shpirtin Ibrahimit (a.s.) e përfundoi t'ia dorëzonte atë një mushkonje.

Çfarë të mbjellësh do të korrësh

A ke parë ti të mbillet elb dhe të mbijë grurë?

(Bota shpirtërore e njeriut është pjellore si toka prej së cilës është krijuar. Nëse mbjell trëndafil në të, trëndafil do të mbijë; nëse mbjellë kaktus dhe ferra, ferra do të mbijnë. Sidomos në rini, duhet treguar kujdes për të kultivuar vepra dhe sjellje të mira, në mënyrë që të marrim prodhimin në fund të jetës.)

Vlera e natës

Saki, mbushe kupën me dashuri hyjnore plot!
Lëre të dehurin, për bukë ç'i flet kot!
Shërbeje eliksirin të ngopen zemrat e etura!
Gjallesa që noton në det, veç ujit, tjetër ç'do?
Mbushe nga ajo pije, mbushe prapë e na sill!
Të ndalet nata! Ndale natën në vend, o mik!
Lidhma gjumin me zinxhirë, çastet të mos kalojnë!
S'ë kuptojnë sekretin e natës ata që flenë, o mik!

Thelbi i adhurimit

Merr një abdest të tillë që kurrë të mos prishet.
Fal një namaz të tillë që kurrë të mos mbarojë.
Ashikut nuk i mjaftojnë pesë kohë të Namazit.

Thirri mendjes dhe prej namazit mos përfito vetëm nga ana e jashtme, por edhe nga ana e brendshme! Mos e ul dhe ngri vetëm kokën si zogu që mbledh ushqim, duke qenë i pavetëdijshëm për Madhësitinë e Allahut!.. Vëri veshin thënies së Profetit (a.s.): “Vjedhësi më i keq ndër njerëz, është ai që vjedh prej namazit.” (Hakim,el-Mustedrek, I, 353.)

Atë që nuk fal namazin dhe atë që rri larg namazit të pranuar duke mos e falur me qetësi në zemër, e merr dhe e çon larg stuhia e zemëratës, stuhia e epshit ose stuhia e tamahut.

Ata që shkojnë në haxh, le të kërkojnë të Zotin e Qabes. Nëse ata do të mund ta kërkojnë Atë, më pas do të mund ta gjejnë Qaben kudo.

“Mos bëj kurban hijen e dhisë!”

(Qëllimi i vërtetë i prerjes së kurbanit, është zgjimi i shpirtit në lidhje me nënshtrimin dhe devotshmërinë ndaj Allahut.)

Në lutje dhe adhurim je me Allahun. Dhe, për dikë që është me Allahun, edhe jeta është e këndshme, por edhe vdekja. Në zemrën atij që nuk është Allahu, edhe jeta është ferr.

Unë u bëra rob, u bëra rob, u bëra rob! Unë jam një rob i dobët, pata turp që nuk mund të kryeja tërësisht obligimet e robërisë, prandaj e ula kokën poshtë.

Treguesi i pranimit të një adhurimi, është që pas tij të fillosh menjëherë një adhurim tjetër, duke vrapuar në mirësi njëra pas tjetrës.

Si mundet uji i pusit ta mbushë kovën kur litari i kovës, në vend që të jetë 100 pash është 1 pash mangët.

Dhikri

Dhikri që bëhet vetëm me gojë, me gjuhë, pa ndjerë e pa menduar, është thjeshtë përsëritje e mangët. Ndërsa dhikri, i cili bëhet me gjithë zemër dhe përujje, është i dëlirë nga fjalët... O ti që mjaftohesh vetëm me emrin e Tij, pa e gjetur Atë! Si mund të shpëtoni nga dëshirat e egos pa pirë nga burimi i miqësisë me Zotin?

Dhikri e vë në lëvizje mendimin. Bëje dhikrin diellin e mendimeve të ngrira.

Para se të lexosh ajetet e Kuranit Fisnik dhe hadithet e të Dërguarit të Allahut, rregullo veten! Nëse nuk arrin ta ndjesh aromën e trëndafilave në kopshtin e trëndafilave, mos e kërko fajin tek kopshti, por në zemrën dhe hundën tënde!..”

Dielli hedh dritën e tij mbi mal, mbi gurë e mbi ar. Mirëpo, dielli ka kaq afërsi me arin, sa këtë nuk e kupton pema e shëlgut.

Dielli është afër edhe degës së tharë, por edhe degës së njomë.

Koha kalon, e nga afërsia e diellit me degën e njomë dhe të freskët dalin fruta të dashura, të shijshme, të pjekura e të bukura.

Kurse nga dega e tharë, edhe pse e prekur nga dielli njëlloj, a buron diçka tjetër veç thellimit të tharjes?”

(Ndërsa Kurani i shton udhëzimin besimtarit, nga ana tjetër e zhyt më tepër në humbje jobesimtarin)

“Kurani Famëlartë është mishëruar në gjendjet dhe cilësitë e profetëve. Nëse e lexon dhe e praktikon Kuranin me devotshmëri, zëre se je takuar me profetët dhe miqtë e Allahut! Kur lexon historitë e profetëve, kafazi i trupit bëhet gjithnjë e më i ngushtë për zemrën!”

Kuptimet e pafundme të Kur'anit

Fjalët e Kur'anit Fisnik, mund të shkruhen edhe me një shishe bojë. Por, për të shprehur të gjitha misteret që përmban ai, nuk do të mjaftonte edhe sikur të kishim gjithë detet pa brigje si bojë dhe të gjitha pemët e tokës si lapsa.

Trëndafil apo gjemb

Nëse mendimi yt është trëndafil, atëherë ti je një bahçe trëndafilash.

Nëse mendimi yt është gjemb, atëherë je një trung që do të digjet në zjarr.

Dashuria për Pejgamberin (a.s.)

O njeri që sot je mysliman! Po të mos ishte përpjekja e Muhamedit (a.s.), për t'i thyer idhujt, edhe ti do t'i adhuroje idhujt si gjyshërit e tu.

Njeriu ideal

Kujdesin për shëndetin e trupit, mësoje nga doktori. Ndërsa kujdesin për shëndetin e ndjenjave të larta që e ngrenë njeriun në pafundësi, mësoje nga një dijetar i devotshëm.

Si mund ta gdhendë një thikë bishtin e saj, pa ndihmën e një thike tjetër? Shko dhe tregojta plagët e tua një kirurgu të shpirtit, sepse ti nuk mund ta kur-rosh vetveten...

Mos lëviz pa lëvizur udhërrëfyesi. Kush lëviz pa udhërrëfyes humbet rrugën.

O njeri indiferent! Meqë nuk je peygamber e nuk merr asnjë lajm nga bota e përtejme, e meqë nuk ke ndjekës, atëherë dije cakun tënd, rri në safin tënd, mos i jep fort vetes përpara! Në rrugën e hakikatit ku dëshiron të ecësh, ec pas një veliu (mikut te Hakut), që një ditë të dalësh nga pusi i egos e të bëhesh si Jusufi (a.s.), një mbret kuptimi.»

Ata që bënë tregti me peygamberët fituan kurse ata që bënë tregti me këtë botë humbën.

Megjithëse mendja është e suksesshme në çështjet e kësaj bote, për shkak të përbërjes së saj, ajo është e pamjaftueshme për arritjen e së vërtetës, të fshehtës hyjnore, pra njohjen e përkryer të Allahut. Për këtë udhëtim të nivelit të lartë, ka nevojë për një mjet. Ky mjet është shpirti, dashuria dhe pasioni..”

Sa keq që keqpërdorimi i mendjes ia ka hapur emrin e keq asaj. Dëshira e shfrenuar ndaj kësaj bote e privon njeriun nga të shpresuarit e ahiretit.

Tregtia me Allahun

Për sa kohë që tek një njeri nuk ka gjë më të shenjtë se shpirti, atëherë ai (shpirti) me të vërtetë është i shenjtë. Mirëpo, nëse diçka fiton vlerë më shumë se shpirti, atëherë ai as nuk do të permendet fare (do të harrohet). Pasuria dhe shpirti shkrihen si bora. Por nëse ato harxhohen në rrugën e Allahut, atëherë, është pikërisht Allahu që i merr ato. Në Kuran thuhet: **“Allahu i Lartmadhëruar i bleu shpirtrat dhe pasuritë e besimtarëve në këmbim të xhenetit...”**

(Teube, 11.)

Mos u kap fort pas mallit dhe pasurisë, që të mund t'i lëshosh lehtësisht, kur të jetë e nevojshme... Që t'i dorëzosh e të ikësh kollaj, por edhe që të fitosh sevap. Ti kapu fort pas Atij që të mban fort, sepse Ai është edhe i pari, edhe i fundit! Nëse dëshiron ta gesh Atë, nxirre dhe hidhe çfarëdo peshe të egos që mund të mbysë anijen e zemrës! Kështu do të arrish shëndosh e mirë në breg.

Bota është hije

Mos kërko nga kjo botë përjetësi, sepse nuk e ka një gjë të tillë.

Ai që ia jep zemrën dynjasë, i ngjan gjuetarit që gjuan hije. E si mund të jetë hija pronë e tij?! Gjuetar budalla, hijen e zogut e pandehu si vetë zogun dhe deshi ta kapte. Mirëpo, edhe zogu mbi degë u shastis prej këtij të marri!”

Dynja, do të thotë të jesh indiferent ndaj Allahut, e jo të zotërosh para, veshje të bukura, gra dhe fëmijë! Çdo gjë që të bën ta harrosh Allahun, është dynjaja jote.

Uji brenda anijes e fundos anijen. Ndërsa uji jashtë saj e mban mbi supe atë. Kur e hodhi dashurinë për mallin dhe pasurinë nga zemra, Sulejmani (a.s.) i tha vetes “i varfër”. Një shtambë me grykë të mbyllur gjezdis mbi detin e panë, ashtu siç shëtit shpirti i mbushur me ajër e frymë. Ai që në shpirtin e tij ka ajër e frymë dashurie shëtit mbi dynjanë pa u fundosur në të duke vëzhguar manifestimet hyjnore. Kjo botë për rrugëtarin është një hiç, pasi ai është i vetëdijshëm se është e tëra e Zotit. Kështu që, mbushe zemrën me dituri shpirtërore, me ashkun hyjnor! Pastaj, lidhja grykën dhe vulose atë.

Dynjaja është si një lloj magneti që tërheq gjithë kashtën. Prej tërheqjes së saj shpëton vetëm kokrra e grurit.

Është e domosdoshme që zemra, që është vend vështrimi hyjnor, të mos bëhet kasafortë e mirësive të kësaj bote.

Sa e sa peshq ka që janë brenda në ujë, të sigurt, e me të gjitha të mirat, dhe nga grygësia shkojnë dhe bien në kurthin e grepit.

Pasuria e kësaj bote është kurthi i provimit nga ana e Allahut Teala; pasuria e kësaj bote na deh dhe na mashtron. Për këtë arsye syri i zemrës së atyre që jepen tërësisht pas kësaj dynjaje është i verbër, sepse ata pijnë ujin e hidhur dhe të kripur të baltës.

Nëse njeriu do ta shihte ahiretin qoftë edhe një fije, do të shprehej; «Kjo jetë tokësore e jotja qoftë!»

Njeriu duhet të braktisë shumë hane dhe sarajet e karvanëve, në mënyrë që një ditë të arrijë te vendbanimi i tij i vërtetë.

Ego

O njeri! Edhe Musai, edhe Faraoni gjenden të fshehur brenda teje. Andaj mposhte nefsin, në mënyrë që Musai ta mposhtë Faraonin që ke brenda dhe ti të arrish takimin me Zotin...”

Nëse pema është e shtrembër edhe hija e saj do të jetë e shtrembër.

(Nëse bota është shpirtërore nuk është në udhë të drejtë edhe bota jashtme do të jetë e humbur.)

Nëse kërkon të shkëlqesh si dita, duhet ta përflakësh neftin me natyrë nate.”

Epshi ngjason me zjarrin; nuk fiket për sa kohë i hidhet dru... ai mund të shuhet vetëm nëse ndalim hedhjen e druve.

Miu njeh shumë rrugë. Por të gjitha rrugët që njeh, janë nëntokë. Ai, e ka gërmuar tokën

nga çdo anë duke bërë brima gjithandej. Edhe egoja jonë i ngjan miut. Ajo vrapon vetëm pas gjërave të kësaj bote dhe bren ëndrrat boshe. Në fakt, miut i është dhënë mendje, aq sa të ketë mundësi të sigurojë nevojat e tij në këtë botë.”

Loti

Aty ku ka ujë të rrjedhshëm ka edhe gjelbërim. Aty ku derdhet loti vjen mëshira dhe rahmeti i Zotit. Derdh lotë nga sytë duke nxjerr tinguj si çikriku i ujit që të të gjelbërohet kopshti i zemrës. Nëse kërkon (gjallërimin e zemrës) përlojtjen e syrit atëherë ki dhembshuri për ata (që nga vuajtjet e ndryshme) nuk u thahen sytë nga lotët. Nëse dëshiron të mëshirohesh e të dhembshurohesh duhet të kesh mëshirë e dhembshuri për të dobtët e të vobektët.”

Pretenduesit

Ta zëmë se ti mund ta gjesh e ta mbartësh në dorë bastunin e Musait (a.s.). Por a e ke ti forcën dhe kapacitetin e Musait (a.s.) në mënyrë që ta shndërrosh atë në gjarpër, dhe a do të mund të përballesh me të.

Nëse tek ti nuk është e pranishme fryma e Isait (a.s.) çfarë dobie mund të të sjellë mësimi përmendsh i emrit madhështor e më të madh të Allahut të Lartmadhëruar.

Nëse ti ke trashëguar shpatën e Aliut (r.a.), a ke ti guximin dhe forcën e tij për ta përdorur atë shpatë?

Në rrugën e Allahut do të duhet të hidhesh edhe në zjarr, por para se të hidhesh mendohu nëse je si Ibrahim (a.s.), apo jo, sepse zjarri i njeh ata që janë si ai dhe nuk i djeg.

Durimi ndaj spirovave

O njeri, bota jote shpirtërore është një bujtinë.

Hidhërimet dhe lumturitë që vijnë tek ti janë mysafirë. Mos kujto se ata do të jenë të përgjithmonshëm tek ti!

Mos u mërzit nga hidhërimet e përkohshme që të kaplojnë, sepse ato janë kalimtare.

Mos u gëzo ndaj lumturive të përkohshme, sepse as ato nuk janë të përhershme tek ti.

Kur njeri sprovohet apo preket nga ndonjë vështirësi, fillon të kujtojë Allahun, fillon të lutet: “O Zoti im! më shpëto!”

Zoti merr nga ti disa pika lot dhe në këmbim të jep bukuritë e Xhenetit.

Ai merr nga ti vështirësitë dhe vuajtjet në këtë botë dhe në këmbim të jep një pozitë shpirtërore shumë të lartë.

Zemërohesh për çdo vështirësi. Urren çdo të paedukatë, por, a e ke menduar si do të bëhesh pasqyrë pa u smeriluar?

Durimi i hënës gjatë natës së errët, e bëri atë të ndritshme. Durimi i trëndafilut ndaj gjembit i jep aromën e mrekullueshme trëndafilut.

Dituria

Mevlana kulmin e diturisë ekzotorike e shpreh me fjalën “i papjekur”. Mbruahten e diturisë me devotshmëri, e shpreh me fjalën “i pjekur”. Kurse djegien nga dashuria hyjnore e shpreh me fjalën “djegie”.

Ka shumë dijetarë pa urtësi.

(Shumë dijetarë të cilët kanë shumë informacion por ai informacion nuk ka depërtuar në zemrat e tyre)

Urtësia që nuk jetohe, është si një rrobe e bukur e marrë hua...

T’i mësosh dituri personit pa moral, është si kur t’i japësh shpatë në dorë kusarit.

Dituria ka dy dyshime dhe një krahë... një zog me një krah nuk mund të fluturojë.

Duhet ndjerë dhembshuri për hallin që shfaqet me dobësimin e besimit, sepse ai hall nuk ka zgjidhje!

Nëse toka do të armiqësohej me kupën e qiellit, atëherë ajo do shkretohej dhe do të vdiste.

Ne jemi si kompas, këmba jonë e palëvizshme është në shariat, ndërsa me këmbën tjetër ne lëvizim e shetisim në shtatëdhjetë e dy popuj.

Ndjeshmëria e përgjegjësise

Pejgamberët janë ata që kanë përjetuar fatkeqësitë më të rënda, sepse të kesh të bësh me njerëz vulgarë që duhet t'i fusësh në rrugën e vërtetë, është fatkeqësia (vështirësia) më e madhe.

Aromën e këndshme, trëndafili e fitoi sepse shkonte në harmoni me gjembin. Këtë të vërtetë dëgjoje nga vetë trëndafili. Dëgjo çfarë thotë:

Pse të hidhërohem nga bashkëjetesa me gjembin, pse të pikëllohem? Unë, që të qeshurën e fitova duke duruar qëndrimin bashkë me të. Nëpërmjet tij, gjeta mundësinë për t'i dhuruar gjithë botës aroma të këndshme.

Miku i trëndafilut është gjembi.

Kush tha që trëndafili jeton nën mbrojtjen e gjembit? Vlera e gjembit qëndron tek trëndafili!

Dhimbja e lindjes, për gruan është dhimbje, por për fëmijën që do të vijë në jetë, është shpëtim nga burgu.

Mali, i cili ka mineral që vlen disa akçe, bëhet copë e grimë nga goditjet e kazmave.

Pranë ujit të pishëm ka vazhdimisht kallaballëk.

(Përreth njerëzve të mirë mblidhen shumë njerëz. Dikush për të përfituar prej tij, dikush për të luftuar me të.)

Vështirësitë e pjekin njeriun.

Varfëria

Personi i varfër është pasqyrë e bujarisë.

Mos i thuaj kurrë asaj fjalë fyese, që thyejnë zemrën, në mënyrë që ajo të mos vishet me avull.

Ashtu siç ka nevojë një i varfër për bujari dhe mirësi, ashtu edhe një bujar dhe mirëbërës ka nevojë për të varfrin.

Shkallët e bujarisë

Nga shkallët e fshehta për t'u ngjitur në qiell, nuk përfitojnë dot koprracët dhe indiferentët. Ato shkallë Allahu ia tregon vetëm njerëzve vepërmirë dhe bamirësve. (Divani Kebir)

“Çfarë është ari, çfarë është jeta, çfarë është perla dhe merxhani, nëse nuk shpenzohen për dashurinë dhe nuk sakrifikohen për Një Bukuri.

Eliksiri i dashurisë

Nëpërmjet dashurisë, hidhësitë ëmbëlsohen e bakri bëhet ar.

Nëpërmjet dashurisë gjejnë ilaç dhe shërim edhe sëmundjet e pashërueshme.

Nëpërmjet dashurisë ringjallen të vdekurit.

Nëpërmjet dashurisë pikëllimi shndërrohet në gëzim.

Nëpërmjet dashurisë zemërimi shndërrohet në mëshirë.

Nëse nuk ka dashuri zemra bëhet gurë.

Pa lindur gruaja fëmijë nga brendësia e saj, gjaku i saj nuk kthehet në qumësht.

Me zjarrin shpirtëror të Merjemes, dega e tharë u shndërrua në një degë të shenjtë hurme.

Zemra, në mënyrë që të zhvillohen e rriten gjethe që nuk do të bien nga dega, i hedh në tokë gjethet e zverdhura të degës.

Gropose rrënjën e gëzimit të vjetër në mënyrë që nga bota tjetër të të vijë një shije e re gëzimi duke u tundur e përkundur.

Kur trishtimi hedh në tokë dhe shkëput diçka nga zemra, e bën këtë për të sjellë një gjë më të mirë

Ki mëshirë! Dashuria është diçka e mirë.

Janë shprehitë tuaja të këqija ata që e dëmtojnë dashurinë. Ti e paske quajtur dashuri epshin.

Ah sikur ta dije, sa shumë ndryshim ka midis dashurisë dhe epshit!

Dashuria hyjnore e bën besimtarin vigjilent.

Ndërsa dashuria e kësaj bote dhe epshi e bëjnë njeriun budalla dhe kokë-trashë.

Sa i mjerë është personi që nuk dashuron, ndoshta është edhe më poshtë se kafshët.

Sepse edhe qeni i As'habëve Kehf duke qëndruar me njerëz që ishin përfshirë në dashurinë hyjnore, arriti në nivel shpirtëror...

“O udhëtar i së vërtetës! Lidhe miqësinë me Mbretin e të vërtetës (Zotin tënd) para se të vijë Dita e Gjykimit, me qëllim që në ato momente të vështira, të të mbajë për dore, sepse askush nuk të ndihmon dot pa lejen e Tij. Atë ditë, njeriu do të largohet nga vëllai, nëna, babai, njerëzit e afërm dhe fëmijët e tij. Prandaj kuptoje drejt miqësinë me Zotin dhe dije se miqësia e ngushtë është thelbi i frymës së fundit.

Vëllazëria

Nëse i ke parë një të keq vëllait të fesë, kujto se ai ka edhe njëmijë të mira!.. Mirësia, është si ndërmjetës kundër gjynahut.

Dije se, edukatë, do të thotë të durosh dhe të tolerosh paturpësinë e të paturpët.

Bëhu mik me njerëzit. Sa më shumë njerëz të ketë karvani, aq më tepër frikësohen dhe dështojnë hajdutët që dëshirojnë t'ia presin rrugën për ta plaçkitur.

Ai që ka një mik të mirë nuk ka nevojë për pasqyrë.

Zemërimi nga e vërteta është një huq i keq.

Vizitoni shpesh miqtë tuaj, sepse rrugët të cilat nuk shkelen mbulohen nga gjembat e shkurret.

O njeri! Pabesinë e konsiderojnë të ulët edhe për një qen. Një qen besnik është më dinjitoz se një qen rruge i pabesë. Atëherë, ti si njeri, si mund të jesh kaq mosmirënjohës ndaj Zotit?!

Ushqimi hallall

Kafshata që shton dritën dhe përsosjen është ajo që fitohet në rrugë hallall.

Në këtë paraagim m'u pre frymëzimi dhe nuk m'u dhanë përjetimet e thella si vazhdimisht. Arrita në përfundimin se në trupin tim me siguri kanë hyrë disa kafshata të dyshimta.

Dituria dhe urtësia burojnë nga kafshata hallall gjithashtu. Dashuria dhe mëshira po ashtu, produkt të kafshatës hallall janë. Nëse nga një kafshatë e caktuar buron indiferencë dhe gaflet, atëherë dije mirë se ajo është haram ose e dyshimtë.

As qeni nuk e ha kockën apo ushqimin që i hidhet, pa e nuhatur fillimisht atë. (Po ty o njeri a të ka hije që të mos kujdesesh për hallallin dhe haramin e ushqimit tënd?!)"

Edukata

Kush nuk ka edukatë, nuk është njeri, sepse dallimi midis njeriut dhe kafshës, është edukata!”

Hapi sytë dhe shihe fund e krye fjalën e Allahut! I gjithë Kurani, ajet për ajet, është një trajnim edukate.

Dëbimi i Iblisit nga dera hyjnore, u bë për shkak të guximit për të folur pa edukatë përballë Allahut të Madhëruar. Nëse dëshiron t'i shtypësh kokën shejtanit, hapi sytë dhe shih! Ajo që e shkatërron shejtanin është edukata.

Nëse njeriu nuk ka edukatë, atëherë në të nuk ekziston humanizmi, sepse dallimi midis kafshës dhe njeriut është edukata.

Magjistarët, që Faraoni i kishte mbledhur për t'u përballur me Musain, shfaqën mirësjellje, edukatë dhe respekt ndaj një peygamberi madhështor dhe një robi të lartë e të afërt ndaj Allahut, duke i dhënë atij përparësi në sfidë. Ata e pranuan besimin e tevhidit dhe u udhëzuan vetëm për shkak të këtij respekti.

Por për shkak të asaj sfide me atë peygamber të madh, morën një ndëshkim të kësaj bote. (Ranë dëshmorë për shkak të torturave të Faraonit.)

Nga mënyra si qesh kuptoj edukatën, kurse nga shkakun përse qesh kuptoj nivelin intelektual.

Të kthehet ty

Nëse dëshiron të mos vij ndonjë e keqe nga të tjerët:

Mos fol ashpër,

Mos nxit për keq,

Mos mendo negativisht.

Mos u bëj maskara i fjalës!

Pranë xhahilëve hesht si një libër!

- Personi me moral të mirë është ai që duron thashethemet e njerëzve, ai që sillet si i verbër dhe i shurdhër ndaj të keqes së njerëzve.

Mos u frikëso nga errësira

Sado e errët të jetë errësira, një shkrepëse po të dish ta ndezësh, errësirë nuk mbetet.

Myslimani duhet të njohë mirë parimet e larta që ndriçojnë rrugën e përjetësisë.

Sorra krakërin... Mirëpo bilbili nuk e ndërpret këngën e vet se sorra bën zhurmë me krakërimën e saj.

(Ata që janë në rrugën e vërtetë nuk frikësohen prej dhunuesve e të padrejtëve. Thirrësit për te e vërteta përdorin një stil tolerant për t'i zbutur e për t'i fituar dhunuesit)

Fjalëmbël

O Musa! Ndaj faraonit të kohës duhet të përdoren fjalë dhe sjellje të buta. Nëse i hedh ujë gjalpfit që po digjet në zjarr dëmton oxhakun, por edhe tiganin.

Fol butë! Mos fol fjalë tjetër përveç së vërtetës, së drejtës! Mos u përpiq të shesësh të keqën me fjalë të ëmbla!

Një personi i cili është mësuar të hajë dhë, thuaji:

«Sheqeri është më i mirë e më i ëmbël.»

Mos i jep dhë atij duke u treguar i butë me dëm.

I thashë zemrës: Bëhu melhem dhurimi, mos u bëj gjemb lëndimi!

Ai që jep këshillë me moral është më i mirë se ai që jep këshillë me fjalë.

Veprat e Rumiut

Poezia ime nuk është një poezi çfarëdo!..

Ajo është një univers kuptimesh.

Parabolat nuk janë thjesht parabola!..

Ato janë edukim.

Tregimet nuk janë thjeshtë tregime!..

Ato janë për të shpjeguar urtësitë dhe fshehtësitë.

Pendohu...

Uji ushqen nevojtarët dhe jetimët e rruzullit tokësor dhe u fal jetë atyre që janë përvëlur nga mungesa e ujit dhe etja. Por, kur nuk është i pastër dhe kur ndotet mbi sipërfaqen e tokës pikërisht si ne, mbetet i shastisur. Brenda vetes fillon e bërtet me të madhe duke thënë:

O Zot! Çfarëdo që më ke dhënë, ua kam shpërndarë dhe ua ka dhënë të gjitha atyre. Tashmë unë kam mbetur i varfër. Kapitalin dhe çdo gjë që posedoja e kam derdhur edhe te të pastrit, edhe te të papastrit...

O Zot që jep kapital! Më jep edhe më shumë mua!

Allahu i Lartësuar i thotë resë së këtyre lutjeve dhe përgjërimeve:

Çoje atë në një vend të mirë pa e dërrmuar.

Edhe diellit i jep këtë urdhër:

Lartësoje menjëherë atë drejt qiellit me nxehtësinë tënde!.. Kështu që e çon atë në rrugë të ndryshme. Pasi ta pastrojë atë në qiell, e lëshon përsëri në sipërfaqen e tokës nganjëherë si shi, nganjëherë si dëborë dhe nganjëherë si breshër. Më në fund e shpie atë në një det pa anë e pakufi.

“Çdo grimcë (atom) në gjithësi që është krijuar me një harmoni dhe sistem të mrekullueshëm, është e mbushur plot e përplot me shumë të fshehta dhe urtësi. Në të njëjtën mënyrë, edhe njeriu, që është bebja e syrit të gjithësisë dhe përmbledhja e saj, është një enigmë e mbushur plot e përplot me të fshehta dhe urtësi.”

Pastroje veten nga të gjitha papastërtitë e nefsit duke u afruar te Allahu Teala pikërisht siç pastrohet uji në qiell! Kështu bëhu edhe ti si shiu! Përhap begati dhe mëshirë!

Meditimi

A nuk e ke parë ç'i bëri era popullit të Adit?! A nuk e ke dëgjuar ç'bëri uji dhe tufani!? Si e zhduku Deti i Kuq Faraonin; si e përpiu dheu Karunin?!.. Ç'i bënë zogjtë Ebabel ushtrisë së elefantëve?! Si një mizë e vogël e shkatërroi Nemrudin që e quante veten Zot?!..

“A nuk e di se si ra shiu i gurëve mbi popullin e paturpshëm të Lutit, e se si u fundosën ata në ujërat e errëta e të pista të një liqeni?”

Nëse do të urdhërohej që syri të jepte dhimbje, ai do të hakmerrej ndaj teje në gjithëfarë mënyrash. Nëse dhëmbi do të urdhërohej të jepte dhimbje, ti do të vuaje shumë prej tij.

Hap librat e mjekësisë dhe lexo kapitullin e sëmundjeve! Shiko çfarë roli luan lëkura!

Meqenëse Allahu është Shpirti i shpirtit të çdo gjëje, atëherë ki frikë që shpirti yt të mos ndahet nga Shpirti i shpirtit tënd! Bindju urdhrave të Tij.

Doëzohu

Për sa kohë ti nuk kënaqesh me ato që të ka dhënë Allahu, do të të shoqërojë një fatkeqësi apo problem kudo që të ikësh me shpresën e gjetjes së paqes e shpëtimit.

Asnjë cep i kësaj bote nuk është pa përbindësia e kurthe. Nuk ekziston shpëtim tjetër përveç afrimit me Zotin e madhëruar, mbështetjes tek Ai dhe jetesës me qetësinë që të jep Ai.

Mirësia

Një roje kalaje që gjendet në skajin tjetër të vendit, domethënë në kufi, e mbron dhe e ruan kalanë nga armiqtë edhe pse gjendet shumë larg padishahut dhe kryeqytetit. Edhe pse i propozohet rryshfet pa kufi e llogari, ai prapë se prapë nuk e shet kalanë te armiqtë.

Ai shfaq besnikëri ndaj padishahut sikur ta kishte aty pranë edhe pse gjendet shumë larg, në skajin tjetër të kufirit, pra aty ku nuk është padishahu.

Për padishahun është më i mirë ai roja që gjendet larg, sesa ata që gjenden pranë tij dhe e sakrifikojnë veten për të.”

Nëna

Kujdes ndaj hakut të nënës! Bëje kurorë mbi kokë, sepse sikur nënat mos të vuanin dhimbjet e lindjes, fëmijët nuk do të gjenin rrugë të vinin në këtë botë.

Vdekja është dasmë për miqtë e Allahut

A mund të thuhet për farën e cila bie në tokë që, ajo vdiq?

Dije se vdekja është dhimbja e lindjes së shpirtit në një botë tjetër. Në lidhje me këtë botë të përkohshme, emri i saj është «vdekje», por në raport me botën tjetër të përjetshme, emri i saj është «lindje»!..

A nuk është Allahu Ai që e merr shpirtin?.. Pra, dije se vdekja për robërit e mirë është e ëmbël si sheqer. Edhe nëse vdekja është zjarr, për atë që është mik/halil i Allahut, ajo është kopsht Xheneti, ujë i jetës...”

Nëse fëmijës që ndodhet në barkun e nënës do t'i thuhej;

«Jashtë ekziston një botë shumë e këndshme. Bota në fjalë ka një tokë shumë të gjërë plot begati e mirësi. Ka shumë produkte të mrekullueshme dhe ka një pafundësi ushqimesh për të ngrënë. Ka male, dete, shkretëtira, kopshte, fusha, kodra, kullota, pemë e gjelbërim pafund. Ka një qiell të lartë dhe plot drita. Ka diell, hënë, yje. Aty fryn erë nga veriu, jugu, lindja e perëndimi. Kopshtet dhe bahçet janë zbukuruar si të ishin nuse të bëra gati për dasmë.

Bukuritë mahnitëse të botës, jashtë barkut të nënës, janë të çuditshme e të pashpjegueshme me fjalë...

Ti në mitrën e nënës, në atë vend të errët, je në vështirësi dhe në halle të mëdha.

O fëmijë! Ti në atë vend të vuajtjes je i varur në kryq dhe ushqehesh me gjak. Ke rënë në burg, je në mesin e vështirësive e të papastërtive.»

Nëse fëmijës do të mund t'i thuheshin të gjitha këto fjalë ai do t'i mohonte, nuk do t'u besonte atyre e do të dëshironte të jetonte pafund në barkun e nënës.

Fëmija do të thoshte:

«Këto fjalë që po thoni është e pamundshme të jenë të vërteta. Ju po mashtroni një fëmijë. Ju po më mashtroni mua.»

Ja pra, të tillë janë shumica e njerëzve të kësaj dynjaje. Ata mohojnë fjalët e miqve të Allahut dhe lajmet që ata sjellin nga bota e shpirtit. Miqtë e Hakut atyre u thonë:

«Kjo dynja është një pus i errët dhe i ngushtë. Ndërsa përtej kësaj dynjaje është një botë tjetër shumë e këndshme, e çliruar nga vështirësitë e kësaj bote.»

Mirëpo këto fjalë nuk hyjnë në veshin e asnjërit prej tyre.”

Biri im! Vdekja e gjithsecilit është në ngjyrën e tij. Atyre që e urrejnë vdekjen dhe janë armiq të saj, sepse nuk mendojnë se vdekja është takim me Allahun, ajo ka për t'iu dukur një armik i frikshëm. Ndërsa atyre që janë miqësuar me të, iu shfaqet si mik.

“O shpirt që frikësohesh dhe ikën nga vdekja! Nëse dëshiron të dish se si është puna dhe cila është e vërteta, dije se; në të vërtetë ti nuk ke frikë nga vdekja, ti ke frikë nga vetja.

Pas vdekjes, varrin tonë mos e kërkoni në tokë sepse ai gjendet në zemrat e të urtëve.

FJALË TË URTA NGA SADI SHIRAZI

*Miqtë e Allahut më së shumti bëjnë tregti
në dyqane ku nuk ka shkuar asnjë njeri.*

(Miqtë e Allahut janë bërë mbështetja e jetimëve dhe e njerëzve pa njerëz.

*Ata i njihnin nevojtarët nga pamja e jashtme dhe vraponin
për t'i ndihmuar pa qenë nevoja që ata të kërkonin ndihmë.*

*Ata i vlerësuan në maksimum mundësitë për të fituar shpërblime
dhe sevape shpirtërore.)*

Bujaria

Bujari është si një pemë që jep fruta.

Koprraci është si një dru në pyll.

Një person bujar që ushqen të varfërit, është më i mirë se një person që kryen adhurime vullnetare, por që nuk i jep kujt gjë.

Nëse dëshiron që Allahu të lëshojë mbi ty begati, atëherë bëj bamirësi mbi robtë e Tij.

Jep zeqatin e pasurisë. Kur vreshtari i krasit hardhitë, ato japin më shumë prodhim.

Madje edhe pas vdekjes

Nëse ti je thjesht një formë e thatë!.. Kur të vdesësh, përveç trupit, do të vdesë edhe emri... Nëse je bujar dhe njeri i përkushtuar ndaj shërbimit, pas trupit tënd, jeta jote do të vazhdojë aq sa ke sakrifikuar dhe ke hyrë në zemra.

Jeto një jetë plot me mirësi, që kur të vdesësh, njerëzit të përkujtojnë me mëshirë duke thënë: “Një diell perëndoi, një yll u shua...” Mundohu të lësh pas ca fjalë të urta, një brez të mirë dhe një jehonë të këndshme.

Sipas mundësisë

Allahu nuk ia ka mbyllur askujt derën e mirësisë. Dije mirë se mirësia e çdokujt është në varësi të fuqisë së tij. Një sasi ari që jep një i pasur, nuk është e njëjtë me një karat të fituar me mundin e krahëve, që jep një i varfër. Këmba e karkalecit është peshë e rëndë për milingonën.

Dëshirat janë zjarr

Kur babai im ishte duke i dorëzuar shpirtin Allahut, më këshilloi kështu:

«Biri im! Çdo dëshirë egoiste që të largon prej Allahut, është një zjarr i frikshëm, prandaj ruhu prej saj! Mos ia ndiz vetes zjarrin e Xhehenemit! Nëse nuk ke forcë të digjesh në atë zjarr, hidhi ujë që sot me durim!

Kur njeriu zhytet në mirësitë tokësore i ngjason mizës që zhytet në mjaltë.

Merr mësim nga ata që janë sprovuar para teje në mënyrë që mos marrim mësim prej teje.

Nëse nuk dëgjon këshillë, një ditë do ta shikosh veten të prangosur me zinxhirë.

Një person që nuk dëshiron këshillë, kërkon të sprovohet më fatkeqësi.

Mund të ndodhë edhe ty

Nëse të troket ndonjë hallexhi në derë, mos e nis atë duarbosh! Larg qoftë, ndoshta një ditë bëhesh edhe ti vetë i tillë, e detyrohesh të trokasësh derë më derë.

Interesohu për zemërthyerit, kujdesu sa të mundesh për ta! Ndoshta një ditë edhe ti do të biesh në gjendjen e tyre.

Ti që nuk ke nevojë të dalësh derë më derë për të lypur, falëndero, duke mos kthyer asnjërin prej tyre duarbosh! Mos ua rruadh fytyrën atyre, por honepsi ata me buzëqeshje...”

“O Trim! Mos ua thyej dorën të dobëtëve, duke i besuar fuqisë tënde! Mos ua plagos zemrat atyre!

Sepse edhe ti mund të biesh nën tiraninë e dikujt që është më i fuqishëm se ti...”

“Mos u zemëro tepër dhe pavend, qoftë edhe me një skllav që është në urdhrat e tua dhe në shërbimin tënd! Ruaj kufijtë dhe mos e tepro, sepse ditën e Mahshherit, nëse skllavi lirohet e ti që je zotëria i tij lidhesh me zinxhirë, do të jetë një poshtërimi i madh për ty!...”

Falëndero Allahun e Lartëmadhëruar që të ka dhënë mundësinë të bësh mirë! Allahu nuk të la ty pa mirësitë e Tij. Ai që i shërben Padishahut, nuk mundet ta ngarkojë atë me detyrimin e mirënjohjes. Të duhet ty të jesh mirënjohës, për arsye se ai ta besoi ty shërbimin ndaj tij.

Fito zemrën e të varfërve, nevojtarëve dhe të vuajturve në ditë të mira, sepse mirësia ndaj tyre është mburojë për fatkeqësitë e jetës.

Nëse një nevojtar të kërkon diçka, jepja, mos hezito! Nëse nuk jep, një ditë do të dalë një tiran dhe do ta marrë prej teje me dhunë.

Shërbimi më me vlerë, është kur e sheh veten të fortë e të shëndetshëm dhe u lehtëson vështirësitë të dobëtëve duke qenë falënderues.

Bir! Bëj bamirësi! Sepse kafshët e egra bien preh e gjuetarit përmes kurthit, kurse zemra e njeriut fitohet me bamirësi.

Koprracia është fatkeqësi

Njerëzit e mençur e marrin pasurinë dhe pronën me vete kur shkojnë në botën tjetër. Ndërsa koprracët janë ata që ikin duke e lënë këtu.

“Njeriu koprrac mbledh para me vështirësi, i fsheh me përpikëri dhe ndër-ron jetë duke u mallëngjyer për to. Ari del duke gërmuar tokën, kurse pasuria nga njeriu koprrac del bashkë me shpirtin.

Dy veta janë lodhur kot. I pari është ai që mëson dituri por nuk vepron sipas saj, i dyti është ai që ka pasuri por nuk shpenzo për bamirësi.

Njerëzit janë si pjesët e një trupi, sepse krijimi i tyre është prej të njëjtit ma-terial. Nëse ka dhimbje një pjesë e trupit, vuajnë edhe pjesët e tjera të trupit.

Nëse nuk shqetësohesh për problemet dhe hallet e të tjerëve atëherë ti nuk e meriton emrin “njeri”

“Një njeri të urtë e pyetën:

«Kush quhet fatlum, e kush quhet fatkeq?»

Ai u përgjigj:

«Fatlum quhet ai që ha dhe mbjell. Ndërsa fatkeq quhet ai që (kursen dhe) kur vdes ikën dhe lë gjithçka.»

Dy gjëra janë të pamundura logjikisht:

Zotërimi më tepër se sa të është caktuar.

Dhe vdekja para caktimit.

Falënderimi

Allahu i Madhëruar ka krijuar prej tokës ngjyra, aroma, lule dhe ushqime, me qëllim që të kënaqet syri, hunda dhe mendja jote. Po ashtu, (si një gosti hyjnore), Ai ka krijuar për ty pemën e hurmës nga fara e saj, frutin e hurmës prej pemës së saj dhe mjaltë prej bletës.

Për ty ka krijuar edhe trëndafilin mes gjembave, miskun prej barkut të kaprollit, arin prej tokës dhe gjethet e gjelbra prej degëve të thata.

Sytë dhe vetullat e tua i ka pikturuar me dorën e Tij.

Ai është i Plotfuqishëm dhe kështu i ushqen robërit e Vet mes favoreve dhe mirësive.

Atëherë, a nuk duhet që ti të falënderosh, jo vetëm me gjuhën tënde, por edhe me të gjitha gjymtyrët e tu, vazhdimisht dhe me gjithë shpirt?

Në sytë e të urtëve, çdo gjethë peme është një libër që e shpie njeriun drejt njohjes së Allahut. Ndërsa për indiferentët, të gjitha pemët nuk vlejnë as sa një gjethë.

Njeriu i mençur nxjerr mësimë urtësie edhe prej shakasë e përrallës. Ndërsa indiferenti, edhe sikur të lexojë njëqind fjalë të urta, i duken përralla.

Durimi dhe urtësia

Kush nuk ka durim nuk ka urtësi.

Ajo që arrihet shpejt në përgjithësi nuk vazhdon shumë.

Kush nxiton nuk fiton.

Druri e amberit, fillon të lëshojë aromë të këndshme kur vendoset mbi zjarr (vështirësitë nxjerrin cilësitë më të mira të njeriut).

Bashkimi

Një njeri shkoi në hamam dhe një nga miqtë e tij i dha një copë argjile me erë të këndshme për t'u pastruar. Prej argjilës përhapej një aromë e këndshme, që të ledhatonte shpirtin. Prandaj dhe njeriu e pyeti argjilën:

- Ah, moj e bekuar! Mos je gjë misk apo amber? Aroma jote ma kënaqi shpirtin...

Argjila i thotë:

- Unë nuk jam as misk dhe as amber, por veçse një copë tokë. Por gjendem poshtë rrënjëve të një trëndafili dhe çdo mëngjes lagem prej pikave të vesës që bien nga gonxhet e tij. Pra, edhe aroma e këndshme që të kënaqi shpirtin, vjen prej atij trëndafili...

Krenaria

Nëse kërkon diçka prej njerëzve të ulët ndoshta fiton materialisht por humbet shpirtërisht.

Uthulla e fituar me punë është më e mirë se buka që të dhuron një tjetër.

Pashë një beduin, i cili i thoshte të birit:

«Biri im! Ditën e Kiametit do të të pyesin «çfarë fitove?» dhe jo «prej cilit fis je?»! Pra, do të të pyesin për veprat, e jo për prejardhjen!..»

Caktimi

Allahu nuk është i kënaqur me atë që nuk është i kënaqur me caktimin e Tij.

Hiq dorë nga lakmia ndaj atyre që kanë, por kënaqu me atë që ke.

Kush braktis ambicien e tepruar është i nderuar.

Dhjetë burra hanë të qetë në një tryezë. Kurse gjendja e njerëzve lakmitarë, i ngjan dy qenëve që nuk arrijnë të ndajnë dot as një kërmë. Nëse ia jep gjithë botën një lakmitari të pangopur, ai nuk do të kënaqet. Kurse njeriu i kënaqur ngopet me një copë bukë thatë.

Sikur njerëzit të ishin aq të lidhur me Allahun, aq sa janë me rrizkun që ua siguron Ai, ata do të ngriheshin mbi gradën e melekëve.

Fotca e mirësjelljes

Ji i sjellshëm kur përballësh me armiqësi dhe padrejtësi, sepse shpata e mprehtë nuk e pret dot mëndafshin e butë. Njeriu me butësi mund të komandojë edhe një elefant.

Zemërimi i tepërt krijon frikë. Butësia që nuk shfaqet në vendin dhe kohën e duhur, sjell largimin e dashurisë.

Ashpërsia dhe butësia duhet të bashkëshoqërohen me njëra-tjetrën, sepse një kirurg hap plagën, por njëkohësisht e mjekon atë.

Një njeri i mençur mban një pozicion midis butësisë dhe ashpërsisë.

Një njeri i mençur as nuk mburret dhe as e nënçmon veten.

Gjëja më e mirë për një injorant është heshtja, por, sikur të heshtte, nuk do të ishte injorant.

Dy gjëra tregojnë mendjelehtësi:

Heshtja kur duhet folur.

Fjala kur duhet heshtur.

Edukimi

Ai që nuk edukohet kur është i vogël, kur të rritet nuk i bën më dobi edukimi. Një shkopi të njomë mund t'i japësh formën që dëshiron për sa kohë është i njomë. Nëse thahet, mund t'i japësh formë vetëm duke e përshkuar në zjarr.

Një injorant i devijuar është më i mirë se një i ditur që nuk ka ndroje nga mëkati. Injoranti ka devijuar nga rruga sepse është i verbër, kurse i dituri ka rënë në prush megjithëse shikon me të dy sytë.

Edukata, mirësjellja dhe shprehitë e mira është një dritë e cila e udhëzon njeriun në çdo vend.

Urtësia në heshje

Përgjigja më e bukur që mund t'i japësh injorantit që nuk bindet me Kuran dhe hadith, është të mos i përgjigjesh fare.

I mençuri fillon të flasë kur e kupton që heshta mund të jetë e dëmshme.

I mençuri ulet në sofër kur e kupton që uria është e dëmshme për shëndetin. Fjala e një personi të tillë është urtësi dhe kafshata që ha është shërim.

Sado që të lexosh dhe sado që të marrësh dije, prapë se prapë je injorant nëse nuk sillesh siç i ka hije dijes (domethënë nëse nuk bën një jetë me devotshmëri).

Smirë dhe urrejtja

“Edhe aftësia dhe zgjuarsia shihen si turp nëse shikohen nga sytë e armikut. Dielli, i cili ndriçon Tokën, është i shëmtuar për syrin e lakuriqit të natës.

Nëse një person nuk e pëlqen një person dhe e shikon me urrejtje, edhe nëse është i bukur si Jusufi (a.s.), ai do të duket i shëmtuar në syrin e tij. Nëse ai e shikon me syrin e dashurisë, edhe shejtani do të duket si engjell në sytë e tij.

Mos thyej zemra

Që të mos privohesh nga bukuria e trëndafilnit në pranverë mos e thyej degën e tij në vjeshtë.

Nuk është ndonjë aftësi e madhe të përfitosh pasurinë e botës, aftësi është të fitosh një zemër.

Mos u mërzit

Nëse një person i aftë dhe i zgjuar ofendohet nga njerëz të vrazhdë dhe të paedukatë, ai nuk duhet të mërzitet për këtë.

Një gur i keq mund të thyejë një enë prej floriri, por as vlera e gurit nuk rritet dhe as vlera e arit nuk ulet.

Nëse të dëmton kush duro! Sepse durimi dhe falja është shlyerje mëkatesh.

Deti i madh nuk mund të ndotet me një gur të vetëm. Personi që ndjehet i lënduar është ende si uji i cekët.

Mos u mërzit nëse lëndohesh nga publiku! Sepse populli, nuk është në gjendje të japë as mundim as rehati. Dije prej Allahut miqësinë e mikut dhe armiqësinë e armikut, sepse zemrat e të dyve janë në duart e Tij. Edhe pse shigjeta e hedhur del nga harku, njeriu i mençur nuk e njuh shigjetën nga harku, ai e sheh nga personi që e mban harkun.

Miqtë e kanë vlerën në kohë të vështirë. Miqtë e vërtetë atëherë provohen.

Përgojimi

Në fëmijëri isha shumë i dhënë pas jetës askete dhe namazit të natës. Një natë, kur po qëndroja me babanë duke lexuar Kuran, përreth kishte njerëz që po flinin. I thashë babait:

- Baba! Të gjithë po flenë, askush nuk ngrihet për të falur namaz nate, por flenë si të vdekur.

Babai u vërejt dhe tha:

- Biri im! Do ishte më mirë të flije edhe ti si ata, në vend që t'i përgojoje. Ata mund jenë të privuar nga mëshira hyjnore në këto momente, por në të njëjtën kohë në librin e tyre nuk shkruhen gjynahe. Kurse në librin tënd tashmë u shkrua një gjynah.

Të gjithë janë të ngarkuar me mëkatet tuaja. Mos i ofendoni të tjerët për shkak të gabimeve dhe fajeve.

Gjuha është për falënderim. Ai që njeh Allahun nuk e përdor atë për përgojim.

Veshi është për të dëgjuar këshilla, nuk është për të dëgjuar fjalë boshe dhe të kota.

Sytë janë për të shikuar madhështinë e Allahut në univers, jo për të hetuar mangësitë e njëri-tjetrit.

Fatkeqësia e mosmirënjohjes

Në dukje, krijesa më çmuar është njeriu, kurse më e ulët është qeni. Por, nuk duhet të harrojmë se; një qen besnik, është më i mirë se një njeriu mosmirënjohës.

Një qen, edhe pse mund ta godasësh me shkop një qind herë, ai përsëri nuk e harron ushqimin që i ka dhënë i zoti. Kurse njeriu, edhe nëse e përkëdhel gjithë jetën, për një moment të vetëm t'i harron të gjitha mirësitë.

O njeri! Nganjëherë je neglizhent në mirëqenie, nga njëherë je plot pesimizëm në varfëri...

Kjo është gjendja jote e përgjithshme. Nuk e di kur do të kthesh tek Zoti?!

Nëse shikon një person të verbër, falëndero Allahun për mirësinë e shikimit! Nëse nuk e bën, atëherë edhe ti je i verbër.

FJALË TË URTA NGA AUTORË TË NDRYSHËM

*“Pa dyshim, miqtë e Allahut
nuk do të kenë arsye për t’u frikësuar
dhe as për t’u dëshpëruar.”*

(Junus, 62.)

Nuk shikon ai por shikon Allahu

Një evlija përgatiti sofrën për një të verbër. Sofra ishte përgatitur me një kujdes të madh dhe në mënyrë të mrekullueshme.

Një i pranishëm tha:

Përse i jep kaq shumë rëndësi, ai është i verbër nuk e shikon dot sofrën si është përgatitur?

I urti i tha:

Është e vërtetë që ai nuk shikon, por shikon Krijuesi i gjithësisë.

Kjo është ndjenja e mirësisë!

Një ditë, padishahu i Telemsanit, Sulltan Jahja, kishte dalë të shëtiste qytet me oborrtarët. Populli, të cilit po i shkëlqenin sytë përballë madhësisë së tij dhe të atyre që kishte përreth, u ngrit në këmbë nga frika dhe po e nderonte duke brohoritur: “Rroftë Padishahu!”

Mirëpo, më shumë se masa, padishahut i tërhoqi vëmendjen një njeri që rrinte tutje i shkëputur nga masa, indiferent ndaj madhësisë së sulltanit, i dëlirë prej botës dhe që vezullonte dritë përreth vetes. Kur pyeti se kush ishte ai njeri me fytyrë të ndritur, i thanë:

“Madhëri, ai është Shejhu i njohur tunizian, i cili jeton si asket në një shpellë.”

Sulltanin e kap një kureshtje edhe më e madhe dhe, pasi e drejton kalin nga Shejhu tunizian e pyeti:

“A është e lejuar të fal namaz me këtë rrobë të mëndafshhtë që kam veshur?”

Edhe pse Shejhu tunizian refuzoi të përgjigjej dhe e këshilloi të pyeste dijetarët e sarajit të vet, pas këmbënguljes së sulltanit, ai u përgjigj:

“Mendoni një qen, i cili ka gjetur një kafshë të ngordhur dhe e ka ngrënë atë sa ka plasur, duke u bërë pis jashtë e brenda. E më pas, tregohet i kujdesshëm për të mos u ndotur, duke ngritur këmbën gjatë urinimit!..”

Sulltani nevríkose dhe thotë:

“Çfarë do të thuash me këtë?!”

Shejhu i tha:

“Dua të them se, stomaku dhe trupi juaj janë të ngarkuar me peshat më të mëdha të haramit dhe me padrejtësi ndaj njerëzve. Ndërkohë, ju me pyesni nëse është e lejuar apo e ndaluar të fal namaz me veshje të mëndafshta?!”

Këto fjalë të urta, ndikuan thellë tek Sulltani. Në saje të begatisë së këtij ndikimi, ai i flaku menjëherë rrobat e bukura që kishte veshur. Pastaj, hodhi në një anë shpatën që kishte në mes dhe tha:

“Myslimanë! Bëmani hallall dhe gjeni tjetër sulltan për veten tuaj!”

Pasi tha këto, ai shkoi pas Shejhut tunizian dhe u bë nxënësi i tij besnik.

Sulltan Jahja, arriti në një gradë aq të lartë në edukimin shpirtëror pranë Shejhut, sa që kur populli i kërkonte të lutej për ta, Shejhu tunizian u thoshte:

“Kërkojeni lutjen nga Jahja, sepse po të isha unë në vendin e tij, nuk mund ta bëja atë që ka bërë ai... Nëse sulltanët do ta dinin thesarin e lumturisë që ka arritur ai, edhe ata do të sakrifikojnë gjithçka të tyre si Jahja.”

Nuk kanë

Ahnef ibn Kajsî ka thënë:

Për smirëziun nuk ka qetësi.

Për gënjeshtarin nuk ka fisnikëri.

Për koprracin nuk ka zgjidhje.

Për drejtuesin nuk ka premtim.

Për të pamoralshmin nuk ka lartësim.

Nuk ka kush që mund të ndalojë caktimin e Allahut.

Përngjasim i dhimbshëm

Jahja ibn Muadhi, pa një jurist të dhënë shumë pas kësaj bote dhe i tha:

“O njeri i ditur! Sarajet tuaja, u ngjajnë pallateve mbretërore të perandorëve Romakë,

Shtëpitë tuaja, u ngjajnë shtëpive të mbretërve të Persisë,

Rezidencat tuaja, u ngjajnë rezidencave të Karunit,

Portat tuaja u ngjajnë portave të Talutit,

Rrobat tuaja, u ngjajnë rrobave të stolisura të Xhalutit

Mënyra e jetës suaj, i ngjan mënyrës së jetës së shejtanit,

Përfundimi juaj, i ngjan përfundimit të mohuesve,

Administrimi juaj, i ngjan administrimit të Faraonit,

Gjykatësit tuaj, u ngjajnë gjykatësve të dhënë pas dynjasë,

Ndarja juaj nga kjo botë, i ngjan vdekjes së kohës të xhahilijetit.

Atëherë, ku është Islami?”

Pozita e tij është tjetër

Burrshëtasi i madh i perandorisë Selxhuke, Nizamulmulk, kur i vinin për vizitë dijetarët ngrihej për t'i takuar dhe respektuar.

Kur vinte Ebu Ali Farmadi, veziri ngrihej e përshëndeste dhe gjithë mirësjellje e ulte në vendin e vet, kurse vetë ulej në gjunjë përballë tij.

Kur një ditë e kritikuan për këtë i tha:

Kur vijnë dijetarët e tjerë më lëvdojnë më tepër se duhet duke më ushqyer egon me mburrje.

Kurse Ebu Ali Farmadi më vë në dukje mangësitë dhe dobësitë dhe vazhdimisht më kujton Allahun.

Në këtë mënyrë më edukon egon dhe më ka bërë të pendohem për shumë gabime.

Vizita të dobishme

Një njeri i devotshëm, për të kuptuar mirë vlerën e kohës dhe për ta vlerësuar atë sa më mirë jep këto këshilla:

Shko herë pas here në spital për t'u bërë vizitë të sëmurëve! Falëndero Zotin për gjendjen tënde shëndetësore dhe mendo edhe gjendjen e atyre të sëmurëve! Shko herë pas here në burgje dhe mendo për jetën e përvuajtur të atyre njerëzve të burgosur! Mendoni për një çast se krimi është kryer për një moment të caktuar, në mënyrë të pavetëdijshme, nga ana tjetër ashtu i rrënuar shpirtërisht hyni në burg e mendoni që edhe ju mund të ishit në vendin e tyre! Falëndero Zotin që të mbrojti dhe të ruajti për të mos rënë në këtë gjendje! Lutu edhe për shpëtimin e atyre që janë atje! Më pas shko në varreza, dije vlerën e kohës, duke menduar se nuk ka asnjë vlerë pendimi pasi të kesh humbur mirësinë e jetës! Lexo një Fatiha për të vdekurit dhe përpiqu ta shfrytëzosh këtë kohë të mbetur duke falënderuar Zotin tënd!

DISA NGA POROSITË
ORIENTUESE TË SHEH EDEBALIUT
PËR OSMAN GAZIUN

Ertugruli, e këshillon

kështu djalin e tij Osmanin:

“Dëgjo bir!

Mua më lëndo, por Shejh Edebalin jo!

Ai është dielli shpirtëror i fisit tonë.

Peshorja e tij nuk gabon asnjë dërhem!”

Këshillat e Shejh Edebalit e mbajtën

në këmbë Shtetin Osman për 600 vjet.

Disa nga porositë orientuese të Sheh Edebaliut për Osman Gazium

“O bir!

Ti je bej, princ, dhe, pas kësaj, zemërimi na takon neve, butësia, ty; prekja në zemër, neve, fitimi i zemrave, ty; akuza për faj, neve, pranimi, ty; dobësia, vetëmashtrimi, neve, mirëkuptimi, ty; ngatërresat, grindjet, mosmarrëveshjet, neve, drejtësia, ty; syri i keq, goja sa një çorape, vlerësimi i padrejtë, neve, falja, ty!..

O bir!

Pas kësaj, përçarja na takon neve, pajtimi, ty; përtacia, neve, tërheqja e vërejtjes, inkurajimi, formimi ynë, ty!..

O bir!

Ngarkesën e ke të rëndë, punën të vështirë, fuqinë të lidhur për një qimeje... Allahu të qoftë ndihmëtar! Princërisë t'i dhëntë bekim! Ta bëftë të dobishme në rrugën e së Vërtetës! Dritës t'i dhëntë shkëlqim! Ta bëftë dritën të të shkojë larg, shumë larg! Të dhëntë fuqi ta mbash barrën, të dhëntë mendje dhe zemër që të të mos rrëshqasë këmba!

Ti dhe shokët e tu, me shpata, kurse dervishët si ne, me mendime, ide dhe lutje, duhet t'ia hapim rrugën asaj që na është premtuar, duhet ta pastrojmë rrugën e zënë!

O bir!

Je i fortë, i fuqishëm, i mençur dhe i gojës, por, po s'dite ku dhe si t'i përdorësh këto, të merr me vete era e mëngjesit dhe të hedh tutje; zemërimi dhe egoja bëhen bashkë dhe ta humbin mendjen. Prandaj duhet të jesh gjithmonë i duruar, i vendosur dhe zotërues i vullnetin tënd!..

Durimi është shumë i rëndësishëm. Një bej, një princ duhet të dijë të durojë! Julja s'mbin para kohe. Dardha e pabërë s'hahet; edhe në u ngrëntë, të ngec në grykë! Edhe shpata pa dije është krejt si dardha e pabërë!

Populli yt le të jetojë si di. Mos ia kthe shpinën atij! Gjithmonë dëgjoja qenien! Është kjo dije, kjo vetëdije që edhe e drejton popullin, edhe e mban gjallë!

O bir!

Njerëzit ekzistojnë; lindin kur zbardh, e vdesin kur këndohet ezani i mbrëmjes!

Bota s'është aq e madhe sa ç' shohin sytë e tu. Të gjitha fshehtësitë dhe të paditurat do të dalin në dritë të ditës vetëm me anë të virtyteve dhe drejtësisë tënde!

Ki respekt për nënën dhe babanë dhe dije se begatia është me të mëdhenjtë!

Në këtë botë, po qe se e humb besimin, ndërsa je i blertë, thahesh, kthehesh në shkretëtirë!

Bëju syhapur! Mos e merr mbi vete çdo fjalë! Pe, mos e trego; e dite, mos e thuaj! Atje ku të duan, mos shko shpesh, aq sa të bëhesh i mërztishëm, se të tronditet afërsia dhe vlera!

Për tre lloj njerëzish të të vijë më keq; për të diturin që ndodhet mes injorantëve, për atë që ka qenë i pasur e ka rënë në varfëri dhe për atë që ka qenë i respektuar dhe e ka humbur respektin!..

Mos harro se ata që ndodhen sipër nuk janë aq në siguri sa ata që ndodhen poshtë!

Mos ki frikë nga lufta kur ke të drejtë! Ta dish se kalit më të mirë i thonë dorí, kurse trimit më të mirë, trim i çartur!

Fitorja më e madhe është ta njohësh vetveten, ta njohësh se kush je! Njeriu është armik i vetvetes, kurse ai që e njeh vetveten, është mik i vetvetes!

Atdheu s'është malli i atij që e qeveris, i cili mund ta ndajë me të bijtë dhe vëllezërit! Atdheu i takon vetëm atij që e drejton dhe e qeveris. Pastaj i takon tjetrit që vjen në vend të tij pas vdekjes. Etërit tanë që u vet mashtruan dikur, sa qenë gjallë, e ndanë shtetin mes djemve dhe vëllezërve, prandaj nuk jetuan dot vetë e nuk e mbajtën dot gjallë atë! (Kjo porosi e ka mbajtur gjallë 600 vjet shtetin osman)

Po u ul njeriu një herë, e ka të vështirë të ngrihet nga vendi. Po s'levizi nga vendi, mpihet. Po u mpi, fillon të lllomotisë, lllomotitja kthehet në thashetheme. Dhe po filloi thashethemnaja, tjetri prishet, miku bëhet armik, armiku kthehet në lugat...

Vjen një ditë që njeriun ta lënë fuqitë, por dija i mbetet. Drita e dijes hyn edhe përmes syve të mbyllur dhe i jep njeriut dritë!

Kafsha ngordh, i mbetet samari; njeriu vdes, i mbetet vepra. Nuk duhet qarë pas atij që ikën, por pas atij që nuk lë gjë pas. Puna duhet vazhduar aty ku e ka lënë ai që iku!

Nuk e dua luftën, nuk më pëlqen të derdh gjak, megjithatë, e di se shpata duhet të ngrihet e ulet, por kjo ngritje-ulje duhet bërë për hir të jetës; për ta mbrojtur jetën. Goditja e shpatës për vete është krim! Beu, princi nuk është më i madh se atdheu! Lufta nuk bëhet vetëm për princin!

Nuk kemi të drejtë të rrimë, të pushojmë, sepse kohë s'kemi, koha që kemi në dorë është fare pak!..

Vetmia është e frikacakut, por bujku që e di se kur vjen koha e të mbjellave, nuk pyet tjetërkënd. Edhe sikur të mbetet i vetëm! Mjafton që ta dijë se toka është bërë për t'u mbjellë!

Dashuria duhet të jetë baza e çështjes për të cilën përpiqemi e luftojmë, kurse dashuria është të heshtja. Nuk dashurohet me të bërtitur! As me të dukur!..

Ai që nuk e njeh të kaluarën, nuk mund ta njohë as të ardhmen! Osman, njihe mirë të kaluarën që ta shkelësh saktë në të ardhmen! Mos harro nga ke ardhur që të mos e harrosh ku ke për të shkuar!..”

Allahu është më i madhi

Jetëgjatësia e perandorisë osmane nuk mund të jetë kurrë rastësi, sepse ata i kanë dhënë një rëndësi të madhe edukimit shpirtëror.

Kur për Sulltanin lutej: “Rroftë Sulltani!”, në të njëjtën kohë shoqërohej me shprehjen: “Mos u gënje! Sepse Allahu është më i madhi”, në mënyrë që sulltani të mos përfshihej nga mburrja.

Kjo shprehje shërbente për t’i kujtuar sulltanit përkohshmërinë e kësaj bote dhe pozitës.

Këshilla sublime

Osman Gazi, i drejtohet me këto fjalët birit të tij, Orhan Gazit:

“Kauza jonë nuk është një çështje e zbrazët dhe thjesht pushtim i botës, por lartësimi i Fjalës (fesë) së Allahut! Pra, gëzoma shpirtin duke mos e braktisur xhihadin, luftën në rrugën e Allahut!”

Orhan Gazi i dha këtë këshillë birit të tij, Muratit:

“Perandorisë osmane nuk i mjafton sundimi mbi dy kontinente, sepse kauza për lartësimin e fesë së Allahut është një kauzë aq e madhe, saqë nuk mund ta nxënë dy kontinente!”

Lutja për martirizim

O Zot, mos i lërë këta ushtarë besimtarë të munden dhe shkatërrohen në dorë të mohuesve dhe heretikëve! Favorizojë atyre një fitore të tillë, që ta

festojnë tërë myslimanët! Në dëshirofsh, atë ditë fitoreje ky robi yt Murat le të bëhet kurban në rrugën tënde!

O Zot, mos më bëj mua shkak për shkatërrimin e kaq shumë ushtarëve myslimanë! Ndhimjoju atyre dhe dhuroju fitore! Unë jam gati ta flijoj jetën për ta, mjafton që ti të më pranosh mua në grupin e dëshmorëve! Jam gati ta dorëzoj shpirtin për hir të ushtarëve islam! Më bëre gazí, fitimtar; në fund, të lutem të kesh mirësinë të më bësh dëshmor!

Ngadhënjesi i Stambollit

Fatihi, Ngadhënjimtari, gjente një kënaqësi të madhe nga vizitat e prijësve shpirtërorë, zemra i mbushej e i derdhej nga ekstaza prej frymëzimit dhe begatisë shpirtërore të tyre.

Një ditë, dëshiroi shumë t'i bënte vizitë Hirësisë Sheh Ebul Vefa, njërit prej evlijave, prijësve shpirtërorë të kohës. Së bashku me burra shteti të tjerë, shkoi gjer te dera e teqes së tij. Por, ç'të shohë? Dera e hapur për çdokënd, atij i ishte mbyllur!

Sovrani u dëshpërua, fytyra iu zbeh.

Në të njëjtën gjendje ndodhej edhe Hirësia Ebul Vefa brenda. Ndërkaq, edhe nxënësit e tij, për edukatë, s'ë pyesnin dot, megjithëse përbrenda e ndiqnin me kureshtje dhe shqetësim zhvillimin e ngjarjes duke e pyetur veten me habi: "Ç'është e fshehta e kësaj?" Si ndodhte që dera që i lihej hapur edhe një të dhuri, i ishte mbyllur personit i cili kishte merituar përgëzimin dhe realizimin e një hadithi profetik?!

Sulltani u kthye mbrapsht i hidhëruar.

Sovrani i madh, i cili kishte mbyllur një epokë historike botërore, Mesjetën, dhe kishte hapur një epokë tjetër, Kohën e Re; i cili kishte rrafshuar muret e Bizantit, ishte kthyer pas pa e hapur dot portën enigmatike të teqes së një njeriu të zemrës!

Pasi kaloi një farë kohe, përsëri me një emocion që i vinte nga thellësitë e zemrës së ndjeshme, Sulltani u përgatit sërish për t'i bërë vizitë Hirësisë Ebul Vefa dhe i shkoi tek teqja së bashku me burrat e shtetit. Përsëri, e njëjta gjë; dera, e mbyllur!

Sovrani u tmerrua edhe më shumë! Ai i tha ndihmësit:

“Hyr brenda me edukatë të plotë dhe përpiku ta kuptosh se ç’do të thotë kjo punë! Ç’është kjo gjë e fshehtë? Ç’është kjo situatë e çuditshme?”

Ndihmësi hyri brenda. Hirësia Ebul Vefa i tha kështu:

“Sovrani ynë Fatih ka një zemër të ndjeshme dhe emotive. Po të hyjë këtu dhe ta shijojë kënaqësinë e botës sonë, nuk do të dojë të largohet më dhe nuk do të kthehet më në krye të drejtimit të shtetit! Mirëpo, ky pushtet dhe ky ummet i janë lënë atij amanet! Po qe se s’e zëvendëson dot dikush tjetër po aq i denjë sa ai vetë, shteti dhe ummeti, bashkësia, dëmtohen. Dhe, atëherë, edhe ai, edhe unë bëhemi mëkatarë!

Pastaj, shpirti do t’i mbushet me atmosferën shpirtërore të këtushme dhe çdo gjë që do të ketë, do ta sjellë dhe dhurojë këtu. Mundësitë materiale që duhet t’u shkojnë të vejave, jetimëve, të varfërve, të sëmurëve dhe të vetmuarve, do të rrjedhin këtu! Në të njëjtën kohë, në zemrat e myridëve do të hyjë dashuria për botën materiale dhe rregulli që kemi këtu, do të prishet!

Ne jemi, që këtu, vazhdimisht pranë sundimtarit, zotërisë sonë, me lutjet dhe pirjet tona... Zemra e tij është brenda zemrës sonë...”

Pasi ndihmësi doli nga pritja dhe ia përcolli këto fjalë Sundimtarit, i cili e priste përfundimin e takimit me kureshtje dhe shqetësim në derë të teqes, ai e pyeti:

Ndihmësi iu përgjigj:

“Sovrani im! Kur po thoshte këto fjalë, Ebul Vefa dukej shumë i prekur, sepse nga sytë i rridhnin lot...”

Ngadhënjimtari e përkuli kokën para. Vështrimet që nuk ia nxinin dot

horizontet, si një natë e thellë me hënë, iu kthyen drejt një bote tjetër. Sytë iu njomën dhe nisën t'i derdheshin lotët si pika vese që mblidhen mbi degë në pranverë. Atij kurrë nuk iu mundësua të takohej me Hirësinë Ebul Vefa...

Pastaj, më vonë, kur i erdhi lajmi i vdekjes së sulltan Mehmetit II, Ebul Vefa shkoi në pallat dhe e drejtoi faljen e namazit të xhenazes të Ngadhënjimtarit!

Ky gëzim dhe kjo kënaqësi që shihni tek unë, nuk janë vetëm për marrjen e kësaj kalaje, por sepse në kohën time dhe së bashku me mua ndodhet një mik i Allahut i çmuar e i bekuar si Akshemseddini!..”

Mos pandeh se të gjitha këto mundime që po heqim janë vetëm për një copë toke të thjeshtë! Dije se; të gjitha përpjekjet tona janë në shërbim të fesë së Allahut, për t'i udhëzuar njerëzit në rrugë të drejtë, që nesër, kur të dalim para Allahut, të mos na nxihet fytyra!

Nëse kemi në dorë mundësitë e kumtimit dhe lartësimit të Islamit, por parapëlqejmë rehatinë e trupit, duke iu shmangur disa vuajtjeve, a do mund ta meritojmë titullin veteranë lufte?

Lufta

Bejazidit të II iu dha titulli “veli” me kuptimin “kujdestar i popullit” dhe u bë traditë të thirret dhe përmendet me apelativin “Bajazit Veliu”.

O Zot, hyjniteti Ty të ka hije,

Kurse mua, të jem rob më ka hije...

Se Ti je strehë për tërë njerëzimin,

Njerëzimit, të strehohet tek Ti i ka hije...

Fitoret me Kuran

Faktori kryesor i sundimit 600 vjeçar Osman pa asnjë ndërprerje, është respekti dhe nderimi që ata i bënë Kuranit të Madhërishëm.

Dy shembuj të tillë:

Shembulli i parë:

Osman Gazi nuk fjeti dot në dhomën që i kishin përgatitur, për arsye se aty kishte një Kuran të varur në mur, e kështu ai nuk mund t'i shtrinte këmbët, pasi gjestin në fjalë, e perceptonte si mungesë respekti ndaj fjalës së Allahut të Lartmadhëruar.

Shembulli i dytë:

Javuz Sulltan Selimi i solli amanetet e shenjta në Stamboll dhe emëroi 40 hafizë që t'u qëndronin pranë. Hafizët këndonin Kuran me radhë dhe në mënyrë të pandërprerë pranë amaneteve të shenjta.

Pas fitores në Egjipt, Sulltani Selimi me ushtrinë arritën në Yskydar ditën.

Ngaqë e mori vesh se popullsia e Stambollit do t'i bënte një pritje shumë entuziaste, sulltan Selimi i Rreptë vendosi të hynte në Stamboll natën.

Kjo poezi e tij shpreh pikërisht këtë gjendje shpirtërore të tij:

Të jesh mbreti i botës, qenka një luftë e pavlerë;

Të jesh shërbëtor i një evlijaje, qenka më mirë se gjithçka...

Ndjeshmëria

Sulltan Sulejman Kanuni-Ligjvënësi frikësohej shumë nga e drejta e personit dhe përpiquej shumë për t'u bërë një kalif i drejtë. Kur përfundoi **ndërtimi i xhamisë Sulejmanije dhe i kompleksit të saj**, i mbloodhi të gjithë; nga arkitekti, te punëtori më i thjeshtë. Pasi e falënderoi dhe e madhëroi Allahun, u tha kështu:

“O vëllezërit e mi të fesë! Me lejen e Allahut, ndërtimi i kësaj xhamie mbaroi! Po qe se ka dikush i cili gabimisht s’e ka marrë pagesën, të vijë e ta marrë! Ka mundësi që ai person të mos ndodhet këtu, prandaj u lutem atyre që ndodhen këtu që t’ua njoftojnë këto fjalë atyre që s’ndodhen, që të vijnë ta marrin hakun nëse s’e kanë marrë!”

Siç kuptohet nga shqyrtimi i dokumenteve, në kohët më të vështira të ndërtimit është bërë program edhe për kafshët. I është kushtuar kujdes kohës së pushimit dhe kullotjes së kuajve, gomarëve dhe mushkave të punës, janë bërë përpjekje që të mos cenohet e drejta e asnjë krijese.

Bindja dhe Respekti për Pejgamberin (a.s.).

Sulltan Ahmed Hani I ishte prej të dashuruarve pas Profeti tonë (a.s.).

Ai mbante në çallmën e tij gjurmët e këmbëve të bekuara të Pejgamberit tonë të Nderuar dhe qëllimin e këtij veprimi e shprehte si më poshtë:

Përse të mos i mbaj në çallmë mbi kokë përgjithmonë,

Gjurmët e këmbëve fisnike të Resulullahut!?

Poseduesi i atyre këmbëve është mbartësi i profecisë,

O Ahmed, mos ndalo, por vendose këmbën në fytyrën time, o Trëndafil!..”

FJALË TË URTA
NGA JUNUS EMRE

*Qëllimi i leximit, është që robi Zotin të njohë,
Nëse lexon e nuk njeh, kjo punë është e kotë!*

Edukimi

Junus Emre, u vu në sprovën e egos dhe krenarisë. Ai vendosi kokën në pragun e derës së teqesë ku shkelnin të gjithë, duke kaluar me sukses testin e modestisë. Kështu, pasi tregoi se kishte kuptuar “pafuqinë e tij si rob”, mësuesi i tij shpirtëror Taptuk Emre e ngriti atë nga pragu dhe e pranoi në teqe.

Junus Emre, gjithashtu kuptoi rëndësinë e kësaj rruge dhe, prej asaj dite mbarti dru në teqe. Madje, për shkak të edukatës së lartë që kishte fituar, ai gjente dhe sillte gjithmonë vetëm dru të drejta, duke thënë:

“Në këtë derë nuk duhet të hyjë asnjë dru i shtrembër!”

Junusi vuri kokën e vet në pragun e bekuar që përbuzet nga injorantët, sepse ai prag ishte shumë i vyer në sytë e të devotshmëve; sepse për Allahun, modestia ndaj robërve të Tij është një pozitë më sublime.

Qëllimi i leximit

Njëzetënëntë rrokje nga kreu në fund i lexon,
Elif thua ti, mësuesi, çfarë do të thotë?
Dituri do të thotë të dish, veten të njohësh,
Nëse veten s'e njeh, është e kotë të lexosh?

Të fitosh një zemër

Nëse një zemër ke thyer njëherë,
Jo ky namaz që fal!
Por edhe shtatëdhjetedy kombe të vijnë,
Nuk të pastrojnë fytyrë e duar!

Pëmbajtje, jo fortmë!

Dervishin nuk e bën çallma dhe xhybja,
Kush bëhet dervish në zemër, s'ka nevojë për xhyben...

“I duam krijesat për hir të Krijuesit...”

Gjeta të dashurin e të dashurve,
Shpirti im i qoftë kurban!
Kalova nga drita e dobisë,
Vendi im i qoftë falë!
E eliminova egoizmin,
Ia hoqa perden syrit,
U takova me mikun,
Shpirti im i qoftë kurban!
Sa bukur që e the Junus,
Paske ngrënë mjaltë dhe sheqer,
Kam gjetur mjaltin më të mirë,
Zgjoji i qoftë falë!

Unë s'erdha për dava,
Puna ime është të dua;
Shtëpia e mikut janë zemrat,
Të fitoj zemra erdha...

“Zemra është froni i Zotit,
Vendi i vetëm ku Ai hedh shikimin.
Ai që e thyen ndonjëherë zemrën,
Është më fatkeqi në gjithë njerëzimin.

Thonë i zoti i mallit, i zoti i pasurisë;
Kush është i zoti i parë i pasurisë?
Malli, gënjeshtër; pasuria, gënjeshtër...
Merru dhe ti pak me to në s'paç punë tjetër!

FJALË TË URTA
NGA AZIZ MAHMUD HYDAJI

*Ti je që merr, Ti je që jep, Ti je që bën;
Ç'të na japësh, ajo është, ç'kemi ne vetë?*

Gjykatësi që shiti mish në Pazar

Aziz Mahmud Hydaji fillimisht ishte kadiu i Bursës, pastaj kaloi në dergjahun e Uftades nivele të ndryshme për të arritur gradën e hiçit. Ai shiti mëlçi bagëtish në rrugët e qytetit duke qenë i veshur me togën e zbukuruar të gjykatësit.

Pas përpjekjeve të shumta për të shuar unin, krenarinë dhe mendjemadhësinë, ai fitoi titullin e udhëzuesit të përsosur, orientoi dhe udhëzoi mbretër e padishahë.

Në tasavuf hapi i parë është shuarja e egos. Sepse monoteizmi nuk e pranon dualizmin.

Nëse nuk do të linte pas pozitën, famën dhe emrin e njohur duke pranuar edukimin nga një lider shpirtëror, ai, e shumta do të ishte si qindra kadilerë e gjyqtarë që erdhën pas tij.

Por nën edukimin e Uftades, ai arriti të çlirohet nga prangat e egos dhe hap pas hapi, të ngjitej në nivelet më të larta të botës shpirtërore. Në këtë mënyrë, ai u bë sulltani i zemrave.

Ai, përmes shumë këshillave dhe veprave që la pas, u bë udhërrëfyes për shumë burrështetas dhe njerëz. Ai ishte një nga personalitetet shpirtërore më të shquara të periudhës Osmane. Ai e kreu më sukses detyrën e edukimit në të gjithë cepat e Perandorisë Osmane të kohës.

Nën edukimin e tij kanë kaluar katër sultanë

Prijësit e shquar që i tregonin popullit rrugën shpirtërore, në çdo rast i nxisnin njerëzit në mirëbërësi. Në një letër që i shkruante Muratit III, Aziz Mahmud Hydaji e këshillonte sultanin kështu:

“Sulltani im! Ashtu siç pati bërë edhe gjyshi yt Kanuni, që e pati bërë me ujë popullin e Stambollit duke e sjellë që larg nga malet, edhe ti sill dru nga pyjet dhe shpërndajua popullit të Stambollit këtë dimër!”

“Sulltani im! Nisu për rrugë në detin e të vërtetës duke hipur në gjemini në e sheriatit, duke i hapur velat e devocionit, duke vozitur me maturinë dhe orientimin e erës së dashurisë për Zotin! Zbatoji plotësisht kushtet e formës dhe përmbajtjes, domethënë, urdhrat e sheriatit dhe parimet e tarikatit dhe së vërtetës! Ja, kjo është ajo që i thonë drejtësi!”

“Sovrani im! Forca, fuqia dhe madhështia e kohës së mbretërimit tuaj nuk kanë qenë të tilla në asnjë kohë tjetër... Vetëm duhet ta dini se; dëshira e vetme e Allahut dhe e të Dërguarit të Tij ka qenë dhe mbetet eliminimi i dhunës dhe padrejtësisë dhe vendosja e drejtësisë, hedhja e sajimeve të paqena dhe zbatimi i sunnetit...”

“Sulltani im! Robërit e Allahut presin nga ju dhembshuri dhe mëshirë. Do të bënit tradhti nëse nuk do ta trajtonit popullin me dhembshuri dhe mëshirë! Në këtë rast, njerëzit do t’jua kthenin shpinën me zemrat e vrara, me neveri dhe urrejtje. Dhe do t’i ndërprisnin edhe lutjet që bëjnë për ju...”

Mu më duhet Zoti!...

Ç'ta bëj unë këtë botë,
Mua më duhet Allahu im!
S'ka ç'më duhet gjë e kotë,
Mua më duhet Allahu im!
I gjalli me të gjallë rri,
I vdekuri me të vdekur rri,
Secili e ka një dashuri,
Mua më duhet Allahu im!
I sëmuri kërkon shpëtim,
Robi kërkon zotërinë,
Ashiku kërkon dashurinë,
Mua më duhet Allahu im!
Bilbili për trëndafilin qan
Flutura digjet në zjarr,
Çdo njeri e ka një hall,
Mua më duhet Allahu im!

Bota e përkohshme

Kush shpreson prej teje besë,
Botë gënjeshtare, a s'je ti?
Muhammed Mustafanë
Që e more, botë, a s'je ti?
Ikë, moj ikë, moj e pabesë,
Je një plakë zemërzezë;
Trimat në lule të rinisë
I more, botë, a s'je ti?
Ua merr jetën njerëzve,
Sytë ua mbush me dhë;
U qesh në sy indiferentëve,
I gënjen, botë, a s'je ti?
Qoftë mbret, qoftë rob,
Ti e lëshon, e mbulon në tokë,
Askush s'mbetet në këtë botë;
A s'je e tillë, moj botë, ti?
Dikë e bën të qajë,
Dikë e bën të vuajë,
Dikë e lë me gisht në gojë,
E zhvesh, moj botë, a s'je ti?
Puna jote është të gënjesh;
Ato që lënë njerëzit pas,
I mbush e i zbraz,
Moj botë, a s'je ti?

FJALË TË URTA
NGA GNOSTIKËT
E EPOKËS OSMANE

Haxhi Bajram Veliiu ka thënë:

Mendjemadhësia është si një gur i lidhur në bel.

Më të as nuk mund të notohet e as nuk mund të fluturohet.

Fuzuli:

Le të mos mundohet kot kopshtari ta ujisë trëndafilishtën që nuk çel,
Se një mijë trëndafilishte të ujisë, si fytyra jote trëndafil nuk çel!

(Mos të mundohet kopshtari për të vaditur kopshtin e trëndafilave, pasi edhe sikur një mijë kopshte trëndafili të vadisë, o i Dërguari i Allahut, përsëri asnjëherë nuk çel një trëndafil si fytyra Jote!)

Për të arritur dheun e këmbës së tij, një jetë të tërë

Vrapon duke përplasur kokën gur më gur i shkreti ujë...

Nabi:

Kujdes sjelljen, vendi i të dashurit të Zotit është ky;
Është vendvështrimi hyjnor, është posti i Mustafait ky!
Plot edukatë hyr, Nabi, me këtë kusht, në këtë seli;
Engjëjt i përsillen, buzët ku vënë profetët është pragu ky!

Shejh Galibi:

Ti je përlavdërues, falënderues, i përlavdëruar, imzot,
Nga Zoti i mbështetur je mbret për ne.

Tek ti është thesari i enigmës së dashurisë, tek ti,
Tek ti është burimi i bukurive të madhështisë, tek ti!

Sa e sa gjendje të fshehta ka gjithashtu tek ti,
Talenti shpirtëror, tek ti; aftësia, tek ti, e vërteta, tek ti!

Po e vure re, toka e qielli, xhehennemi dhe xhenneti janë tek ti,
Rezidenca hyjnore dhe engjëjt janë tek ti, gjithsesi, tek ti!

Shihe këndshëm veten se thelbi i gjithësisë je ti,
Njeriu, bebja e syrit të të gjitha qenieve je ti!

Mualim Naxhi:

E sheh njeriu Kuranin e bukur dhe e admiron;
Kurani, portreti yt i shkruar me dorën hyjnore...

Zija Pasha:

Allahun, përballë artit madhështor të të cilit mendjet mbeten të mahnitura,
e madhëroj dhe e veçoj nga të gjitha atributet e mangëta!

Allahun, i cili, me fuqinë e Tij të pafundme, i lë mendjet të paafata, e ma-
dhëroj dhe e veçoj nga të gjitha atributet e mangëta!”

Kuptimin kjo mendje e vogël s’ka si ta marrë,
Se kjo peshore s’e ngre dot këtë barrë...

“Në çdo flet të librit të këtij universi, janë shënuar me mijëra mësimë prej
manifestimeve të dijes dhe urtësisë hyjnore.

O Zot! Sa shkollë e mirë është ky univers për ata që zhyten në oqeanin e
meditimit dhe për ata të cilët marrin mësim duke soditur vitrinat hyjnore!”

FJALË TË URTA NGA MENDIMTARË BASHKËKOHORË

Pejgamberi (a.s.), ka thënë:

*Në një pjesë të retorikës ka magji dhe në një pjesë
të poezisë ka urtësi.*

(Ebu Davud, Edeb, 95.)

Muhamed Iqbal:

Tenja dhe Flutura

«Tenja» përfaqëson dietarin e thatë, pa dashuri e pa shpirt ndërsa «Flutura» burrin e urtë e plot dashuri.

Tenja me xhelozë i shprehet Fluturës:

«-U vendosa brenda librave të Ibn Sinait. Pashë librat e Farabiut. Por nuk arrita ta kuptoj filozofinë e kësaj jete. U bëra udhëtar i trishtuar u rrugëve qorre me fantazma!..»

Flutura i dha këtë përgjigje Tenjës:

«-Unë për këtë dashuri i dogja krahët. Janë dashuritë dhe përpëlitjet që i japin gjallëri jetës; ashku i jep krahë jetës!..»

Dy sorkadhe

Një sorkadhe po qante hallet me një sorkadhe tjetër:

«Këtëj e tutje do të jetoj në Qabe (vendi në të cilin është e ndaluar gjuetia) dhe në Haremin Sherif. Aty do të fle e zgjohem dhe aty do të kullos, sepse nëpër lugina kanë zënë pusi gjahtarët, të cilët rendin ditë e natë pas një sorkadhe sybukur. Tashmë dua të shpëtoj një herë e mirë nga gjahtarët. Le të gjejë pak rehat edhe shpirti im!..»

Sorkadhja tjetër që po e dëgjonte, i tha:

«O mike e mençur! Nëse do të jetosh, jeto brenda rreziqeve. Mprehe gjithmonë veten dhe jeto më e mprehtë se një shpatë prej çeliku të pastër! Rreziku e sprovon forcën. Ai na tregon se çfarë potenciali ka trupi dhe shpirti ynë.»

Kapitali i një kombi nuk është as paraja, as ari, dhe as argjendi. Kapitali i vërtetë është një rini besimtare, atdhetare, e shëndoshë, e fortë dhe e mirë edukuar.

“O gruaja myslimane, shamia e së cilës, është perdja e namusit tonë! Nuri në fytyrën tënde, është baza e kandilit të besimit tonë. Pastërtia e natyrës tënde, është mëshirë për ne nga Zoti... Ti je ajo që ia mëson shehadetin, sapo fëmija jonë ndahet nga qumështi... Ti je rojtarka që mbron amanetin e Umetit. Fatimja është shembulli yt; mos ia ndaj sytë dhe zemrën asaj. Derisa edhe dega jote të japë një frut si Husejni...”

Mehmed Akif

Një herë e pyetën Ahmed Akifin se kur do të rregullohet gjendja e myslimanëve?

“Kur xhemati që vjen për të falur namazin e xhumasë, të vijë për të falur namazin e sabahut!” - U përgjigj Mehmed Akifi.”

Veten mësues për ta quajtur, besimtar duhet të jesh,
I moralshëm, kompetent, e më pas ndërgjegje duhet të kesh...

Hak e ka të zhduket vendi pa zot
E ky atdhe nuk do të zhduket nëse ti i del për zot...

Përsëritje historike, thanë; Por a do të përsëritej nëse mësim do të ishte marrë!..”

Ç'ka bota, të gjithë janë prej tij;
Shoqëria dhe individi i janë borxhlinj atij!
Atij të pafajshmit gjithë bota i ka detyrim...
O Zot, na bashko Ditën e Fundit me këtë besim!

Nexhip Fazëll

Kush nuk di të shkuarën nuk mund të ndërtojë të ardhmen.

Pema që nuk shqetësohet për frutin është thjeshtë dru.

Ndërsa zemra dëshiron të fluturojë drejt qiejve,
Këmba më ngec nëpër hijet në tokë...

Ora ime plot tridhjetë vite ka punuar, e unë paskam ndaluar,
Pa dijeninë e qiellit, balona kam fluturuar..

Mos thuaj kam sy, mendje e ide, vriti të gjitha tani!
Nëse ai thotë është liqen ajo që të duket shkretëtirë, liqen është ai!

Argjendari i mirë, një tjetër qese qep për vete!
Çfarëdo paraje që vlen në varr, atë ndan më vete!

“Atë kohë kur perde ngrihen, e perde zbresin,
të mund t'i thuash Azrailit “mirë se erdhe”, është vërtet aftësi...”

Nufettin Topçu

Besimtarët janë ata që braktisin rahatinë për t'i dhënë jetë botës. Ata përpiqen me durim dhe sinqeritet larg çdo shfaqje për t'i dhënë jetë shpirtërore njeriut.

Detyra kryesore e tij është edukimi i brezave të ri. Kjo rini e edukuar do të bëjë përpjekje për ta çuar më lart dritën islame pa shpresuar asnjë përfitim material nga njerëzit.

Zhvillimi i mekanikës, e ka turbulluar shpirtin e njeriut. Në 1944-ën Amerika hodhi dy bomba atomike dhe shkrumboi dy qytete. Askush nuk ka të drejtë ta bëjë tokën shkrumb e hi... Askush nuk ka të drejtë të vrasë gratë, fëmijët, pleqtë dhe bimët...

A nuk është monstruoze kjo?

Ky është njerëzim? Ky është qytetërim? Ky është përparim?

Zhvillimi i industrisë, e helmatisi shpirtin e njeriut.

Shkurtimisht, njeriu i së djeshmes nuk ka qenë kaq mizor. Pavarësisht prej vuajtjeve që hiqte, ai ishte më i lumtur se njeriu i sotëm, sepse atëherë nuk ekzistonte kthetra e hekurt e materializmit që e ka paralizuar shpirtin njerëzor..”

Nëse në një shoqëri nuk ka mëshirë, në atë shoqëri nuk ekziston njeriu. Aty thjesht ekziston një turmë.

Tre grupe janë larg Allahut:

- Ata që mendojnë vetëm për mirëqenien duke u larguar nga shërbimi.
- Ata që qëndrojnë larg njerëzve të varfër dhe të dobët me pretekstin se janë të ndjeshëm.
- Dhe ata që qëndrojnë bashkë me të shtururit.

Sot jetojmë në periudhën kur teknologjia e ka lënë në hije moralin. Morali dhe bota shpirtërore është lënë jashtë jetës me pretekstin se morali pengon njeriun drejt zhvillimit dhe kultivon pesimizëm tek njeriu.

Njeriu në tre raste e njih veten, në kuptimin e vërtetë të fjalës:

- Kur kupton dobësinë e tij në momentin e pendesës,
- Kur gjendet përballë pafuqisë ndaj zullumit të zullumqarit,
- Në momentin e dorëzimit të frymës së fundit.

PËRMBAJTJA

PREZANTIM	5
PARAFJALË	15
Këshilla të urta dhe të veçanta nga Pejgamberi ﷺ	19
Fjalë të urta nga Ebu Bekri ؓ	27
Fjalë të urta nga Omeri ؓ	37
Fjalë të urta nga Osmani ؓ	55
Fjalë të urta nga Aliu ؓ	67
Fjalë të urta nga sahabët	99
Fjalë të urta nga Omer ibn Abdulazizi ؓ	107
Fjalë të urta nga Imam Ebu Hanife	119
Fjalë të urta nga Imam Shafiu	131
Fjalë të urta nga Imam Maliku	143
Fjalë të urta nga Imam Ahmet ibn Hanbeli	149
Fjalë të urta nga Sufjan Theuri	157
Fjalë të urta nga Selman Farisiu ؓ	163
Fjalë të urta nga Xhafer Sadiku (r.a.)	169
Fjalë të urta nga Bejazid Bistami	179
Fjalë të urta nga Ebu Hasan Harakani	189
Fjalë të urta nga Jusuf Hemedani	197
Fjalë të urta nga Abdulhalik Guxhduvani	201
Fjalë të urta nga Muhamed Arif Rivgeri	211
Fjalë të urta nga Ali Ramiteni	213
Fjalë të urta nga Emir Kulal	217
Fjalë të urta nga Shah Nakshibendi	221

Fjalë të urta nga Alauddin Attari	233
Fjalë të urta nga Ubejdullah Ahrari	237
Fjalë të urta nga M. Baki Bil-lah	241
Fjalë të urta nga Muhammed Masum Sirhindi	253
Fjalë të urta nga Mirza Maz'harXhani Xhanan	259
Fjalë të urta nga Abdullah Dehlevi	261
Fjalë të urta nga Halid Bagdadi	265
Fjalë të urta nga Esad Erbili	269
Fjalë të urta nga Mahmud Sami Ramazanoglu	275
Fjalë të urta nga Musa Topbash	283
Fjalë të urta nga Lokmani	289
Fjalë të urta nga Hasan Basriu	295
Fjalë të urta nga Malik ibn Dinari	303
Fjalë të urta nga Ibrahim Ed'hem	307
Fjalë të urta nga Abdullah Ibn Mubareku	313
Fjalë të urta nga Behlul Dana	319
Fjalë të urta nga Xhunejd Bagdadi	327
Fjalë të urta nga Imam Gazaliu	333
Fjalë të urta nga Abdulkadir Xhejlani	337
Fjalë të urta nga Rumi	343
Fjalë të urta nga Sadi Shirazi	373
Fjalë të urta nga autorë të ndryshëm	387
Disa nga porosité orientuese të Sheh Edebaliut për Osman Gaziun	393
Fjalë të urta nga Junus Emre	403
Fjalë të urta nga Aziz Mahmud Hydaji	407
Fjalë të urta nga gnostikët e epokës osmane	413
Fjalë të urta nga mendimtarë bashkëkohorë	417